

Euendo in xpi isto
 patri dno Ambaldo
 basilice. xii. aplo:um
 venabili prespitero
 cardinali. frater tho
 mas de aquino ordiis
 fratꝝ predicatoꝝ.
 se totum. Serum
 opifex deus solo suo
 bonitatis intuitu.
 cuncta in esse produ
 cens naturalē boni

amorem omnibus indidit creaturis. vt dum vna
 queq; res bonum sibi conueniens naturalitꝝ amat
 et appetit. quadam conuersione mirabili. in suum
 recurrere demonstratur auctoreꝝ. Sed in hoc pre
 fertur ceteris rationalis natura qꝝ ipm vniuersales
 bonitatis fontem per sapientiam intueri potest.
 et per caritatis amorem suauiter degustare. Vñ
 fit vt sapientie bonum quo ad ipm fontem boni
 tatis accedimus. omnibus humanis bonis. sm rec
 te rationis iudicium preferatur. Hec est em que
 fastidium nescit. ita vt qui eam edit adhuc esuriat
 et qui eam bibit sitire non cesset. Hec est que in
 tantum peccato repugnat. vt qui sm ipam opan
 tur non peccent. Hec est que indeficientem fruc
 tum suis ministris largitur. vt qui eam elucidant
 vitam possideant sempiternam. Preceffit itaq;
 voluptates dulcedine securitate. Sedes et reg
 na utilitate diuitiasq; vniuersas. Huiusmodi igitꝝ
 delectatus muneribus euangelice sapientie a secu
 lis in misterio abscondite quam in luceꝝ pduxit
 dei sapientia incarnata. ministerium expositionis
 adhibui. factorum doctorum sententias opilādo
 Ad quod me induxit primitus felicitis recordatio
 nis Urbani pape quarti mandatum. Verum quia
 eo summo pontifice ex hac vita subtracto tria euā
 gelia. marci. luce et iohannis. exponēda restabāt
 ne opus quod obedientia inceperat negligentia
 imperfectum relinqueret cum multo labore dili
 gens adhibui studium vt quatuor euangeliꝝ
 expositionem oplerem. eadem in omnibus forma
 serua ta imponendis sanctorum auctoritatibus. et
 eorum nominibus prescribendis. Et vt magis in
 tegra et grmua predicta sanctorꝝ expositio red
 deretur. quasdam expositiones doctorꝝ grecoꝝ
 in latinum feci transferri. ex quibus plura exposi
 tionibus latinoꝝ doctorꝝ interserui auctoꝝ noi
 bus. prenotatis. Vñ quia congruit vt de laborꝝ
 fructibus oblationes sacerdotibus offerantur. ex
 positionis euangelice opus laboris mei fructum
 apostoloꝝ prespitero censui offerendum. In quo
 vestra suscipiat auctoritas debitum scientis indus
 tria iudicij censuraz exerceat. Et antiqua dilectio
 amoris affectum in offerentis munere oprehēdat

•GLOSA•

Orationem gentium. et causam salutis
 eaz ysaiaꝝ ppha manifesto prenunciat
 oraculo dicēs. Deus meus factus est for
 titudo mea. et dixit. pax est vt sis mihi
 seruꝝ ad suscitandas tribus iacob. et feces israhel
 ouertendas. Dedi te in lucem gentium vt sis salꝝ

mea vsq; ad extremum terre. Hier. super ysaiaꝝ
 in quibus verbis onditur xpm appellari seruum.
 inqꝝ tum est formatus ex utero. Nam ante verba
 ista premitte. Hec dicit dñs formans me ex vto
 seruum sibi. fuerat siquidem voluntas patris. vt
 pessimi vnitores missum susciperent filium. vnde
 et ipse xps ad discipulos loquitur. In viam gentiū
 ne abieritis. s; ite magis ad oues perditas domus
 israhel. Quia igitꝝ israhel non est reductus ad deū
 apterea dei filius loquitur iudeis non credentibꝝ
 dicens. Deus meus factus est fortitudo mea. qui
 et consolatus est me super adiectione populi mei. et
 dixit mihi ad suscitandas tribus iacob. que suo vi
 tio corruerunt. et ad feces siue reliquias israhel
 ouertendas. Pro illis em dedi te in lucem gentiū
 omnium vt illumines vniuersum mundum. et salu
 tem meam per quam homines salui fiunt vsq; ad
 extrema terre facias peruenire. Glo. Ex pmissis
 igitur verbis duo possumus colligere. quozꝝ pri
 mum est. diuina virtus que fuit in xpo. ex qua ef
 ficax fuit ad gentium illuminationem. quia dicitꝝ
 Deus meus factus est fortitudo mea. Deus igitur
 erat in xpo mundum reconcilians sibi vt apostolꝝ
 ad cor. dicit. Vnde et euangelium per quod cre
 dentes saluantur. virtus dei est in salutem oī cre
 denti. vt idem apostolus ad romanos dicit. Scdm
 autem est illuminatio gentium. et salus mundi ex
 dispositione patris per xpm completa. quia dicitꝝ
 Dedi te in lucem gentium. Vnde post resurrectio
 nem suam. dñs vt dispositionem patris impleat
 ad predicandum discipulos misit dicens. Docete
 omnes gentes. Quozꝝ quidam ad predicandum iu
 das. quidam ad predicandum gentibus ministeri
 um acceperunt. Quia vero euangelium oportuit
 non solum predicari ppter pntes. sed etiam scribi
 ppter futuros eadeꝝ distinctio est in scriptoꝝ
 euangeliꝝ obseruata. Nam matheus iudeis euang
 gelium hebraico sermone scripsit. Marcus autem
 primus euangelium scripsit in gentibus. Euse
 in ecclesiastica hystoria. Cum em rōne vbi claz
 verbi dei lumen fuisset exortum. sermo veritatis
 et lucis qui per petrum predicabatur vniuersozꝝ
 mentes placido illustrauit auditu. ita vt quotidie
 audientibus eum nulla vn qꝝ facietas fieret. Vnde
 neq; eis auditio sola sufficiebat. s; marcum discipu
 lum eius omnibus precibus exorant. vt ea que ille
 verbo predicabat ad perpetuam eozꝝ omnicōꝝ
 habendam scripture traderet. quo domi forisq;
 in hōi meditacionibus verbi permanerent. nec
 prius ab obsecrando desistunt. quam que orau
 rant impetrarent. Et hec fuit causa scribendi euā
 gelium sm marcum. Petrus vero vt per spiritum
 sanctum religioso se compit furto spoliatum dele
 ctatus est fidem eozꝝ per deuotionem. que confi
 derans. factumq; confirmauit. et in perpetuam le
 gendam scripturam ecclesijs tradidit. Hieroꝝ.
 super marcum. Principium autem qꝝ a perfectio
 nis etatis xpi predicatione inchoat. nec laborat
 in natiuitate infantuli qui loquitur de perfectōe
 filij dei. Chrysost. Compendiosam aut ac breuem
 narrationem facit. In quo magistrum imitatus ē
 scꝝ petꝝ breuitati studentem Aug. de consensu

euange. Vnde matheus qui regiam xpi personam narrandam suscepit habuit marcum sibi tanquam comitem et abbeuatozem adiunctum qui sua vestigia quodammodo sequeretur. Regum enim est non esse sine comitum obsequio. Sacerdos autem qui in sancta sanctorum solus intrabat. propterea lucas est circa sacerdotium xpi erat intencio non habuit tanquam socium obsequentem. qui suam narrationem quodammodo breuiaret. Beda. Notandum est etiam quod euangeliste sancti diuersum narrationis sue primordium singuli diuersum statuere terminum. Matheus namque a natiuitate dominica exordium sumens ad tempus usque dominice resurrectionis seriem sue narrationis perduxit. Marcus ab initio euangelice predicationis incipiens peruenit usque ad tempus ascensionis domini. et predicationis discipulorum eius cunctis gentibus per orbem. Lucas a natiuitate precursoris inchoans euangelium terminauit in ascensione domini. Iohannes ab eternitate verbi dei principium sumens usque ad tempus dominice resurrectionis euangelizando pertingit. Ambrosius super lucam. Quia igitur marcus a potestate cepit expressione diuine recte sub leonis imagine figuratur. Remigius super matheum Per leonem etiam signatur Marcus quia sicut leo. terribilem vocem in deserto emittit. sic marcus a voce in deserto incepit dicens. Vox clamantis in deserto Aug. de concordia euangelii. Quauis et de figura aliter dici possit. Marcus enim qui neque stirpem regiam ut matheus ob hoc per leonem significatus neque sacerdotalem ut lucas signatus per vitulum vel cognationem vel consecrationem narrare voluit. et tamen in eis versatus ostenditur que homo christus operatus est per hominis figuram in illis quatuor animalibus signatus videtur. Theophrastus vel euangelium secundum marcum aquila inuit a prophetia enim iohannis incepit. Prophetia vero acute que alonge sunt speculat ut aquila

Initium euangelij iesu christi filij dei.

Videro in prologo Marcus euangelista sacerdotium in istabel agens secundum carnem.

Leuita ad dominum ouersus euangelium in ysaia scripsit. ostendens in eo quid et generi suo deberet christus. Nam initium euangelij in voce prophetice exclamationis instituit. ordinem leuitice electionis ostendit. predicans iohannem zacharie filium in voce angeli emissum dicens. Initium euangelij iesu christi. Videro. euangelium grece dicitur. latine bona annunciacio predicatur quod proprie ad regnum dei et remissionem pertinet peccatorum. Etenim euangelium per quod venit redemptio fidelium et beatitudo sanctorum. Quatuor autem euangelia unum sunt et unum quatuor. In hebreo iesus in greco soter in latino saluator dicitur. Christus autem grece. messias hebraice. Latine unctus id est rex et sacerdos dicitur. Beda. Conferendum autem est hoc euangelij principium. principio mathei quo ait. Liber generationis iesu christi filij dauid filij abraham. Vnde autem dicitur filij dei. Ex utroque enim vnus dominus iesus christus. dei et hominis filius est intelligendus. Et apte primus euange-

lista filium hominis eum. secundus filium dei nominat. ut a minoribus ad maiora paulatim sensus noster assurgeret. ac per fidem et sacramenta humanitatis assumpte. ad agnitionem diuine eternitatis ascenderet. Aptum etiam qui humanam erat generationem descripturus a filio hominis cepit. Dauid scilicet siue abraham. Aptum etiam is qui librum suum ab initio euangelice predicationis inchoabat filium dei magis appellare voluit iesum christum quia humane erat nature de progeme patriarcharum veritatem carnis suscipere. Et diuine fuit potentie euangelium mundo predicare. Videri super lucam. Non autem solo nomine ostensus est christum filium dei. sed etiam proprietate. Nihil enim filij dei sumus si non talis hic filius. hic enim verus et proprius est filius origine. non adoptione. veritate. non nuncupatione. natiuitate non creatione.

Sicut scriptum est in ysaia propheta Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te Vox clamantis in deserto pate vias domini. rectas facite semitas eius.

Beda. scripturus euangelium marcus agrue primo pontestimoniam prophetarum. ut eo ceteris sine scrupulo dubietatis suscipienda que scriberet intimaret. quo hec a prophetis antea predicta esse demonstraret. Simulque vno eodemque euangelij sui

principio. et iudeos qui legem ac prophetas susceperant. ad suscipiendam euangelij gratiam ac sacramenta que ipsorum prophete predixerant. instituit. Et gentiles qui per euangelij precomam ad dominum venerant. ad autoritatem que legis et prophetarum suscipiendam veniendamque prouocat. Vnde dicit. Sicut scriptum est in ysaia propheta. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. Videro. de optimo genere interpretandi. Hoc autem non scribitur in ysaia sed in malachia in nouissimo. et prophetarum. Christus. Potest autem dici quod falsitas est scriptoris. Vel aliter dicitur quod duas prophetias in diuersis locis dictas a duobus prophetis in unum agregans posuit. In ysaia enim propheta post ezechie describitur hystoriam. Vox clamantis in deserto. In malachia vero. Ecce mitto angelum meum. Secundus igitur euangelista duas prophetias posuit ut ab ysaia dictas et ad vnam lectionem hoc referens. Tacens vero a quo dicat. Ecce ego mitto angelum meum. Augustinus de questionibus euangelii. Sciens enim omnia ad autorem referenda dicta hec ad ysaiam reuocauit. qui sensum istum prior intimauerat. Demum post verba malachie statim subiicit dicens. Vox clamantis in deserto. ut iungeret verba vtriusque prophete ad vnam sensum pertinentiam sub prioris prophete persona. Beda. Vel aliter intelligendum est. quod et si non hec verba inueniuntur in ysaia sensus tamen eorum inueniuntur in multis alijs locis. et manifestius in hoc quod subiungit. Vox clamantis in deserto. Nam quod dixit malachias mittendum angelum ante faciem domini qui prepararet vias eius. hoc est quod dixit ysaias. vocem clamantis in deserto audiendam que dicit. pate

viam domini. In utraq; autem sententia similiter paranda via dñi predicatur. Potuit autem fieri. ut animo marci euangelium ascribentis pro malachia ysaias occurreret. ut fieri solet. quod tñ sine ulla dubitatione emendaret. saltē ab alijs admittus. qui iſo adhuc in carne viuente legē potuerunt. nisi cogitaret recordationi sue. que sancto spū regebatur. non frustra occurrisse aliud pro alio nomen prophete. Sic em̄ insinuantur q̄cunq; per prophetas spūssandus dixit. et singula esse omnium et omnia singulorū. Hiero. per malachiam ergo patris vox sonat ad filium. qui est facies patris vnde agnitus est. Beda. angelus autem vocatur iohannes non nature societate. iuxta heresim Origenis. s; officij dignitate. Angelus em̄ grece. latine nūci⁹ dicitur quo nomine recte appellari potuit homo ille. qui fuit missus a deo. ut testimonium phiberet de lumine. et veniētē in carne dñm mundo nunciaret. cum ostet omnes qui sacerdotio funguntur ob euangelizandi officium angelos posse vocari. Dicente propheta malachia. Labia sacerdotis custodiunt scientiam. et legem requirunt ex ore eius. qz angelus est dñi exercituum.

Theoph. Precursor igitur xp̄i angelus dicitur propter vitam angelicam et reuerentiā excelsam. Quod autem dicitur. Ante faciem tuam. hoc significat quasi diceret. iuxta te est nuncius tuus. vñ ostendit p̄pinitas p̄cursoris ad xp̄m. Etenim iuxta reges ambulant qui p̄pini qui sūt magis. Sequitur. Qui preparabit viam tuam ante te. Per baptismū em̄ preparauit animas iudeorū ut xp̄m susciperent. hiero. Vel via domini qua ad homines ingrediē penitencia est per quam deus ad nos descendit et nos ad illum ascendimus. Vñc autem micū predicacionis iohannis fuit penitentiā agite. Beda. Sicut autem iohannes angelus potuit vocari pro eo qz faciem domini euāgelizādo p̄uenit. ita recte appellari et vox potuit. quia verbū dei sonando p̄rebat. Vnde sequit̄. Vox clamantis in deserto. Constat em̄ qz vñgenitus fili⁹ verbū patris vocat. et ex ipsa nostra locutione cognoscimus. quia prius vox sonat ut verbum postmodū possit audiri. Hiero. Dicitur autem vox clamantis quia clamor ad surdos et longe positos siue cū in dignatione fieri solet. que iudaico certum est populo euenisse. dum longe est a peccatoribus salus et aures suas obturauerūt sicut aspides surde. et indignationē. et iram et tribulationē ap̄o audire meruerūt. Chrys. Per hoc autē qz dicitur. In deserto. manifeste ostendit p̄phetia. nō in hierusalē diuina fieri dogmata. sed in deserto. Quod implebatur ad litteram iohāne baptista in deserto iordanis verbi dei apparicionem salutiferamp̄dicāte. Ostendit etiam sermo p̄pheticus. p̄ter desertum quod a moysē ostensum fuit. vbi semitas faciebat aliud esse desertum. in quo p̄sentem esse salutē xp̄i p̄dicabat. Hiero. Vel in deserto fit vox et clamor quia deserti erāt a spiritu dei. sicut dom⁹ vacans et scopata. deserti etiam a p̄pheta. Rege atque sacerdote. Beda. Quid autem clamaret aperit cum subditur. Parate viam domini. rectas facite semitas eius. Omnis em̄ qui fidem rectam et opa bōa

p̄dicat. quid aliud qz venienti domino ad corda audiencium viam parat. ut hec scilicet cordavis gr̄e penetrat. Et lumen veritatis illuſtret. Rectas autem semitas facit. dū mundas in animo cogitacōs p̄ sermonem p̄dicacionis format. Hiero. Vel aliter Parate viam domini. hoc est penitenciam agite. et p̄dicare. Rectas facite semitas eius ut via regia incedentes. proximos nostros ut nos et nosmetipsos ut proximos diligamus. Qui em̄ semetipsum diligit et non diligit proximū. ad dexterā declinat. Nam multi bene agunt et bene non corrigunt ut fuit hely. Et qui semetipsum odiens proximū diligit. ad sinistram diuertit. Multi em̄ bene corrigunt s; non bene agunt. ut fuerunt scribe et pharisei. Semitas autem post viam sequuntur. quia mandata moralia post penitenciaz explanantur. Theoph. Vel via est nouum testamentum. Semite vero vetus quasi attritum. ad viam enim necesse erat preparari. scz ad nouum testamentum Veteris autem te semitas rectas fieri oportebat.

Fuit iohānes in deserto baptizans et p̄dicās baptismum penitencie in remissionē peccatorum. Et egrediebatur ad eum oīs iudee regio. et hiero soloite vniuersi et baptizabātur ab illo i iordane flumine ofitētes peccata sua. Et erat iohannes vestitus pilis cameli et zona pellicea circa lumbos e⁹. Et locustas et mel filuestre edebat. et p̄dicabat dicens. Veniet fortior me p̄ me e⁹ non sum dignus p̄cumbens soluere corrigiā calciamtorū e⁹. Ego baptizauī vos i aqua. ille vero baptizabit vos i spūsancto.

Et ad h̄ designandum subditur. Et predicans baptismum penitencie in remissionem peccatorum. Beda. Liqueat quia iohannes baptismum penitencie non solum predicauit vñ etiam quibusdam dedit. Sed baptismum in remissionem peccatorum dare non potuit. Remissio etem̄ peccatorū i solo baptismo xp̄i nobis tribuitur. Dicitur qz p̄dicans baptismum penitencie in remissionem peccatorū. qm̄ baptismum quod peccata solueret. quia dare

Hiero. s; m̄ promissam p̄phete p̄phetiam via domini a iohāne paratur per fidem et baptismum et p̄niam recte semite fiunt per austeram iudicia vestis cilicis et zone pellicee. et cibi locustini. et mellis filuestri. et humilime vocis. Vñ dicitur. fuit iohannes in deserto. iohannes em̄ a hiero querunt qd̄ in deserto amissum ē vbi vicit dyabol⁹ ibi vincitur. vbi cecidit homo ibi exurgit. iohannes autē gracia dei interpretatur. A gracia autem narratio incipit. Sequitur em̄ baptizans. Per baptismum enim gratia datur. q̄ peccata gratis dimittuntur. Quod autē ofumatur per sponsum. incipit per paranymphum. Vnde cathecumini h̄ est instructi. incipiūt per sacerdotem. et crismantur per ep̄m.

non poterat. predicabat. vt sicut incarnatum ves-
 bum patris precurrebat verbo predicationis ita
 baptismum penitencie quo peccata soluantur. p̄s
 curret suo baptisinate quo peccata solui non po-
 ssunt Theoph. Vel alit̄ baptismus iohannis. et
 si non haberet remissionem peccatorum. tñ hoies
 ad penitenciam inducebat Suum ergo baptismū
 penitencie predicabat. s̄ hec predicacio peniten-
 cie ducebat in remissionem peccatorum quasi qui
 penitentes xpm recipent. remissionem recipent
 peccatorum. Hiero. Per iohannem autem sicut
 per amicum sponsi inducitur sponsa ad xp̄istum.
 sicut per puerum rebecca ad ysaac. Vñ sequitur.
 Et egrediebatur ad illū omnis iu. re. et hie. vni.
 et bap. ab illo in iorda. flumine. Confessio em̄ et
 pulcritudo in aspectu eius. scz sponsi. Desilit em̄
 sponsa de camelo cum humiliat se. s̄ tunc ecclesia
 viso viro ysaac. id est hiesu xpo. Jordans autem
 descensio aliena interpretatur. vbi peccata ablu-
 untur. Nos em̄ olim alienati a deo per superbiam
 per baptismi symbolum humilitati erigimur in al-
 ta Beda. Exemplum autem hinc sumitur confi-
 tendi peccata. ac meliorem vitam promittendi eis
 qui baptisma desiderant. per hoc q̄ subditur Cō-
 fitentes peccata sua Chri. Quia vero iohānes
 penitenciam predicabat. penitencie signa gere-
 bat in vestitu et cibo Vnde sequitur. Et erat iohā-
 nes vestitus pilis cameli Beda. Pilis inquit ve-
 stitus non lana. aliud austere vestis inditum est.
 aliud luxurie est mollioris. Zona autem pellicea q̄
 accinctus fuit vt helias. mortificationis inditū
 est. Porro quod sequitur. Et locustas et mel silue-
 stre edebat. habitatorū solitudinis congruū est
 vt non delicias ciboz. s̄ necessitatem humane car-
 nis expleret Hiero. Vestis autem iohannis et
 cibus et potus totam austeram vitam predican-
 tum significat et futuras gentes ad gratiam dei
 que est iohannes intus et foris esse coniungendas.
 Pilis em̄ cameli diuites gentium significantur. et
 zona pellicea pauperes mundo mortui. et locustis
 errantibus sapientes h̄ mundi qui stipulas iude-
 is aridas relinquentes frumenta mystica cruribz
 trahunt. et in calore fidei saltus in altum dant. et
 melle siluestri fideles inspirati de inculta silua sa-
 ginantur Theoph. Vel alit̄ vestis de pilis came-
 lorum doloris erat ostensiuum. inuente iohanne
 q̄ penitentem dolere oportet. Dolorē em̄ facez
 significat. zona vero pellicea mortificationem iu-
 daici significat populi. Esca autem iohannis non
 solum abstinentiam notat s̄ etiam est indicatiuum
 intelligibilis esce. qua tunc populus vescebat
 t̄. non quid altum intelligens s̄ tñ in alta saliens
 iterumqz se deprimens. Talis em̄ est locusta in al-
 tum saliens et iterum cadens. Sic igitur et melle
 quidem vescebat populus quod erat ex apibz
 natum scz ex prophetis. non tñ cultū s̄ siluestre.
 Habebant em̄ scripturas hebrei sicut mel q̄ddaz
 s̄ non bene intelligebant Greg. xxxi. moralium
 Vel ipa ciborum specie designauit dominum quez
 preuenit. quia infructuose gentilitatis dulcedinē
 sumpsit mel siluestre edit. Quia vero iudeo:ū ple-
 bem in suo corpore in partem auertit in cibo locu-

stas accepit. que subito saltus dantes protin9 ad
 terram cadunt. Saltus em̄ iudei dabant. cum pre-
 cepta dñi se implere promitterent. Sed ad terrā
 cadebant. cum per praua opera hoc se audisse des-
 negarent. Habebant ergo saltum per vocem. et
 calum per actionem Beda Potest etiam habit9
 et victus iohannis qualitatem interne ouersatio-
 nis eius exprimere. s̄ tanqz austerioribus vtēbat
 indumentis. quia vitam peccantium non blandimē-
 tis fouit. s̄ vigore asperē inuectionis increpauit.
 Zonam pelliceam habebat circa lumbos. qui car-
 nem suam crucifixit cum vicijs et concupiscencijs.
 Locustas et mel siluestre edebat. quia dulce q̄dā
 sapiebat turbis predicatio eius existimante popu-
 lo ne ipse esset xps. Sed oculus finem sortita est in-
 telligentibus eius auditoribus. quia non ipse xps.
 s̄ precursor et propheta esset xpi. In melle et em̄
 est dulcedo. in locustis est alacer volatus. Vnde
 sequitur. Et predicabat dicens. Venit fortior me
 post me Cio. Hoc dicebat ad remouendū turbe
 opinionem. que eum xpm esse credebat fortiozem
 autem xpm esse preueniat. qui remissurus erat
 peccata quod ipse facere non valebat. Hiero.
 Quis etiam fortior est gracia qua abluuntur pec-
 cata. quam iohannes significat. illo qui septies et
 septuagies dimittit peccata. Gracia q̄dem prior
 est. s̄ semel dimittit peccata per baptismum. misere-
 ricordia vero ad miseros ab adam vsqz ad xpm p̄
 lxxvij. generationes. et vsqz ad centū. xliij. milia
 peruenit Chri. s̄ se autem estimaretur hoc fm
 operationem sui ad xpm dicere subiungit. Cui9
 non sum dignus procumbens soluere corrigiā cal-
 ciamentorum eius. Non est autem idem soluere cor-
 rigiam calciamentorum eius. quod hic mare9 dicē
 et calciamenta portare quod dicit matheus. Et q̄
 dem narrationis ordinem prosequentes euangeli-
 ste. nec in aliquo fallentes. dicunt vtrumqz iohan-
 nem dixisse fm altez. sensum. Commentantes ho-
 circa s̄ dēnter exposuerunt vnumquodqz. Cor-
 rigiam em̄ vocat ligamen calciamentorum. Ad ex-
 cellentiam igit̄ potestatis xpi et diuinitatis mag-
 nitudinē extollendam hoc dicit. ac si diceret s̄eqz
 in ministrū ordine deputari sufficiens sum. magnū
 em̄ est in his que sunt corporis xpi quasi procum-
 bendo inferius attendere. et ymaginem supnoz
 inferius videre. et soluere vnumquodqz inexpli-
 cabiliū. que sunt circa mysterium incarnationis.
 Hiero. Calciamentum em̄ in extrema parte cor-
 poris est In fine enim ad iusticiam est saluator in-
 carnatus. Vnde per prophetam dicitur. In ydū
 meam extendam calciamentum meum. Greg. in
 omelia. Calciamenta etiam ex mortuis animalibus
 fiunt. In carnatus ergo dominus veniens quasi cal-
 ciatas apparuit qui in diuinitate sua morticina no-
 stre corruptionis assumpsit. Vel alit̄. Mos apud
 veteres fuit vt liquis eam que sibi opeteret. acci-
 pete vtorem nollet ille ei calciamentum solueret.
 qui ad hanc sponsus iure appropinquatis venret.
 Recte ergo se indignum esse ad soluendā corrigiā
 calciamenti eius denunciat. ac si aperte dicat ego
 redemptoris vestigia demudare non valeo. quia
 sponsi nomen mihi immeritus non usurpo Theo

Intelligitur vero et sic omnes qui veniebant et a iohanne baptizabantur per penam. soluebantur a ligamine peccatorum in xpm credendo. Igitur omnium aliorum iohannes sic soluebat corrigiam id est vinculum peccatorum. Iesu vero non valuit corrigiam solvere. quia non inuenit in eo peccatum.

Beda. Sic ergo iohannes dominum non adhuc manifeste dominum aut dei filium. sicut tamen unum se forciores predicat. Non enim rudes adhuc auctores tanti capiebant arcana sacramenti. quod filius dei est nus homine assumpto ex virgine denuo natus esset in mundum. sicut paulatim per agnitionem glorificatione humilitatis. introducendi erant ad finem diuine eternitatis. Quibus tamen latenter deum hunc esse verum declarans subdit. Ego baptizo vos in aqua. ille vero baptizabit vos in spiritu sancto. Cui enim dubium est. nullum posse alium gratiam spiritus sancti nisi deum dare. Videro. Quid enim inter est inter aquam et spiritum sanctum qui ferebatur super aquas. Aqua misterium est hominis. Spiritus vero misterium dei est. Beda baptizamur autem a domino in spiritu sancto. non solum cum in die baptismatis fonte vite in remissionem peccatorum abluimur. vni etiam quotidie per gratiam eiusdem spiritus ad agenda que deo placent accendimur.

Et factum est in diebus illis venit hiesus a nazareth galilee et baptizatus est a iohanne in iordane. Et statim ascendens de aqua vidit apertos celos et spiritum sanctum. tanquam columbam descendentem. et manentem in ipso. Et vox facta est de celis. Tu es filius meus dilectus in te complacui.

baptismate alienum. tanquam in amborum medio existens ut per baptismi naturam ostendat. quod non in peccati remissionem baptizatur. aut quasi indigens spiritus sancti acceptance. his enim ambobus baptismis iohannis carebat. Baptizatus est autem ut notus omnibus fieret. et in eum crederent. et ad implendum omnem iusticiam. que est obseruatio mandatorum. Mandatum siquidem erat hominibus baptismum subire prophete. Beda. baptizatus est et ut baptismate suo iohannis baptismum comprobaretur. et ut iordanis aquam sanctificans per descensionem columbe spiritus sancti in lauacro credentium monstraret aduentum. Vnde sequitur. Et statim ascendens de aqua vidit apertos celos et spiritum sanctum tanquam columbam descendentem et manentem in ipso. Aperuntur autem celi non re-

ratione elementorum sed spiritualibus oculis quibus ezechiel in principio voluminis sui eos aptos esse commemorat. hoc autem quod apertos celos per baptismum vidit. nostri utique gratia factum est. quibus per lauacrum regenerationis ianua panditur regni celestis. Christus. Vel ut de celis hominibus sanctificatio tribuatur. ac terrena celestibus coniungatur. Spiritus autem sanctus super eum descendisse dicitur non tanquam tunc primum ad eum accesserit. non enim ab eo unquam fuerat derelictus sed ut ostenderet christum qui a iohanne predicabatur tanquam digito quodam fidei omnibus demonstratum. Beda. Quod etiam in baptismum descendere visus est spiritus sanctus. signum erat conferende nobis in baptismum gratie spiritualis. Videro. Hec est autem unctio christi in carne scilicet spiritus sanctus. de qua dicitur. Unxit te deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis. Beda. bene autem in specie columbe descendit spiritus sanctus. quod multum simplex est animal. atque a malitia felis alienum ut figurat e nobis in sinuar et quod simplicia corda querit. nec habitare dignatur in mentibus impijs. Videro. In specie etiam columbe spiritus sanctus descendit. quia in cantico de ecclesia canitur. Sponsa mea. amica mea. dilecta mea. columba mea. Sponsa in patriarchis. amica in prophetis. proxima in ioseph. et mea dilecta in iohanne baptista. columba in christo et apostolis. quibus dicitur. Estote prudentes sicut serpentes. et simplices sicut columbe. Beda. Sedit autem columba super caput hiesu. ne quis putaret vocem patris ad iohannem factam non ad dominum. Bene autem addidit manentem in ipso. hoc enim est christo speciale ut impletus cum semel spiritus sanctus nunquam recedat. nam fidelibus eius ad signa virtutum et miracula facienda aliquando gratia spiritus confertur. aliquando tollitur. Quibus tamen ad operationem pietatis et iusticie ad amorem dei et proximi conseruandam. nunquam gratia spiritus abest. Ipsum autem qui baptizandum cum alijs ad iohannem venit verum esse filium dei in spiritu sancto baptizare volentem. vox patris docuit. Vnde sequitur. Et vox facta est de celis. Tu es filius meus dilectus in te complacui. Non autem per hoc ipse filius quod nesciebat docetur sed nobis quid credere debeamus ostenditur. Aug. de conuenge. Vnde matheus ait dictum esse. filius meus dilectus. quia ostendere voluit ad id valere quod dictum est. Hic est filius meus ut illis potius qui audiebant indicaretur. quod ipse filius esset dei. Si autem queris. quid horum in illa voce sonuerit. quodlibet accipiendum dummodo intelligas eos qui non eandem locutionem retulerunt. eandem retulisse sententiam. Quod autem deus in filio sibi placuisse videatur. admonentur ex eo quod dictum est. In te complacui. Beda. nos quoque vox eadem docuit per aquam abluionis. et spiritum sanctificationis dei posse filios effici. Misterium etiam trinitatis in baptismate demonstratur. filius baptizatus. spiritus descendit in specie columbe. patris vox filio testimonium perhibentis auditur. Videro. moraliter et nos de volubilitate mundi odore florum mundicie tracti. cum adolescentulis post sponsu currimus et baptismi sacramento de duobus fontibus dilectionis

dei et proximi gratia remissionis abluimur. et ascendentes spe celestia secreta mundi cordis oculis intuemur. De hinc spiritum sanctum. spiritu oratio et humiliato cum simplici corde descendentes ad mansuetos. et cum caritate nunquam cadente mentem suscipimus. Et vox domini de celis ad nos a deo dilectos dirigitur. beati pacifici quoniam filij dei vocabuntur. Et tunc in nobis complacet pacem cum filio et spiritu sancto. scilicet quando efficitur unus spiritus cum deo

Et statim expulit eum spiritus in desertum. Et erat in deserto. xl. diebus et. xl. noctibus. Et temptabatur a sathana. eratque cum bestijs et angelis ministrabant illi

Et si enim deus permittat temptationes fieri multis alijs modis ob hoc etiam permittit. ut cognoscas quod homo temptatus in maiori honore constituitur. non enim accedit dyabolus. nisi ubi aliquis in maiori honore viderit constitutum. Et ideo dicitur. Et statim expulit eum spiritus in desertum. Propter hoc autem non ostendit eum simpliciter eum in desertum sed expulsum. ut hoc intelligas fieri iuxta diuine dispositionis verbum. per quod etiam inuit ne homo seipsum in temptationem immergat. sed aliunde in temptationem quasi expulsos victores existere. Beda. verum ne cui veniret in dubium a quo eum spiritu expulsum diceret in deserto. occulte primo lucas posuit quod hiesus plenus spiritu sancto regressus est a iordane. ac deinde intulit. Et agebatur a spiritu in desertum. ne quid contra eum valuisse spiritus putaretur immundus. qui plenus spiritu sancto quo volebat digrediens. que volebat agebat. Chrysostomus. expulit autem eum spiritus in desertum. quia enim dyabolus ad temptandum prouocare proponere. non solum fame sed etiam loco occasionem dedit. Tunc enim maxime dyabolus se ingerit cum videt aliquos solitarios permanentes. Beda. Secedit etiam in deserto ut nos doceat relictis mundi illecebris et societate priorum. diuinis per omnia seruire mandatis. Temptatur solus a diabolo. ut nobis insinuet quia omnes qui volunt pie viuere in christo persecuciones pacuntur. Unde sequitur. Et erat in deserto. xl. diebus et. xl. noctibus. et temptabatur a sathana. Temptatur autem. xl. diebus et. xl. noctibus ut indicet. quia quoad diu hic viuentes domino seruiamus. siue prospera blandiantur quod ad dies pertinet. seu aduersa fiant. quod noctis figure congruit toto tempore aduersarius assit. qui iter nostrum temptando impedire non cessat. xl. enim dies et noctes totum huius seculi tempus insinuant. quia quadrupesertus est mundus. in quo domino famulamur. Decem vero

sunt precepta per quorum obseruanciam contra hostem certamus. decem autem quater ducta. xl. fuerunt. Sequitur. Eratque cum bestijs. Chrysostomus. hoc autem dicit ut ostendat quale erat desertum. Inuium enim erat hominibus et bestijs plenum. Sequitur. Et angeli ministrabant ei. Post temptationes enim et victoriam contra dyabolum. operatus est hominum salutem. Et sicut apostolus dicit. angeli in ministerium mittuntur propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Notandumque est quod in temptatione assistunt angeli ministrantes. Beda. Considerandum etiam quod christus inter bestias commoratur ut homo. sed ministerio videtur angelico. ut deus. Et nos cum in heremo sancte conuersacionis bestiales hominum mores impoluta mente tollimus. ministerium angelorum mereamur. a quibus corpore absoluti ad eternam beatitudinem transire remur. Hieronymus. Vel tunc bestie pacate nobiscum sunt sicut in arca animalia munda cum immundis. cum caro non concupiscit aduersus spiritum. post hoc angeli ministri mittuntur nobis. ut responsa a solatia cordibus vigilantibus dent

Postquam autem traditus est iohannes venit ihesus in galileam predicans euangelium regni dei et dicens. quoniam impletum est tempus et appropinquabit regnum dei. Penitemini et credite euangelio

Chrysostomus. Marcus euangelista matheum in ordine sequitur. Et ideo postquam dixit angelos ministrare. subiungit. Postquam autem traditus est iohannes venit ihesus in galileam. Post temptationes et angelos ministrantes recedit in galileam instruens nos non resistere violentijs malignorum. Theophylactus.

Et ut ostendat nobis quod in persecutionibus decet recedere et non expectare. cum vero incedimus decet sustinere. Chrysostomus. Recessit etiam ut ad doctrinas et sanationes seipsum conseruaret. priusquam pateretur. hisque omnibus adimpletis fieret obediens usque ad mortem. Beda. Johannes tradito recte incipit dominus predicare. Unde sequitur. Predicans euangelium regni dei. Desinente enim lege consequenter oritur euangelium. Hieronymus. Cessante umbra adest veritas. Iohannes in carcere in iudea. Iesus in galilea. Paulus in gentibus predicans euangelium regni. Regno enim terreno succedit paupertas. paupertati christianorum regnum tribuitur sempiternum. Honor autem terrenus. spume aque vel fumo seu somno oratur. Beda. Nemo autem putet traditionem iohannis in carcere statim post temptationem. xl. dierum et ieiunium domini factam. Quisquis enim euangelium iohannis legerit. inueniet dominum ante traditionem iohannis multa docuisse et multa miracula fecisse. Habes enim in euangelio ipsius. Hoc fecit initium signorum hiesus. et postea. Secedum enim erat missus iohannes in carcere. Fertur autem quod cum legisset iohannes. mathei. marci et luce volumina. probauerit quidem tertium hystorie et verba eos dixisse firmauerit. sed unus tamen annus in quo et

pallus est post carcerem iohannis hystoriam tex-
uiffe. Pretermissio itaq; anno cuius acta a tribus
posita fuerant superioris tps ante q̄ claudere
iohannes in carcere gesta narrauit. cum ergo di-
xisset marcus quia venit hiesus in galileam predi-
cans euangelium regni subiungit dicens. quonia
impletum est tempus et appropinquauit regnum
dei Chri. Siquidem completo tpe quando scz
venit plenitudo tps. misitq; deus filium suum.
conueniens fuit humanum genus vltimam osequi
dei dispensacionem. Et ideo dicit q̄ appropinquauit
regnum dei. Regnum aut̄ dei idem est secundum
substantiam cum regno celorum. q̄uis differt ra-
cione. Regnum em̄ dei intelligitur quo deus reg-
nat. hoc vero est in regione viuencium. q̄n facie
ad faciem deum viuentes. in bonis pmissis existe-
nt. Siue amorem quis velit suscipere illam regis-
onem. siue aliquam altam conformacionem eorum
qui ymaginem induit super norū. q̄ per celos in-
telligunt. Satis em̄ apprensus est q̄ regnum dei
neque loco neq; tempore concludit. Theophi
Vel completū esse dicit dñs tēpus legis. Quali dī
ceret vsq; ad tēpus p̄sens operabatur lex. amodo
operabit̄ regnum dei quod est secundum euangeli-
um cōuersacio. que cōuenienter assimilā regno
celorum. Cum em̄ vides aliquem carne indutū se-
cundū euangeliū viuere. nūquid nō dices quonia
iste habet regnū celorum. quod nō ē esca et pot⁹
sed iusticia et pax et gaudiū in spiritu sancto. Se-
quitur. Penitemini Hiero. Penitentiam em̄ ag-
it q̄ vult eterno bono scilicet regno dei adherere
Qui em̄ desiderat nucleum frangit nucem. Amari-
tudinem radicis dulcedo pomi compensat pericu-
lum maris spes lucri delectat. Dolorem medicine
spes salutis mitigat. Preconia autem xpi illi nar-
rare digne possunt. qui ad palmam indulgentie me-
ruerūt puenire. Et ideo postq̄ dixit. penitemini
subiungit. Et credite euangelio. Nam nisi crederi-
tis. nō intelligetis. penitemini igitur et credite
id est renūciate operibus mortuis. Quid em̄ pro-
dest credere sine bonis operibus non tñ bonorum
operum meritum adducit ad fidem. sed fides inci-
pit vt bona opera consequantur

Et p̄teriens secus
mare galilee vidit sy-
monem. et andream
fratrem eius mitten-
tes recia i mare. erāt
em̄ piscatores Et dix-
it eis iesus. venite p̄
me. faciam vos fieri
piscatores hominum
Et p̄otim⁹ relictis re-
tibus secuti sunt eum
et progressus inde pu-
sillum vidit iacobum

Glosa. Posita pre-
dicacione xpi ad tur-
bas agit euangelista
de vocacione discipu-
lorum. quos fecit sue
predicacionis minist-
ros. Vnde sequit̄. Et
p̄teriens secus mare
galilee vidit simonē
et andream fratrem
ei⁹ Theophi. Sic
ut iohānes euangeli-
sta refert. Precursor
es erant discipuli pe-
trus et andreas. vid-
entes vero qd iohan-
nes de ihesu testimo-
niū dederat adiuncti
sunt ei post hec dolē

zebedei et iohannem
fratrem eius. Et ipos
in nauī componentes
recia. et statim voca-
uit illos. et relicto pa-
tre suo zebedeo in na-
uī cum mercenarijs.
Secuti sunt eum.

tes q̄a iohannes tra-
ditus erat. ad artem
apriā sunt reuēsi.

Vnde sequitur Mi-
ttētes recia ni mare
Erant em̄ piscatores
Vide autē eos de lab-
oribus proprijs enu-
tritos et non eximiqs
tate Tales em̄ digni
erant xpi primi disci-
puli fieri Vnde subdi-
tur. Et dixit eis ihe-

fus. Venite post me. Nam secūdo illos vocat. Est
em̄ hec secunda vocatio respectu illius que legi-
m iohanne. Ad quid autem vocentur. ostenditur
cum subditur. faciam vos fieri piscatores hoim.

Remigijs. quia per rethe sancte predicacionis
piscis id est homines de profundo pelagi. id est
infidelitatis ad lucem fidei traxerunt. Admirāda
autem est ista piscatio. pisces em̄ cum capiuntur.
mor moriuntur. homines cum capti sunt. verbo p̄
dicacionis potius viuificantur Beda. piscatores
autem et illiterati mittuntur ad predicandum. vt
fides credentium in virtute dei non in eloquen-
tia atq; in doctrina esse putaretur. Sequitur. Et
p̄otim⁹ relictis retibus secuti sunt eū Theophi
Non em̄ oportet interuallum facere. s; statim seq̄
dominum. Post hos vero piscatur iacobum et io-
hannem. quia et hij pauperes exstentes. tñ sene-
ctutem nutriebant paternam. Vnde sequitur. Et
progressus inde pusillum vidit iacobum zebedei.
Reliquerunt autem patrem. quia in sequela xpi
eos erat impediturus Sic et tu cū a pentibus im-
pedieris. relinque eos et accede ad deum. Osten-
ditur autem qd zebedeus non credidit Mater vero
apostolorum credidit que secuta est xpm mortuo
zebedeo. Querit autem potest quomodo bimos
vocauerit de nauiculis piscatores. Primo petz
et andream. Deinde progressus paululum. alios
duos filios zebedei. cū lucas dicat iacobum et io-
hannē vocatos fuisse ad ad iuuandū petrū et an-
dream. Et xpm petro tantum dixisse. soli timē.
ex hoc iam homines eris capiens. simul tamen sub-
ductis ad terram nauibus eos fuisse secutos. Vñ
intelligendum est hoc primo esse factum. quod
lucas insinuat Et postmodum ad capturam pisciū
eos ex more remeasse. Vt postea fieret qd mare⁹
hic narrat. Tunc em̄ secuti sunt dominum nō sub-
ductis ad terram nauibus tanq̄ cura redeundi. s;
tanq̄ vocantem ac iubentem vt sequerentur.
Hiero. Mistice autem hac quadrige piscatorum.
vehimur ad etheravt helias. Vdis quatuor angul
construitur prima ecclesia. his quatuor litteris he-
braicis thetogramaton nomen domni agnosci-
tur a nobis. Quibus simili exemplo precipitur vt
audiamus vocem domini vocantis. et obliuiscam⁹
populum viciorum. et domum paterne conuersa-
tionis que est stulticia deo et rethe araneorum. i
quo nos velut culices pene lapsos tenebat aer. q̄
pendet in nihili. nauem prist me conuersationis
abominantes. Pellibus em̄ mortuis tegitur adā

qui est genitor noster s̄m carnem. et nūc deposito
vetere homine cum actibus suis nouum sequētes
hominem pellibus tegimur salomonis. quibus
sponsa gloriatur se esse formosam factam. Simon
autem obediens Andreas virilis iacobus supplan-
tans. Johannes gracia in latino sonant. Quibus
quatuor nominibus in ymaginem dei ouertimur.
obedientia vt audiamus. virilitate vt pugnemus
suplantacione vt perseueremus gracia vt conser-
uemur. que quatuor virtutes cardinales dicuntur
Per prudentiam em̄ obediunt. Per iusticiam vi-
riliter agimus. Per r̄p̄nciam serpentez calcam⁹
Per fortitudinem gratiam dei meremur. Theo-
Sciendum est etiam hic. quoniam primo vocatur
actio. dem̄de contemplacio. Qui quidem est circa
petrum actionem significat. qui n̄o circa iohannē
contemplacionez. Petrus em̄ feruidissimus et ma-
gis sollicitus alijs. iohannes vero theologus fuit
excellētissim⁹

Et ingrediuntur ca-
pharnaum. et statim
sabbatis ingressus in
synagogaz docebat
eos. et stupebant sup
doctrina ei⁹. erat em̄
docens eos quasi po-
testatem habens. et
non sicut scribe.

synagogam intrauit. Vnde sequitur. Et statim sab-
batis ingressus in synagogam docens eos. Et em̄
lex ad hoc sabbatis festare iubebat. vt lectio-
studentes conuenirent in vnum. Docebat autem
p̄p̄s arguendo non adulando sicut pharisei. Vnde
sequitur. Et stupebant super doctrina eius. Erat
em̄ docens eos quasi potestatem habens. et non
sicut scribe. Docebat etiam in potestate transmu-
tans homines. ad bonum et per penam non cre-
dentibus minabatur. Beda. Scribe etiam doce-
bant populos que scripta sunt in moyse et p̄ph̄-
tis. Vnde iesus vero quasi de⁹ et dominus ip̄s moy-
si libertati voluntatis sue. vel ea que minus vide-
bantur addebat in lege. vel commutans predica-
bat in populo. vt in matheo legimus. Dicitur est
antiquis. ego autem dico vobis

Et erat in synagoga
eorz homo in spiritu
immundo. et exclama-
uit dicens. Quid no-
bis et tibi iesu nazare-
ne. venisti pdere nos
Scio quia sanct⁹ sis
dei. et om̄inatus est ei
iesus dicens. Quid te

Vnde. Marcus di-
cta euāgelij in seip̄o
disponens. ordinem
hystorie non secutus
misteriorum ordinez
seruat. Vnde sabba-
tis primam virtutez
narrat dicens. Et in-
grediuntur caphar-
naum. Theoph. A
nazareth recedentes
In die autem sabati
quando scribe greg-
gabatur tūc docēs

Beda. mortis auto-
rem primodebuit me-
dicina salutis opari.
Et ideo dicitur. Et
erat in synagoga eorz
homo in sp̄u imm̄do.

Chri. Sp̄s quidez
angelus et aer et aia
nuncupatur. et etiaz
sp̄us sanctus. s̄e igit̄
p̄pter communicanci-
am nominis in erro-
rem decidamus. Ad-
dit immundo. Immu-

see et exi de homine.
et discerpens eū sp̄s
immundus. et excla-
mans voce magna ex-
iuit ab eo. Et mirati
sunt omnes itavt con-
quirerent inter se di-
centes. Quid nam est
hoc. que doctrina hec
noua. quia in p̄tate ⁊
spiritibus immundis
imperat et obediunt
ei. et processit rumor
eius statim in omnem
regionem galilee.
Quoniam inuidia dia-
boli mors intrauit in
orbez terraz d̄t ip̄m.

us aut dicitur p̄pter
impietatez ac elōga-
tionem a deo. et quia
omnibus immundis.
et prauis opacōibus
se immiscet. Aug. r.
de ciuitate dei. Con-
tra superbiā porro
demonum quantā vit-
tutem habeat dei hu-
militas que in forma
serui apparuit. ip̄i de-
mones ita sciunt. vt
eidem domino in fir-
mitate carnis iduo.
hoc exprimerent. Se-
quitur em̄. Et excla-
mauit dicens. Quid
nobis et tibi iesu na-
zarene venisti pdere
nos. Clarum est in his
verbis q̄ in eis et sci-
encia erat. et caritas
non erat. Penā quip-
pe suam formidabāt

ab illo. non in illo iusticiam diligebant. Beda.
Demonem em̄ dominum in terris cernentes se con-
tinuo iudicandos cernebant. Chri. Vel hoc ita
dicit. quasi diceret auferens immundiciā. diuinā
q̄ imponens cognitionem hominum ammalibus.
nobis locum in hominibus non das. Theo. Exire
em̄ ab homine p̄dicationem suam. dicebat demo-
nium. immisericordes em̄ existunt demones. malū
aliquid pati se existimantes cum homines non mo-
lestant. Sequitur. Scio q̄ sis sanct⁹ dei. Chri.
Quasi diceret. Considero aduentum tuum s̄d em̄
firmam ac certam aduentus dei habebat. noticiāz
Sanctum autem dicit eum. non vnum de pluribus
quia et sanctus erat vnusquisq̄z prophetarum. s̄
vnum eum esse denuntiat. Per articulum q̄ in gre-
co ponitur vnum ostendit. per timorem vero oim̄
dominum recognoscit. Aug. Tantum em̄ eis in-
notuit q̄tum voluit. tantum autem voluit q̄tum
oportuit. Sed innotuit non sicut angelis sanctis.
qui eius s̄m id quod est verbum participata eter-
nitate perfruuntur. Sed sicut eis terrendis inno-
tescendus fuit. ex quo tyrannica potestate fuerat
liberaturus predestinatos innotuit ergo demoni-
bus. non per id quod est vita eterna. s̄ per q̄das
t̄p̄alia sue virtutis effecta. que angelicis sensibus
in malignorum sp̄um potius q̄ infirmitati hoim̄
possint esse conspicua. Chri. Non autēz volebat
veritas testimonia sp̄um immundorum. Vnde
sequitur. Et comminatus est ei iehesus. dicens. ob-
mutesce. et exi de homine. Vnde dogma salutifez
nobis datur ne credamus demonibus. q̄tumcūq̄z
denuncient veritatem. Sequitur. et discerpens eū
sp̄us immundus. et exclamans voce magna exiuit
ab eo. Quia em̄ homo ille tanq̄ sapiens loqueba-
tur ac discrete verba proferebat. ne putaretur q̄
non ex demone s̄ ex corde verba componēt. vix
discerpi permisit a demone vt oīderet demonem

esse qui loquebatur. Theoph. Et ut videntes cernerent a quo malo liberabat homo et propter miraculum crederent. Beda. potest aut videri strarium quomodo discerpens. vel sicut quidam codices habent conuersans eum exiuerit. cum nihil ei nocuerit. In lucam. Sed et ipse lucas dicit. Et cum proiecisset eum demonium in medium. exijt ab eo. nihilque ei nocuit. Vnde intelligitur hoc dixisse marcum. conuersans eum siue discerpens quod lucas dicit. cum proiecisset eum in medio. et quod se cutus ait. Nihilque ei nocuit. hoc intelligatur. quod illa iactatio membrorum atque veraxio non eum debilitauit. sicut solent demonia erire etiam quibusdam membris amputatis atque euulsis. Vnde autem virtute miraculi nouitatem domine admirantur. doctrinam atque ad inquisitionem eorum que audierant. per ea que videntur excedantur. Vnde sequitur. Et mirati sunt omnes. ita ut conquirerent. Ad id enim fiebant signa. ut per hoc euangelio regni dei quod predicabatur cercius crederetur. dum hi qui celestia terrigenis gaudia promittebant. celestia in terris ac diuina opera monstrabant. Prius autem teste euangelista erat doces eos. quasi potestate habens. et nunc turba attestante. in potestate imperat spiritibus immundis et obediunt ei. Sequitur. Et processit rumor eius statim in omnem regionem galilee. Glo. ea enim que homines multum mirantur prompte diuisant. quia ex abundantia cordis os loquitur. Hiero. Mistic autem capharnaum villa consolationis interpretatur. Sabbatum autem requies homo in spiritu immundo requies et consolatione sanatur. ut locus et tempus congruant saluti. Homo in spiritu immundo genus humanum est in quo immundicia regnavit ab adam usque ad moysen. nam sine lege peccauerunt et sine lege perierunt. qui sciens sanctum dei obmutescere iubetur. dum scientes quidem deum non sicut deum gloriificauerunt. sed seruierunt potius creature quam creatori. Spiritus discerpens hominem exijt ab eo. Appropinquantem salute appropinquauit tentatio. pharao dimissurus iseabel persequitur israhel. dyabolus contemnit surgit in scadala.

Et protinus egredientes de synagoga venerunt in domum symonis et andree cum iacobo et iohanne. Decumbebat autem socrus symonis febricitans. qui statim dicunt ei de illa. et accedens eleuauit eam apprehensa manu eius. Et continuo dimisit eam febris et ministrabat eis.

nebatur. Vnde sequitur. Decumbebat autem socrus

symonis febricitans. Chri. discipuli autem tanquam exinde utilitatem aliquam recepturi. non expectantes vespere socrum petri sanare precabantur. Vnde sequitur. qui statim dicunt ei de illa. Beda. In euangelio autem luce scriptum est quod rogauerunt illum pro ea. Modo enim saluator rogatus ultro curat egrotos. ostendens se contra viciorumque passiones et precibus semper annuere fidelium. et ea que ipsi nonnunquam minime intelligunt. vel intelligenda dare. vel pie petentibus etiam non intellecta dimittere. iuxta id quod psalmista postulat. Ab occultis meis munda me domine. Vnde et hic rogatus sanat. Sequitur enim. et accedens eleuauit eam apprehensa manu eius. Theo. per hoc significatur quod si aliquis infirmatur a deo curabitur. si sanctis ministrauerit ob christi amorem. Beda. quod autem sabbatis maxime medicine doctrineque sue dona frequentat. docet se non sub lege esse sed supra legem. nec iudaicum eligere sabbatum. sed verum sabbatum. dilectamque domino esse requiem. si saluti studentes animarum ab ope serui. i. a cunctis contineamus illicitis. Sequitur. Et continuo dimisit eam febris. et ministrabat eis. Sanitas que domini confertur imperio simul tota redit. tanto robore comitante ut eis continuo qui se adiuuant ministrare sufficiat. Si autem virum a demonio liberatum moraliter animum. ab immunda cogitatione purgatum significare dixerimus. ouemque femina a febribus ad imperium domini curata carnem ostendit a concupiscencie sue feruore per continentie precepta frenatam. Hiero. febris enim intemperanciam significat. de qua nos filij synagoge per manum discipline. desiderij eleuatione sanamur. et huius qui sanat nos ministramus voluntati. Theo. febricitat autem qui irascitur. ut ex ira manus effrenatus extendat. sed si ratio retineat manum eius surgit. et sic ratio ministrat.

Vespere autem facto cum occidisset sol. afferebant ad eum omnes male habentes et demonia habentes. et erat ois ciuitas congregata ad ianuam et curauit multos qui vexabantur varijs languoribus et demonia multa eiciebat et non sinebat ea loqui. quoniam sciebant eum loqui. quoniam sciebant eum loqui.

Theo. Quia turbe considerabant neminem licere die sabbati curare huius gratia solis expectabant occasum. ut curandos ad hiesum adducant. Vnde dicitur. Vespere autem facto cum occidisset sol. Sequitur. et curauit multos. qui vexabantur varijs languoribus. Chri. per hoc autem quod dicit multos omnes oportet intelligere. iuxta scripte consuetudinem. Theo. vel multos dicit. Erant enim quidam infideles. qui minime curati sunt propter incredulitatem eorum. Multos ergo ex oblati sanauit. illos scilicet qui fidem habebant. Sequitur. et demonia multa eiciebat et non sinebat ea loqui. quoniam sciebant eum. Aug. de q. no. et ve. Sciebant enim demonia christum esse qui per legem fuerat repromissus oia enim signa

videbant in eo que dixerant prophete misterium autem diuinitatis eius ignorabant sicut et principes eorum. Si enim cognouissent. nunquam dominum maiestatis crucifixissent. Beda. quem enim dixerunt. pl. i. ieiunio fatigatum dyabolus hominem cognouerat. nec tentando valuit an dei filius esset experiri. Jam nunc per signorum potentiam. vel intellexit. vel potius suspicatus est esse filium dei. Non igitur ideo iudeis eum crucifigere persuasit. quia dei filium non esse putauit. sed quia se morte illius non preuidit esse damnandum. Theo. ideo autem non sinebat loqui de demonia. docens nos non credere eis. etiam si vera dicant. Si enim inuenerint aliquos sibi credentes. veritatibus mendacia miscent. Chri. Non est autem stratum ei quod hic dicitur hoc quod lucas dicit. quod erant demonia a multis clamantia et dicentia. quia tu es christus filius dei. Subiungit enim. Et increpans non sinebat ea loqui. Marcus enim multa sub breuitate pertransiens circa finem predictorum verborum loquitur. Beda. Mistic autem solis occubitus passionem mortemque significat illius qui dixit. quod diu in mundo sum. lux mundi sum. et sole occidente plures quam ante demomaci et egroti sanantur. quia qui temporaliter in carne viuens paucos iudeorum docuit. omnibus per orbem gentibus fidei salutisque dona transmisit. Hiero. Janua autem regni moraliter penitencia est cum fide que operatur salutem languoribus varijs varia etenim sunt vicia. quibus languescit ciuitas mundi.

Et diluculo valde surgens egressus. abiit in desertum locum. ibique orabat. et persecutus est eum simon. et qui cum illo erant. Et cum venissent ad eum dixerunt ei. quia omnes querunt te. et ait illis eamus in proximos vicus et ciuitates. ut et ibi predicem. ad hoc enim veni. et erat predicans in sinagogis eorum in omni galilea et demonia eiciens.

dicere. quoniam omne datum optimum desuper est descendens a te. Sequitur. et persecutus est illi simon et qui cum illo erant. Chri. Lucas autem dicit turbas accessisse ad christum et dixisse quod marcus hic dicit dixisse apostolos. subdens. Et cum venissent ad eum dixerunt ei. quia omnes querunt te. Non autem inuicem contradicunt. Suscepit enim christus et post apostolos turbam. coniungi christi pedibus anhelantem gaudens autem eos suscipiebat. sed volebat eos dimittere. ut et reliqui doctrine

eius participes essent. tanquam non multo tempore in mundo moraturus. Et ideo sequitur. Et ait eamus in proximos vicus et ciuitates ut et ibi predicem. Theo. Transit enim ad illos magis indigentes. quia doctrinam concludere non conuenit in vno loco. sed vbique radios eius extendere. Sequitur ad hoc enim veni. Chri. In quo manifestat examinationis id est incarnationis misterium. et diuinitatis sue dominium. dum scilicet asserit sponte se in mundum venisse. Lucas vero dicit Ad hoc missus sum denunciando dispensationem et dei patris bonam voluntatem de filii incarnatione. Sequitur. et erat predicans in sinagogis eorum in omni galilea. Aug. de con. euan. In hac autem predicacione quam dicit eum habuisse in omni galilea intelligitur etiam sermo domini habitus in monte. C9 commemorationem facit matheus. quem marcus omnino non commemorauit. nec aliquid simile ei dixit nisi quasdam sententias. non contextim sed sparsim repetiuit. quas dominus alijs locis dixit.

Theo. doctrine autem operationem inmiscuit predicans enim postmodum fugauit demonia. Sequitur enim. Et demonia eiciens. nisi enim ostenderet christus miracula eius sermone non crederetur. Sic et tu post doctrinam operare ut non sit in te vacuus tuus sermo. Beda. mistic autem si occasu solis mors exprimitur saluatoris. quare non diluculo redeunte. resurrectio eius indicetur. Cuius manifesta luce abiit in desertum gentium. ibique in suis fidelibus orabat. quia corda eorum per gratiam sancti spiritus ad virtutem orationis excitabat.

Et venit ad eum leprosus deprecans eum. et genuflexo dixit. Si vis potes me mundare. hiesus autem misertus eius extendens manum suam et tangens eum. ait illi. volo mundare. et cum huius dixisset. statim discessit ab eo lepra et mundatus est. et comminatus est ei. statimque eiecit illum et dicit illi. Vide nemini dixeris sed vade. ostende te principi sacerdotum. et offer pro emundatione tua quod precepit moyses in testimonio illis. At ille egressus cepit predicare.

Beda postquam lingua serpentina demonum obclusa est. et femina que primo seducta est a febre curata. Tercio vir qui male suadentis dicta coniugis audiuit ab erroris sui lepra mundatus. ut ipse esset ordo resurrectionis in domino. qui erat ordo casus in prothoplastis. Vnde sequitur et venit ad eum leprosus. deprecans eum. Aug. de con. euan. De huius leproso mundato talia marcus connectit. ut ipse intelligatur quem matheus commemorat tunc esse mundatum quando dominus per sermonem de monte descendit. Beda. et quia dominus ait. non veni soluere legem sed ad implere. ille qui exiit debatur a lege purgari se domini potestate presumens non ex lege

et diffamare sermonē
itavt iam non posset
manifeste introire in
ciuitatem. sed foris
in desertis locis esse.
Et conueniebant ad
eum vndiq;

sed supra legem esse
gratiam indicauit. q̄
leprosi maculā possz
abluere. vñ sicut in
dño potestatis auto
ritas. ita in illo fidei
ostancia declaratur.
Sequit̄ em̄. Et genu
flecto dixit. Dñe si vis
potes me mundare. i

faciem r̄ocidit quod humilitatis est et pudoris
vt vn̄quisq; de vite sue maculis erubescat. s; con
fessionem ver̄ecundia non repressit. oñdit vulnus
et remedium postulauit. et ip̄a confessio religionis
et fidei plena est. In voluntate em̄ dñi tribuit p̄ta
tem. Theo. non em̄ dixit si deum deprecatus fue
ris. s; si vis quali ip̄m credens deum. Beda. de vo
luntate aut̄ em̄ dñi non quasi pietatis incredulus
dubitauit. s; quasi colluuioms sue conscius non p̄
sumpsit. Sequitur. ihs aut̄ miser tus e⁹ extendēs
manum suam et tangens eum ait illi. Volo m̄dare
non vt pleriq; latinoz putant intelligendū est.
et legendum. volo m̄dare. s; seperatim dicat. volo
deinde imperet m̄dare. Chri. p̄pter hoc aut̄ le. p̄
sum tangit. et non solo verbo ostulit sanitatez. qz
in lege a moyses dictum est. q̄ leprosu tetigerit im
m̄ds erit vsq; ad vespm. vt em̄ oñdat q̄ fm̄ naaz
est s; imm̄dicia. et q̄ lex non erat p̄pter eū posita
s; p̄pter hoies puros. et q̄ ip̄e est p̄pe dñs legis.
et qz non sic huius infert. s; sic dñs sanitatē. le. p̄fū
tetigit. oꝝruenter. non tñ exñte necessario tactu
ad curacōis opacōz. Beda. ideo etiā tetigit. vt
p̄bar et qz otaminari non poterat q̄ alios libabat
simulq; illud mirabile. q̄ eo sanauit gñe q̄ fuerat
obsecratus. si vis m̄t leprosus. potes me m̄dare.
volo m̄t. ecce hēs voluntatē m̄dare. et iā hēs pi
etatis effectū. Chri. p̄ s; aut̄ non solū opimonez
leprosi non destruxit. s; magis ofirmauit. vbo em̄
morbu fugat. et qd̄ leprosus. vbo dixit s; ope ad
impleuit. Vñ seq̄t. et cū s; dixisset statim discessit ab
eo lep̄ et m̄datus est. Beda. nihil em̄ mediū inter
opus dei atq; p̄ceptū. qz in p̄cepto est opus. dixit
em̄. et facta sūt. Seq̄t. et ommatus est illi. statiq;
eiecit eū et dixit illi. vide nemi dixit. Chr. q. d.
t̄ps nondū est mea opa p̄dicari. tua nō indigeo p̄
dicacōe. Per s; aut̄ docet nos ex n̄is opibus ho
norē ap̄d hoies pro retribucōe non q̄rē. Seq̄tur
s; vade. oñde te principi sacerdotū. p̄pter s; autez
nunc ad sacerdotē mittit saluator ad p̄bacōz me
dele. et ne ex̄ templū fieret s; in oꝝoe cū plō opu
tetur. Mittit etiā q̄ sunt legis adimplens. vt iuz
deoz linguaz malisloq; obturaret. op⁹ q̄dez ip̄e
opleuit. p̄bacōz opis illis dimittens. Beda. vt
scz intelligēt sacerdos eū non legis ordine s; gr̄a
dei s; legem esse curatum. Sequitur. Et offer pro
em̄dacōe tua qd̄ precepit moyses in testimoniu
illis. The. p̄cepit q̄dez munus offerre qd̄ hēbāt
in osuetudine q̄ m̄dabant offerre. tanq̄ in hmōi
testimoniu qd̄ non erat ostra legem. s; magis legē
ofirmabat intm̄ q̄ ip̄e legis oparetur precepta.

Beda. siquem vero mouet. quō dñs iudaicum vi
detur approbare sacrificium. cum id non recipiat

ecclesia. meminerit q̄ nondum obtulerat in passio
ne olocustum suum. non autez oportebat. aut̄ rei
significancia sacrificia p̄ius qm̄ illud quod signi
ficabatur ofirmatum esset. otestacionem aposto
lorum predicantium et fidei credentium v̄borum.

Theo. leprosus autem quous dñs p̄hibuerit.
bñficiatum patefecit. Vnde sequitur. At ille egres
sus cepit predicare et diffamare sermonem. oportet
em̄ bñficiatum gratiam esse et gratias ret̄dere
etiam si bñficians non indigeat. Chri. xij. mor.
Merito autem queritur. quid nam sit. q̄ dñs que
gessit abscondi iussit. et nec ad horam p̄tuerunt
abscondi. Sed notandum q̄ miraculum faciens ta
ceri iussit et tñ taceri non potuit. vt viz electi ei⁹
exempla doct̄me illius sequentes. in magnis que
faciunt. latere quidem in voluntate habeant. sed
vt profint alijs prodantur inuiti non ergo voluit
quicq; fieri et minime potuit. s; quid velle e⁹ mē/
bra debeant. quidue de eis etiam volentibus fiat
doct̄me magisterio exemplū dedit. Beda. vñ⁹
autem perfecta saluatio multas ad dñm cogit tur
bas. Vnde subditur. Ita vt iam non posset mani
feste introire in ciuitatem. s; foris in desertis lo
cis esse. Chri. leprosus em̄ vbiq; predicabat mi
rabilem curationem ita vt omnes currerent ad vi
sum et fidem curantis. vt p̄pter hoc dñs in ciuita
tibus euangelizare non posset. s; in heremis ouer
faretur. Vñ sequitur. et conueniebant ad eū vndiq;

Idiō. Mistic lepra n̄a peccatum primi. hois
est que a capite cepit. qñ regna m̄di desiderauit.
Radix em̄ oim̄ maloz est cupiditas. Vnde Giezi
auaritiam secutus lepra suffunditur. Beda. Ex
tenta vero manu saluatoris. hoc est incarnato dei
verbo. humanamq; otingente naturaz ab erroris
p̄isci varietate mundatur. Idiō. que quidem
lepra vero sacerdoti. fm̄ ordinem melchisedech.
oñsa oblatione mundatur eo dicente nobis. Date
elemosinam et oia m̄da sunt vobis. Id̄ autem non
poterat hiesus manifeste in ciuitatem introire. et
cetera. significatur q̄ non oim̄ bus manifestatus
est hiesus. qui latis atq; plataneis seruiunt laudi
bus et p̄p̄is voluntatibus. sed h̄is qui foris cum
petro exeunt et in desertis locis sunt. que elegit
dñs ad orandum et reficiendum populum. qui scz
deserunt delectaciones mundi et oia que possidet
vt dicant porcio mea dñs. Gloria vero dñi mani
festatur h̄is qui conueniunt vndiq;. id est p̄ plana
et ardua. quos nihil potest separare a caritate
xp̄isti. Beda. post factum etiam in ciuitate mira
culum. secedit domus in desertum. vt ostendat
se magis quietam et a seculi curis remotam diligē
vitam. atq; ob huius appetitum se sanandis curaz
adhibere corporibus

Alitez itra
uit caphar
naū p⁹ di
es octo . et
auditū est q^m in domo
esset ⁊ ouenerūt mlti
ita vt non capet eos
dom⁹ . neq³ ad ianuā
et loq̄bañ eis verbū ⁊
venerūt ferentes ad
eū paliticū q̄ a q̄tuor
portabañ . ⁊ cum non
possent eū offerre illi
p̄ turba nudauerunt
tectū vbi erat ⁊ pate
facientes submiserūt
grabatū in quo pali
ticus iacebat . Cū vi
disset autē ihs fides il
loꝝ ait palitico . fili .
dimitte tibi pctā
tua . erāt autē illic q̄dā
de scribis sedentes ⁊
cogitātes in cordib⁹
eoꝝ . q̄d h̄ sic loquit̄ .
blasphemāt . q̄s p̄t di
mittē pctā nisi solus
de⁹ . quo statī agnito
ihs ī spūscto q̄ sic co
gitarent intra se . dīc
it̄ . q̄d ista cogitatis ī
cordib⁹ v̄ris . q̄d est fa
cilius dicē palitico di
mittunt tibi pctā . an
dicē surge ⁊ tolle ḡba
tū tuū ⁊ abula . Vt autē
sūatis q̄ p̄tatē h̄z fi
lius hoīs dimittendi
pctā ait palitico . tibi
dico surge . tolle ḡba
tū tuū ⁊ vade ī domū
tuā . ⁊ statī ille surrex
it . ⁊ sublato grabato
abiit corāz oibus . ita
vt admirarenē oēs ⁊
honorificarenē deū . d .
q̄ nunq̄ sic vidimus .

Beda . Quia nec
carnales superna pis
etas deserit . quin eti
am his gratiam sue
visitationis per quā
et ipi spiritales effi
ci valeant indulget .
post desertum domi
nus redit in ciuita
tem . Vnde dicitur
Et iterum intrauit
capharnaum post di
es octo . Augusti
nus de consensu euan
gelistarum . Marthe⁹
autem hoc miraculū
quod sequitur . ita
scribit . tanquam in
ciuitate domini fac
tum sit . Marcus autē
hoc in capharnaum .
quod difficilius sol
ueretur . si matheus
etiam nazareth nomi
naret . nunc vero cum
potuerit ipa galilea
dici ciuitas p̄zisti .
quia in galilea erat
nazareth . quis dubi
tauerit ī ciuitate sua
hoc fecisse dominum
cum hoc fecerit in ca
pharnaum . ciuitate
Galilee . presertim
quia et ipsa caphar
naum ita exellebat
in galilea . vt tanq̄m
metropolis habere
tur . Vel matheus pre
termisit . que gesta
sunt . postquam ve
nit in ciuitatem suam
donec veniret caph
arnaum . Et sic adiun
git de sanato paralitico
subiungens . Et
ecce offer . bant ei pa
raliticum . postquam
dixerat quod venit
in ciuitatem suam .
Chrysostimus Vel ca
pharnaum ciuitatez
eius dixit matheus .
eo quod sepius illuc
ibat ac multa ibidem
miracula perpetra
bat . Sequitur . Et au
ditum est quod in do
mo esset . et conuene
runt multi . ita vt nō
caperet eos domus .
neque ad ianuam .

Laborem enim accedendi . desiderium audiendi
superabat . Post hoc paraliticum introducunt .
De quo et matheus . et lucas dicunt . Vnde se
quitur . Et venerunt ferentes ad eum paraliticum
qui a quatuor portabatur . Inuentisq³ multi
tudine ianuam obrutam . per eam non potue
runt aliquatenus introire . Sperantes autem po
tiores . eum qui portabatur curationis gratiam
promereri . lectum cum onere subleuantēs . midas
tō tecto introriserunt cum lecto paraliticum . añ
faciem saluatoris . Et hoc est quod subditur . Et
cum non possent offerre eum illi pre turba . nudas
uerunt tectum . vbi erat . etcetera . Sequitur .
Cum vidisset autem hiesus fidem illorum . ait pa
ralitico . fili dimittuntur tibi peccata tua . Non
quidem dixit fidem paralitici . sed portancium .
Contingit enim aliquando . quod aliquis fide al
terius conualescit . Beda . Intuendum sane .
quanti propria cuiusque fides apud deum valeat
vbi tantum valuit aliena . vt totus homo repen
te interius exteriusq³ saluatus exurgeret alio
rum merito alijs relaxarentur errata . Theo
philus . Ipsius etiam paralitici fidem vidit . et
enim ille portari non sineret . nisi curatione fidez
haberet . Beda . Curaturus autem hominem
a paralisi dominus primo peccatorum vincula di
soluit . vt ostenderet eum obnoxius culpārum
artuum dissolutione fuisse damnatum nec nisi his
relaxatis membrorum posse recuperatione sanari .
Mira autem humilitas despectum et debilem . to
tisq³ membrorum dissolutionem compagibus . filium
vocat . quem sacerdotes non dignabantur attin
gere . aut certe ideo filium . quia dimittuntur ei
peccata sua . Sequitur . Erant autem illic qui
dam de scribis sedentes et cogitantes in cordib⁹
suis . Quid hic sic loquitur blasphemāt . Ciris
lus . Arguunt autem eum blasphemie mortis pre
cipitantes sententiam . Erat enim in lege mandas
tum . quod quicumq³ blasphemaret in deum . mor
te puniretur . Idoc autem ei imponebant . quia si
bi attribuebat diuinam potestatem remittendi
peccata . Vnde subditur . Quis potest dimittere
peccata nisi solus deus . Solus enim iudex omnū
potestatem habet dimittendi peccata . Beda .
Cui per eos quoque dimittit . quibus dimittendi
tribuit potestatem . Et ideo xp̄istus vere deus
esse probatur . quia dimittere peccata quasi deus
potest . Erant itaq³ iudei . qui cum xp̄istum et de
um esse et peccatum dimittere posse credant . Die
sum tamen xp̄istum esse non credunt . Sed multo
demencius errant Arriani . qui cum hiesum ⁊ xp̄m
esse et peccata posse dimittere . Euangelij verbis
deuicti negare non audeant nisi hominus deum ne
gare non timent . At ipse perfidos saluare deside
rans . et occultorum cognitione et virtute operū
deum se esse manifestat . Nam sequitur . Duo statī
agnito . hiesus in spūscto . quia sic cogitarent
intra se dicit illis . Quid ista cogitatis in cordib⁹
vestris . In quo oñdit se deum qui potest cordis oc
cultā agnosceere ⁊ quodammodo tacens loquitur
Eadem maiestate et potencia . qua cogitationes
v̄ras intueor . possum et hoibus delicta dimitte .

Theo. s; quamuis fuerint eorum reuelate cogitationes. tamen permanent insensibiles. non in se conscientibus. q; peccata valet dimittere. qui nouit eorum corda. Vnde dominus certificat de curatione anime per curationem corporis. demans per visibile inuisibile. per id quod est facile difficile. q; quis ipi non ita crederent. Pharisei enim difficilius credebant sanare corpus tanq; manifestum. animam vero curare facilius. q; inuisibilis est medela. ita vt talia cogitarent. Ecce corpus curare desinit et inuisibilem curat animam. Magis autem si ualisset corpus iam curasset. et non ad inuisibilem refugisset. Saluator igitur ostendens q; vtraq; potest ait. Quid est facilius. quasi dicet. Ego quidam per corporis medelam que s; veritatem facilius est. difficilius autem vobis videtur ostendam vobis anime sanitatem. que difficilius est. Chri. Et quia dicere q; facere facilius est. adhuc manifesta erat contradictio. quia opus nondum erat manifestum. Vnde subdit. Vt autem sciatis quia potestatem habet filius. quasi diceret. quoniam de verbo diffiditis operationem induca quod erat inuisibile confirmantem. Signant autem dicit in terra dimittendi peccata. vt ostenderet. q; humane nature potestatem diuinitatis vniuit inuisibili vniione. quia et si factus est homo. tñ dei verbum permansit. et si per dispensationem i terris cum hominibus conuersaretur. non tamen prohibebatur miracula perpetrare. ac remissionem tribuere peccatorum. Non enim humanitas diminuit aliquid de proprietatibus diuinitatis. nec diuinitas impediuit dei verbum incommutabiliter et veraciter in terris s; carnem fieri filium hominis.

Theop. dicit autem. tolle grabatum tuum. ad maiorem miraculi certitudinem ostendens q; non est s; fantasiam. simulq; vt ostenderet. q; non solum curauit. s; et fortitudinem dedit. sic animas non solum a peccato conuertit. s; eis virtutem tribuit ad operandum mandata. Beda. fit igitur carnale signum vt probetur spiritale. quanq; eiusdem virtutis sit et corporis et anime vitia dimittere. Vnde sequitur. Et statim ille surrexit. et sublato grabato abiit coram omnibus. Chri. prius autem id quod querere venerat sc; animam remittendo peccata curauit. vt cum non credentes dubitauerunt. tunc opus adducat in medium vt verbu ope confirmetur. et per manifestum occultum anime. sc; sanitas per medelam corporis ostendatur. Beda. datur etiam nobis intelligentia ppter peccata. plerasq; euenire corporum debilitates. Et ideo forsitan prius dimittuntur peccata. vt causis debilitatis ablatis. sanitas restituatur. Quinq; enim de causis affliguntur homines molestis carnis aut ppter merita augeda. vt iob et martires. aut ppter humilitatem conseruandam. vt paulus ab angelo sathane. aut ob peccata intelligenda et corrigenda. vt maria soror moysi. et hic paralyticus. aut ad gloriam dei. sicut cecus natus. et lazarus. aut ad initium dominationis sic herodes. Miranda est autem diuine potencie virtus. vbi nulla temporis interueniente morula iussu saluatoris salus festina comitatur. Vnde sequitur

statim admirarentur. Relinquentes maius. sc; remissionem peccatorum. admirantur tantummodo quod apparet corporis sc; sanitatem. Theo. non est autem hic paralyticus. qui a iohanne curatus narratur. ille enim hominem non habebat hic vero. in ille in probatica piscina curatur. hic vero in domo. Est autem vnus qui a matheo et marco curatus narratur. Mistice autem est et nunc xpus in capharnaum in domo sc; consolationis id est in ecclesia. que est domus paralytici. Beda. predicante autem domino in domo non capiuntur. neq; ad ianuam. quia predicante in iudea xpo gentiles ad audiendum nondum intrare voluerunt. ad quos tamen. et si foris positos doctrine sue verba per predicatorum direxit. Vbi vero. paralyticus autem typus est corporis quo piger iacet in mollicie carnis habens desiderium salutis. Theo. Si ergo ego dissolutis potencies anime quasi paralyticus inuit tuosus habear ad bonum. et artollar a quatuor euangelistis ad xpmq; adducar. Audiamq; tunc. fili. et relinquuntur mihi peccata. filius enim dei fit aliquis ppter mandatorum operationem. Beda. Seu quia quatuor sunt virtutes quibus ad pmerendam sospitat em homo fiducia mentis erigitur. quas nonnulli prudentiam. fortitudinem. tyanciam et iusticiam nuncupant. Desiderant autem paralyticus xpo offerre. s; turba interposita ab omni parte recluduntur. quia sepe anima post infirmi corporis desidiam superne gracie remedio cupiens innouari prisce consuetudinis obstaculo retardatur. Sepe inter ipas orationis secreta dulcedines. et quasi suaue cum domino colloquuntur. turba cogitationum interueniens aciem mentis. ne xpus videatur impedit. Non itaq; est i infimis vbi turbe cumulantur remanendum. s; tectum domus id est sacre scripture sublimitas est appetenda. lexq; domini meditanda. Theo. Sed quomodo ferat ad xpm nisi tectum aperiatur. tectum enim est intellectus qui supponitur omnibus his que in nobis sunt. hic multum habet terre. q; tum ad lateres fictiles. terrenas dico res. s; si hec subleuent. virtus intellectus in nobis exoneratur. Post s; submittatur id est humilietur. non enim decet extolli. de hocq; intellectus est exoneratus. s; magis humiliari. Beda. vel patefacto tecto eger submititur. quia referatis scriptura et mysterijs ad noticiam xpi peruentur. hoc est ad eius humilitatem fidei pietate descenditur. Quod autem cu grabato deponitur infirmus significat ab homine adhuc in ista carne constituto xpm debere cognosci. De grabato aute; surgere est animam se a carnalibus desiderijs vbi egra iacebat abstrahere. Grabatum tollere est ipas q; carnem per otimencie freno correptam spe celestium premiozum a delicijs segregare terrenis. sublato autem grabato domum ire ad paradysum redire est. Vel sanus qui languuerat domum repositat grabatum cum anima. remissione accepta peccatorum. cum ipso suo corpore ad internam sui custodiam se refert. Theo oportet etiam grabatum id est corpus tollere ad opationem hominis. Tunc enim et ad otemplacionem pertingere valebimus. ita vt que in nobis sunt cogitaco

dicant. qm̄ nunq̄ sic vidimus. id est nunq̄ sic intel
leximus. sicut nunc a paralisi curati. q̄ em̄ a pecca
tis m̄datus est mundus videt Beda. Postq̄m

Et egressus est rur
sus ad mare. omnisq̄
turbaveniebat ad eū
et docebat eos. 7 dū
preteriret. vidit leui
alpei sedentem ad
theloneum et ait illi.
sequere me. 7 surgēs
secutus est eum. 7 fa
ctum est cum accum
beret in domo illius.
multi publicani et pe
ccatores simul discū
bebant cum hiesu. et
discipulis eius. erant
em̄ multi qui sequebā
tur eum. Et scribe et
pharisei videntes qz
māducaret cum pub
licanis et peccatorib⁹
bus dicebant discipu
lis eius. quare cū pub
licanis 7 peccatorib⁹
manducat 7 bibit ma
gister vester. hoc au
dito hiesus ait illis.
Non necesse hnt̄ sam̄
medico. sed qui male
habent. non em̄ veni
vocare iustos sed pe
ccatores.

sicut socer moyfi qn̄qz ietro. qn̄qz raguel vocatur

Beda. Sic et idem est leui qui et matheus. sed
lucas. marcusqz. ppter verecundiam et honorem
euangeliste nomen ponere nolunt vulgatum. Ipe
autem matheus iuxta illud quod scriptum est. Iu
stus accusator est sui. Matheum se et publicanum
nominat. vt ostendat legentibus nullum debere
conuersum de salute diffidere. cum ipse de publica
no in apostolum sit repente mutat⁹. Ad theloneū
autem. id est ad curam dispensationemqz vectiga
lium sedentem dicit. Thelos em̄ grece. latine ve
ctigal nominatur. Theo. Sedebat em̄ in thelo
neo vt osuetudinis aut aliquos impetens. aut ver
ba vendens aut aliquid hm̄di faciens. quibus in
suis mansionibus thelonearij vtuntur. qui de hoc
statu sic subleuatus est vt relinquens omnia xpm̄

dñs in capharnaum
docuit. egressus est
ad mare. vt non solū
cuius vitam hoim̄
instrueret. vñ etiam
habitorib⁹ maris
euangelium regni p̄
dicaret. eosqz fluctu
uagos rerum labenti
um motus ostendere
ac fidei firmitate su
perare doceret. Vñ
dī. Et egressus rur
sus ad mare. omnisqz
turbaveniebat ad eū
et docebat eos Theo
Vel post miraculum
ad mare egreditur.
quasi solitarie volēs
esse. Sed turba con
currit iterum vt ad
discas q̄ q̄ tū fugis
gloriam tantum ipa
te persequetur. Et si
quidem tu ipam per
sequeris ipa te fugi
et. Inde autem tran
situs dñs vocauit ma
theum. Vñ sequitur
Et cum preteriret.
vidit leui alpei se
dentem ad theloneū
Chri. idem autem
est publicanus a tri
bus euangelistis no
minatus. scz mathe⁹
a matheo. leui autez
simpliciter a luca. Le
ui autē alpei a mar
co. filius enim erat
a phe. Binominos
autem hm̄ scripturas
et alios est videre.

sequeretur. Vnde sequitur. Et ait illi sequere me.
Et surgens secutus est eum Beda. Sequi autez
imitari est Ideoqz vt pauperem xpm̄ non tam gre
nu q̄ affectu imitari posset reliquit ppria quæ
pere solebat aliena. Non solum autem lucra reliq̄
vectigalium s̄ et periculum contempnit. quod eue
nire poterat a principibus seculi. qui a vectigaliū
rationes imperfectas atqz incompositas reliquit
Ipe em̄ dñs qui hunc exterius humana allocutio
ne vt sequeretur vocauit. intus diuina inspiratio
ne vt mox vocantem sequere accendit Hiero.
Sic q̄ leui qui appositus interpretatur a thelo
neo negotiorum secularium solum sequitur verbū
quod dicit. Qui non renunciauerit omnibus que
possidet non potest meus esse discipulus Theo
Qui autez prius alios impetebat. sic factus est be
niuolus vt ad omestionem plurimos conuocaret.
Vnde sequitur. Et factum est cum accum
beret in domo illius multi publicani et peccatores siml
discumbabant cum hiesu et discipulis eius. Beda
Publicani autem appellantur. hij qui vectigalia
publica exigunt. siue qui oductores sunt vectiga
lium fisci vel rerum publicarum. necnon et hij qui
seculi huius lucra per negocia sedantur. eodem
vocabulo censentur. Qui viderant publicanum a
peccatis ad meliora ouersum locum inuenisse pe
nitencie. et ob id etiam non desperant salutē. scz
vero in pristinis vicijis permanentes veniunt ad
hiesum vt pharisei et scribe murmurant. s̄ p̄niam
agentes vt sequens euangeliste hmo designat. d.
Erant em̄ multi qui sequebantur eum. ibat enim
dñs ad diuicia peccatorum vt occasionem haberet
docendi. et spirituales imitatoribus suis preberet
cibos. quod in misteriorum figuris agruit. Qui
em̄ domicilio xpm̄ recepit in eterno. maximis delec
tationibus exuberantium pascitur voluptatum
Itaqz dñs libenter ingreditur. et in eius qui cres
diderit recumbit affectu. Et hoc est bonoz opm̄
spiritale conuiuium. quo diues populus eget. et
pauper epulatur Theop. pharis. autem hoc ar
guunt quasi puros se facientes. Vnde sequitur. et
scr. et pha. vi. qz mand. cum pub. et pec. di. di. 9
Quare cum publ. et pec. man. et bibit mag. vt.
Beda. Si per mathei electionem. et vocationem
publicanorum fides exprimitur gentium. que p̄
mundi lucris inhiabant. profecto supercilium scri
barum et phariseorum iudeorum inuidiam in sinu
at. qui de gentium salute torquentur Sequitur
Voc audito hiesu ait illis. Non necesse hnt̄ sam̄
s̄ qui male hnt̄. Sugillat scribas et phariseos. q̄
iustos se putantes peccatorum consortia declina
bant seipm̄ medicum dicit qui miro medicādi gne
vulneratus est ppter iniquitates nostras. et eius
liuore sanati sumus. Sanos autem et iustos apel
lat eos qui suam iusticiam nolentes statuē iusticie
dei sunt subiecti. Porro male habentes et pecca
tores vocat eos qui sue fragilitatis consciencia de
uicti. nec per legem se iustificari posse videntes.
xpi gratie pemptendo colla submitunt Vnde sub
dit. nō em̄ veni vocare iustos s̄ p̄ctores. nō q̄dem
vt maneat peccatores. s̄ vt ad p̄niam ouertant̄.

Et erant discipuli iohannis et phariseorum ieiunantes et veniunt et dicunt illi. quare discipuli iohannis et phariseorum ieiunant. tui autem discipuli non ieiunant. et ait illis iesus. nunquid possunt filii nuptiarum quod diu sponsus est cum illis ieiunare. quanto tempore habent secum sponsum non possunt ieiunare. venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus et tunc ieiunabunt in illis diebus. nemo assumentum panis rudis assuit vestimento veteri. alioquin aufert supplementum novum a veteri. et maior scissura fit. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres. alioquin dirumpet vinum utres et vinum effundetur et utres peribunt. sed vinum novum in utres novos mitti debet.

discipuli iohannis et phariseorum ieiunant. Sed cum isti essent ieiunantes veniunt illi quos hoc movit. Unde ergo matheus dicit. Tunc accesserunt ad eum discipuli iohannis dicentes. nisi quia et apostoli aderant et omnes certatum ut quisque poterat hoc obiecerunt. Chri. discipuli ergo iohannis et phariseorum contra christum zelotice se habentes. ipsum interrogant ut solus cum discipulis suis absque abstinentia et labore pugnas superet passionum. Beda. Sed iohannes et vinum et ficeram non bibit. quia illi abstinentia meritum auget. cuius potentia nulla merat nature. Dominus autem cui naturaliter suppetebat delicta donare. cur eos declinaret. quos abstinentibus poterat reddere puriores. Sed ieiunavit et christus ne preceptum declinaret. Manducavit cum peccatoribus ut gratiam cerneret agnosceret potestatem. Sequitur. Et ait illis iesus. nunquid possunt filii nuptiarum quod diu cum illis est sponsum ieiunare. Aug. Marcus hic filios nuptiarum appellat. Matheus autem filios sponsi. filios enim nuptiarum

Glo. Sicut superius apud discipulos magister arguebat. de sorcio peccatorum in conuivio. Ita nunc econverso apud magister discipuli inculantur de ieiuniorum omissione ut sic inter eos materia discidium oriretur. Vnde dicitur. Et erant discipuli iohannis et phariseorum ieiunantes. Theo. Iohannis enim discipuli in imperfecto positi. in consuetudinibus iudaicis permanebant. Aug. de euan. Potest autem putari. Iesus addidisse phariseos. quod simul cum discipulis iohannis hoc quod sequitur dominus dixerunt. cum matheus hoc discipulos iohannis tamen dixisse perhibeat. sed verba que sequuntur magis indicant alios hoc dixisse de alijs. Sequitur enim. Et veniunt et dicunt illi. Quare discipuli iohannis et phariseorum tui autem discipuli non ieiunant. Hec enim verba indicant quibus. qui ad erant venisse ad Iesum et hoc idem discipulus dixisse. ita ut quod ait veniunt. non de ipso dixit de quibus interposuerat. Et erant

non tamen sponsi sed etiam sponse intelligimus Christi. Sponsum ergo seipsum vocat tanquam ecclesiam desponsaturus. Est enim desponsatio datio arre. sed gratie spiritus sancti. per quam credidit orbis terre. The. Sponsum etiam seipsum vocat. non solum tanquam virginales animas desponsantem. sed quia temporis primi adventus eius non est doloris nec tristitie. his qui credunt in eum. neque labores continentibus sed requiem. Est enim absque operatione legali dans requiem per baptismum. per quem facile sine labore salutem consequimur. filii autem nuptiarum sive sponsi sunt apostoli. quia ipsi dei gratia digni facti omni bono celesti ac omni delectatione participant. Chri. Conuersionem autem suam omnis angustie dicit esse alienam. cum subdit. Quanto tempore habent secum sponsum. non possunt ieiunare. Ille tristatur qui penitentiam bonum non habet. qui vero in penitentia accipit gaudet et non tristatur. Ut autem elationem illorum destrueret. et ostenderet quod non ad lasciviam proprios discipulos observabat subiungit. Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsum et tunc ieiunabunt in illis diebus. quasi dicit. Tempus erit in quo suam virilitatem demonstrabit. Quia enim subtrahetur ab eis sponsum ieiunabunt et affectantes adventum. ut spiritus illi coniungant. per corporales angustias enervantes. Cuius etiam quod nulla necessitas est ut sui discipuli ieiunent. sicut et illi qui sponsum humane nature. qui ubique preesidet verbis dei. et qui tribuit semen vite secum habebant penitentiam. filii etiam sponsi. quia infantes sunt non possunt per totum conformari patri et sponso qui eorum infantiam considerans dignatur eos non tunc ieiunare. Recedente autem sponso propter desiderium ieiunabunt. sed cum perfecti fuerint a sponso coniungentur in nuptiis. regalem sponsum comedent cenam. Theo. Intelligendum est autem et sic quomodo omnis homo qui bene operatur est. sponsi filius. et sponsum secum habet sed christum et non ieiunat. id est opera penitentie non ostendit. quia non peccat. Quando vero auferetur sponsum hominem in peccatum labente. tunc ieiunat et penitet. ut curet delictum. Beda. mystico autem sensu potest sic exponi. quod discipuli iohannis et phariseorum ieiunant. quia omnis qui de operibus legis sine fide gloriatur. et qui tradiciones sequitur hominum. et precomium christi aureo ipsis non fide cordis percipit. spiritualibus abstinentibus bonis ieiunio corde tabescit. Qui vero christi membris fidei incorporatur amore. non potest ieiunare. quia carne ipsius epulatur et sanguine. Sequitur. Nemo assumentum panis rudis id est novi Christi. Quasi dicit. quia hiij novi predicatorum testamenti existunt legibus eos servare veteribus possibile non est. Vos autem congrue veteres sequentes consuetudines moysaice ieiuniorum observatis. Isti vero novas ac mirabiles observationes tradituris hominibus veteres observare non est necesse. sed esse mentibus virtuosos. aliquo vero tempore ieiunium cum ceteris virtutibus observabunt. Sed hoc ieiunium differt a ieiunio legis. quia illud erat ex necessitate. hoc ex voluntate propter fervorem spiritus. et nondum sunt capaces. Unde sequitur. Et nemo mittit vinum novum. Beda. discipulos enim veteribus operat utribus

quos vino nouo. i. spiritualibus preceptis facilius
 dirumpi q̄ posse otineri dicit. Erunt aut̄ vtres
 noui cum post ascensum dñi desiderio consolationis
 eius innouabuntur. et tunc nouum vinū nouis vtri
 bus adueniet. hoc est spūssandī feruor spiritualiū
 corda replebit. Doctōri etiam cauendū est ne aīe
 in vetustate malicie perdurāti nouoz misterioz
 secreta omitteret Theo. Vel alī discipuli veteri
 bus vestimentis assimilati sunt ppter eoz mentis
 infirmitatem. quibus non erat agruum imponē
 statutum graue ieiunij Beda. q̄ est aliqua par
 ticulari doctrine que ad noue vite t̄pānciam p̄met
 que generale docet ieiunium ab oī leticia t̄paliū
 delectationum. q̄ si hoc fiat et doctrina scinditur
 et non ouent vetustati. Vestimento autem nouo
 bona opa que foris agūtur. insinuantur. vino aut̄
 nouo feruor fidei spei et caritatis qua intus refor
 mamur exprimitur

Et factum est iterum
 cum sabbatis ambu
 laret per sata et disci
 puli ei⁹ ceperunt pro
 gredi ⁊ vellere spicas
 pharisei aut̄ dicebāt
 ei. ecce quid faciūt dī
 scipli tui sabbatis qd̄
 non licet. Et ait illis.
 Nūq̄ legistis quid fe
 cerit dauid. quādo ne
 cessitatem habuit et
 esuriit ipse ⁊ qui cum
 eo erant. quomodo in
 troiuit in domum dei
 sub abiat̄har p̄ncipe
 sacerdotum. ⁊ panes
 prop̄sionis mandu
 cauit. quos non lice
 bat māducare nisi sa
 cerdotibus. et dedit
 illis qui cum eo erant
 Et dicebat eis. sabba
 tum propter hominē
 factum est. et non ho
 mo propter sabbatū
 Itaq̄ dominus est fi
 lius hominis ecīā sab
 bati.

pulis dñi de sabbato potius q̄ de furto iudei ca
 lumniati sunt Chri. dñs autem dauid in medium
 introducit. cui aliqñ otigit. non s̄m legem commē

Chri. Liberati a
 figura a veritate vni
 ti xpi discipuli. figu
 rale sabbati festum
 non seruant Vnde dī
 et factum est iterum
 cum sab. am. per sa. ⁊
 dis. eius cep. pro. et
 ve. spi. Beda. legi
 mus ⁊ in sequentib⁹
 q̄ erant qui redibāt
 et multi. et nec man
 ducandi quidem spa
 tium habebant ⁊ idō
 quasi homines esurie
 bant Chri. esurien
 tes autem escam sim
 plicem comedebāt
 non ad voluptatem s̄
 ppter nature necessi
 tatem. Pharisei aut̄
 figure et vmbre fui
 entes discipulos accu
 sabant tanq̄ iniuste
 agentes Vñ sequitur
 Pharisei autem dice
 bant ei. ecce quid fa
 ciunt dis. t. s. q. n. licz

Aug. de opib⁹ mo
 nachorum. populo si
 quidem israhel per
 legem scriptam p̄cep
 tum est. vt in agris
 suis furē nullus tene
 ret. nisi qui secum ali
 quid vellet auferre
 Nam qui nihil aliud
 attigisset q̄ id quod
 comedisset liberum in
 punitumq̄ abire sine
 ret. Vnde etiam spi
 cas vellentibus disci

dere cū sacerdotales tetigit cibū vt illius exēplo
 accusationem discipulorum soluat. Sequitur em̄
 Et ait illis. nūq̄ legistis quid fe. da. Theo.
 fugiens em̄ da. a facie saul ad p̄ncipem sacerdo
 tum deuenit. et panes p̄p̄sionis comedit. et
 gladium abstulit golie. que domino erant oblata
 Muerunt vero aliqui. qualiter nunc euangelista s̄
 abiat̄har p̄ncipem sacerdotum nominauit. cum
 liber regum hunc nominet abijmelech Beda. s̄
 autem nihil habet dissōncie. ambo etem fuerūt
 illic cum veniens dauid panes pecijt et accepit
 abijmelech videlz p̄ncipem sacerdotum. et abia
 thar filius eius. occiso autem abijmelech a saule.
 fugit abiat̄har ad dauid. et comes factus tocus
 exilij eius. postea eo regnante summi sacerdotij
 ip̄e gradum accepit. multoq̄ maioris excellēcie
 filius q̄ pater effectus est Ideo dignus fuit. cui⁹
 memoriam dominus etiam viuente patre quasi sū
 mi sacerdotis faceret. Sequitur. Et dicebat eis.
 Sabbatum propter hominem factum est. et non
 homo ppter sabbatum. Maior em̄ est cura sanita
 ti et vite hominis. q̄ custodie sabbati adhibenda
 Sic igitur mandatum est sabbatum custodiri. vt
 tñ si necessitas esset. reus non esset. qui sabbatum
 violassz. ideo sabbato circumcidi non est prohibi
 tum. quia necesse erat fieri. et machabei necessi
 tate instantē sabbato pugnabant vnde discipulis
 esurientibus. quod licitum non erat in lege. neces
 sitate famis factum est licitum. sicut hodie si quis
 eger ieiunium corrūpit nulla ratione reus teneē.
 Sequitur Itaq̄ dñs est filius hominis etiam sab
 bati. q. d. si dauid rex sacerdotali cibo past⁹ excusa
 bilis est. quantomagis filius hominis verus rex
 et sacerdos et dominus sabbati euulsarum sabba
 to spicatum noxa non tenetur. Chri. Dominum
 quidem sabbati et filium hominis seip̄m proprie
 vocat. qm̄ quidem dei existens filius. filius ho
 minis propter homines dignatus est dici. Legis
 autem lator et domino lex non dominatur. Plus
 em̄ licet regi q̄ legibus statuatur. infirmis q̄dem
 datur lex non perfectis et operantibus s̄ legem.

Beda. mystice autē discipuli per sata transiūt
 eū doctores sancti quos in fide instruerunt. cura
 pie sollicitudinis inspiciunt. quos esurire nihil me
 lius q̄ salutem intelligimus hominum. Vellere
 autē spicas est homines a terrena mtencione eru
 ere. fricare autem mambus est exemplis virtutū
 a carnis concupiscencia quasi a quibusdā follicu
 lis puritate mentis exuere. Grana manducare ē
 emūdatū quēq̄ a sordib⁹ vitioz p̄ ora p̄dicantiū
 ecclesie membr̄is incorporari. Et bene hoc discipu
 li progredientes ante faciez domini fecisse memo
 ratur. quia doctōris necesse est sermo vt p̄cedat.
 et sic cor auditoris subsequens gracia superne vi
 fitacionis illustret. Bene sabbatis. quia et ipsi
 doctores in predicando pro spe future quietis la
 borant et auditores suos mouent pro eterna res
 que insudarē laboribus Theo. Vel q̄ cum hñt
 a passiombus requiem. tunc alijs ad virtutez du
 ctōres fiunt euellentē terrena Beda. Item per
 sata ambulat cum domino qui eloquia sacra mes
 ditari delectantur. Esurunt cum in eis panē vite

inuenire desiderant. et hoc in sabbatis cū sopita mente a turbulentis cogitationibus vacare gaudent. Vellunt spicas et contritas purgant. donec ad escam perueniant. cum testimonia scripturarū ad que legentes perueniunt meditando assumunt et tandiu discunt. donec in eis medullam dilectionis inueniant. Vñ hec mentū refectio stultis displicet. s; a domino approbatur

CAPITVLVM.

.III.

Introiuit iterum in sinagogā et erat ibi homo habens manū aridā et obseruabāt eum si sabbatis curaret vt accusarent eū Et ait homini habenti manū aridam. surge in medium et dicit eis Licet sabbatis bene facere an male. Aiaz saluam facere an pdē At illi tacebant. et circumspiciens eos cum ira cōtristatus super cecitate cordis eorum. et dicit homini. Extēde manū tuā. et extēdit et restituta ē manū illi

et arguet. seq̄. Et ait homo. ha. ma. ari. surge in medium Chri. Statuit quidem illum in medio. vt terrentur aspectu. ac viso eo compaciantur. et maliciā deponant Heda. et preueniens calumniā iudeoz. quā ei parauerant arguit eos q; legis p̄cepta praua temeritate violabant. Vnde sequit̄. Et dicit eis. licet sabbato benefacere. an male s; autem querit. quia estimabant in sabbato etiam a bonis operibus feriandum. cum lex a malis abstinere iubeat dicens. Omne opus seruile nō facietis in eo id est peccatum. quia qui facit peccatum seruus est peccati. Idem autem est quod premiserat bene facere an male. et quod postea subdit Aiam saluam facere an perdere. hoc est hominem curare an non. Non q; deus summe bonus autor perditionis nobis esse possit. s; q; ei non saluare scripture consuetudine perdere dicitur. Si quez vero mouet quare dominus cum corpore esset curatur de anime saluatione interrogauerit. intelligat vltimam more scripturarum pro homine positam sicut dicitur. hec sunt anime. que exierunt de femore iacob. vel q; illa miracula ppter aie salutem

Theoph. Postq̄m dñs iudeos. qui discipulos accusauerant. q; spicas sabbo uel lebāt exemplo dñs cōfudit. nunc amplius ip̄os ad veritatez reducens miraculum in sabbato opatur ostēdens q; si opari sabbato miracula in salutem hominum piū est non est malum in sabbato. necessaria corporis opari. diē ergo. et introiuit iterum in sinag. et erat ibi homo ha. ma. ari. et obse. eum si salu. vt accu. eum Heda. Quia em̄ destructōz sabbati quam in discipulis arguebant p̄babili excusauerat exemplo. nunc ip̄m obseruando calumniari volunt vt si sabbato cur et transgressiōis si non curet crudelitatis aut imbecillita

faciebat. vel q; ip̄a manus sanatio salutem anime significabat Aug. de con. euan. s; potest mouē. quō matheus dixerit q; ip̄i interrogauerint dñm si licet sabbato curare. cum marcus illos pocius interrogatos a dño perhibeat licet sabbato bene facere an male. Itaq; intelligendum est q; illi p̄us interrogauerunt dominum. si licet sabbato curare. Deinde q; intelligens cogitationes eoz. aditum accusandi querentium constituit in medio illum quem fuerat sanaturus. et interrogauerit q; marcus et lucas eum interrogasse commemorant. ac tunc illis tacentibus proposuisse similitudinez deoue. et deluisse q; liceat sabbatis benefacere. Sequitur. At illi tacebant. Chri. Sciebant em̄ q; eum omnino curaret. Sequitur. et circum. eos cū ira. Nō eos cum ira circumspicit. ac tristatur super cecitate cordis eorum humanitati conuenit quam pro nobis suscipere dignatus est. Verbo autē miraculum coniungit vnde sola voce homo curatur Vnde sequitur. Et extē. et rest. est ma. il. Per s; omnia pro discipulis respondens. simulq; ostēdens suam vitam existere supra legem Heda. iusticie autem homo qui manum habebat aridā humanū genus indicat in fecunditate boni opis arefactū s; domini miseratione curatum. cuius dextera que in primo parente. dum vetite arboris poma decerperet. aruerat. per redemptoris gratiam. dum in fontes manus in crucis arbore tenderet. bonoz opm succis est restituta saluti. Et bñ in sinagoga manus erat arida. quia vbi sciencie domum manus ē ibi grauius est inexcusabilis noie periculum. Vñ. vel significant auaros qui valentes dare. volunt accipere. predari et non largiri. Quibus dicitur. vt extendant manus suas. id est qui furabatur iam non furetur. magis autem labore operans manu sua quod bonum est. vt habeat vnde communicet indigentibus. Theo. Vel aridam dextram habet manum quisq; non operatur. que sunt dextre partis. ex quo em̄ manus nostra constituitur in operibus prohibitis. extunc arefcit in operatione boni. iterum vero restaurabitur qñ in virtute stabit. Vnde xps dicit surge. scz a peccatis. et sta in medio id est in virtute. omnis em̄ virtus consistit in medio. et neq; ad dimmutum. neq; ad superabundanciam se extendit Heda. pharisei

Exeuntes aut pharisei statim cum herodanis consilium faciebāt aduersus eum quō eū perderent. et hiesus cum discipulis suis cessit ad mare et multa turba a galilea et iudea secuta est eum ab ierosolimis et ab idumea et de transiorda

reputātes in crimē q; ad verbum domini saluā qui languebāt extendit dexteras. de voce saluatoris fecerunt consilium Vnde dicitur Exeuntes aut pharisei. statim cum herod. con. fa. adue. eum quō eū pderent Quasi non ip̄oz quisq; maiora sabbatibus ageret cibos portando porrigendo calicē et cetera que victui sunt necessaria exeun do. s; em̄ ille qui

ne. et qui circa tyrum
et sidonez multitudo
magna audientes q̄
faciebat venerunt ad
eum. et dixit discipu-
lis suis vt nauicula si-
bi deseruiret propter
turbam ne comprime-
rent eum. multos em̄
sanabat ita vt irruer-
ent in eum vt illum
tangerēt. quotquot
autem habebant pla-
gas. et spūs immūdi
cum illum videbant
procidebant ei et cla-
mabant dicentes Tu
es filius dei. et vehe-
menter om̄mabat eis
ne manifestarent eum

dixit. Et facta sunt.
sabbato laborasse po-
terat quicq̄ The-
herodiam aut̄ dicitur
tur milites herodis
regis. Heresis nanq̄
quedam noua surrex-
erat. q̄ herodes xpm̄
esse dicebat. Prophe-
cia em̄ iacob iniebat
q̄ qm̄ deficerent pri-
cipes de iuda. tunc
xps veniret. et quia
herodis tpe nullus
superat iudaicorum
principum. h̄ ipse so-
lus regnabat alieni-
gena existens. q̄dam
ipm̄ esse xpm̄ putau-
erunt et heresim con-
stituerunt. Isti ḡ cum
phariseis xpm̄ inter-
ficere conabantur.
Beda. Vel h̄. rodia/
nos herodis terrar-
che ministros dicit.
qui ppter inimic̄ias
quas eorum dom̄s
aduersus iohannem

habebat. etiam saluatorem quem iohannes predi-
cabat insidijs persequerantur et odijs. Sequitur
Et hiesus cum discipulis suis sece. ad mare. quasi
homo fugiens persequentium insidias. quia neq̄
adhuc venerat hora passionis eius. neq̄ extra hie
rusalem fuit locus passionis. vbi et exemplum de-
dit suis si in vna ciuitate persecutionem paterent̄
in alteram fugiendi. Theo. Simul etiam fecedit
vt plurimis beneficiat. ab ingratis recedens. et
em̄ multi secuti sunt eum et sanauit eos. Sequitur
em̄. Et multa turba. a gal. tyri et sidone. alienigene
existentes. vtilitatem a xpo accipiunt. p̄m̄ qui
vero eius iudei se q̄ ipm̄ persequerantur. et sic nul-
la est p̄m̄ quietas vtilitas. nisi similitudo bonita-
tis existat. Beda. Isti em̄ videntes opa virtutum
eius et verba doctrine audientes eum persequer-
antur. Isti autem opinione tm̄ ducti virtutum ei
congesto agmine permaximo veniunt ad audiē-
dum eum. opemq̄ salutis flagitandam. Vnde seq̄-
tur. Et dixit discipulis suis vt n̄. sibi deser-
uere. Theo. Vide autem occultatam gloriam eius. et em̄ ne le-
deret eum turba petit nauiculam vt intrans i. eaz
conseruetur illesus. Sequitur. Quotquot autem
habebant plagas. et spūs immūdi cum illum vide-
bant. Prociderunt ei. Plagas autem dicit infirmitates. ipse nanq̄ deus
nos vulnerat vt filios pater. Beda. Procidebāt
ḡ vtriq̄ dño et qui habebant plagas infirmita-
tum corporalium. et qui a spiritibus verabantur
immundis. h̄ infirmi simplici intencione obtinēt e
saluti. Demones autem. vel potius in eis habi-
tantes demones. vi diuini timoris coacti. non solū
ad procidendum ei. vñ etiam ad confitendam ei
maiestatem compulsi. Vnde sequitur. Et clamab-

dicen. tu es filius dei. Vbi miranda est arrianoꝝ
cecitas qui post resurrectionis gloriam filium dei
negant quem demones adhuc mortali carne ind-
utum filium dei profitentur. Sequitur. et vehe-
com. eis ne ma. eum. Peccatori em̄ dixit deus. Qua-
re tu enarras iusticias meas. Prohibetur ḡ dñm
predicare peccator. ne quis dum predicantē au-
dit sequatur errantem. improbus em̄ magister ē
dyabolus. quia falsa veris sepe permiscet. vt spi-
ritus veritatis testimonium fraudis obregat.
Ceterum non solum demones h̄ et a xpo sanati. et
apostoli ante passionem p̄c̄ipiuntur reticere de
illo ne diuina maiestate predicata passiois dispē-
satio differetur. iuxta allegoriam vero. in hoc q̄
dñs egressus de sinagoga secessit ad mare gentiū
saluationem prefigurauit. ad quas venire per fis-
dem. relicta ob perfidiam iudea dignatus ē. Rec-
te em̄ diuersis errorum anfractibus iactate natio-
nes. instabili tati pelagi comparantur. Multa aut̄
turba a diuersis p̄c̄ipijs secuta est eum. quia p̄-
dicantibus apostolis multas nationes ad se veniē-
tes benignē suscepit. nauicula vero dño in mari
deseruiens. ecclesia est de gentibus congregata.
Propter turbam autem ne se comprimatur nauicula
ascendit. quia turbidas carnalium mentes fugies
ad eos qui gloriam seculi spernunt. venire a man-
sionem facere gaudet. distat autem inter con-
primere dominum et tangere. Conprimunt em̄ cum
carnalibus cogitationibus aut factis pacem tur-
bant in qua veritas manet. Tangit vero qui per-
fidem et dilectionem eum suscepit corde. vnde qui
eum tetigerunt saluati esse perhibentur. Theo.
Moraliter autem herodiam id est carnales xpm̄
interficere volunt. Herodes em̄ pelliceus inter-
ficere. Qui vero de patria sua egressi sunt. id est
a carnali habitudine h̄ sequuntur xpm̄ et eorum
plage curantur. id est peccata que conscientiam
vulnerant. Hiesus autem in nobis est ratio que p̄-
cipit vt nauicula nostra. id est corpus ei deseruiat.
ne rationem turbationes opprimant rerum.

Et ascendens in mon-
tē ucauit ad se quos
uoluit ipse. et uenit
ad eum. et fecit vt es-
sent. xij. cum illo. et vt
mitteret eos predica-
re. et dedit illis pote-
statem curandi infir-
mitates et eiciendi de-
monia. Et imposuit fi-
moni nomen petrus.
et iacobum zebedei et
iohannem fratrem ia-
cobi. et imposuit eis no-
mina boauerges. q̄d

Beda. postq̄ nephā
dos spūs se predica-
re prohibuit. elegit
sanctos qui et immū-
dos spūs eicerent. et
euangelium predica-
rent. Vnde dicitur.
Et ascendens in mō.
uo. ad se quos uoluit
ipse. Theo. Lucas aut̄
dicit. q̄ ascendit ad
orandum. Post mira-
culorum em̄ ostensio-
nem orat docens nos
q̄ oportet gratias
agere. cum osequim̄
aliquid boni. et hęc
diuine uirtuti appro-
priare. Chri. prela-
tos etiam ecclesiam
struit in oībus p̄-
noctare anteq̄ ordia

est filij tonitruū. et andream et philippum et bartholomeum et mattheum et thomam et iacobum alphi et thadeum simonez chaneum et iudam scarioth qui tradidit illū.

tionem faciant vt eorum officium non frustretur. Cum g̃ scdm lucam dies fact⁹ esset vocauit quos voluit Erant em̃ plures qui eum sequebantur.

Beda. non em̃ illorū electionis ac studij h̃ diuine erat dignationis et gracie vt i apostolatum vocaren-

tur. Mons etiam ille in quo apostolos dñs elegit. altitudinem designat iusticie in qua erant instituti endi et quam erant hominibus predicaturi. Vnde romimus. Vel x̃ps spiritualiter mons est ex quo aq̃ viue fluunt. iac in paruulorum salute preparatur pinguedo spiritualis agnoscitur et quicquid summe bonum creditur. in montis istius est gracia cōstitutum. In montem ergo vocantur excelsi meritis et verbis. vt locus congruat meritis altis. Sequitur. Et ve. ad eum et fe. vt essent. xij. cum illo. et vt mit. eos predicare. Speciem em̃ iacob dilexit. dñs. vt sint ip̃i super thronos. xij. iudicantes. xij. tribus israhel. Qui etiam trimi et quatermi circa tabernaculum domini excubant. et sancta dñi verba humeris operum portant. In hoc em̃ sacramēto quondam filij israhel circa tabernaculū castra metebantur vt ex omni parte per quadrum trime tribus manerent. Ter autem quatuor. xij. faciunt et ter quatermi ad predicandum sunt missi apostoli. vt per vniuersas quadrati orbis plagas baptizarent gentes. In nomine patris et filij et sp̃s sc̃i Sequitur. Et dedit illis potestatem cur. m̃fir. e. d. vt sc̃z promissorum celestium magnitudini attestaretur magnitudo factorum. et noua facerent qui noua predicarent. Theo. numerat aut apostolorum nominat vt propter falsos apostolos euitandos sint noti et veri. Et ideo sequitur. et imposuit simoni nomen petrus. Aug⁹. de con. euan. nullus autem putet nunc accepisse simonem nomen vt petrus vocaretur. ne sit stratum ioh̃ani qui longe antedictum esse illi commemorat. Tu vocaberis cephas quod interpretatur petrus. Marcus autem recapitulando hoc commemorat. Cum em̃ vellet nomina. xij. apostolorum enumerare. a necesse haberet pet̃z dicere breuiter insinuare voluit q̃ non hoc antea vocaretur. h̃ hoc ei dominus nouum imposuerit. Beda. Ideo autem dominus voluit eum prius alit vocari. vt ex ip̃a om̃tatione nois sacramentum emendaretur. Idem est g̃ grece siue latine petr⁹ quod siuace cephas et in ṽtq̃ lingua nomen a petra deriuatum est. nec dubiū. qm̃ illa de qua paulus ait. petra aut̃ erat xp̃istus nam sicut lux vera erat. et x̃ps donauit apostol̃ vt lux mundi vocentur. Sic et simon qui credebatur in petram. x̃ps petre largitus est nomen. Vnde De obedientia autem quam simon significat. ascenditur ad agnitionem quam significat petrus. Sequitur. Et iacobum ze. et io. fra. ia. Beda. Subauditur a superioribus. vocauit ad se ascendens in montem. Vnde. Jacobum sc̃z qui supplantata

habet tota desideria carnis. et iohannem q̃ gratiam accepit. quod alij per laborem tenent. Sequitur. Et imposuit eis nomina boauerges. Chri. filios quidem zebedei sic nominat. p̃pter hoc q̃ magna et clara diuinitatis edicta debebāt orbi terre diffundere. Vnde. Vel per hoc trum superiorum sublime ostenditur meritum. qui in monte merentur audire tonitruum patris per nubem de filio tonantis. Vnde est filius meus dilectus. vt a ip̃i per nubem carnis et ignem verbi. quasi fulgura in pluiam in terris spargerent. qm̃ dñs fulgura in pluiam fecit vt extinguat misericordia quod iudicium ṽt. Sequitur. Et andream qui viriliter vim facit perditioni. et vt responsum mortis in se sp̃ habeat. et aia eius sit sp̃ in manibus suis. Beda. Andreas em̃ grecum nomen est et interpretatur virilis. ab arach q̃ est vir quia viriliter dño adhefit. Sequitur. et philippum. Vnde. Qui est os lampadis qui illuminare potest ore q̃ corde concepit. cui dedit dñs apercionem oris illuminatis. Scimus hunc modum locutionis ap̃m esse diuinarum scripturarum q̃ hebreica nomina ad aliq̃ misterium significationis sunt posita. Sequitur. Et bartholomeum qui est filius suspendentis aq̃s illius sc̃z qui dixit. Et mandabo nubibus meis. ne pluant super eum h̃mbrem. Nomen vero filij dei per pacem et dilectionem acquiritur inimici. Beati em̃ pacifici qm̃ filij dei sunt. Et diligite inimicos vestros. vt filij dei sitis. Sequitur. Et mattheum. qui est donatus. cui donatur a dño. vt non solum remissionem peccatorum adipiscatur. sed numero ascribatur apostolorum. Et thomam qui est abissus. multa em̃ profunda scientes dei nomine proferunt. Sequitur. Et iacobum alphi. id est docti vel millesimi. cuius a latere cadent mille. hic alter iacobus est. cui colluctatio non est aduersus carnē et sanguinem. h̃ aduersus spirituales nequicias. Sequitur. Et thateū. is est cordeus. id est cordis cultor. qui conseruat cor suum omni custodia. Beda. Thateus autem ip̃e est. quem lucas in euangelio et in actibus apostolorum iudam iacobi nominat. Erat em̃ frater iacobi fratris dñi. vt ip̃e in epl̃a sua scripsit. Sequitur. Et simonem chaneum. et iudam scarioth. qui tradidit illum. hoc cum additamento posuit distinctionem simonis petri. et iude iacobi. Simon autem chaneus dicitur ab chano uico galilee. Judas autem scarioth a uico in q̃ ortus est. aut ex tribu ysachar dicitur. Vnde. Quō inter ap̃los op̃tatur vt discamus q̃ de nō repellit aliquē p̃pter futuraz maliciaz h̃ p̃pter p̃sentem virtutem dignum facit h̃c. Vnde. simō aut̃ ponens tristitiam interpretatur. beati namq̃ qui lugent nunc qm̃ ip̃i solabuntur. Chaneus aut̃. i. zelotes d̃z. quem zelus domus dei emedit. Judas aut̃ scarioth est qui non delet peccatū suū per p̃niam. Judas em̃ ofitens vel gliosus interpretatur. scarioth aut̃ memoria mortis. Sunt autem confectores multi in ecclesia superbi et gloriosi vt simon magus et arrius et ceteri heretici. q̃z memoria mortalis ido in eccia celebrat̃ vt euitetur.

mane //

Et veniunt in domū
et conuenit iterum
turba. ita vt non pos-
sint neq; panes man-
ducare. et cum audi-
ssent sui exierunt ter e-
re eum Dicebant em̄
quoniam in furorem
versus est. Et scribe
qui ab hierosolimis
descenderant dice-
bant. quoniam beel-
zebub habet. et quia
in principe demonio-
rum eijcit demonia.

eui tantum fuit cure ad obtinendam salutem. vt
autozi salutis cum his qui secum erant. nec vesce-
di quidem hora libera maneret. Sed quez turba
frequentat externa. hunc p̄p̄inorum estimacio
paruipendit. Sequitur em̄. Et cum audi sui. exi-
te eum. Quia em̄ altitudinem sapientie. quam au-
diebant capere non poterant. quasi in alieno eum
sensu locutum esse credebant. Vnde sequitur. Di-
cebant em̄ qm̄ in fur. ver. est. Theo. id est de-
monium habet et furit. et ideo eum tenere vole-
bant. vt in carcerarent tanq̄ demenciau. Et qdē
sui hoc volebant id est p̄p̄inui. forte compatrio-
te eius vel fratres eius. Stulta autem fuit insania
q̄ tantorum miraculorum diuine sapientie factos
rem in furiam verti concipiunt. Beda. multum
autem distat inter eos qui verbum dei pro mētis
tarditate non intelligunt. quales fuerunt de quib-
us dictum est. et eos qui hoc quod intelligunt.
de industria blasphemant. de quibus subditur. et
scribe qui ab hiero. descen. dice. qm̄ beel. habet.
Que em̄ negare nequiuertant sinistra interpretas-
tione peruertere laborāt. quasi non deitatis opa
essent. s̄ immundissimi sp̄s id est beelzebub. qui
deus erat acharon. nam beel quidem ipse ē baal-
zebub autem musca vocatur. Beelzebub ergo. id
est vir muscarum interpretatur. ob sores p̄mola-
ti cruozis. ex cuius spurcissimo ritu principem de-
moniorum eum nominabant. cum subdunt. Et qz
in prin. de. cicit demonia. Hiero. misitice autem
domus ad quam veniunt primitiua est ecclesia. tur-
be que impediunt panem manducari peccata et vi-
tia sunt. quia qui manducat indigne iudicium sibi
manducat et bibit Beda. scribe etiam ab hiero-
solimis descendentes blasphemant. turba vero
ab hierosolimis veniens secuta est dominum et ab
alijs regionibus iudeorum siue gentium. quia sic
erat passionis tempus futurum. vt turba illum
populi iudeorum cum palmis ac laudib9 hieroso-
limum perduceret. gentiles vidē desiderarent.
s̄ scribe et pharisei de eius morte tractarent

Bedā. Electos in
monte apostolos do-
minus ad domum re-
ducit quasi eos admo-
nens vt post acceptū
apostolatus gradū
ad conscientiam suam
redeant. Vñ dicitur.
Et veniunt in domū
et conuenit iterum tur-
ba ita vt non possent
neq; pa. ma. Chri-
stus. Ingrate quidez erat
principum multitu-
dines quos impedit
a cognitione elacio.
grata vero populi
multitudo venit ad
hiesum. Beda. qm̄
beata vero frequen-
tia turbe ofluentis.

Et conuocatis eis in
parabolis dicebat il-
lis Quomodo potest
sathanas sathanam
eijcere Et si regnum
in se diuidatur non
potest stare regnum
illud Et si domus sup̄
semetipsam disparcia-
tur non potest dom9
illa stare Et si satha-
nas consurrexerit in
semetipsum disperiti-
tus est et non poterit
stare sed finem habz
Nemo potest vasa for-
tis in domum ingres-
sus diripere Nisi pri-
us fortem alliget et
tunc domum eius di-
ripiet Amen dico vo-
bis quoniam omnia
dimittentur filijs ho-
minum peccata et bla-
sphemie quibus blas-
phemauerint Qui au-
tem blasphemauerit
in spiritum sanctum
non habz remissionē
in eternum sed reus
erit eterni delicti quo-
niam dicebant spiri-
tum immōm habet

Chri. Posita blas-
phemia scribarū dñs
ostendit impossibile
fore. quod dicebant
suan probationez ex
emplo confirmans.
Vnde dicit Et con. e.
in par. di. illis. Quō
potest satha. satha.
eicere. quasi diceret.
Regnum contra se in-
testimo bellodiuissum
necesse est desolari.
quod et in domo et i
ciuitate videtur. quo
circa et si sathane re-
gnum i seipm̄ diuisū
est. ita q̄ sathanas
ab hominibus repel-
lat sathanam desola-
tio regni demonum
appropinquat eg-
num autem eorum q̄
in hoc q̄ homines sub-
ditos teneant. Si igitur
ab hominib9 pel-
luntur. hoc non est
aliud q̄ regnū eoz.
dissolui. Si autez ad-
huc in hominibus te-
nent potestatem ma-
nifestum est. q̄ reg-
num maligni adhuc
stat. et non est otra
seipsum diuisum
Glo. et quia iaz ostē-
dit exemplo q̄ demō
demonem non expel-
lit. ostendit quomō
posset expelli dicens
Nemo potest vasa for-
tis
Hierō. exemplum
tale est. fortis est de-
mon. vasa eius sunt
homines in quibus re-
cipitur. Nisi ergo quis prius vincat demonem et
alliget quomodo vasa eius. id est demomacos ab
eo diripiet. Sic et ego qui diripio vasa eius. id ē
libero homines a demomaca passione. prius allia-
go demones et supero eos et mimicus eorum sum
Quomodo ergo dicitis q̄ beelzebub habeo et de-
monum amicus existens demomacicio Beda. al-
ligat it etiam dominus fere id est d̄ ab elum. is
est electorum seductione compescuit et ingressus
in domum id est in mundum. domum eius et vasa
id est homines diripuit. quia exoptos a dyaboli
laqueis ecclesie sue adunauit. Vel domum eius di-
ripuit. quia omnes mundi partes quibus olim ho-
stis dominabatur antiquis. apostolis eo: unq; su-
cessoribus distribuit. vt populos ad viam vite
conuertirent. Ostendit autem dominus q̄ grāde
scelus omittent qui hoc qd̄ dei esse agnouerāt

Chri. Posita blas-
phemia scribarū dñs
ostendit impossibile
fore. quod dicebant
suan probationez ex
emplo confirmans.
Vnde dicit Et con. e.
in par. di. illis. Quō
potest satha. satha.
eicere. quasi diceret.
Regnum contra se in-
testimo bellodiuissum
necesse est desolari.
quod et in domo et i
ciuitate videtur. quo
circa et si sathane re-
gnum i seipm̄ diuisū
est. ita q̄ sathanas
ab hominibus repel-
lat sathanam desola-
tio regni demonum
appropinquat eg-
num autem eorum q̄
in hoc q̄ homines sub-
ditos teneant. Si igitur
ab hominib9 pel-
luntur. hoc non est
aliud q̄ regnū eoz.
dissolui. Si autez ad-
huc in hominibus te-
nent potestatem ma-
nifestum est. q̄ reg-
num maligni adhuc
stat. et non est otra
seipsum diuisum
Glo. et quia iaz ostē-
dit exemplo q̄ demō
demonem non expel-
lit. ostendit quomō
posset expelli dicens
Nemo potest vasa for-
tis
Hierō. exemplum
tale est. fortis est de-
mon. vasa eius sunt
homines in quibus re-

dyaboli esse clamabant. cum subdit Amen dico vo-
bis. quoniam omnia dimittuntur. et blasphemie non passim
dimittuntur omnibus hominibus sed his qui dignam
pro erroribus suis in hac vita penitentiam egerint
et sic nequam habet locum. vel nouatus non pe-
nitentibus qui in martirio lapsi sunt. veniam neget
esse tribuendam. Vel origenes. qui asserit post iu-
dicium vniuersale transactis licet seculo:um volu-
minibus cunctos peccatores veniam peccatorum
esse consequenturos. Cuius errorem sequentia domini
verba redarguunt. cum subditur. qui autem bla-
sphemiam in spiritu sancto non habet remissionem in eternum.
Chri. Et quidem blasphemiam que circa eum erat
excusationem habere dicit. quia tunc videbatur homo
despectus et infirmus. Sed iniuria dei remissio-
nem non habet. Blasphemia autem in spiritu sancto con-
tra deum fit. Est enim spiritus sancti operatio regnum
dei. et propter hoc irremissibilem dicit esse spiritus
sancti blasphemiam. Pro eo autem quod hic subditur
Sed erit reus eterni delicti. Alius euangelista dicit
neque in hoc seculo neque in futuro. Per quod intel-
ligitur iudicium. quod est secundum legem et futurum.
Cum enim lex maledicentem deum occidi iubeat. in
hoc legis secunde excusationem non habet. ois autem
qui baptizatur extra hoc seculum sit. Latebat autem
iudeos remissio que fit per baptismum. Nui ergo
miracula et demonum eiectionem. que solum sunt
propria spiritus sancti demoni appropriata. nulla excusa-
tio sibi de blasphemia relinquetur. Sed neque bla-
sphemiam talis cum sit contra spiritum sanctum remitti vi-
detur. Vnde exponens subdit. quoniam dicebant
spiritum habere immundum. Theo. est autem intelligen-
dum quod veniam non consequentur. nisi peniteant.
Cum vero in carne christi scandalizantur etiam si non
peniterent aliquid excusationis habebant. et rem-
issionis aliquid consequerentur. Videro. vel hoc
dicit quia non merebitur penam agere ut recipiat.
qui christum intelligens principem demoniorum esse di-
cebat. Beda. neque tamen hi qui spiritum sanctum non esse
deum credunt irremissibilis blasphemie crimine
tenentur. quia non inuidia dyabolica. sed huma-
na ignorantia ducti hoc faciunt. Aug. de verbis
domini. vel ipsa impenitentia est blasphemiam spiritus
sancti que non remittitur. Contra enim spiritum sanctum
quo peccata dimittuntur. verbum dicit siue cogi-
tatione siue lingua. qui sibi cor impenitens the-
saurizat. Subiungit autem. quoniam dicebant spiritum im-
mundum habere ut diceret. hinc fuisse exortam causam
ut hoc diceret. eo quod dicerent eum in beelzebub de-
monem expellere non quia esset blasphemiam que non
remittitur. cum a hoc remittatur si recta penitentia con-
sequatur. Sed hinc causa extitit ut a domino illa sententia
proferretur facta mentione spiritus immundi. quem
aduersus seipsum diuisum dominus ostendit. propter spiritum
sanctum. qui etiam quos colligit efficit indiuisos.
peccata que aduersus se diuisa sunt dimittendo.
cui dono remissionis non resistit. nisi qui duriciam
cordis impenitentis habuerit. Nam alio loco dixe-
runt iudei de domino quod demonum habet. nec tamen
ibi aliquid dixit de blasphemia spiritus sancti. quoniam
non ita obicerunt spiritum immundum ut in se diuisus

ex ore eorum posset ostendi. sicut beelzebub. a quo
demoni eici posse dixerunt. Theo. quia propinquum

Et venerunt mater
eius et fratres et foris
stantes. miserunt ad
eum vocantes eum et
sedebat circa eum tur-
ba et dicunt ei. Ecce
mater tua et fratres
tui foris querunt te.
et respondens eis ait. que
est mater mea et fratres
mei. et circumspiciens
eos qui in circuitu eius
sedebant ait. Ecce mater
mea et fratres mei qui
enim fecerit voluntatem
dei. hic frater meus et
soror mea et mater est

filius spiritus virginis mar-
ie. iuxta heluidium. nec filii ioseph ex alia uxore
iuxta quosdam putandi sunt. sed eius potius intelli-
gendi sunt esse cognati. Chri. alter autem euange-
lista dicit. quod fratres eius nondum credebant in
eum. Cui suem quod hic dicitur. quod eum querebant de
foris expectantes. et secundum eandem intentionem do-
minus eorum. non sicut propinquorum meminit. Vnde
sequitur. Et respondens eis ait. Que est mater mea et
fratres mei. Hoc autem non dixit matrem et fra-
tres omnino reprobando. sed ostendens quod super omnes
cognitionem temporalem oportet propriam animam pre-
honorare. Vnde suemter hoc dicitur. his qui
vocabant ad propinquorum colloquutionem. quasi ad
aliquid vtilius quam sit doctrina salutis. Beda. Ro-
gatus ergo officio verbi dissimulat egredi. non ma-
terne refutans obsequium pietatis. sed paternis se-
misterijs amplius quam maternis debet monstrat affe-
ctibus. nec iniuriose fratres ostendit. sed opus spiri-
tale carnis cognationi preferens religiosiorem cor-
porum. Vnde sequitur. Et circumspiciens eos qui in cir-
cui. ait. Ecce mater mea et fratres mei. Chri. in quo dominus ostendit quod
oportet eos qui fidei sunt propinqui. pre omnibus
sanguineis honorare. Vnde quidem aliquis me-
efficitur predicando. quasi enim parit dominum quasi
cordi audientis infuderit. Videro. sciamus autem
nos esse fratres eius et sorores. si voluntatem pa-
tris impleuerimus. ut coheredes simus eius. Vnde
sequitur. Nui enim fecerit voluntatem dei. hic frater
meus et soror mea et mater est. Theo. non ergo
negans matrem hoc dixit. sed ostendens. quod non solum
est digna honore propter hoc quod genuit christum. sed et
propter omnem aliam virtutem. Beda. mystice autem
mater et fratres hiesu sunt sinagoga. ex carne
est editus. et populus iudeorum. qui saluat ore meo

docente venientes intrare nequeunt. cum spiritaliter intelligere dicta nequeunt. Preocupans autem turba ingreditur. quia differente iudea gentilitas fluit ad christum. foris enim stantes volunt dominum videre cognati ipsius. cum iudei se ad custodiam littere foris fixerunt. et christum potius ad carnalia docenda cogunt. exire quam se discenda spiritalia consentiunt ingredi. Si ergo foris stantes nec ipsi agnoscuntur parentes. quemadmodum nos agnoscemus si foris stemus. Intus enim est verbum. intus est lumen

CAPITVLVM.

.III.

Et iterum cepit ihesus docere ad mare et congregata est ad eum turba multa. ita ut in nauem ascendens sederet in mari. et omnis turba circa mare super terram erat. et docebat illos in parabolis multis. et dicebat illis in doctrina sua audite ecce exiit semina ad seminandum et dum seminat. aliud cecidit circa viam et uenerunt uolucres celi et comederunt illud. Aliud uero cecidit super petrosam ubi non habuit terram multam. Et statim exortus est quoniam non habebat altitudinem terre. Et quoniam exortus est sol exsternauit et eo quod non haberet radicem. exaruit. Et aliud cecidit in spinas et ascendunt spine et suffocauerunt illud et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam et dabat fructum ascendente et crescente et afferebat unum. xxx. et unum. lx. et unum. centum. Et dicebat qui habet aures audiendi audi

Theo. Licet matrem dominus superius negligere uideretur tamen reueretur eam propter eam namque egreditur circa mare. Unde dicitur. Et iterum cepit ihesus docere ad mare. Beda. si enim euangelium mathei inspicimus. patet hanc doctrinam domini ad mare. eadem die qua superiorem in domo celebratum esse sermonem. terminato enim primo sermone continuo subiit matheus dicens. in illo die exiens de domo. sedebat ad mare. Videro. Cepit autem docere ad mare ut locus docendi indicet auditores amatos fuisse et instabiles. Beda. relicta etiam domo cepit docere ad mare. quia relicta sinagoga ad colligendam per apostolos populi gentilis multitudinem uenit. Unde sequitur. Et congregata est ad eum turba multa. ita ut in nauem ascendens sederet in mari. Chri. Quod non sine causa factum oportet intelligi. sed ut post se neminem dimitteret. sed omnes auditores ante faciem haberet. Beda. prefigurabat autem hec nauis ecclesiam. in medio nationum edificandam. in qua dominus dilectam sibi consecrat mansionem. Sequitur. et dicebat

at. Et cum esset singularis interrogauerunt eum hi qui cum eo erant. xij. parabolam exponere. et dicebat eis. uobis datum est scire misterium regni dei illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt ut uidentes uideant et non uideant. et audientes audiant et non intelligant. neque conuertantur et dimittantur eis peccata. et ait illis. nescitis parabolam hanc. et quomodo omnes parabolis agnoscetis. qui seminat uerbum seminatum. hi autem sunt qui circa uiam ubi seminatur uerbum. et cum audierint ofestim uenit sathanas. et aufert uerbum quod seminatum est. de cordibus ipsorum. Et hi sunt similiter qui supra petrosam seminantur. qui cum audierint uerbum statim cum gaudio accipiunt illud. et non habet radicem in se. sed temporales sunt. deinde orta tribulatione et persecutione propter uerbum ofestim scandalizant. Et alii sunt qui in spinis seminantur. hi sunt qui uerbum audiunt et erumne seculi. et deceptio diuiciarum et circa reliqua concupiscencie introeunt suffocant uerbum. et sine fructu efficitur. Et hi sunt qui super

illis in parabola. Videro. Parabola est rerum natura discrepantium. sub aliqua similitudine facta comparatio. Greco enim uocabulo dei similitudo quoniam illud quod intelligi uolumus per comparationes aliquas indicamus. Sic enim ferreum quempiam dicimus. quoniam durum ac fortem desideramus intelligi. Cum uelocem uentis. aut auium comparamus. Loquitur autem turbis in parabolis. more prouidentie sue ut qui celestia capere non poterant per similitudinem terrenam audita percipere potuissent. Chri. erigit enim per parabolam. audientium mentem. ut manifestiorem sermonem faceret. res uisui ostendens. The. Et ut attentiores faceret auditores. primam parabolam proponit de semine. quod est uerbum dei. Unde sequitur. Et dicebat illis in doctrina sua. non moysi. non prophetarum. quia suum predicat euangelium. exiit seminans ad seminandum. Seminans autem christus est. Chri. non autem loco exiit qui pater extitit omnibus et impletus habitu et dispensatione qua nobis factus est propinquior. per carnis amicum. quia enim non ualebamus ire ad eum peccatis impediuntibus iter nostrum. ipse exiit ad nos. exiit autem predicans pietatis seminare sermonem quem copiose loquebatur. non autem inculcat sermonem eundem. in eo quod dicit. exiit seminans ad seminandum. exiit enim aliqui

te rram bonam semia
ti sunt. qui audiunt
verbum et suscipiunt
et fructificant vnum
trigintavnum sexagi
ta. et vnum centum.

semians. aut vt faci
at nouale aut herbas
malas euellat aut ali
quid aliud operetur
Iste autem erit ad
seminandum Beda
Vel erit ad seminan
dum cū post vocataz
ad fidem suam parte
sinagoge electam. ad vocacionem q̄ gentiū gr̄e
sue dona diffudit Chri. sicut autem seminans nō
discernit terram subiectam. s̄ simpliciter et absq̄
discernitione semen mittit. sic et ip̄e omnes alloquit̄
Et ad hoc significandum subdit. et dum seminat.
aliud cecidit circa viam. Theo. vide quia non
dixit q̄ proiecit illud in via s̄ quia cecidit. qui em̄
seminat. q̄tum in se est in terram bonam proiecit.
Sed illa si sit mala corrumpit verbum. Via autēz
x̄ps est. infideles autem sunt circa viam. id est ex̄
x̄pm Beda. vel via est mens sedulo maliarum co
gitacionum motu trita. ne verbi semen in ea ger
minare sufficiat. Et ideo quicquid boni seminis vi
cunia talis vie contigerit perit et a demonibus ra
pitur. Vnde sequitur. Et vne. volu. ce. et cōme
illud. Recte autem demones volucres celi dicunt̄
sive quia celestis spiritalisq̄ sunt nature. sive q̄a
i aere habitant. Vel qui sunt circa viam sūt negli
gentes et desides. Sequitur Aliud vero cecidit su
pra petrosa. Petram dicit duriciā p̄terue mētis
terram leuitatem anime obedientis. Solem feruo
rem persecucionis seuentis. Altitudo ergo terre
que semen dei debuerat accipere probitas est ani
mi disciplinis celestibus exercitati. atq̄ ad obedi
endum diuinis eloquijs regularibus instituti. Pe
trofa aut loca q̄ vim radicis suscipiende nō habēt
illa sunt p̄cordia que dulcedine tm̄ auditi s̄m oīa
ac p̄missis celestibus ad horam delectātur sed in
tpe temptacionis recedēt. quia parum est in eis sa
lutaris desiderij quod semen vite cōcipiat. The
ophylus. Vel petrosi sunt qui modicu adherētes
petre id est christo i quantum ad tēpus verbū re
cipiunt. postmodum abiciūt recedentes. Sequit̄
Et aliud cecidit inter spinas p̄ quod significātur
anime multa curātes spine em̄ cure sunt Chri
sostomus. Vltimus vero ponit terram bonam. di
cens. Et aliud cecidit i terrā bonā. secundū em̄ cō
dicionem terre est differentia fr̄ u. dūū. Multa est
autem dilectio seminātis ad homines qm̄ et p̄mos
cōmendat et secūdos non reijcit et tercijs tribuit
locum. Theo. vide etiam q̄modo mali sunt plu
rimi. et pauci q̄ saluantur. quarta em̄ pars semi
nis inuenitur saluata. Chri. non tm̄ maior pars
seminis occasione amittitur seminantis. s̄ terre re
cipientis. i. anime audientis. et quidem material
agricola hoc modo seminādo agrue inculsaretur
non em̄ ignorat lapidem aut viam aut terraz spi
nosam. terram pinguem non fieri. In rationabili
bus vero non est sic. Petram em̄ possibile est fieri
terram pinguem. et viam non calcari et destrui
spinas. quod si fieri non possēt non ibi seminasset
Per hoc ergo nobis tribuit penitencie spem. Se
quitur. et dicebat. Qui h̄z aures audiendi audiat.

Hiero. quotiens hec admonitio in euangelio.
aut etiam in apocaliphi iohannis interponitur
misticum hoc quod dicitur. atq̄ ad audiendum di
scendumq̄ insinuat. Aures em̄ audiendi sunt cor
dis et sensus interioris aures obediendi et faciēdi
que iussa sunt. Sequitur. Et cum esset singularis
interrogabant eum h̄i qui cum eo erant. x̄ij. pa
rabolam exponere. et dicit eis. Vobis datum est
scire misterium regni dei. illis autem qui foris sūt
in parab. omnia sunt. Beda. q. d. vos qui estis
digni omnia que ad predicacionez sunt agrua eto
geri. parabolarum manifestacionem addiscetis.
Ad istos autem parabolis vsus sum. quia digni n̄
sunt addiscere p̄ter eoz maliciam. qui em̄ legis
quam acceperant obedientiaz non tenebant iustū
fuit vt noui sermonis participacionem non h̄ient
s̄ ab vtroq̄ sunt alieni. Oūdit enim per disciplo
rum obedientiam q̄ per contrarium indigni facti
sunt reliqui mystice doctrine. Postea vero induc
tione vocis p̄phetice eoz ofundit nequitiaz tanq̄
a longe ofutata. Vnde sequitur. Vt videntes vi
deant et non videant. et audientes audiant et nō
intelligent. q. d. vt p̄phetia impleatur. que hoc
predicit Theo. deus em̄ eos fecit videntes id ē
intelligentes bonum. ip̄i vero non vident volun
tarie. se fingentes non videre. ne ouertantur et
corrigan se tanq̄ sue saluti inuiderent. Sequitur
sequer. et di. eis pec. Chr. sic ḡ vident et nō
vident. audiunt et non intelligunt. Qd̄ em̄ vidēt
et audiunt attingit eis ex gracia dei. s̄ q̄ vident et
non intelligunt attingit eis. q̄ gratiam recipere
nolunt. s̄ oculos claudunt et fingunt se non vidē
neq̄ dictis acquiescunt. et sic a peccatis non mu
tantur per hoc q̄ vident et audiunt sed contrarium
pacuntur Theo. vel potest alit̄ intelligi q̄ reli
quis loquebatur in parabolis vt videntes non vi
deant et audientes non intelligant. Deus em̄ dat
visum et intellectum his qui petunt. reliquos aut
obcecat ne in maiorem redat guttionem sit eis. qd̄
cum intelligerent noluerunt facere que oportet.
Vnde sequitur. sequer. et dim. e. p. Aug. 9.
de acordancia euangelistarum. Vel hoc intelligū
tur peccatis suis meruisse vt non intelligerent et
tm̄ hoc ip̄m misericorditer eis factum. vt peccata
sua agnoscerent. et ouerfi veniam mererentur
Hiero. Illis ḡ qui foris sunt in parabolis omnia fi
unt. et facta sc̄z et verba saluatoris. q̄ neq̄ in his
que opabatur virtutibus. neq̄ in eis que predi
cabat archamis. eum agnoscere deum valent.
Ideoq̄ ad remissionem peccatorum attingē non
valent Chr. q̄ autem non loquebatur eis nisi i
pabolis. nec omnino loqui desistebat. demonstrat
q̄ his qui bono p̄p̄m qui sunt. et si in seip̄s bonum
non habeant occultum. tamen eis ostenditur. Cū
autem aliquis cum reuerentia ac recto corde acce
dit. occultorum reuelationem ofequitur abundan
ter. Cum autem non sana sentit. nec his q̄ multis
facilia sunt dignus fiet. nec etiam eorum auditu.
Sequitur. Et ait illis. nescitis parabolam hanc et
quō oēs pabolos agnoscetis Hiero. oportebat
si quidem vt illi quibus in parabolis loquebatur

requirerent quod non intelligerent. et per apostolos quos contemptos habebant discerent mysterium regni quod ipsi non habebant. Glo. et ideo dominus hec dicens. ostendit oportere eos et hanc primam et omnes sequentes parabolas intelligere propter quod exponens subdit. Qui seminat verbum seminatur. Chr. et quidem propheta doctrinam populi plantationi vinee comparavit. hic vero seminat omni. manifestans per hoc quod brevior est nunc et facilius obediencia. et statim fructum dabit. Beda. In hac autem domini expositione omnis eorum qui audire verba salutis potuerunt. si ad salutem pervenire nequeunt. distancia comprehenditur. Sunt namque qui verbum quod audiunt. nulla fide nullo intellectu. nulla saltem temptandi utilitatis occasione percipiunt. de quibus dicit. hi autem sunt qui eam viam. Cordibus autem eorum mandatum verbum ostentim immundi spiritus. qui. via trite volucres semen eripiunt. Sunt qui auditi verbi. et utilitatem perhibent et desiderium gustant. Sed ne ad id quod perhibent perveniant. alios huius vite adversa terrendo. alios prospera blandiendo retardant. de quorum primis dicitur. Et hi sunt similiter qui super petrosam. De alijs dicitur. Et alij sunt qui in spinis. Spine autem diuicie vocantur. quia cogitationum suarum punctioibus mentem lacerant. et cum usque ad peccatum pertrahunt. quasi inflato vulnere cruentant. Dicit autem. Erumne seculi et deceptio diuitiarum. Quemcumque enim superuacuis diuitiis decipit appetitus. necesse est mox curam erumina otinuat affligat. Addit autem. Et circa reliqua occupacione. Quia mandatis dei contemptis. circa reliqua occupacione aberrat. ad gaudium beatitudinis non potest attingere. Suffocant autem huiusmodi occupacione verbum. quia dum bonum desiderium ad cor intrare non sinunt. quasi aditum flatu vitalis necant. Excipiuntur autem ab his hominum differentijs. gentiles. qui nec audire verba vite merentur. Theo. Eorum vero qui semen suscipiunt convenienter rursus tres sunt gradus. Unde sequitur. Et hi sunt qui super terram bonam et cetera. Qui in centum fructificant sunt qui perfectam et obedientem habent vitam ut virgines et heremite. Qui autem in. lx. qui mediocriter se habent ut continentis et qui in cenobio sunt. Qui autem. xxx. qui parvi quidem sunt secundum propriam virtutem fructum ferentes. ut layci et qui in coniugio sunt. Beda. xl. fructificat cum aliquis fidem sancte trinitatis electorum cordibus insinuat. lx. cum perfectionem docet bone operationis. centum cum celestis regni premia demonstrat. Centum namque computando in dexteram transferuntur. Unde recte in significatione ponuntur perpetue beatitudinis. Terra autem bona est electorum conscientia. que omnibus predictis tribus terris contraria facit. quia et commendatum sibi semen verbi libenter excipit et excerptum inter adversa et prospera constanter ad fructus usque ad tempora conservat. Hieronimus. Vel fructus terre in tricesimo sexagesimo et centesimo continetur. hoc est lege et prophetia et euangelio.

Et dicebat illis. Num quid venit lucerna ut sub modio ponatur. aut sub lecto. Nonne ut supra candelabrum ponatur non est enim aliquid absconditum quod non reveletur nec factum est occultum. quod non in palam veniat. si quis huius aures audiendi audiat. Et dicebat illis. videte quid audiat. in qua mensura mensi fueritis remetiet vobis. et adiciet vobis. qui enim huius dabitur illi. et qui non huius etiam quod habet auferetur ab eo.

Chri. Post intercessionem discipulorum de parabola. ac explanacione bene subiungit. et dicebat illis. Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lecto. nonne ut supra candelabrum. quasi dicit. propter hoc parabola dicta est non ut inmanifesta maneat aut occulta tanquam sub modio aut sub lecto. sed ut dignis manifestetur. Lucerna in nobis est intellectualis natura que secundum proportionem illuminationis. aut clare apparet aut obscure. Si enim meditatione que nutrum lumen. ac recordationes. in quibus lucerna talis accenditur. negligantur mox extinguuntur. Vero. vel lu-

cerna verbum est de tribus seminibus. Modius aut lectus auditus est inobedientium. Candelabrum apostoli sunt. quos illuminavit verbum dei. Unde sequitur. Non est enim aliquid absconditum et occultum parabola seminis est. In palam vero venit dum a domino tractatur. Beda. vel si dominus discipulos monet lucidos esse secundum vitam et conversationem. quasi dicit. Sicut lucerna ad lucendum ponitur. sic ad vitam nostram omnes respicient. Itaque studete bonam vitam habere. et non in angulis sedentis. sed lucerna estote. Lucerna enim non sub lecto. sed supra candelabrum posita lucet. Quam quidem lucernam necesse est ponere supra candelabrum. id est in altitudinem conversationis que secundum deum est. ut et alijs lucere valeat. non sub modio. id est circa gulam. neque sub lecto. id est otio. Nemo enim qui seculis studet et requiem diligit. potest esse lucerna omnibus lucens. Theo. Vel quia tempus vite nostre sub certa diuine provisionis mensura continetur. recte modio comparatur. Lectus vero animi corpus est. in quo temporaliter habitans quiescit. Qui ergo amore vite temporalis et illecebrarum carnalium occultat verbum dei modio vel lecto lucernam operit. Supra candelabrum autem ponit lucernam. qui corpus suum ministerio verbi dei subicit. Unde his verbis typice figuram docet predicandi. Unde sequitur. Non enim aliquid est absconditum quod non reveletur. neque factum est occultum. quod non in palam veniat. quod. nolite erubescere euangelium. sed inter tenebras persecutorum. lumen verbi dei. supra corporis vestri candelabrum leuate. fixa mente retinentes illum diem quo illuminabit deus abscondita tenebrarum. Tunc enim et vos laus et adversarios pena manet eterna.

Chri. Vel aliter. Non est aliquid absconditum. q. d. Si vos cum diligencia vitam duxeritis. accusa-
tiones lucernam vestram non poterunt obumbra-
re. Theo. vnusquisqz em nostrum seu bonum ali-
quid seu malum in pterito fecerit manifestatur
in pntia et multo magis in futuro. Quid enim est
deo occultius. h. tñ et ipse manifestatus est in car-
ne. Sequitur. Siquis habz aures audien. audiat.

Beda. id est si quis hz sensum intelligendi ver-
bum dei. non se subtrahat. non auditum ad fablas
uertat. h. bis que veritas dixit. accommodet au-
res scrutandi. manus implendi. linguam predicā-
di. Sequitur. Et dicebat illis Videte quid audias-
tis. Theophilus. Ut scz nihil eorum que vobis
a me dicuntur subterfugatis. In qua mensura mē-
si fueritis remeietur vobis. i. quantamlibet men-
suram intencionis introducetis. tantaz recipietis
vtilitatem. Beda. vel alit si solerter omnia que
valetis bona facē ac proximis intimare studeritis
aderit diuina pietas que vobis et in pnti sensum
altiora capiendi ac potiora gerendi effectum con-
ferat. et in futuro eternam retributionez adiciet.
Et ideo subditur. Et adicietur vobis. Hiero.
Vel alit fm mensuram fidei vnicuiqz diuiditur in
telligencia misteriorum et sciencie etiam adicien-
t virtutes. Sequitur. Qui em habet dabitur ei. id
est. qui habet fidem habebit virtutem. et qui hz
opus verbi habebit et intelligenciam misterij. et
qui non habet econtra fidem deficit virtute. et q
non habet opus verbi eius intelligencia caret. et
qui non intelligit iam. auditum perdidit.

Chr. Vel alit. qui habet scz affectum et voluntatē
audiendi et petendi dabitur ei. qui vero non habz
diuini auditus desiderium. et qz ptingit habē scri-
pte legis auferetur ab eo. Beda. Non vnqz em
lector ingeniosus negligendo se. priuat se sapia-
qz tardus ingenio studiosius elaborando degul-
tat. Chr. potest autem ideo dici qz non habz qz
veritatem non habet. dicit autem qz habet ppter
hoc qz mendacium habet. putet em aliquid se hē
qui mendacis intellectus existit. Chri. posuit

Et dicebat. Sic est
regnum dei quemad-
modū si homo iacet
semen in terram et dor-
miat et exurgat noc-
te ac die et semen ger-
minet et increseat dū
nescit ille. vltro enim
terra fructificat. pri-
mum herbam. demde
spicam. demde plenū
frumentum in spica. et
dum ex se produxerit
fructus statim mittet

supra parabolam de
tribus seminibus di-
uersimode perditis et
vno saluato. et scdm
pportionem fidei et
operationis tres dif-
ferentias ostendit. h.
vero parabolam po-
nit solum de saluatis.
Vnde dicit. Et dice-
bat. Sic est regnum
dei quemadmodum si
homo iacet semen in
terram. Hiero. reg-
num dei ecclesia est.
que regitur a deo. et
ipa regit homines et
strarias virtutes et
vitia calcāt. Chri.
Vel regnum dei dic
fidem que est in ipm

Falcem. quoniam adest
messis.

ac dispensationez hu-
manitatis. qd quidē
regnum est sicut si ia-
ciat homo. ipe enim

existens deus et dei filius homo. modū mutabilitate
factus pro nobis terram seminauit id est totū mū-
dum verbo diuine cogmitionis illuminauit. Hiero.
Semen em verbum vite est. terra corda humana
et dormitio hominis mors est saluatoris. Exurgit
semen nocte ac die. quia post somnum xpi numer9
credentium per aduersa et prospera magis ma-
gisqz germinabat in fide et creuit in ope. Chr.
Vel exurgit ipe xps qui sedebat expectans per lō-
gammitatem qz recipientes semen fructificarent.
Surgit autem. id est beniuolencie sue verbo ad
fructificationem nos erigens. per arma iusticie a
dextris. quibus significatur dies. et a sinistris. qz
bus significatur nox persecutionum. Per hec em
semen germinat nec arefcit. Theo. vel alit. xpus
dormit. id est ascendit in celum vbi licet dormire
videatur. surgit tñ nocte. cum per tentaciones
nos erigit in suam agnitionem. Die vero cū ppē-
orationes nostram salutem. Hiero. qz aut dicitur.
Dum nescit ille tropica est locutio. id est nescire
nos faciat. quis fructus vsqz in finem afferat.

Chri. vel dic. nescit ille vt ostendat liberam vo-
luntatem eorum qui verbum suscipiunt. volūtati
em nostre omittit opus. et non totum ipse solus
opatur. ne bonum inuoluntarium videatur. Vñ
subdit. Vltro em terra fructificat. id est non nece-
ssitate coacta extra ppriam voluntatem. h. volūta-
te adducitur ad fructificandum primū herbam.
Hiero. id est timorem iñtium em sapientie timor
dñi. Demde spicam id est penitenciam lacrimosā.
Demde plenum fru. in spi. id est caritatem. pleni-
tudo em legis est caritas. Chri. vel primo her-
bam fructificat in lege nature paulatim ad profe-
ctum crescens. postmodum perducit spicas in ma-
nipulum colligendas et in altari dño offerendas
in lege scz moyli. postea plenum fructum in euan-
gelio. vel quia non solum oportet nos frondē p-
obedientiam. h. esse prudentes et quasi harundis
spicas erectos persistē. de ventis agitantibus nō
curantes. Oportet nos etiam ammam curare per
assiduitatē memorie. vt tanqz spicas fructus ge-
stemus. id est operationem virtutis completaz de-
monstramus. Theo. herbam em germinam9 cū
principium boni ostendimus. Demde spicam cum
resistē tentacionibus possumus. demde fructum
cum perfectum quis operatur. Sequitur. Et cū
ex se produxerit fructus. statim mittit falcem. qm
adest messis. Hiero. faly est mors vel iudicium
quod secat omnia. messis consumatio seculi. Greg.
Vel alit. Semen homo iacet in terraz. cum cordi
suo bonam intencionem inserit. Dormit autez qui
iam in spe boni opis quiescit. nocte vero exurgit
ac die quia inter aduersa et prospera proficit. dū
ille nescit qui adhuc metiri incrementa sua non va-
let. et tñ accepta virtus ad profectum ducit. Cum
igitur desideria bona accipimus. semen in terram
mittimus. Cum recte opari incipimus. h. ba sum9.
Cum ad profectum boni opis crescimus. ad spicā

peruenimus Cum in eodem opus perfectione solidamur. iam plenum frumentum in spica proferimus

Et dicebat. cui assimilabimus regnum dei. aut cui parabole conparabimus illud. sic granum sinapis quod cum seminatum fuerit in terram minus est omnibus seminibus que sunt in terra. Et cum seminatum fuerit ascendit et fit maius omnibus olivibus. et facit ramos magnos. ita ut possint sub umbra eius aves celi habitare. et talibus multis parabolis loquebatur eis. sicut prout poterant audire. sine parabola autem non loquebatur eis. seorsum autem discipulis suis differebat omnia

dicitur dilatauit super omnes sermones. quia nihil maius est hac veritate. Theo. ramos autem magis nos fecit. Quidam enim apostolorum in romam. et quidam in indiam. et quidam in alias terre partes sunt diuisi sicut rami. Hiero. vel semen istud minimum est timore. magnum autem in caritate que est maior omnibus olivibus. quia deus caritas est. et omnis caro fenem. fecit autem ramos misericordie et compassionis. cum sub umbra pauperes christi qui sunt celi animalia delectantur habitare. Beda. homo autem qui seminat. a plerisque saluator ipse intelligitur. ab alijs autem ipse homo semians in corde suo. Chri. postea vero marcus breuitate gaudens. ostendens parabolarum naturam subiungit. Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbum prout potest audire. Theo. quoniam enim turbe erant indocte. a consuetudinibus et consuetis nominibus instruit eos. et propter hoc subdit. Sine autem parabola non loquebatur eis. ut se mouerentur ad accedendum et interrogandum. Seorsum autem discipulis suis differebat omnia. scilicet de quibus interrogabant ut ignorant. non simpliciter omnia tam manifesta quam manifesta. Hiero. illi enim digni erant seorsum audire mysteria in penetrabili. in timore sapientie. que remoti a cogitationum malorum tumultibus in solitudine virtutum permanebant. Sapientia enim

Glo. postquam posuit de fructificatione semis euangelij. hic subiungit aliam parabolam ad ostendam excellentiam doctrine euangelice ad omnes alias doctrinas. Unde dicit. et dicebat. cui assimilabimus regnum dei

Theo. paruissimum quidem est fidei verbum. Crede in deum et saluus eris. sed sparsa super terram. predicatio dilatata est et augmentata. ita ut celi volatilia. id est contemplatiui homines et alti intellectu. et cognitione sub eo habitent. Quanti enim sapientes gentilium relinquentes sapientiam sub predicacione euangelij reuerterunt. omnium igitur maior predicatio facta est

Chri. et etiam quod quod fuit hominibus in breuibus sermonibus nunciatum sapientia que inter perfectos

in tpe ocij percipitur

Et ait illis. in illa die cum sero esset factum transeamus extra. et dimittentes turbam assumunt eum. ita ut erat in nauis. et alie naues erant cum illo. facta est procella magna venti et fluctus mittebat in nauim ita ut impletur nauis. Et erat ipse in pupi super cervical dormiens. et excitant eum. et dicunt ei magister. non ad te pertinet quia perimus. Et exurgens comminatus est vento. et dixit mari. Tace obmutesce. et cessauit ventus. et facta est tranquillitas maris. et ait illis. Quid timidi estis. nec dum habetis fidem et timuerunt timore magno et dicebant ad alterutrum. Quis putas est iste quia venti et mare obediunt ei

Hiero. post doctrine firmam de hic ad mare venerunt et fluctibus turbantur. Unde dicitur. Et ait illis. in illa die cum sero esset factum. transeamus extra. Remigi. tria enim legitur dominus habuisse refugia. scilicet nauis. mortis et destituti quociens a turbis commouebatur ad aliquod istorum refugiebat. Cum ergo vidit dominus turbas multas circa se earum importunitatem quasi homo uolens declinare. iussit discipulos suos transire. Sequitur. et dimittentes turbam assumunt eum. ita ut erat in nauis. Chri. Discipulos quidem assumpsit demmus. ut visores fierent futuri miraculi. sed solum ipse assumit. ne alij agnoscerent ipse esse tam modice fidei. Unde ad ostendendum. quod seperatum alij transiret abant subiugit. Et alie naues erant cum illo. se autem superbirent discipuli quod eos solos assumpsit periclitari eos permittit. Et ut etiam per hoc discernerent tentaciones

uiriliter sustinere.

Unde sequitur. Et facta est procella magna. Ut autem futuri miraculi maiorem eis imprimat sensum dat tempus timori dormiendo. Unde sequitur. Et erat ipse in pupi super cervical dormiens. Si enim uigilasset aut non timuissent. neque rogassent tempestate orta. aut eum aliquid tale facere non putassent. Theo. dimisit ergo eos incidere in timorem periclitacionis ut eius uirtutem in seipsis agnoscerent. qui alios ab eo beneficiatos uidebant. Dormiebat autem super cervical nauis. lignum siquidem Chri. ostendens suam humilitatem. et ex hoc multam sapientiam docens. Non dum autem discipuli qui circa eum erant eius gloriarum agnoscebant. Et quidem quod surgens poterat uentis imperare credebant. sed quod quiescens seu dormiens. nequaquam. Et ideo sequitur. Et excitant eum et dicunt ei. Magister. non ad te pertinet quod perimus. Theo. ipse autem exurgens comminatur primo quidem vento. qui maris tempestatem et fluctus facebat. et hoc est quod subditur. Et exur. et uenti

Deinde vero precipit mari. Unde sequitur. Et dixit mari. tace obmutesce. Glosa. ex omotione em maris quidam somitus surgit. qui videtur esse quedam maris locutio periculum omniantis. Et ideo ouementet sub quadam methaphora tranquillitatem imperat taciturnitatis vocabulo. sicut et in cohibitione ventorum. qui sua violentia mare oturbant omninationem nominant. Solent enim potestatem habentes. eos qui violentia pacem hominum oturbant. omninatione penarum refrerare. Per hoc ergo datur intelligi. qd sicut rex aliz quis potest omninatione violentos oprimere. et suis edictis murmur subiecti populi mitigare ita xps rex vniuerse creature existens sua omnacoe vtoz cohibuit violentiam. et mari taciturnitatem indixit et statim est effectus secutus Sequitur em. Et cessauit ventus cui sez fuerat omninatus. et facta est tranquillitas magna sez in mari. cui taciturnitatem indixerat. Theo. Comminatus est etiam et discipulis tanq fidem non habentibus. Sequitur em. Et ait illis. quid timidi estis needu habetis fidem. Si em habuissent fidem credidissent qd etiam dormiens eos seruare valuisset meolumes. Sequitur. Et timuerunt timore magno et dicebant ad alterutrum. Quis putas est iste. quia venti et mare obediunt ei. Et em dubie habebant se erga eum. In quantum em iussu mare placauit non baculo vt moyses. non precibus vt heliseus iordanem. neq archam vt hiesus nauez. hie ve re deus eis videbatur. smvero qd dormiebat ho.

Hiero. mystice enim uero pupis ecclesie est inicum. in qua dñs corporaliter dormit. qz nunqm dormit qui custodit israel. pupis enim mortuus pellibus uiuos continet et fluctus arcet. et ligno solidatur. id est cruce et morte domini ecclesia saluatur. Cervical corpus dñi est diuinitas sicut caput inclinata est. Ventus autem et mare demones et persecutores sunt. quibus dicit. tace. qnd opefcit edicta regu iniquorum. vt uoluerit. tra quillitas magna est par ecclesie post pressuram siue theorica post vitam aduam Beda. vel nauicula quam ascendit passionis arbor intelligit. per quam fideles ad securitatem securi littoris pueniunt. Alie naues que fuisse dicuntur cum dño. illos significant qui fide dñice crucis imbuti sunt non tamen turbine tribulationum pulsati. vel p tentacionum procellas serenitate pacis vtuntur. Discipulis autem nauigantibus xps obdormiuit. quia fidelibus futuri regni quietem meditantibus. tempus dñice passionis aduenit. Unde hoc sero factum fuisse perhibetur. vt veri solis occubitum non sola dñi dormitio h ipa discedentis lucis hora significet. Ascendente autem illo pupim crucis. fluctus blasphemantium persecutorum asurgunt. demones excitati procellis. quibus tamen non ipsius paciencia turbatur. h discipulorum imbecillitas ocutitur. Excitant autem discipuli dñm. quia e mortem uiderant maximis uotis resurrectionem que rebant. Vento erurgens comminatus est quia resurrectione celebrata dyaboli superbiam strauit. Mare silere precepit quia iudeorum rabiem resurgendo deiecit. Discipuli autem

arguuntur quia post resurrectionem exprobrauit eis incredulitatem eorum. et nos qz cum signo dñice crucis imbuti seculum relinquere disponimus. nauem cum hiesu ascendimus. mare transire conamur. Sed nobis nauigantibus inter equoris fremitus obdormit. quando inter medios virtutum visus vel immundorum spium vel hominum prauorum vel paz nostrarum cogitacionum impet amoris flamma refrigerat. Vm inter hmoi pel las illum sedulo excitemus. mox tempestatem co pscetifudit tranquillate portu salutis indulgebit

CAPITVLVM

Et uenerunt trans fretum maris in regionem gerazenor. Et exeunti ei de naui. statim occurrit ei de monumento homo in spiritu immundo qui domiciliu habebat in monumentis. Et neq cathenis iam quisq eum poterat ligare. quoniam sepe compedibus et cathenis uinctus dirupisset cathenas et compedes comminasset. et nemo poterat eum de mare et semper nocte ac die in monumentis et in montibus erat clamans et concidens se lapidibus. Videns autem hiesum a longe cucurrit et adorauit eum. Et clamans uocem magna dixit ei. Quid mihi et tibi ihu fili dei altissimi. adiuro te per deum neme torqas. dicebat em illi exi spiritus immunde ab homine. et interrogabat eum. quod tibi nomen est. et dicit ei legio mihi nomen e

Theo. quia qui in nauicula erant. conq rebant adiuicem. qf putas est iste et mimi corum testimonio confirmatur quis esset. Accessit em demonia cus confitens ipsum esse filium dei. Ad qd narrandum euangeli sta accedens ti. Et uenerunt trans fretum maris in regionem gerazenor. Beda. Geraza. est urbs in signis arabie tra sior danem iuxta montes galaad. quaz tenuit tribus manasse. non longe a stagno tyberiadis. in quod porci precipitati sunt Chri. Sed tamen neq gerazenor. neque getalinoz. ex qsta scriptura continet. h gergesinorum gerasa em ciuitas est iudee. et nequaq in ea est mare. gerasa ho arabie ciuitas est. neq mare neq stagnum proximum habens. et ne tam euidentis mendatum euangeliste. dixisse uideantur. uiri tam diligenter scietes que circa iudeam erant gergese. qdaz aqua gergese antiq ciuitas fuit. nunc tyberias nuncupata. circa quam picipuum e circumpositum stagnum. Sequitur. Et exeunti ei de naui statim occurrit ei de monumento homo.

quia multi sumus. et precipitatus est in mare adduo milia. et suffocati sunt in mari. qui autem pascebant eos fugierunt et nunciaverunt in civitatem. et in agros et egressi sunt videre quid esset facti. et veniunt ad Iesum et viderunt illum qui a demonio vexabatur sedentem vestitum et sane mentis. et timuerunt et narraverunt illis qui viderant. quod liter factum esset ei. qui demonium habuerat et de porcis. et rogare eum ceperunt ut discederet a sinibus eorum. Cuius ascenderet navim cepit illum deprecari. qui a demonio vexatus fuerat ut esset cum illo. Et non admisit eum. sed ait illi. vade in domum tuam ad tuos. nuncia illis quanta tibi dominus fecerit. et misertus sit tui et abijt et cepit predicare in

Aug. de evang. Cum matheus dicat duos fuisse. Marcus et Lucas unum commemorat ut intelligas unum eorum fuisse persone alie clarioris quem regio illa maxime dolebat. Chri. vel videtur quod Marcus et Lucas illud. quod erat miserabilis narrauerunt et propter hoc diffusius quod illi contingeat enarrant. Sequitur enim. et negatibus iam quis quod eum poterat ligare. dixerunt ergo simplicitate et demoniacum numerum non querendo velut virtutem maiorem ostenderent operantis. Nam qui unum talem curauerat non erat ei impossibile multos alios curare. Nec tamen hic dissonancia demonstratur. Non enim dixerunt quod unus solus erat. quod si dixissent. matheo contra dicere viderentur. Habitabant autem in monumetis demones erroneum dogma multis volentes immittere quod decedentium anime in demones conuertebantur Greg. misse Parauerat autem se cetus demonum. ad consistendum diuine potestati. Cum autem appropinquaret qui potestatem habet super omnia. exclamant eminentem eius virtutes. Unde sequitur. videns autem Iesum a loncucur. et ad eum. et clamo voce magna. et dixit ei. quid mihi et tibi Iesu fili dei altissimi Cirillus. vide demonem duplici passione diuisum. audacia et timore. reluctatur et orat. quasi questionem aliquam intentans vult scire quod sibi et Iesu comune.

Decapoli quanta sibi fecisset Iesus. et omnes mirabantur.

quasi diceret. quia te causa ejcis me ab hominibus cum sint in me Beda. que autem impietas est iudeorum

eum dicere in principe demoniorum eiecisse demonia quem et ipsa demonia fatentur. nihil secum habere comune. Cirillus. Deinde orans subiungit. Adiuro te per deum ne me torqueas. emissionem enim reputabat tormentum. vel etiam inuisibiliter torquebatur. Chri. quis enim mali sint demones sciunt tamen quod ipsos propter peccata. expectat vitimo aliqua pena. quia vero nondum eis tempus ultie pene aduenerat firmissime agnoscebant. maxime cum permissum esset eis hominibus commisceri. Sed quia Christus comprehenderat eos tanta mala perpetrare. putabant quod propter factorum excessum. vitimum punitionis tempus minime expectarent propter hoc supplicat ne torqueantur Beda. magnum enim tormentum est demoni a lesione hominis cessare. et tanto dimittit grauius quanto possidet durus. Sequitur enim. Dicebat enim illi. Eris spiritus immunde ab homine Ciril. Attendas in expugnabilem virtutem Christi cum quassat sathanam. cui verba Christi sunt ignis et flamma. Item quod psalmista dicit. liquefacti sunt montes a facie dei. id est sublimes et superbe virtutes Sequitur. Et interro. eum. quod tibi nomen est. Theo. Interrogat quid enim dominus. non ut ipse sciret. sed ut ceteri sciant multitudinem inhabitantium demonum Chri. ne si ipse diceret quod multi sunt. incredibile fieret. vult ergo quod ipsi confiteantur quod multi erant. Unde sequitur. Et dicit ei. legio mihi nomen est. quia multi sumus. Non dicit determinatum numerum sed multitudinem. Non enim prodest ad scientiam exquisitio numeri. Beda. Confessa autem publice peste quam furens tollerabat. virtus curantis gracior apparet Sed et in temporis sacerdotes. qui per exorcismi gratiam eicere norunt. solent dicere patientes non aliter valere curari. nisi quantum sapere possunt omne quod ab immundis spiritibus. visu. auditu. gustu. tactu vel alio quolibet corporis aut animi sensu vigilantes dormientesue pertulerint. confitendo patienter exponant. Sequitur Et precabatur eum multum ne se expelleret extra regionem Chri. aut ut Lucas dicit in abyssum. Abyssus enim est sepatio huius mundi Promerentur enim demones mitti ad tenebras exteriores. dyabolo et suis angelis preparatas Hoc autem Christus facere poterat. permisit tamen eos in hac terra esse ne absentia temptatoria homines corona victoriae priuaret. Theo. Et ut nobiscum pugnautes nos peritiores constituant Sequitur enim. Erat autem ibi circa montes grex porcorum magnus pascens. Aug. de concordantia euangelistarum. Quod hic dicit Marcus circa montes fuisse gregem. Lucas autem in monte nihil repugnat Grex enim porcorum tam magnus fuit ut aliquid eius esset in monte et aliquid circa montem. Sequitur. Et deprecabantur eum spiritus dicentes. Mitte nos in porcos ut in eos introeamus Remigius super matheum. Idcirco autem intrauerunt in porcos non sponte sed peccerunt ut

eis accederetur. vt demonstrare. qz non possunt nocere hominibus. nisi permissione diuina. Ideo autem non petierunt mitti in homines. quia illum cuius virtute torquebantur. humanam speciem gestare videbant. Nec petierunt vt in pecora mitterentur. quia velut munda animalia in templo dei offerebantur. Petierunt vt in porcos mitterentur. quia nullum animal est immundius porco. et demones semper in spurcicis delectantur. Sequitur Et concessit eis statim ihesus. Beda. Ideo qui dem permittit vt per interfectionem porcorum. hominibus salutis occasio prebeat. Christo. Volens furiam quam contra homines habent demones omnibus demonstrare. et qz multo peiora vellent hominibus infligere si possent. virtute non impediti diuina. Et quia in hominibus hanc demonstrationem fieri eius pietas non ferebat. ipsos in porcos intrare permittit. vt in illis virtus et furor demonum videatur. Sequitur. Et ecce. spiritus immundi. Titus fugam autem arripuerunt pastores. ne cum porcis perirent et huiusmodi terrorem cuius intulerunt. Vnde sequitur. Qui autem pasce eos. Illos autem ad saluatorem adduxit damni necessitas. frequenter enim cum deus homines datur in rebus possessis. confert beneficium animabus. Vnde sequitur. Et remunt ad ihesum et vident illum qui a deo vera se. sicut iuxta pedes a quibus nactus erat salutem quem antea nec cathene conpescere poterant vestitum et sane mentis qui continuo nudus erat obstupuerunt in facto vnde sequitur et tunc igitur miraculum primum visu primum et bis operum vnde sequitur. Et nar. illi qui viderunt. Theo. stupentes autem propter miraculum quod audierant timuerunt. et propter hoc deprecantur ipsum vt ab eorum recedat timor et hoc est quod subditur. Et rogare eum cepe. vt discere a timoribus eorum. Timebant enim ne aliquando tale aliquid paterentur. Contristati enim de porcorum perdicione. presentiam renunt saluatoris. Beda. Vel conscientie fragilitatis proprie. presentia domini se iudicabant indignos. Sequitur. Cumque ascenderet nauim cepit illum deprecari quia a demone vexatus fuerat. vt esset cum illo. Theo. Timebat enim ne aliquando inuenientes eum demones reintrarent in eum. Dominus vero remittit eum in domum suam. minuens ei. quod quis ipse presentis non esset. tamen sua virtus ipsum custodiret. simul etiam vt curatus alius proficeret. vnde sequitur. Et non admittit eum. sed ait illi vade in domum tuam ad tuos et nuncia illis quanta tibi dominus fecerit et misertus sit tui. vide saluatoris humilitatem. non dixit. denuncia omnia que feci tibi. sed omnia que fecit tibi dominus. Sic et tu cum aliquid boni feceris. non tibi sed deo attribuas. Christo. Licet autem alijs sanatis preceperit nemini dicere conuenienter tamen huic precepit quod annunciet. quoniam. ois illa regio demonibus dei est. sine deo marebat. Theophilus. Ipse igitur incepit predicare et omnes mirantur. et hoc est quod sequitur. Et cepit predicare. Beda. Mistice autem geraza siue gergeze vt quidam legunt. colonum ensiens. siue aduene appropinquans interpretatur. Quia gentium populus et hostem de corde repulit et qui erat longus factus est prope. Hiero. Vnde autem demoniacus

desperatissimus gentium populus est. nec lege nature. nec dei. nec humano timore alligatus. Beda. Qui in monumentis habitabat. quia in mortuis operibus. hoc est in peccatis delectabatur. sed nocte ac die furebat. quia in prosperis et aduersis a seruitio malignorum spirituum non cessabat. sed per operum fedicitatem quasi in monumentis iacebat. per factum superbie in montibus errabat. per verba durissime infidelitatis quasi lapidibus se occidebat. Dicit autem legio mihi nomen est. quia populus gentium diuersis idolatrie cultibus erat mancipatus. Quod autem exeuntes spiritus immundi ab homine intrant porcos quos in mare precipitant significat. quod liberato populo gentium a dominatione demonum qui christo credere noluerunt. in abditis agunt sacrilegos ritus. Theo. vel per hoc significat. quod demones intrant in homines ad modum porcorum videntes et velut abro voluptatum se mouentes. precipitant eos precipitio in mare vite istius et suffocantur. Hiero. Vel suffocantur in inferno sine respectu misericordie per impetum mature mortis. a quibus fugiunt multi. quia flagellato stulto sapiens prudenter fit. Beda. quod autem dominus volentem esse cum illo non admittit. significat. vt quisque intelligat post remissionem peccatorum ingrediendum sibi esse in conscientiam bonam. et seruiendum euangelio propter aliorum salutem. vt deinde cum christo requiescat. Gregorius. vii. moralium. Cum enim quantumlibet parum de diuina cognitione precepimus redire iam ad humana nolumus quietem contemplationis querentes. sed dominus precipit vt mens prius exudet in ope et postmodum refici debeat per contemplationem. Hiero. Homo autem sanatus predicabat in decapoli. dum a rem in nouo regno iudei ouertuntur. qui in littera tamen pendunt decalogi.

Et cum ascendisset ihesus in nauim rursus transfretum. conuenit turba multa ad eum. et erat circa mare. et venit quidam de archa sinagogis nomine iayrus et videns cum procidit ad pedes eius et deprecabatur eum multum dicens. quoniam filia mea in extremis est. veni impone manum super eam vt salua sit et viuat. et abiit cum illo. et sequebatur eum cum turba multa. et operimebat eum. Et mulier que erat in profluuio sanguinis

raculum demoniaci. aliud miraculum domini operatur. filiam scilicet archisynagogi resuscitans. ad eius miraculi narrationem euangelista accedet. Beda. Et cum ascendisset ihesus in nauim rursus transfretum. Aug. de concordancia euangelistarum. Intelligendum est autem quod de archisynagogi filia subditum factum esse cum transisset ihesus in nauim. rursus transfretum. sed quantum post. non apparet nisi enim fuisse interuallum. non est quando fieret. quod narrat matheus. de diuino domus sue pro quod factum. nihil aliud ostendit. quod sequitur. quoniam hoc de archisynagogi

xij. annis. et fuerat multa perpeffa a quibus medicis. et erogauerat omnia sua. nec quicquam profecerat. sed magis deterius habebat. Cum audisset de ihesu venit in turba retro et tetigit vestimentum eius. Dicebat enim quia si vel vestimenta eius tetigero salua ero. et festinus ficcatus est fons sanguinis eius et sensit corpore quod sanata esset a plaga. Et statim cognoscens ihesus in semetipso virtutem que exierat de eo. ouersus ad turbam aiebat. Quis tetigit vestimenta mea et dicebant ei discipuli sui. vides turbam comprimentem te et dicis quis me tetigit. et circumspiciebat videre eam que hec fecerat. Mulier autem timens et tremens. sciens quod factum esset in se venit et procidit ante eum et dixit ei omnem veritatem. ihesus autem dixit ei filia fides tua te salua fecit. vade in pace et esto sana a plaga tua

veniat non quoniam oportebat habere fidem ostendit. Oportebat enim dicere. dic verbo et sanabitur filia mea. Sequitur. et abiit cum illo. et se. eum tu. mulier et comprimebat eum. Et mulier que erat in proflu sanguinis. xij. annis. Chri. mulier ista famosa et nota omnibus propter hoc ad saluatorem in manifesto accedere non audebat. neque ante eum venire. quia secundum legem immunda erat. propter hoc retro tetigit et non ante. quia nec hoc facere audebat. sed vestimentorum fimbriam. non autem fimbria sed eius cogitatio eam saluam fecit. Unde sequitur. dicebat enim. quia si vel vestimenta eius tetigero salua ero. Theo. fidelissima quidem est hec mulier. que a

filia. Sic enim ipse contexit ut ipse transitus aperte indicet sed consequenter narrari quod consequenter est factum. Sequitur. Et venit quidam de archifinago nomine iayrus. Chri. nomen posuit propter iudeos qui tunc erant ut nomen miraculi fieret ostensum. Sequitur. et videns eum proci. ad pedes eius et deprecatur eum multum dicens. quoniam filia mea in extremis est. et quod dem matheus narrat archifinagogum puellam mortuam nunciasse. marcus vero sequitur infirmam sed postmodum archifinagogo cum quo dominus ire debebat. nunciatum fuisse puellam mortuam esse. Matheus ergo eandem rem similiter significat. quod scilicet mortuam scitauerit breuitatis causa eam dicens obiisse. quam ostendit mortuam suscitatum fuisse. Aug. de sermone euang. Attendit enim non verba patris de filia sua sed quod est potissimum voluntatem. Ita enim desperauerat ut potius eam vellet reuiuiscere non credens quod morientem reliquerat. Theo fuit autem hic vir ex parte fidelis. mortuum cecidit ad pedes iesu. mortuum vero deprecatur ut

fimbriis curationem sperauit. propter quod consequatur sanitatem. Unde sequitur. Et festinus sic est fons sanguinis eius. et sensit corpore quod sanata esset a plaga. Chri. his autem qui fide tangunt christi virtutes eius cum causa sua voluntate donantur. Unde sequitur. Et statim iesus ag. in semetipso virtutem que ex deo ouersus ad turbam dicebat. Quis tetigit vestimentum meum. virtutes quidem saluatoris exeunt ab eo. non localiter aut corporaliter ipsum modo aliquo relinquentes. incorporeales enim cum sint. ad alios exeunt. alijque donantur. neque tamen extra eum sunt a quo exire dicuntur. sicut scientie que a doctore discipulis tribuuntur. Dicitur ergo agnoscens in semetipso virtutem que exierat de eo. ut intelligens quod eo sciente non ignorante mulier salutem recepit. Interrogabat vero. Quis me tetigit licet sciret tangere eum. ut mulierem ventem manifestet et eius publice fidem. et ne virtus miraculose operis obliuioni tradatur. sequitur. Et dicebant ei discipuli sui. vides turbam comprimentem te et dicis quis me tetigit. Responderat autem dominus. Quis me tetigit. in cogitatione et fide. non enim comprimentes turbam me tangunt. quia non cogitatu et fide accedunt. Sequitur. Et circumspiciebat videre eam que hoc fecerat. Theo. volebat enim dominus mulierem manifestare primo quidem ut fide approbet mulieris. deinde ut archifinagogum ad confidentiam prouocaret. quia sic eius filia curare simulque ut mulierem solueret a timore. Et tamen timebat mulier. quia furata fuerat sanitatem. Quod sequitur. mulier autem tremens et timens. sciens quod factum esset in se. venit et procidit ante eum et dixit ei omnem veritatem. Beda. Ecce quo tenebat interrogatio. ut scilicet mulier confiteatur veritatem diurne infidelitatis. subdite credulitatis et sanationis. et ita ipsa confirmatur in fide. et alij prebet exemplum. Sequitur. Ille autem dixit ei. filia fides tua te saluam fecit. vade in pace et esto sana a plaga tua. non dixit. fides tua te saluam fecit. sed te saluam fecit. quod dicitur in eo quod credidisti iam salua facta es. Chri. filiam vocat sanam fidei ratione. fides enim christi dei filiationem prestat. Theo. dicit autem ei. vade in pace. in requies. quod dicitur. vade requiesce. quia hucusque fuisti in angustiis et turbationibus. Chri. Vel dicit. vade in pace mittens eam in finem bonorum. in pace enim deus habitat. ut cognoscat quod non solum corpore curata est. sed etiam a causis corporalis passionis. id est peccatis mutata. Hiero. mystice autem per predicta venit iayrus archifinagogus. quia cum intraverit plentudo gentium tunc omnis israel saluus fiet. iayrus siue illuminans siue illuminatus interpretatur. id est iudaicus populus umbra littere deposita. spiritu illustratus et illuminans proci dens ad pedes verbi. id est ad incarnationem ihesu se humilians. rogat pro filia. quia qui sibi viuunt. alios viuere facit. abraham etiam et moyses et samuel rogant pro plebe mortua. et sequitur. ihesus preces eorum. Beda. ad puellam autem sanandam pergens dominus a turba comprimitur. quia genti iudee salutaria monita prebens. noxia carnalium populorum est consuetudine grauatus. Mulier autem

sanguine fluens. h̄a dño curata. ecclesia est agre-
gata de gentibus. flux⁹ em̄ sanguinis et sup ydo
latrie pollutione. et super his que carnis ac sang-
uinis delectatione geruntur potest recte intellis-
si. Sed dum verbum dei iudeam saluare decernēt
plebs gentium paratam. promissamq; alijs p̄teri-
puit spe certa salutem Theo. vel mulierē que
emorroisā erat intelligas humanam naturam. p̄
fluebat em̄ peccatum quod animam occidens. q̄si
sanguinem fudit ammarum nostrarum h̄c a pluri-
bus medicorum sapientum dico huius mundi. et
legis et p̄phetarum curari non valuit. mox vt fim-
briam xp̄i tetigit. i. carnē eius. sanata ē. qui em̄
credit filium dei incarnatum. hic est qui vesti-
mentoz fimbriam tangit Beda. vñ vna credu-
la mulier dñm tangit turba comprimit. quia qui
diuersis heresibus. siue peruersis moribus grauā
solo ecclesie catholice corde fideliter veneratur
venit autem ecclesia gentium retro. quia p̄ntem
in carne dominum non videns. peractis iam sacra-
mentis incarnationis illius. ad fidei eius gratiam
peruenit sicq; dum participatione sacramentoz
eius saluari a peccatis meruit. quasi tactu vestimē-
torum eius. fontem sui sanguinis siccauit. Circum-
spiciebat autem dominus videre eam que hoc fece-
rat qz omnes qui saluari merentur suo dignos in-
tuitu ac miseratione iudicat. Theo. h̄ij q̄ ēca

Adhuc eo loquente.
veniunt ad archisina-
gogum dicentes. qz
filia tua mortua ē qd
vltravexas magistz
ih̄s autem verbo qd
dicebatur audito ait
archisynagogo. noli
timere tantummodo
crede. et non admisit
quempiam sequi se ni-
si petrum et iacobum
et iohannem fratrem
iacobi. Et veniunt in
domum archisynago-
gi et vident tumultū
et flentes et eiulantes
multum. et ingressus
ait illis. quid t̄bamī.
et ploratis. puella nō
est mortua sed dormit
et irridebant eum. ip̄e
vero eiecit omnibus
assumit patrem et ma-
trem puellę qui secū

archisynagogū erant
xp̄m vnum ex p̄phetis
esse credebant et
p̄pter hoc eum depre-
candum putabant vt
veniens sup puellam
oraret. quia vero iā
expirauerat puella.
putabant non esse p̄-
candum. et ideo dicit
Adhuc eo loquente.
veniunt ad archisina-
gogum dicentes. qz
filia tua mortua est.
quid vltra vexas ma-
gistrum Sed ip̄e dñs
ad ostendendum patres
inducit. Sequit̄ em̄
Hierus autem verbo
quod dicebatur audi-
to ait archisynagogo
noli timere. t̄mmodo
crede. Aug. de cō-
euan. non legitur qz
suis nunciatis et
prohibentibus ne iā
magister veniret ille
osenserit. ac per hoc
qz dominus dixit ei.
noli timē. crede. non
diffidentez reprehē-
dit. h̄ credentem ros-
tustus confirmavit.
Si autem euangeli-
sta archisynagogum

erant. et ingrediunt̄
vbi puella erat iacēs
et tenens manum pu-
elle ait illi. thabitha-
cum. quod est interp̄-
tatum puella. tibi di-
co surge. et cōfestim
surrexit puella et am-
bulabat. erat autem
annoꝝ. xij. et obstupu-
erūt stupore maximo
et precepit illis vehe-
menter vt nemo id sci-
ret et iussit illi dare mā-
ducare

omemorasset dixisse
quod sui a domo ve-
nientes dixerunt. qz
iam non verare ē ih̄s
repugnat ēt eius co-
sitacioni verba que
posuit matheus. eum
dixisse. qz scz puella
mortua esset Sequit̄
et non admisit queq;
sequi se nisi petrum.
et iacobum et iohan-
nem fratrem iacobi.

Theo. non em̄ hu-
milis xp̄s ad ostenta-
tionem voluit aliqd
opari. Sequit̄ ur. Et
veniunt in domū ar-
chisynagogi et vidēt
tumultum et flentes
et eiulantes multum.

Chri. ip̄e autem iubet non vllular e. tanq; puel-
la non sit mortua h̄ dormiens. Vnde sequitur. Et
ingressus ait. Quid tur. et plo. puel. non est mor-
t. h̄ dor. Hiero. archi. S. filia t. mor. ē. ih̄s aut̄ dix̄
non est mortua h̄ dormit. vtrumq; verum est. q. d.
mortua est vobis mihi dormit Beda. homibus
em̄ mortua erat. q. suscitare nequi uerant. deo dor-
miebat in e⁹ dispositione et anima viuebat et caro
resuscitanda quiescebat. Vnde mos apud xp̄ianos
obtinuit vt mortui qui resurrecturi non dubitant̄
dormientes vocentur. Sequitur. et irride. eum
Theop. derident autem eum tanq; vltorius non
posset aliquid facere. h̄ ip̄imet ostra seipos attes-
tantes disputant. tanq; vere mortuam suscitauerit.
et ideo miraculosum erit si suscitauerit eam.
Beda. quia ergo verbum resuscitantis irridē qm̄
credere malebant. merito foras excluduntur. vt
pote indigni qui potenciam resuscitantis. ac res-
urgentis misterium viderent Vnde sequitur. ip̄e
vero eiecit omnibus. Chri. vel vt ostentacōez
auferret. p̄pter hoc non omnes secum esse sinit. vt
vero testes postmodum habēt diuine virtutis.
tres precipuos ex discipulis elegit. et patrem et
matrem puelle tanq; p̄ omnibus magis necessa-
rios. manu vero et verbo puellam viuificat. Vñ
sequitur et tenens manum pu. ait illi thabithacū
quod est interpretatum puella. tibi dico surge.
manus em̄ hiesu viuificatiua existens. mortuū cor-
pus viuificat. vox autem iacentem excitat. Vnde
sequitur. et cōfestim surrexit puella et ambulauit.
Hiero. de optimo gñe interp̄eta. arguat aliq; euangeli-
stam mendacij quare exponendo addidit
tibi dico. cum in hebraico thabithacumini t̄m fig-
nificet. puella surge. h̄ vt sensum vocantis. et im-
perantis exprimeret. addit tibi dico surge. Sequit̄
Erat annoꝝ. xij. Glo. hoc euangelista addidit.
ad ostendendum puellā h̄ etatis esse qz poterat am-
bulare. in ambulatione eius non solum suscitata. h̄
etiam perfecte sanata ostenditur Sequitur. et obstu-
puerunt stupore maximo. et pre. illis vehementer
vt nemo id sciret. et iussit illi dare manducare.

Chri. ad demonstrandum q̄ eam vere suscitauit et non s̄m fantasmam. Beda. mystice autem saluata a profluuio sanguinis muliere mox filia archisynagogi mortua nunciatur. quia dum ecclesia gentium a vitiorum labe mundata et ob fidei meritum filia est agnoscitur. otinuo synagoga perfidie simul et inuidie zelo soluta est. perfidie quod quia in xpo credere noluit. inuidie vero quia ecclesiam credere doluit. et quod aiebant nunciij archisynagogi. quid ultra veras magistrum. per eos hodie dicitur. qui a deo destitutum synagoge statum vident. vt restaurari posse non credant. ideoq̄ p̄ resurrectione illius supplicandum non esse estimat. Sed si archisynagogus. i. ceterus doctorum legis credere voluerit. et subiecta ei synagoga salua erit. quia vero synagoga leticiam dñice inhabitacionis merito infidelitatis amisit. quasi inter flentes et eulantes mortua iacet. Tenens autem puellam manum dominus eam suscitauit. nisi quia prius mundate fuerint manus iudeorum que sanguine plene sunt synagoga mortua non resurget. In sanatione autem emortuisse mulieris et suscitacione puellae salus ostenditur generi humani que a dño ita dispensata est. vt primo aliqui ex israel ad fidem veniret. deinde plenitudo gentium intraret. ac si omnis israel saluus fieret. annoz autem. xij. erat puella. et annis. xij. mulier erat passa. quia peccata non credentium apparuerunt in initio fidei credentium. Vñ dicitur. credidit abraham deo. et reputatum est ei ad iusticiam. Greg. iij. mox. Moraliter hoc redemptor noster puellam in domo. iuuenem vero extra portam. in sepulcro autem lazarus suscitauit. adhuc quidem in domo mortuus iacet qui latet in peccati extra portam educitur. et iniquitas vsq̄ ad recordiaz publice peccacionis aperitur. sepulchre vero aggere premitur. qui peccacione nequicie etiam vsu consuetudinis pressus grauatur. Beda. Et notandum q̄ leuiore et quotidiani erratus. leuioris penitencie possunt remedio curari. vnde iacentem in oclau dñs facilima voce puellam resuscitat dicens. puella surge. Vt vero quadriduanus mortuus sepulchri claustra euadere posset. fremuit spu. turbauit seipm. lacrimas fudit. Quanto igitur grauior anime mors tanto actior. necesse est vt penitentis feruor insistat. Sed et hic notandum quia publica nota publico eget remedio. Vnde lazarus de monumento vocatus populo innotuit. Leuia autem peccata. secreta queunt penitencia deleri. Vñ puella in domo iacens paucis arbitris exurgit. eisdemq̄ vt nemmi manifestent precipitur. Turba etiam foris eicitur. vt puella suscitetur. quia si non prius a secretioribus cordis expellit secularium multitudo curarum. anima que intus secus iacet mortua non resurgit. Bene autem surrexit et ambulat. quia anima a peccatis resuscitata non solum a sordibus scelerum exurgit. sed et in bonis proficere debet operibus. et mox necesse est vt celesti pane facietur diuini scz verbi et altaris particeps effecta.

CAPITVLVM .VI.

Egressus inde. abiit in patriam suam et sequentibus illi discipuli sui. Et facta sabato cepit in synagoga docere. et multi audientes admirabantur in doctrina eius. dicentes. vñ huic hec oia et que sapientia que data est illi. et virtutes tales que per manus eius efficiunt. Nonne iste est faber. filius marie frater iacob et ioseph et iudeus. Simo nis. Nonne et sorores eius hic nobiscum sunt. Et scandalisabantur in illo. Et dicebat illis ihs. Quia non est propheta sine honore nisi in patria sua et in cognatione sua et in domo sua. Et non poterat ibi virtutem ullam facere nisi paucos infirmos impositis manibus curauit. Et mirabatur propter incredulitatem eorum.

Theo. post premissa miracula dñs in patriam suam reuertitur non ignorans quoniam spernerent eum. sed vt occasum non haberet vltimus dicendi. quia si venisses credidisses tibi. vñ dicitur. et egressus inde abiit in patriam suam. Beda. Patriam eius nazareth dicit. in qua erat nutritus. Sed quanta nazareorum cecitas qui eum queque verbis factisq̄ illius xpm agnoscere poterant. ob solam gentis noticiam ostentunt. Sequitur. Et facta sabato cepit in synagoga. et mulierem admirabilem docere. et dicentes. vñ huic hec omnia et que est sapientia que data est illi. et virtutes. que per manus eius efficiunt. Sapientiam ad doctrinam. virtutes referunt ad sanitates. et miracula que faciebat. Sequitur. nonne iste est faber filius marie. Aug. de con. euan. Matheus quod fabri filium esse dicit esse dicit. nec mirandum est cum vtrumque dici potuerit. Eo enim fabrum credebant quod fabri filium. Hieronimus filius quidem fabri hiesus vocatur. s̄ fabri qui fabricatus est aurora et solem. id est ecclesiam primam et sequentem in quaz figura mulier et puella sanatur. Beda. Nam et si humana non sint operanda diuinis tamen integer est qui pater xpi igne operatur et spu. Sequitur. frater iacobi et ioseph et iudeus et simonis. Nonne et sorores eius hic nobiscum sunt. Fratres et sorores eius secum esse testantur. qui tñ non liberi ioseph aut marie iuxta hereticos sunt putandi. s̄ potius iuxta morem sacre scripture agnati sunt intelligendi. quomodo abraham et loth fratres appellantur. cum esset loth filius fratris abrahe. et scandalisabantur in illo. Scandalum et error iudeorum salus nostra est et hereticorum condemnatio. Intantum enim spernebant dominum hiesum xpm vt eum fabrum et fabri vocarent filium. Sequitur. Et dicebat eis hiesus. quia non est propheta sine honore nisi in patria sua et agnatione sua et in domo sua. Prophetam dici in scripturis

Dñm hiesum etiam moyses testis est. qui futuram eius incarnationem predicans filijs israhel ait. Prophetam vobis suscitabit dñs deus vester. de fratribus vestris. Non solum autem ipse. qui dñs est pphetaz. s; et helias. hieremias. ceteriq; prophete. minores in patria sua q̄ in exteris ciuitatibus habiti sunt. quia ppe modum nature est ciues sp̄ quibus muideri. non em̄ considerant presentia viri opa. s; fragilem recordantur infantiaz. Vnde. Comitatur etiam sepe vilitas originem vt est illud. Quis est filius ysaij. quia humilia dñs respicit. et alta a longe agnoscit. Theo. siue etiaz p̄claros sanguineos ppheta habeat. ciues odiunt eos. et ppter hoc dehonozant pphetam. Sequitur. Et n̄ poterant ibi virtutem villam facere. n. p. in. im. m. curauit. Nō autem dicit. non poterat. intelligere oportet. non acceptabat. quia non ipse impotēs. s; illi infideles erant. q̄ ibi non opatur virtutes. parcens eis ne maiori reprehensione digni essent etiam factis miraculis non credentes. Vel aliter. in miraculis faciendis necessaria est vt opantis et recipientium fides que ibi deficiebat. Vnde nō acceptabat hiesus ibi signa facere. Sequitur. Et mirabatur ppter incredulitatez illorum. Beda. Non quasi inopinata et improuisa miratur. q̄ nouit omnia anteq̄ frant s; qui nouit occulta cordis. qd̄ mirandum in timore vult hominibus mirari se coram hominibus ostendit. iudeorum em̄ miranda notatur cecitas. qui nec prophetis suis credē de xpo. nec ipi inter se nato voluerunt credere xpo. Mistice autem hiesus despicitur in domo et in patria sua. hoc est in populo iudeorum. et ideo pauca ibi signa fecit ne penitus excusabiles ibi fierēt maiora autem signa quotidie in gentium populo facit. non taz in sanitate corporum q̄ in animaz salute.

Et circuibat castella in circuitu docens. et quocauit. xij. et cepit eos mittere binos et dabat illis potestate spūum immundorum. Et precepit eis. ne qd̄ tollerent in via nisi virgam tm̄. non per am. neq; panes. neq; in zona es s; calciatos sandals et ne induerentur duabus tunicis. et dicebat eis quocunq; introieritis in domum illic manete donec exeat is inde. et qcunq; non receperit vos. nec audierint vos. ex

Theo. non solum in ciuitatib; predi cabat dñs s; et in castellis. vt discamus parua non spernere. neq; magnas sp̄ querere ciuitates. s; verbum dei in vicis abiectis et vilibus seminare. Vnde dicitur. Et circuibat castella in circuitu docens. Beda. Benignus autem et clemēs dñs ac magē non inuidit suis atq; discipulis virtutes suas. et sicut ipse curauerat omnes languorem et omnem infirmitatez. apostolis q̄ suis dedit potestate. Vnde sequit̄. Et cō. xij. et ce. eos mit. bi. a. da. il. p. sp. immū. Sed multa distancia est inter donare et accipere iste quodcum

euntes inde executite puluerem de pedibus vestris in testimoniū illis. et exeuntes predicabant vt penitentiā agerent. et demonia multa eiciebant. et vngebant oleo multos egrotos. et sanabantur.

q; agit p̄fate domini agit. illi siq̄ faciūt. imbecillitatem suam et virtutem dñi confitentur dicentes. In nomine hiesu. surge et ambula. Theo. Binos autem apostolos mittit vt fierent promptiores. q; vt ait ecclesiastes. Melior est simul duos te. q̄ vnum. Si autē plu

res q̄ duos misisset non esset sufficiens numerus. vt in plura castella mitterentur. Greg. in ome. Binos etiam in predicationem discipulos mittit. qm̄ duo sunt p̄cepta caritatis. dei videlicet amor et proximi. et minus q̄ inter duos caritas haberi non potest. per hoc ergo nobis inuit. quia qui caritatem erga alterum non hz. predicationis officium suscipere nullo latenus dz. Sequitur. Et precepit eis ne quid tollerent in via nisi virgam tm̄. non per. non panem. non in zona es. s; calciatos sandals et ne induerentur duabus tunicis. Beda. Tanta em̄ predicatori in deo debet esse fiducia. vt p̄ntis vite sumptus quis non prouideat. tamē hos sibi non deesse certissime sciat. ne dum mens eius occupatur ad temporalia. minus alijs prouideat eterna. Chri. hoc etiam eis dominus precepit vt per habitum ostenderent q̄tum a diuitiaz desiderio distabant. Theo. instruens etiam eos p hoc non esse amatores numerum. et vt videntes eos predicare paupertatem acquiescant. cū apostoli nihil habeant. Aug. vel q; cum s; in matheum dominus continuo subiecerit. dignus est em̄ opariis cibo suo. satis ostendit cur eos possidere hoc aut ferrere noluerit. Non q; necessaria non sint necessitati huius vite. s; quia sic eos mittebat. vt eis hoc deberi demonstraret ab illis. quibus euangelium credentibus nunciarent. Vnde apparet. hoc non ita precepisse dominum. tanq̄ euangeliste viuerent aliunde non debeant. q̄ eis prebentibus. quibus annunciant euangelium. alioquin extra hoc p̄ceptū fecit apostolus. qui victum de manuum suarum labore transigebat. s; potestatem dedisse in qua scirent sibi ista deberi. Solet item queri. quomodo matheus et lucas commemorauerint dixisse dñm discipulis vt nec virgam ferrent. cum dicat matheus. Et precepit eis ne quid tollerent in via. nisi virgam tm̄. Quod ita soluitur. vt intelligamus sub alia significatione dictam virgam. que scdm̄ matheum ferenda est. et sub alia illam que s; in matheum et lucam non est ferenda. Potuit enim sic breuiter dici. nihil necessarium vobiscum feratis nisi virgam tm̄. vt illud quod dictum est. nec virgam intelligatur. nec minimas quidem res. Quod vero adiunctum est nisi virgam tm̄ intelligatur. quia per potestatem a domino receptam. que virge nomine significata est. etiam que non portantur non deerunt. Vtrunq; s; dñs dixit. S; q; non vtrunq; vnus euangelista commemorauit putatur ille qui virgam sub alia significatione

positam tollendam dixit et qui virgam rursus allud significantem non tollendam dixit esse contrarius. Sed iam ratione reddita non putetur. Sicut calciamenta. cum dicit matheus in via non esse portanda curam prohibet. quia ideo cogitantur portanda ne defint. hoc et de duabus tunicis intelligendum est. Ne quisque eorum preter eam qua esset indutus. aliam portandam curaret sollicitus. ne opus esset. cum ex illa potestate posset accipere. prout Marcus dicendo calciari eos sandalijs. vel soleis. aliquid hoc calciamentum mystice significationis habere admonet. ut pes neque tetus sit desuper. nec nudus ad terram. nec occultetur euangelium. nec terrenis modis ymitatur. et quod non haberi. vel portari duas tunicas expressius induit prohibet. quid eos monet nisi non dupliciter. sed simpliciter ambulare. Nuisquis autem putat non potuisse dominum in vno sermone quedam figurate proprie ponere. eloquia cetera eius inspiciat. et videbit quod hoc temere et inrudite arbitretur. Beda. in duabus autem tunicis videtur mihi duplex ostendere vestimentum. non quo in locis scythie glacialium rigentibus. vna quis tunica debeat esse ostentus. Sed in tunica vestimentum intelligamus ne aliud vestitu. aliud nobis futurorum timore seruetur. Christi. vel alii matheus et lucas non calciamenta. neque baculum portare permittit. quod ostendit perfectissimum esse Marcus vero baculum iubet assumere et sandalijs calciari. quod dictum est permissiue. Beda. Allegorice autem per peram onera seculi. per panem deliciae temporales. per es in zona occultatio sapientie designatur. quia quisquis officium doctoris accipit. neque oneribus secularium negotiorum deprimi. neque desiderijs carnalibus resolui. neque omissum sibi talentum verbi sub otio desidiosi corporis abscondere. Sequitur. Et dicebat eis. quocumque intro. in domum. illic donec exeat inde ubi dat constantie generale mandatum. ut hospitalis necessitudinis iura custodiant. alienum a predicatore regni celestis a fruens cursitare per domos. Theo. ne scilicet de gula attingeret eos reprehendi ab alijs in alias transeuntes. Sequitur. Et quicumque non receperint vos. nec aures vestras. exerceat. pulvis de pedibus vestris. in testimonium illi. Hoc autem dominus precepit ut ostenderet quod longam propter eos viam ambulauerunt. et nihil eis profuit. Vel quia nihil ab eis acceperunt. etiam neque puluereque hunc excucunt. ut hoc sit in testimonium illis id est in redargutionem illis. Christi. vel ut sit in testimonium laboris vite quam sustinebant pro eis. aut tanquam pulvis peccatorum predicantiumaueratur in ipsos. Sequitur. Et exeuntes predicant. ut penitentiam agerent. et demonia multa eiciebant et ungebant oleo multos egrotos et sanabantur. Quod oleo ungerent solus Marcus enarrat. Jacobus autem in epistola sua canonica similia dicit. Oleum enim et labores curat. et luminis et hilaritatis causa existit. Significat autem oleum vinctio dei misericordiam. infirmitatis medelam. et cordis illuminationem. quod totum oratio operatur. Theo. Significat etiam gratiam spiritus sancti. per quam a laboribus transmutamur. et lumen et

lecticam spiritalem suscipimus. Beda. Unde patet ab ipsis apostolis hunc sancte ecclesie morem esse traditum ut energumini. vel alij quilibet egroti ungantur oleo pontificali benedictione consecrato.

Et audiuit herodes rex. manifestum enim factum est nomen eius et dicebant quod iohannes baptista resurrexit a mortuis et propterea operantur virtutes in illo alij autem dicebant quia helias est. alij vero dicebant quia propheta est quasi vnus ex prophetis. Quo audito herodes ait. Quem ego decollavi Iohannes hic a mortuis resurrexit.

Glosa. post predicationem discipulorum christi. et miraculorum operationem oueniens euangelista subiungit de fama que orgebatur in populo. Unde dicit. Et au. he. rex. Christi. herodes iste filius erat primi herodis. sub quo ioseph iesum duxerat in egyptum. Terarcha autem matheus noiat hunc atque lucas. tanquam principalem super quartam partem regni patris sui. Romam enim post mortem patris regni in partes quatuor diuiserunt. Marcus vero regem eum vocat

aut patris consuetudine. aut quia hoc loco eius congruum existebat. Diero. Sequitur. manifestum enim factum est nomen eius. Lucerna enim sub modio abscondi fas non est. Et dicebant scilicet alij de turba. quia iohannes baptista resurrexit a mortuis. Et propterea operantur virtutes in illo. Beda. Quanta enim fuit iudeorum inuidia docemur. Ecce enim iohannem. de quo dictum est. quia signum fecit nullum a mortuis potuisse resurgere. nullo atque testate credebant. hiesum autem approbatum a deo virtutibus et signis. cuius resurrectionem angeli apostoli. viri ac femine predicabant. non resurrexissent. sed furtum esse ablatum credere maluerunt. Qui cum dicerent iohannem resurrexisse a mortuis. et propterea virtutes operatas esse in illo. bene de virtute resurrectionis senserunt. quod maioris potencie futuri sunt sancti cum a mortuis resurrexerint. quoniam fuerunt cum carnis adhuc infirmitate grauarentur. Sequitur. alij vero dicebant quia helias est. Theo. Confutabat enim multos homines iohannes. quoniam dicebat. Gemina viperarum. Sequitur. alij autem dicebant. quia propheta est quasi vnus ex prophetis.

Christi. mihi quidem videtur hunc prophetam dicere de quo moyses dixit. prophetam suscitabit vobis de fratribus vestris. Recte quidem. sed quia manifeste dicere trepidabant. hic est christus. moysi uter bantur voce. propriam suspensionem velantes propositorum suorum timore. Sequitur. Quo audito. herodes ait. quem ego decollavi. iohannes hic a mortuis resurrexit. Per yronicam hoc herodes esse pronunciat. Theo. vel alii sciens herodes quod iohannem iustum existentem sine causa occiderat. credebatur enim a mortuis resurrexisse. et quod resurrectione suscepisset miraculorum operationem. Aug. de con. euan. In his autem verbis lucas mateo attestatur. ad hoc duntaxat quod alij dixerint non herodes iohannes

furrexisset. h̄. hesitantes lucas memorauit herodes. verbaq; eius ita posuit. dicens. iohannem ego decollauit. Quis autem est iste de quo audio talia. Intelligendum est autem post hanc hesitacionem affirmasse in animo suo quod ab alijs dicebat cum ait pueris suis sicut matheus narrat. hic est iohannes baptista. ipse surrexit a mortuis. aut ita pronuntianda sunt hec verba vt hesitantes adhuc indicent. presertim quia et marcus. qui superius dixerat ab alijs dictum fuisse qd iohannes a mortuis resurrexerit. in extremo tñ ipm herodē dixisse. non tacet. quem ego decollauit ioh. h. a. m. resurrexerit. h̄. ita item verba duobus modis pronuntiari pnt. vt aut affirmantis aut dubitantis intelligantur.

Ipse em̄ herodes misit ac tenuit iohannē ac vinxit eum in carcerem ppter herodiam vxorem philippi fratris sui quia duxerat eaz. dicebat enim iohannes herodi. nō licet tibi habere vxorem fratris tui. herodias autē insidiabat illi et volebat eum occidere nec potat. herodes autem metuebat iohannem. quia sciebat eum virum iustum et sanctum et custodiebat eum. et audito eo multa faciebat et libenter eum audiebat. cum dies opportunus accidisset. herodes natalis sui cenam fecit principibus et tribunis et primis galilee. Cūq; introisset filia ipsius herodias et saltasset et placuisset herodi. simulq; discumbentibus. rex ait puelle. pete a me quod vis et dabo tibi. et iurauit illi. quia qcqd petieris dabo tibi. h̄. dimidium regni mei. que cum exisset dixit

Theo. ex premis sis marcus euangelista occasionem sumens hic de morte memorat p̄cursoris dicens. ipse em̄ herodes misit ac tenuit iohannē ac vinxit eum in carcerem. ppter herodiam vxorem fra. sui. quia duxit eam. Beda. vetus narrat historia philippum herodis maioris filium. sub quo dñs fugit in egiptum. fratres h̄. herodis sub quo passus est xp̄us. durisse herod. vxor. filiam regis arethe postea vero socerū e9 exortis quibusdaz contra generum simultatibus. tulisse filiam suam et in dolore mariti prioris nuptias copulasse. Ergo iohannes baptista arguit herodem et herodiam qd illicitas nuptias fecerint. et non liceat fratre viuente germano illius vxorem ducē. Theo. Lex etiam precipiebat qd frater vxorem fratris acciperet. cū defunctus proles nō haberet. Ibi autē erat filia ppter quod nuptie erant scelerate. sequitur. herodias autem misit. et v. o. e. et non poterat. Beda. Timebat em̄ herodias ne herodes aliqui respiceret. vel philippo amico fratri suo

matri sue. quid petas. At illa dixit caput iohannis baptiste. cūq; introisset statim cum festinatione ad regē petiuit dicens. Volo vt protinus des mihi in disco caput iohannis baptiste. et tristatus est rex ppter iusiurandum autem. et ppter simul discumbentes. noluit eam contristari. sed misso sp̄culatore p̄cepit afferri caput iohannis in disco et de collauit eum in carcerē et attulit caput eius in disco et dedit illud puelle et puella dedit matri sue. quo audito discipuli eius venerunt et tulerunt corpus e9 posuerunt illud in monumento.

intelligi. quia minus peccatum factum est ei cā maioris peccati. h̄. illud. qui in sordibus est sordescat adhuc. Sequitur. et cum dies oport. accip. herodes na. sui. ce. fe. prim. et tri. et pri. galilee.

Beda. Soli mortalium herodes et pharao leguntur diem natalis sui gaudijs festiuis celebraſse. h̄. vterq; rex in fausto hospitio natiuitatē suā sanguine fedauit. Vm̄ herodes tanto maiore impietate. q̄to sanctum et innocentem doctorem veritatis occidit. et hoc pro voto ac petitione saltatricis. Sequitur em̄. Cum intro. fi. ip. he. et sal. et pla. he. simulq; recum. rex ait. pete a me quod vis et dabo tibi. Theo. dum em̄ conuiuium fit. sathanas per puellam saltat. et iusiurandum perficitur sceleratum. Sequitur em̄. Et iurauit illi qd quicquid petieris dabo tibi. h̄. dimi. regni mei.

Beda. non excusatur ab homicidio per iuramentum. ideo em̄ forte iurauit vt occasionem inueniret occidendi. et si patris aut matris interitū postulasset non utiq; accessisset herodes. Sequitur. Que cum ex. dixit matri sue quid petam. At illa dixit. caput iohannis baptiste. Digno operi saltationis dignum postulatur sanguinis premium. Sequitur. Cūq; intro. sta. cum festina. ad re. pe. d. Volo vt protinus des mihi in disco caput iohannis baptiste. Theo. maligna mulier protinus sibi dari caput iohannis petiit. id est statim in illa hora. Timebat em̄ ne herodes respiceret. Sequitur

fieret atq; illate nuptie repudio solueretur. Sequitur. herodes autem metuebat ioh. quia s. e. vi. i. et s.

Glo. Timebat inq; eum reuerendo. Sciebat em̄ eum esse iustum quo ad homines. et sanctum quo ad deū. et custodiebat eum. ne scz ab herodiade interficeretur. et audito eo multa faciebat. quia putabat eū spū dei loqui. et libenter eum audiuit quia reputabat utilia que ab eo dicebantur.

Theo. vide autē q̄ntum operatur occupacione rabies. qz cū herodes tantaz circa iohannem haberet reuerenciam et timorez horum fit immemor. vt sue fornicationi p̄uideret. Remigius super matheum. Libi dimosa em̄ voluntas eum coegit. in illum manum mittere quez sciebat iustum et sanctum. At per hoc dā

Et tristatus est rex. Beda. Consuetudinis est scripturarum. vt opinionem multorum sic narrat hystoricus quomodo eo tpe ab omnibus credebatur. sicut et ioseph ab ipa q̄ maria appellatur p̄ hiesu. ita et nunc herodes d̄i tristatus. qz hoc discumbentes putabant. dissimulator enim mētis sue tristitiam p̄fererat in facie cum leticiam haberet et in mente. scelusq̄ excusat iuramento. vt sub occasione pietatis impius fieret. Vnde sequit̄ p̄pter iurandum autem et p̄pter simul discumbentes noluit eam tristari. Theo. herodes quidem non sui compos. s̄ voluptuosus iurandum impleuit et iustum interimit. Decebat autem magis in hoc periurare et non tm̄ scelus operari. Bed. Qd̄ aut̄ subdit. Et p̄pter simul recumbentes vult omnes sceleris sui esse consortes. vt in luxurioso. impuroq̄ diuicio. cruenta epule deferrentur. Vnde sequitur. Sed misso spi. p̄. affer. ca. io. in disco. Theo. Spiculator carnis dicitur. q̄ constituitur ad homines interficiendum. Beda. non autem herodem puduit caput occisi hominis ante conuiuas inferre. Pharaos vero nil talis vesanie omisisse legitur. Et vtrq̄ tamen exemplo probatur vtilius esse nobis. diem mortis future timēdo a caste agendo sepius in memo. iam reuocare quā diem natiuitatis luxuriando celebrare. Homo em̄ ad laborem nascitur in mundo. et electi ad requies per mortem transeunt e mundo. Sequitur. Et de col. eum in car. et attu. caput ei⁹ in disco. et dedit illud puelle. et puella dedit matri sue. Greg. in i. mora. Non sine grauissima admiratione p̄pendo. q̄ ille p̄phete sp̄i intra matris uterum impletus. q̄ inter natos mulierum nemo maior surrexit. ab iniquis in carcerem mittitur. et pro puella saltu capite truncat̄. et vir tante seueritatis pro risu turpium moritur. Numquid credimus aliquid fuisse. q̄ in eius vita illa sic despecta mors tergeret. S̄ quando ille vel in cibo peccauit. qui locustas solummodo et mel siluestre edit. Quando conuersatione sua offendē potuit q̄ de heremo non recessit. qd̄ ē q̄ omnipotens deus sic vehementer in h̄ seculo despicit quos sic sublimiter ante secula elegit. nisi h̄ quod pietati fidelium patet. quoniam idcirco sic eos premit in infimis. quia videt quō remuneret in summis. et foras vsq̄ ad despecta deiecit. quia intus vsq̄ ad incomprehensibilia p̄ducit. Vnde ḡ vnusquisq̄ colligat quid illic passuri sint quos reprobant. si hic sic cruciat. ques amat. Sequit̄. quo audito discipuli eius venerunt et tulerunt corpus eius et posuerunt illud in monumento. Narrat iosephus vincitum iohannez in castellum macheron ta adductum ibiq̄ truncatum. Narrat vero ecclesiastica hystoria sepultum cum in sebastie palestine vrbe. que quondam samaria dicta est. Decollatio autem iohannis minorationem fame illius q̄ xp̄us a populo credebatur insinuat. sicut exaltatio saluatoris in cruce profectum designabat fidei quia et ip̄e qui prius a turbis p̄pheta esse credebatur. dei filius a cunctis fidelibus est agnitus. Vnde iohannes quem oportebat minui cum diuturnum lumen de crescere incipit natus est. Dominus autē eo tpe anni quo dies crescere incipit Theophilus

Mistice autem herodes qui interpretatur pollis cens populus est iudeorum. qui habebat vxorem sc̄z manem gloriam. cuius filia saltat et mouetur. etiaz nunc circa iudeos. sc̄z falsus intellectus scripturarum. decapitauerunt siquidem iohannem. id est verbum p̄pheticum. et sine capite xp̄o habent eum. Vbiro. Vel alit̄. caput legis quod est xp̄s de corpore abscinditur p̄. io. id est iudaico populo et datur gentili puelle. id est romane ecclesie. Et puella dat matri sue adultere. id est sinagoge crediture in fine. Corpus iohannis sepelitur. caput in disco collocatur. Littera humata regitur. sp̄s in altari honoratur et sumit̄. Glo. Postq̄m

Et ueniētes ap̄li ad hiesum et renunciauerunt illi omnia que egerant et docuerant. Et ait illis. venite seorsum in desertum locum et requiescite puillū. erāt em̄ qui ueniēbant et redibāt mlti et nec spaciū manducandi habebant. Et ascendētes in nauim abierunt in desertum locum seorsum. et viderunt eos abeuntes et cognouerunt mlti et pedestres de omnibus ciuitatibus occurerunt illuc et preuenierunt eos. et exiens vidit turbam multā hiesus et misertus est super eos. quia erant sicut oues non hntes pastorem. et cepit eos docere multa.

illis. Venite seorsum in desertum locum. et re. p. Augu. de con. euan. hoc otinuo post iohannis passionem factum esse commemorat. Vnde post hec facta sunt illa. que primo narrata sunt. quibus motus herodes dixit. Vnde est iohes baptista quem ego decollauit. Theo. in desertum aut̄ recedit locum p̄pter humilitatem. quiescere aut̄ facit xp̄s discipulos suos vt addiscant p̄positi. q̄ qui laborant in opere et sermone requiem promerentur. et q̄ non debent otinuo laborare. Beda. que autem necessitas fuerit concedende requie discipulis ostendit cum subdit. Erant em̄ qui veniētes et redi. multi. et nec spaciū manducandi hēbant

cuāgelista narrauit morte; iohannis narrat ea que xp̄us cum suis discipulis. post morte; iohannis egerit dicens. et conu. apo. ad hiesum renū. ei omnia que egerāt et docuerant. Vnde rominus. ad locū em̄ vnde exeunt flumina reuertuntur. deo sp̄ referunt gratias missi super his que acceperant. Theo. discamus autem et nos cū in ministerium aliquō mittimur. non elongari vitra ommissum officium non efferr̄ mittentem visitare. et renunciare ei omnia que egimus et docuimus. Beda. non em̄ solum oportet docē. s̄ facere. Non solum autem. que ipsi egerant et docuerant. apostoli dño renunciānt. s̄ etiaz que iohānes eis in docendo occupatis sit passus. et sui et iohannis discipuli dño renunciant sicut macheus deserti bis. Sequitur. Et ait

ubi magna t̄p̄is illius felicitas de labore docentium simul et discipulorum studio demonstratur Sequitur. Et ascendentes in nauim abierunt in desertum locum seorsum. non discipuli soli. s̄ assumpto dño ascendentes in nauim. locum petiere desertū vt matheus demonstrat. Temptat autem fidem turbarum petendo em̄ solitudines. an sequi curēt explorat. ille sequendo et non in iumentis aut vehiculis diuersis. s̄ proprio labore pedum q̄tam salutis sue curam gerant oñdunt Sequitur. Et viderunt eos abeuntes et agno. mul. et pedestres de omnibus ciuitatibus decurrerunt illuc et p̄. eos dum pedestres eos preuēisse dicuntur ostendit̄ quia non in aliam maris siue iordanis ripam nauis ḡo peruenerunt discipuli cum domino. s̄ prima eiusdem regionis loca adierunt. quo etiaz indigene pedestres poterant preuēire. Theo. ita tu x̄pm non expectans q̄ ip̄e reuocet s̄ p̄currens eū preuemas. Sequitur. et exiens vidit tur. multaz hieus et misertus est super eos. quia erant sicut oues non h̄ntes pastorem. pharisei lupi er̄ntes rapaces. non pascebant populum s̄ deuorabant. p̄ hoc ad x̄pm verum agregantur pastorem. qui tradidit illis cibum spiritalem sc̄z verbi dei. Vnde sequitur. Et cepit eos docere multa. Videns autē eos qui miraculorum occasione eum sequebantur pie longitudine vie fessos eorum misertus voluit eorum satisfacere voluntati docendo eos. Beda. Matheus dicit q̄ curauit languidos eorum. hoc est em̄ veraciter pauperum misereri. eis veritatis viam docendo aperire. et molestias corporales auferre. Vbi ero. mystice autem seorsum ducit dñs quos elegit vt inter malos viuentes mala non intendant. vt loth in sodomis. et iob in terra. Vnde sequitur. et ab dias in domo achab. Beda. derelicta etiam iudea in deserto ecclesie predicatorum sancti. qui apud iudeos tribulationum sarcina premebantur. de gratia fidei gentibus collata requiem nacti sunt. Vbi ero. pusilla tñ est hic sanctis requies longus labor. s̄ postea dicitur illis. vt req̄escant a laboribus suis. Sicut autem in archa noe animalia que intus erant foris mittebantur. et q̄ foris erant intus erumpēbant. sic agitur in eccia Judas recessit. latro accessit. s̄ q̄ diu receditur a fide in ecclesia nō est requies sine merore Rachel em̄ plorans filios suos noluit osolari. non est etiā hoc diuini in quo bibitur vinum nouum. cū cantabitur canticum nouum ab hominibus nouis. cū mortale hoc induerit immortalitatem. Beda. X̄pm autem petentem deserta gentium multe fidei h̄m cāterue relictis membris p̄isce conuersationis sequuntur.

Et cum iaz hora multa fieret. accesserunt discipuli eius dicētes Desertus est locus h̄ et iaz hora preteriuit dimitte illos vt euntes in proximas villas

Theo. p̄ponens dñs quod vtilius ē sc̄z cibum sermonis di demde etiam corporalem cibum. prebuit turbe ad cuius narratione euangelista accedit dicens. Et cum iam hora multa fiēt acc. d. e. d. des. l. e. h̄ Beda. horam multa

et vicos. emant sibi cibos quos manducēt Et respondens ait illi date eis manducare. et dixerunt ei. euntes emam. ducentis denarijs panes. et dabim⁹ illis manducare. et dicit eis. quot panes hētis. ite et videte. et cū agnouissent dicunt. quinq; et duos pisces Et precepit illis. vt accumbere facerent omnes sc̄dm contubernia super viride fenū et discubuerunt in partes per centenos et per quinquagenos. Et acceptis quinq; panibus et duobus piscibus intuens in celum benedixit et fregit panem et dedit discipulis suis vt ponerent ante eos. et duos pisces diuisit omnibus et manducauerunt omnes et saturati sunt. et sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos. et de piscibus. erant autez qui manducauerunt quinq; milia viroz.

dicit eis. Quot panes habetis. ite et videte. hoc a domino factum esse ceteri euangeliste pretermiserunt. Sequitur. Et cum cognouissent quinq; et duos pisces. Quod andreas apud iohannem de. v. panibus et duobus piscibus suggesserit. hoc ceteri euangeliste pluralem numerum pro singulari ponentes ex discipulorum persona retulerunt. Sequitur. Et precepit illis vt accumbere facerent. o. f. m. stu. super vi. fenum. et disc. in par. per cen. et per quinq;. Quod autem lucas dicit quinquagenos iustos esse discumbere. Marcus vero quinquagenos et centenos. ideo non hic mouet. quia vnus partem dicit alter totum. Qui em̄ de centenis retulit hoc retulit quod ille pretermisit. Theo. Per hoc autem datur intelligi. q̄ sequestratum

tam vespertinū t̄p̄s dicit. Vnde lucas dicit. Dies autem ceperat declinare. Theo. vide autez quomodo discipuli x̄pi circa h̄ minimum amorem proficiunt turbarum em̄ miserti accedunt ad x̄pm et pro eis intercedunt. Dñs autem temptauit eos si eius virtutem tantaz esse agnouerant q̄ t̄bas pascerere posset. Vnde sequitur. Et r̄ndens ait illis. Date e. man.

Beda. Prouocat etiam apostolos hoc dicens ad fractionem panis vt illis se non habere testantibus. magnitudo signi notior fieret. Theo. Discipuli autez arguebant eum tanq̄ ignorantem q̄ illis eēt necessarium ad tantā multitudinem turbarum pascerendam. Vñ turbati respondent. Sequitur enim. Et dixerunt ei. Euntes emamus de du. p. et dabi. il. manducare.

Aug. de con. euan. hoc philippus apud iohannem r̄ndet. sed marcus a discipulis responsum esse omemorat volens intelligi hoc ex ore ceteroz philippum r̄ndisse. q̄m et plurales numerum pro singulari vtitissime ponē potuerit. Sequitur. Et

discubuerunt per partes et partes. in greco enim quod hic dicitur in otuberma duplicatur. ac si diceretur per otuberma. Sequitur. et accedentes panibus et du. pis. intruens in celum benedixit et fre. pa. et de. di. suis. vt po. ante eos. et duos p. diui. omnibus. Chri. decenter autem in celum asperit. quia in deserto manna accipientes iudei de deo dicere attemptarunt. Nunquid poterit dare panem. Ne vero hoc contingat antequam faceret ad patrem retulit quod erat facturum. Theo. intruetur etiam in celum vt nos instrueret a deo petere escam et non a dyabolo. sicut faciunt illi qui alienis iniuste laboribus nutriuntur. Ex hoc etiam Eris tunc inuit quod non esset deo strarius sed deum inuocaret. Dat autem panem discipulis. apponendum turbis vt tractando panem non dubium sed miraculum videatur. Sequitur. Et man. o. et secu. sunt. et sustu. rel. frag. xij. cophin. Duodecim cophini superabundant frag. vt quolibet apostolorum vni cophinum super humerum apportante ineffabile miraculum videatur. Superabundantis enim virtutis erat non solum tot homines pascere. sed et tantam superabundanciam relinquere fragmentorum. moyses enim et si manna dabat. in vniuersum iusque necessitatem illud largiebatur. superfluum vero vermibus scaturiebat. Idem etiam viduam pascens. quantum ei erat sufficiens tribuebat. hie sus vero tanquam dominus superabundanter operabatur. Beda. mystice autem die declinata turbas saluator reficit. quia vel fine seculorum propinquitate. vel cum sol iusticie pro nobis occubuit. a spiritalis medie sumus tabe saluati. prouocat apostolos ad fractionem panis. insinuans quod quotidie pro eos ieiuna sunt corda nostra pascenda. eorum scilicet litteris et exemplis. Per quinque panes quinque moyses legis libri. per duos pisces. psalmi sunt et prophete figurati. Theo. vel duo pisces sunt piscatorum sermones. scilicet epistole et euangelium. Beda. quia vero quinque sunt exteriores hominis sensus. quinque milia viri dominum secuti. designant eos qui in seculari adhuc habitu positi exterioribus bene vti nouerunt. Greg. xv. mora. Diuersi quicquid discubitus. distinctiones ecclesiarum que vnam catholicam faciunt. designant. Jubilei autem requies quinquagenarij numeri misterio ostinetur. et quinquagenarius bis ducitur. vt ad centenarium perueniatur. quia ergo prius a malo quiescitur opere. vt post anima plenius quiescat in cogitatione. alij quinquagenarij. alij centum discumbunt. Beda. Super fenum autem discumbentes. dominicis pascuntur alimentis. qui per continentiam calcatis concupiscentijs. audiendis implendisque dei verbis operam impendunt. saluator autem non noua creat cibaria. quia veniens in carne non alia quam predicata sunt. predicat. sed legis et prophetarum scripta quam grauida sunt misterijs gratie demonstrat. intruetur in celum vt ibi licet doceat esse querendam. frangit et ante turbas ponenda distribuit discipulis. quia sacramenta propheticie sanctis doctoribus qui hec toto orbe predicant. patefecit. Quod turbis superest a discipulis tollitur quia sacratioza misteria que a rudibus capi ne

queunt non negligeret omittenda sunt inquirenda perfectis. Nam per cophinos. xij. apostoli et sequentes doctores figurantur. foris quidem hominibus despecti. sed intus salutaris cibi reliquis cumulati. Constat enim cophinos opera seruilia geri solere. Hieronimus. Vel duodecim cophini pleni fragmentis colliguntur. cum sint super thronos iudicantes. xij. tribus israel. qui sunt fragmenta abraham. ysaac et iacob. quando ex israel reliquie salui fient.

Et statim coegit discipulos suos ascendere nauim vt prederet eum transfretum ad bethsaidam dum ipse dimitteret populum et cum dimisisset eos abiit in montem orare. et cum sero esset. erat nauis in medio maris. et ipse solus in terra videns eos laborantes in remigando erat enim ventus strarius eis. et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans super mare. et volebat preterire eos. At illi. vt viderunt eum ambulans super mare putauerunt fantasma esse et exclamarunt. omnes enim eum viderunt et contristati sunt. et statim locutus est cum eis dixit eis. Confidite ego sum. nolite timere. et ascendit ad illos in nauim et cessauit ventus et plus intra se studebant non enim intellexerunt de panibus. Erat enim cor eorum obcecatum.

Sequitur Et cum dicebat eis abiit in montem orare. Chri. Quod decet intelligere de xpo in quo est homo. hoc etiam fecit instruens nos assiduos esse in oratione. Theo.

Glo. Dns quidam in miraculo panum. quod esset odior rerum ostendit. nunc autem ambulando super vndas quod haberet corpus ab omnium peccatorum grauedine liberum edocuit in placando ventos. vnde dicitur. Vnde dicitur. Et statim coegit discipulos. quod non est facili ab eo poterant separari. et si quidem tamen propter nimium affectum que ad eum habebant. tunc quia sollicitabantur. qualiter ad eos veniret. Beda. merito autem mouet quomodo marcus dicit. pacto miraculo panum. discipulos venisse transfretum ad bethsaidam cum videatur lucas dicere. quod in locis bethsaidae factum fuerit miraculum illud. nisi forte intelligamus. quod lucas ait in deserto locum. qui est bethsaidam non ipsius inuicuitatis. sed loca deserti ad eam pertinentis esse designata. marcus autem dicit et precedent cum ad bethsaidam ubi ciuitas notatur.

Dimissa autem turba ascendit orare. Requiem enim et silentium oratio erigit. Beda non omnis autem qui orat ascendit in montem. sed qui bene orat qui deum orando querit. Qui vero de diuicijs. aut honore seculi. aut de inimici morte obsecrat. ipse in infimis iacens viles ad deum preces mittit. que autem dominus dimisso populo in mentem oraturus abierit. iohannes declarat dicens. Diesus cum cognouisset qui venturi essent ut raperent eum et facerent eum regem. fugit iterum in montem ipse solus. Sequitur. Et cum sero esset. erat nauis in medio maris. et ipse solus in terra. Theoph. Permisit autem dominus periclitari discipulos ut patientes fierent. Vnde non statim eis assistit. sed per totam noctem periclitari permisit. ut doceret eos patienter expectare et non a principio sperare in tribulationibus subsidium. Sequitur enim. Et videns eos laborare in rem. erat enim ventus contrarius eis. et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans super mare. Chr. quatuor vigilias noctis dicit sacra scriptura. vnamquamque diuidens in tres horas. vnde quartam vigiliam dicit. que est post horam nonam. scilicet in hora. et vltima posteriori hora. Sequitur. et voce prete. Aug. de con. euan. Quomodo autem hoc intelligere poterunt. nisi quia in diuersum ibat. eos volens pertinet ut tanquam alienos. a quibus ita non agnoscebat ut fantasma putaretur. Sequitur. At illi ut vid. eum am super mare. pu. fan. esse. et exclam. omnes enim eum vi. et turbati sunt. Theo. vide autem quoniam cum christus debebat eorum pericula compescere. tunc maiorem eis iniecit timorem. Sed statim per vocem confortauit eos. Sequitur enim. Et statim locutus est cum eis et dixit eis. confidite ego sum nolite timere. Chri. Statim autem in voce cognouerunt eum et timor solutus est. Aug. de con. euan. Quomodo ergo eos volebat pretere. quos pauentes ita affirmat. nisi quia illa voluntas pretereundi ad eliciendum illum clamorem valebat cui subueniri oportebat. Beda. scripsit autem theodorius sarratanus quondam episcopus. corporale pondus non habuisse dominum secundum carnem. sed absque pondere super mare ambulasse. sed fides catholica pondus secundum carnem habere eum predicat. Ait. n. dyonisius. Ignoramus qualiter non infusis pedibus corporale pondus habentibus. et materiale onus deambulat in humidam. et instabilem substantiam. Theo. deinde per introitum in nauiculam dominus compescuit tempestatem. Sequitur. Et ascen. ad il. in na. et cessauit ventus. Magnum quidem miraculum est quod ambulat dominus super mare. sed tempestas et venti contrarietas opposita fuerunt propter maius miraculum. Apostoli enim ex miraculo quinque panum non intelligentes christi potentiam. nunc ex maris miraculo plenius agnouerunt. Vnde sequitur. Et plus intra se stupebant. non enim intel. de panibus. Beda. stupebant quod carnalis adhuc discipuli virtutum magnitudinem. secundum tamen in eo veritatem diuine maiestatis cognoscere valebant. Vnde sequitur. Erat enim cor eorum obsecatum. Mistice autem labor discipulorum in remigando et ventus contrarius. labores

sancte ecclesie designat. que inter undas seculi aduersantes. et immundorum flatus spirituum. ad quietem patrie celestis peruenire conatur. Pene autem dicitur. quia nauis erat in medio maris. et ipse solus in terra. quia nonnunquam ecclesia tantis gentium pressuris afflictata est. ut redemptor ipsius eam proorsus deseruisse videretur. Sed videt dominus suos laborantes in mari. quia eos ne in tribulationibus deficiant sue respectu pietatis corroborat et aliquando manifesto adiutorio liberat. quarta autem vigilia venit ad eos diluculo appropinquante. quia homo mentem cum ad superni luminis presidii exierit. aderit dominus et temptationum pericula sopientur. Chri. vel prima vigilia est usque ad diluuium. Secundam usque ad moysen. Terciam usque ad aduentum domini. In quarta venit dominus et discipulis locutus est. Beda. sepe autem fideles in tribulatione positos superna pietas deseruisse visa est. ut quasi laborantes in mari discipulos pretere. diesus voluisse putaretur. adhuc autem heretici putant fantasma fuisse dominum nec veram assumpsisse carnem de virgine. Hier. Dicit autem eis. Confidite. ego sum quia videbitis eum sicuti est. Cessauit autem ventus et procella. diesu sedente id est regnante in nauis que est vniuersa ecclesia. Beda. In quocumque etiam corde per gratiam sui adest amoris. mor. vniuersa vitiis. et aduersantis mundi. siue spirituum malignorum bella compressa quiescunt.

Et cum transiret esset. peruenit in terram genasareth. et applicuerunt. Cumque egressi esset de nauis continuo cognouerunt eum. Et percurreres vniuersam regionem illam. ceperunt in grabatis illos qui se male habebant circumferre. vbi audiebant eum esse. Et quocumque introibat in vicus aut in villas. aut in ciuitates. in plateis ponebant infirmos et decubabant eum. ut vel simbram vestimenti eius tangerent. Et quot quot tangebant eum. salui fiebant.

quo omnes currant ad medicum. Vnde sequitur. Et percur. vni. re. illam ceperunt in graba. illos qui se male habebant circumferre. vbi autem eum esse.

Glo. quia euangelista exposuerat periculum. quod discipuli in nauigando sustinerant et quomodo fuerant liberati. nunc ostendit quo nauigando peruenit. d. Et cum transiret. perue. in terram gen. et applicuerunt.

Theo. post magnam autem spacium tempis ad predictum locum dominus transiret. et ideo euangelista subdit. Cumque egressi essent de nauis. continuo cognouerunt eum sed incole. Beda. cognouerunt autem eum timore non facie vel signo. um magnitudinis et vultu pluris notus erat. Vide autem quanta fides sit hominum terre genasareth. ut non presentium tantum salute contenti sint sed mittant ad alias per circuitum ciuitates.

Theop. non em̄ ad domos inuitabant eum. v̄t curaret. s̄ magis ip̄i male habentes afferebantur ad eum. Vnde etiam sequitur Et quocunq; intro. in vicos aut in villas. aut in ciui. in plateis ponebant infirmos. et dep̄. e. vt vel fū. vestimen. eius tangerent. Miraculum em̄ quod circa mulierem emorroissam contigerat ad aures multorum deuenerat et multam fidem eis dabat ex qua sanabatur. Sequitur em̄. Et quot quot tangebant eum. salui fiebant. Beda. misitice autem fimbriam vestimenti eius minimum mandatum intellige quod quicunq; transgressus fuerit. minimus vocabitur in regno celorum. vel assumptionem carnis. per quam venimus ad verbum dei. et illius postea fruimur maiestate. Hiero. Quod autem dicitur. quot quot tangebant eum salui fiebant. implebitur qñ fugiet dolor et gemitus.

CAPIT. VII

Et ueniunt ad eum pharisei et quidam de scribis venientes ab hierosolimis. et cum vidissent quosdam de discipulis eius communibus manibus id est non lotis manducare panem vituperauerunt pharisei em̄ et omnes iudi. nisi crebro lauerint manus non manducant tenentes traditiones seniorum et a foro. nisi baptiscentur non comedunt. et talia multa sunt. que tradita sunt illis. seruare baptismata calicum et viceorum et eramentorum. et lectorum. Et interrogabant eum pharisei et scribe dicentes. Quare discipuli tui non ambulant iuxta traditionem seniorum sed communibus manibus manducant panem. At ille respō-

Bedā. homines terre genazareth. q̄ minus docti videbantur. non solum ip̄i ueniunt s̄ et suos infirmos aduocunt ad dominum vt vel fimbriam eius mereantur contingere. At h̄o pharisei et scribe qui doctores esse populi dicebant. non ad querendum medelam. s̄ ad mouendas questionum pugnas ad dominum concurrunt. Vnde dicitur. Et comedunt ad eum pharisei et quidam de scribis. et cum vidissent quosdam de discipulis eius communibus manibus. id est non lotis manducare panem vituperauerunt.

Theop. discipuli namq; diu. instructi ea que virtutis sunt sunt operari. non lotis manibus simpliciter comedebant. pharisei autem volentes occasionem inuenire hoc acceperunt. et non utiq; vituperabant eos. vt legis transgressores. s̄ quia traditiones seniorum transgrediebantur. Vnde sequitur. pharisei. et omnes iudei. nisi crebro lauent manus non man. te. tr. sem.

Bedā. Spiritalia em̄ prophetarum v̄ba carnaliter accipientes. que illi s̄ cordis

dens ait. Bene prophetizauit de vobis ysaie sicut scriptum est. populus hic labijs me honorat cor autem eorum longe est a me. Inuanum autem me colunt. docentes doctrinas et precepta hominum. derelinquentes mandata dei tenentes traditiones hominum. baptismata viceorum et calicum et alia similia his facitis multa. et dicebat illis. Bene irritum facitis preceptum dei vt traditionem vestram seruetis. Moyses em̄ dixit. honora patrem tuum et matrem tuam et qui maledixerit pateri vel matri morte moriatur. Vos autem dicitis. Si dixerit homo patri et matri. Corban hoc est donum quod cuiuslibet ex me tibi proderit. et ultra non dimittitis eum quicquam facere patri suo. aut matri. rescindentes verbum dei per traditionem vestram quas traditis et multa similia huiusmodi facitis

et operis castigatione precipiebant. dicentes. lauamini et manus estote et mundamini qui fertis vasa dei. isti de corpore solo lauando seruabant. Supersticiosa igitur est hominum traditio. semel lotos obmanducandum panem crebro lauare. et a foro nisi baptiscentur non comedere. Sed necessarium est eos qui panem de celo descendente participare desiderant. crebro elemosinis. lacrimis. et alijs iusticie fructibus sua opera purgare. Nec statim etiam est iniqua namenta. que ex temporalibus negotiorum curis quisque contraxerit. si subsequenti bonarum cogitationum et actu permundet iniqua. frustra autem iudei lauant manus et a foro baptiscentur. quodiu oremunt fonte abluunt saluatoris inuani baptismata seruare vasorum. qui corporum suorum et cordium negligunt abiuere fordes. Sequitur. Et inter eum pharisei et scriba. Quare discipuli tui non ambulant iuxta traditionem seniorum. sed communibus manibus manducant panem. Chri. super mattheum. mira phariseorum scribarumque stulticia dei filii arguunt quare traditiones hominum et precepta non sunt. Com-

mune autem hic pro immundo ponitur. populus em̄ iudeorum partem dei se esse iactans. communes cibos vocat quibus omnes utuntur. Hiero. phariseorum autem superfluum latratum. furcatorum obtundit. id est moysi et ysaie interpretatione. vt nos aduersantes hereticos verbo scripturę vincamus. Vnde sequitur. At ille respondens ait. Bene propheta de vobis ysaie. sicut scriptum est. populus hic labijs me honorat. cor autem eorum longe est a me. Chri. quia em̄ non de legis transgressione s̄ semetum discipulos accusabant. iniuriose ip̄os confundit hypocrisis vocans. quasi

commendantes cum reuerencia quadam. id quos non oueniebat. Superaddit autem ysaie prophete verbum. quali de eis dictum. Ac si diceret. sicut hi de quibus dicitur quod deum labijs honorant cor autem eorum ab eo longe est. in uanum pietatem custodire se docuit. doctrinas hominum honorantes ita et vos qui dereliquitis id quod interius curabile est. et iusticiam colentes accusatis. Hieronimus Traditio autem pharisaica in mensis et uasis abscondenda est et radenda. Sepe enim traditionibus hominum mandata dei cedunt. Unde sequitur De relinquentes mandata dei. te. traditi. hominum. baptisma uice eorum. Chri. ut autem eos arguat tanquam dei reuerentiam non seruantes. propter traditionem a senioribus factam diuinis scripturis oppositam subiungit. moyses enim dixit. honora patrem et matrem. tu. et qui maledixerit patri vel matri. morte moriatur. Beda. honor in scripturis non tamen in salutatione et officijs deferendis. quantum in elemosina ac munerum collatione sentitur. honora inquit apostolus uiduas que uere uidue sunt. Chri. tali autem existente diuina lege ac talibus ministris transgredientibus illatis. uos de leui diuinum transgredimini preceptum obseruantes seniorum traditiones. Unde sequitur. Vos autem. Si dixerit homo patri et matri. Corban. quod est domum. quodcumque ex me tibi proderit. supple. liberit ab obseruatione premissi mandati. Unde sequitur. Et ultra non dimit. eum quicumque facere patri suo aut matri. Theo. uolentes enim pharisei que offerebantur comedere instruebant filios. quod cum peculia aliqua habebant. et parentes hec peterent responderent illis. Corban. hoc est domum quod a me petis iam obtuli domino. et ita hec non exquerent quasi domino oblata. id est ad salutem parentum proficua. et sic decipiebant filios ut parentes non honorarent. et ipsi oblata deuorarent. sed ergo dominus exprobrat eis. quia propter lucrum legem diuinam transgrediebantur. Unde sequitur. Rescindentes uerbum dei per traditionem uiam quam traditis et multa similia huiusmodi facitis. sed transgredientes precepta dei. ut obseruetis hominum traditiones. Chrysostomus. Vel potest dici quod pharisei iuuenes docebant. quod si quis pro iniuria patri aut matri illata munus offerat deo. immunis erat quasi deo dans munera que patri debentur. et hoc dicentes. parentes honorari non permittebant. Beda. potest autem et hunc breuiter habere sensum. Munus quod ex me est. tibi proderit. Compellitis inquit filios ut dicant parentibus suis. Quodcumque donum oblaturus eras deo. in tuos consumo cibos. tibi quoque prodest o pater et mater. quasi dicant. non prodest ut sic illi timentes acciperent quod deo uidebant mancipatum. inopem magis uellent uitam ducere. quam edere de consecratis. Hieronimus. mistice autem discipulos non lotis manibus manducare futuram gentium communionem significat. Munditia et baptisma pharisaicum sterile est. communicatio non lota apostolica extendit palmites suos usque ad mare.

Et aduocans iterum turbam dicebat illis. Audite me omnes et intelligite. nihil est extra hominem introiens in eum. quod possit eum conquinare. Sed que de homine procedunt illa sunt que conquinant hominem. Si quis habet aures audiendi audiat. Et cum introisset in domum a turba interrogabant eum discipuli eius parabolam. Et ait illis. Sic et uos imprudentes estis non intelligitis quia omne extrinsecus introiens in hominem non potest eum conquinare. quod non introiit in cor eius. sed in ventrem vadit et in secessum exit. purgans omnes escas. Dicebat autem quoniam que de homine exeunt illa conquinant hominem. abintus enim de corde hominum cogitationes male procedunt. adulteria. fornicationes. homicidia. furta auaricie. nequicie dolus. impudicia. oculus maius. blasphemia. superbia. stulticia omnia hec mala abintus procedunt. et conquinant homines. Beda. uiciosus enim est auditor. qui obscura manifeste. aut manifeste dicta. obscure uult intelligere. Theo. deinde dominus manifestat id quod erat occultum dicens. Non intelligitis quod omne extrinsecus intro in hominem non potest eum conquinare. Beda. Iuda enim se patrem dei iactantes. omnes cibos uocant quibus omnes homines utuntur.

Chri. iudeis considerantibus corpaalem munditiam legis et de hac murmurantibus. dominus contra eum uult introducere. Unde dicitur. Et aduocans iterum t. d. i. Audite me omnes et intelligite. nihil est extra hominem introiens in eum quod possit eum conquinare. sed que de homine procedunt. illa sunt que conquinant hominem. id est immundum faciunt. ea enim que christi sunt intra hominem considerant. e uero que legis sunt magis cernuntur extrinsecus hominem. quibus quasi corporalibus cruci christi finem in breui dare debebat. Theo. hoc autem dominus dicit. uolens instruere homines quod obseruaciones escarum quas lex commemorat. non oportet corporaliter intelligere. et ex hoc intencione legis eis manifesta re incepit. Chri. Subiungit autem. Si quis habet aures audiendi. audiat. Non enim manifeste apparuerat que essent illa que de homine procedant et hominem conquinant. et propter hoc uerbum apostoli crediderunt quod aliud profundum. predictus domini sermo inueneret. Unde sequitur. Et cum introissent in domum. a. t. m. e. d. i. e. p. a. Parabolam autem manifestum sermonem uocabant. Theo. dominus autem prius increpat. Unde sequitur et ait illis. sic et uos imprudentes estis. Beda. uiciosus enim est auditor. qui obscura manifeste. aut manifeste dicta. obscure uult intelligere. Theo. deinde dominus manifestat id quod erat occultum dicens. Non intelligitis quod omne extrinsecus intro in hominem non potest eum conquinare. Beda. Iuda enim se patrem dei iactantes. omnes cibos uocant quibus omnes homines utuntur.

vt ostrea lepores et hmoi animalia. nec etiaꝝ ydo
 lothicum in quantum cibus et dei creatura est. sꝫ
 demonum inuocatio hoc facit immundum. et cam
 subdit dicens. Quia non introijt in cor eius. Anie
 locus principalis iuxta platonem in cerebro. sed
 iuxta xpm in corde est. Glo. dicitur ergo in cor
 eius. id est in mentem. que est principalis ps aie.
 ex qua tota hominis vita dependet. Vnde sꝫ eā
 necesse est hominem mundum vel immundum esti
 mari. Et sic ea que ad mentem non perueniunt nō
 possunt homini immunditiam afferre. Cibi ergo
 quia ad mentem non perueniunt sꝫ suam naturā
 hominem inquinare non possunt. sꝫ inordinatus
 ciborum vsus qui ex inordinacione prouenit men
 tis ad hominis immunditiam pertinet. Quid autem
 cibi ad mentem non perueniant. ostendit per id qd
 subdit dicens. Sed in ventrem sez intro. et in se.
 ex purgās omnes escas. Hoc autem dicit ne intel
 ligat qꝫ nichil ex cibus in corpore maneat. Manet
 em̄ quod est necessarium ad corporis nutrimentū
 et augmentum. Egreditur autem quod est super
 fluum. quali purgatio quedam interius remanens
 tis nutrimenti. Aug. in libro. lxxiij. questionum
 Quidam em̄ sic accedunt vt etiam mutent et mu
 tentur. sicut et ipe cibus amittens speciem suam
 in corpus nostrum vertit. et nos refecti in robur
 mutamur. Sed et tenuissimus humor cum i venis
 et alijs arterijs cocta fuerit esca et digesta. per oc
 cultos meatus quos greci poros vocant dilabit.
 et in secessum vadit. Beda. sic ergo cibi non faci
 unt homines immundos. sꝫ malicia que operatur
 passiones ab interioribus procedentes. Vnde se
 quitur. Dicebat autem. quoniam que de homine
 exeunt illa coinquinant hominem. Chri. Cuius
 rationem significat. cum subdit. Abintus em̄ de
 cor. ho. co. ma. procedunt. Et sic patet qꝫ male co
 gitaciones ad mentem pertinent. que hic cor no
 minantur. sꝫ quam homo dicitur bonus vel malus
 mundus vel immundus. Beda. hinc autem argu
 untur qui cogitaciones a dyabolo immitti putāt.
 non ex ppria nasci voluntate. Dyabolus intencor
 et adiutor malarum cogitacionum esse potest. et
 actor esse non potest. Glo. ex malis autem cogi
 tacionibus vltimus mali actus procedunt. de qui
 bus subditur. Adulteria que in violatione alieni
 thori consistunt. fornicaciones que sunt illiciti co
 itus personarum matrimonio solutarum. homici
 dia. quibus in personas proximorum nocementū
 inferitur. furta quibus res subtrahuntur. Auaris
 cie in qꝫtū aliqua iniuste retinentur. Nequicie. q̄
 consistunt in proximorum calumnijs. Dolus i eozꝫ
 deceptione. Impudicicia qꝫtum ad quamlibet cor
 ruptionem mentis vel corporis. Theo. oculus
 malus. id est odium et adulatio. nam qui odit ocu
 lum malum et muidum habet ad eum quem odit.
 et adulator non recto oculo videns que sunt pxi
 mi ad malum ipm̄ deducit. Blasphemie id est miu
 rie in deum. Superbia id est dei contemptus. dū
 sez quis bonum quod operatur. non deo sꝫ sue vir
 tuti. scribit. Stulticia id est iniuria in proximum
 Glo. vel stulticia est cum non recte de deo senti
 tur. Contrariatur em̄ sapencie que est diuinarum

retum cognitio. Sequitur. omnia hec ma. abijt
 proce. et coin. ho. Hoc em̄ in culpam homini inis
 putatur quod in sua potestate existit. Talia autē
 sunt que procedunt ab interiori voluntate. p̄ quā
 homo est suorum actuum dñs

Et inde surgēs abijt
 in fines tyri et sidonis
 et ingressus in domū
 neminem voluit scire
 et non potuit latere.
 Mulier em̄ statim vt
 audiuit de eo. cuius
 filia habebat spiritū
 immundum. intrauit
 et prociuit ad pedes
 eius. Erat em̄ mulier
 gentilis sirophemissa
 genere. et rogabat
 eum vt demonium eij
 ceret de filia eius. q̄
 dixit illi. Sine prius
 saturari filios. non ē
 bonum sumere panes
 filiorum et mittere ca
 nibus. at illa respon
 dit. et dixit ei. Vtiqꝫ
 domine. nam et catel
 li comedunt sub men
 sa demicis puerorum
 Et ait illi. propter
 hunc sermonem vade
 exijt demonium de fi
 lia tua. Et cum abiisset
 domum suam inuenit
 puellam iacentem su
 pra lectum. et demo
 nium exiisse.

Theo. postqꝫ
 de escis dñs docuerat
 videns incredulos eē
 iudeos. fines ingre
 ditur gentium. iude
 is em̄ infidelibus ex
 stentibus salus ad ge
 tes conuertitur. Vñ
 dicitur. et inde surg.
 abijt in fin. ty. et sy.
 Chri. tyris et sidō
 loca chanancozerāt
 venit igitur ad eos
 dominus. non tanqm̄
 ad p̄prios sꝫ tanqꝫ
 ad eos. q̄bꝫ nihil est
 commune ad patres.
 quibus promissio fac
 ta est. Et ideo sic vez
 nit vt aduentus suus
 Tyris et sidonis nō
 appareret. Vnde seq̄
 tur. Et ingressus in
 domum neminem vo
 luit scire. Quid em̄
 tempus aduenerat.
 vt cum gentibus has
 bitaret et eos ad fidē
 adduceret. hꝫ enim
 tempus debitū erat
 post cruce[m] et resur
 rectionem Theo.
 Vel ideo clam ingre
 ditur. ne occasione
 iudei sumerent ostra
 eum tanqꝫ ad immu
 das gentes transfisset.
 Sequitur. et non po
 tuit latere. Aug.
 de quest. euangelis.
 Si autem voluit. et
 non potuit. infirma
 mata eius voluntas
 esse videtur. Impossi
 bile est autem vt sal
 uatoris voluntas non impleatur. nec potest velle
 quod sic fieri non deberet. Idcirco quod factum
 est. hoc voluisse dicendus est. Aduertendum est
 autem qꝫ istud in fimbis gestum est gentiliū qui
 bus adhuc tempus predicandi non erat. vitro tñ
 venientes ad fidem non suscipere inuidie erat. sic
 ergo factum est vt saluator a discipulis proditus
 non esset. ab alijs tamen qui ingredientem domū
 viderant proditus est. et incepit sciri qd esset in
 domo. A suis ergo noluit predicari requiri autē
 se voluit et ita factum est. Beda. Ingressus etiā
 domum precepit discipulis ne se cuiqꝫ in regione
 ignota quis esset aperirent. vt exemplo eꝫ discerent

quibus sanandi infirmos gratiā conferret In ex-
hibicione miraculoꝝ humani fauoris gloriā q̄n-
tum possent declinare nec tam a pio virtutis ope
cessare. q̄n hoc fieri vel fides bonoꝝ iuste mere-
tur. vel infidelitas prauoꝝ. necessario cogeret.
Ipse em̄ suū illo introitum gētili femine et qui-
buscūq; voluit publicauit. Aug. de questi. no-
ta ve. test. deniq; mulier chanaanica audiēs de illo
intrauit ad eum que nisi prius subiecisset se deo.
iudeoꝝ beneficiū ofsecuta non esset. de qua seq̄-
tur Mulier em̄ statim vt au. de eo cui⁹ fi. ha. spi-
ritu. intra. et p̄ci. ad pedes eius Chri. Per h̄
aut voluit domin⁹ discipul⁹ ostēdere. q̄ etiā gen-
tibus aperuit hostium salutis. vnde et mulieris
gen⁹ describit. cū subdit⁹ Erat em̄ muli. gē. s̄iro
ge. id ē de s̄ira phenicis. sequit⁹. Et rogauit eum
vt demoniū eijceret de filia eius Aug. de que-
st. euā. Videat aut afferre aliq̄ repugnāte q̄stioneꝝ
q̄ dicit in domo fuisse dominū. cū ad illum venit
mulier pro filia sua rogans Sed qm̄ mathe⁹. di-
cit discipulos domino ita suggestisse Dimitte illā
qm̄ clamat post nos nih. il aliud videt significare
q̄ post ambulātem dominum mulier eꝝ illam de
p̄catorias voces emisisse. quomodo ergo in do-
mo. nisi q̄ intelligendū est dixisse quidē marcū
q̄ intrauerit vbi est ihesus. cum eum predixisset
fuisse in domo. Sed quia mathe⁹ ait. non respō-
dit ei verbū. Dedit agnoscere in eo silētio. egres-
sū fuisse ihesum de domo illa. atq; ita cetera con-
teruntur que iam in nullo discordant. sequit⁹. Qui
dixit illi sine p̄saturari filios Beda. quasi dice-
ret futurum est. vt etiā vos qui de gentib; estis
salutem consequamini. sed prius oportet iudeos
qui merito antique dilectionis filioꝝ dei solent
nomine censeri. pane celesti refici. et sic tandē gē-
tibus vite pabula ministrari Sequit⁹. nō est em̄
bonum sumere pa. fi. et mit. ca. Cris. hoc aut
verbū dixit. non q̄ in eo sit defectus virtutis ad
benefaciendū omnib; . sed quia beneficiū eius di-
tributū iudeis et gentibus cōmumoneꝝ inter se
nō habentibus. puocacōnem magis opareē.
Theo. canes vocat gētiles. tanq̄ a iudeis scele-
ratos reputatos. Panem vero dicit beneficiū qd̄
filijs id est iudeis dominus pmisit. Est ergo sen-
sus. q̄ non decet gētiles beneficij primo esse p̄ci-
pes. quod iudeis p̄ncipaliter pmisum ē Ideo
aut domin⁹ nō statim exaudit sed gratiā differt
vt etiā ostendat mulieris fidē constantem. et vt
discamus nō statim deficere cū oramus. sed vt in-
sistamus donec recipiamus Cris. Similit̄ etiā
vt iudeis ostēderet. q̄ nō equaliter eis dabat et
alienigenis sanitatē et vt patefacta mulieris fide
magis patefieret infidelitas iudeoꝝ. Mulier
em̄ nō grauit̄ tulit. sed vocē dñi cum multa rez-
uerētia confirmauit. Vnde sequit⁹. at illa respon-
dit et dixit ei. vtiq; domine. nam et catel. cō. sub-
men. de micis pueroꝝ Theo. quasi d. iudei pa-
nem totū habent scz descendētē de celo. et tua
etiā beneficia. ego micis postulo scz modicaz be-
nificij partem. Cris. q̄ ergo in ordine canū
se reputat reuertēcie est quasi dicat. p̄ gratia ha-
beo etiā in numero canū esse. et nō ab aliena. sed

a ppria mensa comedere dominātis Theo. quia
ergo mulier sapientissime respondebat. obtinuit
quod optabat. Vnde sequit⁹. et ait illi. non dixit
virtus mea te saluam fecit. sed p̄pter h̄c s̄monē
id est p̄pter fidē tuam que hoc s̄mone demōstra-
tur. vade. erijt demon. a fili. tua. Sequit⁹. Et cū
abiss; in do. su. m. ue. p. ue. ia. su. le. et demo. er. se

Beda. Propter humilē em̄ matris fidelemq; s̄-
monem filiā deseruit demoniū. vbi dat̄ exemplū
cathetizādi et baptizādi infantes q̄ videlicet p̄
fidem et ofessionem pentum in baptismo liberan-
tur a diabolo puuli. qui nec de se sapere vel aliz
quid agere boni possunt vel mali. Vider. Misti-
ce aut mulier gētilis q̄ pro filia rogat. est m̄ ater
nostra romana ecclesia. nata eius demomica. bar-
barica est occidentalis natio. cuius fides fecit de
cane ouem. Micas aut spiritalis intellectus. non
panem infractum littere sumere cupit Theo.
vnus qui scz etiā nostrum cū peccat mulier est aia
eius Infirmam vero filiā habet h̄ anima. actus
p̄rauos. que filia demoniū habet. nam actus p̄-
ui demoniū sūt. Peccatores aut existentes nūc
panē catuli. impleti immūdicis. p̄pter quod non
sumus digni panem dei recipe aut p̄ticipes fieri
imaculatoꝝ misterioꝝ dei. Si vero cognoscē-
tes nosmetip̄os. p̄ humilitatē esse catulos confi-
teamur peccata nostra tunc sanabitur filia scilicet
operatio praua.

Et iterum exiens de si-
nibus tñri venit p̄ fido-
nem ad mare galilee
inter medios fines de-
capoleos. ⁊ adducūt
ei surdum et mutum.
et deprecabantur eū
vt imponat illi manū
Et apprehendens eū
de turba seorsum mi-
sit digitos suos in au-
riculas ei⁹. et expues
tetigit liguam eius ⁊
suspiciēs in celū inge-
muit et ait. Effeta q̄
est ad apire. ⁊ statim
apte sunt aures eius.
⁊ solutum est vinculū
ligue eius. ⁊ loqueba-
tur recte. Et p̄cepit
eis. ne cui dicerent.
Quāto autem eis pre-
cipiebat. tāto magis
plus predicabāt. Et
eo āplius admirabāt

Theo. In genti-
liū locis moram dñs
facere non volebat.
ne occasionem iudeis
daret. vt trāsgresso-
rem legis eū estima-
rēt. q̄ se gentib; ad
miscerat. ⁊ ideo con-
festum reuertit. Vñ
dicit. et iterū ex. de
fi. Ty. ve. p̄ fido. et
ad ma. gali. mte. me
fi. decapoleos Be-
da. Decapolis est re-
gio. ⁊ vrbū trāstioꝝ
danē ad orientē extra
galileā. Nō ergo di-
cit q̄ domin⁹ venit
ad mare galilee iter
medios fines de capo-
leos non ip̄os fines
decapoli intrasse sig-
ficat. neq; em̄ mare
nauigasse dicit. sed
potius ad mare vsq;
venisse atq; ad ip̄m
puenisse locum. qui
medios fines de capo-
lis longe trās mare
positos respiciebat.
Sequit⁹. et addu. ei.
sur. ⁊ mu. ⁊ deprecā-
eum vt impo. illi ma-
num Theo. quod

dicentes. Bene omnia fecit. et surdos fecit audire et mutos loqui

recte post demonias ce liberatione ponitur ex demomo emm tal passio erat. Sequitur Et apprehendes

eum de turba seorsum misit digitos suos in aures eius. **Cris.** Seorsum a turba oblatum surdus et mutum apprehendit. ut diuina miracula non faceret manifeste. Instruens nos vanam gloriam eiecit et timores. nihil enim est ex quo aliquis miracula operetur. sicut si humilitatem colat. et modestiam sequatur. Misit vero digitos in auriculam potens verbo sanare. ut ostenderet quod diuina virtute dicatur erat corpus diuinitati unitum. et operatio eius. quod enim propter transgressionem ad naturam humanam multam incurerat passionem ac membrorum. et sensum lesionem. veniens christus in seipso perfectionem demonstrauit humane nature et propter hoc digitis aures aperuit et sputo loquelam dedit. **Unde sequitur**

Et expulit eum in eius Theo. ut se ostenderet quod omnia membra sacri corporis eius diuina existunt et sancta. sicut et sputum quod vinculum lingue dissoluit. Et enim omne sputum superfluum est. sed in domino omnia diuina fuerunt. Sequitur et suspiciens in celum ingemuit. et ait. Effeta quod est ad aperire. **Beda.** Suscepit quidem in celum ut inde mutis loquelam inde auditum surdis. inde cunctis infirmantibus medelam doceret esse querendam. Ingemuit autem non quia ipsi opus esset cum gemitu aliquid petere a patre. qui cuncta petentibus donat cum patre sed ut nobis gemitum daret exempla. cum vel pro nostris vel pro nostrorum erratibus primorum superne pietatis presidia inuocamus. **Cris.** Similiter etiam ingemuit. nostram causam suspiciens in seipso. et nature misertus humane. videns miseriam in quam humanum genus inciderat. **Beda.** quod autem ait. Effeta id est ad aperire ad aures proprie pertinet aures enim ad audiendum accipiende. Lingua vero ut loqui posset a retinaculis erat sue tarditatis solueda. **Unde sequitur.** Et statim aper. sunt aures eius. et soluta est in eis et loque. recte. Vbi vtraque natura vnius et eiusdem christi. manifeste distincta est. Suspiciens quidem in celum quasi homo deus deprecaturus ingemuit. sed mox vno sermone quasi si potens diuina maiestate curauit. Sequitur. Et precepit eis ne cui dicerent. **Hier.** Per quod non in virtutibus gloriantur esse docuit. sed in cruce et humiliacione. **Chris.** Precepit etiam miraculum occultare. ne ante tempus accederet iudeos ad homicidium. pro inuidiam perpetrandum. **Hier.** Ciuitas autem in monte posita. vndique circumspicua abscondi non potest. et humilitas semper precedit gloriam. **Unde sequitur.** Quanto autem eis percipiebat tanto magis plus predicabant. Theo. Docemur autem ex hoc cum alicui beneficia elargimur. mime applausus et laudes petere. Cum vero accipimus beneficia benefactores predicare et laudare quis noluit.

Aug. de con. euan. Si autem sciebat eos sicut ille qui notas habebat et presentes et futuras hominum voluntates. tanto magis predicatos quanto magis ne predicaret eis percipiebat. ut quod hoc percipiebat. nisi pigris volebat ostendere. quanto gaudiosus

quanto feruentius eum predicare debeant. quibus intellet ut predicet. quando illi qui prohibebant tacere non poterant. **Glo.** et predicacione autem saluatorum a christo. et escebat admiratio turbam et confessio beneficiorum christi. **Unde sequitur.** Et eo amplius admirandi. bene omnia fecit. hoc se surdos fecit audire et mutos loqui. **Hier.** Misit autem turus interpretatur angustia. et significat iudeam. cui dominus dicit Coangustatum est stratum a qua transfert se ad gentes alias. **Sidon** venatio interpretatur fera autem indomita nostra natio est a mare. quod fluctuosa volubilitas est. inter medios autem fines decapoleos. quod interpretatur decalogi mandata. **Saluator** ad saluandas gentes venit. Genus autem humanum pro multa membris. quasi vnus homo varia peste absumptus enumeratur in ptoplasto. **Cecae** dum male vidit. surdus fit cum audit. obmutescit cum loquitur. **Deprecantur** autem eum ut impetrat illi manum. quia in carnatu fore dominum multi iusti et patriarche cupiebant et optabant. **Beda.** vel surdus et mutus est qui nec aures audiendi verba dei habet. nec os aperit. pro loquendis. quales necesse est. ut hi qui loqui iam et audire diuina eloquia didicerunt. domino sanandos offerant. **Hier.** Seorsum autem semper a turbulētis et gitationibus. et actibus inordinatis sermionibus incompotitissimis educitur qui sanari mereant. **Digitus** autem qui in aures mittitur verba vel dona spiritus sunt. de quo dicitur. **Digitus** dei est hic. **Sputum** autem diuina sapientia est quod soluit vinculum labiorum humani generis. ut dicat. **Credo** in deum patrem omnipotens. et reliqua. **Suspiciens** autem in celum ingemuit id est gemere nos docuit et in celum thesauros cordis nostri erigere. quia pro gemitum compunctionis intime. friuola leticia carnis purgat. apte sunt autem aures ad immol et cantica et psalmos. **Solut** linguam ut eructet verbum bonum quod non possunt nec vera cohibere.

CAPIT. VIII.

In illis diebus iterum cum turba multa esset cum ihesu. nec haberet quod manducaret. conuocatis discipulis. ait illis. misereor super turbam quam ecce iam triduo sustinet me nec habet quod manducet. et si dimisero eos ieiunos in viam. Quidam autem ex eis delonge venerunt. et responderunt ei discipuli sui. **Unde istos**

The. Postquam dominus superius miraculum de multitudine panis perpetrasset. nunc iterum occasione habita congruenti. adducit simile miraculum operari. **Unde dicitur** in illis diebus iterum cum turba multa esset cum ihesu nec haberet quod manducaret. con. dicitur. ait. ill. Misereor super. tur. quam ecce iam triduo sustinet me. nec habet quod manducet. Non enim semper circa alimenta miracula faciebat ne propter cibum ipsum sequerentur. **Et nunc igitur** hoc miraculum non fecisset nisi quod videbat turbam periculum imminere. **Unde sequitur.** Et si dimisero eos ieiunos. **de. su. de. su. de. su.**

supra p. 20

poterit q̄s s̄ saturare
panibz in solitudine.
Et interrogabat eos
quot panes habetis.
qui dixerūt septē. Et
p̄cepit turbe discūbe
re sup terrā. et accipi
ens septē panes gra
cias agens. fregit et
dabat discipulis suis
vt apponeret. et appo
suerunt turbe. Et ha
bebat pisciculos pau
cos et ip̄os benedixit
et iussit apponi. et mā
ducauerūt. et satura
ti sunt. Et sustulerūt
quod superat 8 frag
mētis septem sportas.
Erant aut̄ qui mādu
cauerāt q̄si quatuor
milia. et dimisit eos.

ha. qui dix. vij. Remigt. sup matheū. non ideo
interrogauit qz ignoraret quot haberēt. sed vt
dū illi respondent. vij. quo pauiores essent. eo
magis miratū diffamare. et notū fieret. Seq̄
tur. Et p̄ce. tur. dis. sup terrā. in supiore refecti
one sup̄ fenū discubuisse dicunt. Vbi vero super
terrā. Sequit̄. Et acci. vij. pa. gracias agēs fre
git. In eo qz gracias egit. nob̄ reliquit exemplū
vt de omnibz donis nob̄ celitus collatis illi gra
cias referam. Et notanduz quia dñs panes non
dedit turbe. sed discipulis. discipuli aut̄ dederūt
turbis. Sequitur em̄. Et dabat disci. su. vt appo.
et appo. turbe. non soluz panes. sed et pisciculos
benedicēs iussit apponi. Sequit̄ em̄. Et ha. pisc.
pau. et ip̄os benedixit. et iussit apponi. Et mādu
cauerūt. Beda. In hac ergo lectione aside
randa est in vno eodemqz redēptore nostro di
stincta operatio diuinitatis et huānitatis. Atqz
euiticetis error. qui vnā tantū in cristo opacione
dogmatizare p̄sumit. p̄cul a cristianis fimbz ex
pellendz. Quis em̄ nō videat hoc qz sup turbam
miseret̄ dñs. affectum esse et opassionē humane
fragilitatis. qz aut̄ septēz pambus et pisciculis
paucis. q̄tuormilia hominū faciauit. diuine op̄
esse virtutis. Sequitur. Et sustu. quod supe. de
frag. septem sportas. Theo. Turbe comeden
tes et saturate non secū tollūt panum reliquias
sed ipsas discipuli sustulerūt. sicut et supius co
phios. In quo secundū historiā discimus. qm̄
oportet nos his que sufficiūt esse contētos et nō
querere vltra. Deinde numerz māducātū descri
bitur. cum dixit. Erant aut̄ qui mandu. q̄si q̄tuoz

in via. Quidā em̄ ex
eis delon. ve. Be
da. quare triduo sus
tinēt delonge veni
entes mathe9 pleni
us dicit sic. Et ascen
dens in monte3 sede
bat et accesserūt ad
eum turbe ml̄ te. ha
bentes multos infir
mos et p̄iecerūt eos
ad pedes eius. et cu
rauit eos. Theo.
Discipuli adhuc nō
intelligebāt nec vir
tuti eius p̄ora
miracula credebant
Vñ sequit̄. et respon
derunt ei disci. sui.
vnde istos pote. q̄s
hic satu. pa. m. soli.
Ipsa aut̄ domin9 nō
eos vitupat. ex hoc
instruens nos qz nō
debem9 ignorātibz
et nō intelligētibz
grauit̄ irasci. sed eo
rum ignorātie com
pati Vñ sequitur. e t
inter. eos quot pa.

milia. et dimi. eos. Vbi asiderandū est. qz cristus
neminē ieiunū dimittit. omēs em̄ vult sua gracia
enutrit. Beda. Hoc vero typice inter hāc re
fectionem. et illam quinqz panū ac duoz pisciuz
distat. qz ibi littera veteris instrumenti spiritali
gracia plena significata ē. hic aut̄ veritas et gra
cia noui testamētī fidelibus ministranda mōstrata
est. Turba aut̄ triduo dominū sustinet. p̄pter sa
nationē infirmoz vt matheus narrat. cum electi
in fide sancte trinitatis p̄ peccatis pseuerātī in
stantia supplicat. Vel qz ad dominū se ope lo
cutōne atqz cogitatione ouertūt. Theo. Vel
p̄ eos qui p̄ tridū expectant. significat baptiza
tos. Baptismus em̄ illuminatō dicit̄ et trina sub
mersione pficiē. Grego. Non vult aut̄ eos ie
iunos dimittere ne deficient in via. Oportet em̄
qz in p̄dicacione verbū consolationis accipiant. ne
a veritatis pabulo ieiunū emanētes in hui9 vite
labore succūbant. Ambro. sup lucam. Bonus
quidā domin9 studia erigit. vires ministrat. nō
vult ieiunos dimittere ne deficient in via. hoc ē
vel in istius cursu vite. vel anteq̄ ad caput vie
pueniat scz patrem. et intelligāt qz ex patre cri
stus est. ne forte cū acciperint qz nat9 ex v̄gine
est. incipiant nō da vtutem. sed hominis estima
re. diuidit ergo escas domin9 ihesus. et ille qdē
vult dare omnibus. negat nemini. dispensator est
oim̄ Sed cum ille panes frangat et det discipul
si tu man9 tuas nō extēdas vt accipias tibi escas
deficies in via. nec poteris in eū culpam referre
qui miseret̄ et diuidit Beda. qui vero post car
nis flagitia. post furta. violentias et homicidia
ad penitētiam redeunt ad dominū de longinquo
veniūt. Quāto em̄ quisqz plus in prauo ope er
rauit. tanto ab omnipotente deo longi9 recessit.
Et credētes de gentibz delonge venerūt ad cri
stum. Iudei vero de ppe qui legis et p̄phetaruz
erant litteris eto dē ex illo. Sup̄ aut̄ in refectōe
quinqz panū turba sup̄ fenū viride discūbebant.
hic aut̄ sup̄ terrā. quia p̄ scripturaz legis deside
ria carnis cōprimerē iubemur. In nouo aut̄ testa
mento ipsā quoqz terrā ac facultates tēporales
relinquere p̄cipimur Theo. Septē aut̄ panes
sūt spirituales smones. nam septēz r̄9 numerus
spiritus s̄cti significatiuus est. qui pficit omnia.
In septenario em̄ numero diez nostra vita p̄fi
citur Vbi. Vel septē panes. dona sūt spiritus
s̄cti. fragmēta panū mistici intellect9 sūt hui9
septimane Beda. qz em̄ domin9 panes fregit.
ap̄tionem significat sacramtoz. qd̄ gracias egit
ostendit. q̄tum de salute humani generis cōgau
deat. qz panes discipulis dedit vt turbe appone
rent. significat. qz spiritalis dona sciencie tribuit
apostolis. et p̄ eoz misterium voluit ecclesie sue
vite cibaria distribui Vbi. Pisciculi benedicti
libzi sūt noui testamētī. qm̄ piscis ass̄ p̄tem dñs
resurgens postulat. vel in pisciculis s̄ctos ac
cipimus quoz scriptura noui testamētī. fidem
vitam et passiones cōtinet. qui turbulētis hui9
seculi fluctibus erepti. refectionē nobis m̄ternā
exemplo suo prebuerūt Beda. qz aut̄ turbis sa
turatis supauerat Apostoli tollūt. quia altiora

perfectionis precepta q̄ turba nequit attingere ad illos ptinet qui generalē populi dei cōuerfa cōnem transcendūt. et tamen turba saturata esse memorat. qz et si sua reliquere neq̄ant neqz exple re. quod de h̄gimbz dicit. tñ audiendo mādata legis dei ad vitā pueniunt eternaz. Hier. Septem aut̄ sp̄orte. vii. ecclesie. q̄tuormilia annus est noui testamēti. cū quatuor tempibus. bene etiā quatuormilia sūt. vt in ip̄o numero d̄cerēt eūā gelicisse pasto s esse eibariis. Theo. Vel quatuormilia sūt id est quatuor virtutibus pfecti. et p̄ hoc veluti fortiores plura comedētes. pauciora relinq̄unt. In isto em̄ miraculo. vii. sp̄orte remanēt. in miraculo aut̄ quinqz panū x̄i. cophim. qz quinqz milia erant id ē quinqz sc̄ibus seruiētes. et p̄pter hoc nō potuerūt comedere sed paucis contenti. multe super abundant reliquie fragmentorum.

Et statim ascendens nauim cū discipulis suis veit partes dalmatiētia. Et exierūt pharisei. et ceperūt cōquirere euz eo. querētes ab illo signuz de celo tēptantes eum. Et in gemiscēs spū. ait. qd̄ generatio ista signū querit Amen dico vobis Si dabit̄ generacioni istī signuz. et dimittens eos ascēdit iterū nauim. et abiit transfretū. Et oblitī sunt panē sumere. et nisi vnū panē non habebāt secū in nauī. et p̄cipiebat eis dicens. Videte et caueate a fermento phariseorū. et a fermento herodis. Et cogitabāt ad alterutrum dicētes. qz panes nō habem⁹. quo cogito ih̄s ait illis. qd̄ cogitatis. qz panes nō habetis. Nondum cognoscitis nec intelligitis adhuc cecatū habetis cor vestrum oculos habentes non

Theophi. Postq̄m dom̄⁹ operat⁹ est miraculum panum. statim in alium secedit locum. ne p̄pter miraculum ip̄sum turbē caperent vt facerent regem. vnde dicitur. Et statim ascēdit. cū discipulis suis veit in par. dal. Aug⁹ de conecoz. euan. In matheo autem legē qz venit in fines magedan. non autē dubitandum est eundē locum esse sub vtroqz nomine. Nam pleriqz codices non habent etiam sm̄ marcum nisi magedan. sequit̄ ei. Et exierunt pharisei et ceperūt conq̄. cū eo. que ab illo signū de celo tēptantes eum. Beda Pharisei siquidem signum q̄runt de celo vt qui ml̄ta hominū milia secundo d̄ paucis panibz saturauit nūc in exemplo moy si manna celit⁹ missa et per omnia passim dispersa populū omnē in vltimo tempore reficiat. qd̄ in euan gelio iohannis querūt dicentes. Quod signuz facis vt videam⁹ et credamus tibi. patres nostri māducauerūt manna in deserto. sicut scrip̄e

videtis et aures habētes nō auditis nec recordamī qm̄ quinqz panes fregi in quinqz milia et quot cophios fragmentorū plenos sustulistis. Dicunt ei duodeci. quādo et septē panes in quatuor milia quot sportas fragmentorum tulistis Dicūt ei septem Et dicebat eis quomodo nondū intelligitis.

est. panem de celis dedit eis manducare

Theophi. Vel qz sunt signum de celo scz vt solem et lunaz fisteret. grandinem peteret et aerem immutaret. Credebāt enim qz de celo signa facere non poterat. sed qz i belzebul solum poterat facere signū in terra. Beda. Sicut aut̄ turbā supra credentē referaturus gratias agebat. ita nūc ob stultam phariseorū petitiōnem gemit. q̄a humane nature cū

cumferens affectus. sicut de hominum salute letatur. ita sup̄ eorum dolet erroribz. Vnde sequitur. Et in ge. spū. ait. Quid generacō ista signum querit. Amen dico vobis si dabit̄ generacōi istī signum id est non dabitur. iuxta illud in psalmo. Semel iuravi in sancto meo. si dauid menciatur id est non menciatur dauid. Aug⁹ de con. euan. nō aut̄ moueat qz marcus non dicit responsum esse q̄ rentibz signum de celo. idem qz mathe⁹ de jonasē ait dominum respondisse. signum non dabit̄ ei intelligendū est enim quale petebant hoc est de celo. Pretermisit aut̄ dicere de jona qd̄ matheus commemorauit. Theophi. Ideo aut̄ eos dñs non exaudit. qz aliud est tempus signorū celestium scz temp⁹ aduent⁹ secūdi. cū virtutes celorum amoue bunt. et luna non dabit lumen suum. Tempore aut̄ primi aduent⁹ non fuit talia. sed omnia mansuetudine plena. Beda. Non etiam dandū erat celeste signum generacōm temptantiū cū dominū. Ceterū generacōm q̄rentū dñm. si signum de celo c̄stendit. qm̄ cernentibz aplis ascēdit in celum. Sequit̄ em̄. Et dimittens eos ascēdit iterum na. et abiit transfretum. Theophi. Dimittit quidem dñs phariseos quasi in correctos. Nam vbi spes est correctionis ibi morandum est. Vbi vero malum incorrigibile est inde recedendum. Sequit̄. Et oblitī sūt panem sumere. et nisi vnū panem non habebāt in nauī. Beda. Querit aut̄ aliquis. quō panes non habebant. qui statim impletis septem sportis ascenderūt in nauiculā. Sed scriptura testat̄ qz oblitī sūt eos secū tollē qd̄ in dicitū est. qz modicam carnis curā haberēt in reliquis. quibus ipsa reficiendi corporis necessitas intencōne dominici cōmitatus mente excelsat. Theophi. Dispensatiue etiam panes sumere discipuli sūt oblitī vt reph̄si a cristo fierēt meliores. et ad virtutis cristi noticiā puenirēt. Sequit̄ em̄. Et precipiebat eis dicēs. Videte et caueate a fermento phari. et fer. hero. Criso. Mathe⁹ dicit a fermento phariseorū et saduceorum. Lucas vero phariseorū solum. Tres ergo phariseos nominant quasi principales. Mathe⁹

Vel postq̄ sanauit mittit in domus. Nam domus
vniuscuiusq̄ nostrum celus est. et mansiones que
sūt in eo. Vdiero. dicit autem ei. Si in vicum
intro. et nemi dix. id est vicinis cecitatem tuas
semp enarra. nō virtutē.

Et ingressus est ihe-
sus et discipuli ei⁹ in
castella cesaree phili-
ppi. Et in via interroga-
bat discipulos suos.
dicēs. Quē me dicūt
esse homines. Cui re-
sponderūt illi. dicen-
tes. Alij iohānē bap-
tistam. Alij eliā. Alij
vero q̄si vnū de p̄phe-
tis. Tunc dicit illis.
Vos vero quē me ef-
se dicitis. Respōdēs
petrus ait illi. Tu es
xp̄us. Et cōminatus
est eis. ne cui dicerēt
de illo. Et cepit doce-
re eos qm̄ oportet fi-
lium hominis multa
pati et reprobari a se-
morib⁹ et principib⁹
sacerdotū et scribis.
et occidi. et post tres
dies resurgere. et pa-
lam verbū loquebat̄.
Et apprehēdens eum
petr⁹. cepit increpare
eum. Domine ppici⁹
esto tibi. nā hoc non
erit. Quī conuers⁹ vi-
dens discipulos suos
cōminatus est petro
dicēs. vade retro me
sathana. qm̄ nō sapis
ea que dei sunt. sed q̄
hominum.

in maiorem eos reducit sensū ad maius aliqd̄ est
mandū de eo. ne cū turbis cōueniant. Quid vero
verter discipulorū os apostolorū interrogat. g
omibus respōderit. manifestat̄ cū subdit̄. Respō-
dit petrus ait ei. tu es cristus. Theo. Confite-
tur quidē illū esse cristum. a p̄phetis denunciātū.

Theo. Postq̄ eduxit
lōge a iudis discipu-
los suos. tē de seipō
interrogat. vt nō ti-
mētes iudeos respō-
deant veritatez. Vñ
dicit̄. Et ingressus ē
ihesus a discip. eius
in castel. Cesa. phi.

Vdiero. Ph. lipus
iste fuit frater herō-
dis de quo sup̄ dixi-
mus. qui in honorez
tiberij cesaris cesare
ani philippi. q. e. nūc
paneas dicit̄ appella-
uit. Sequit̄. et i via
inter disci. di. quem
me dicunt esse homi-
nes. Cris. Sciens
quidem interrogat
q. decebat vt disci-
puli quādoq̄ cū me-
li⁹ laudaret̄ q̄ turbe

Beda. vñ de p̄mūz
hominū sentēciaz in-
terrogat discipulos
rum fidez exploratur.
ne illoz confes-
sio. vulgi videretur
opimōe firmata. Se-
quit̄. Cui res. illi di.
Alij io. bap. Alij he-
liam. Alij vero quasi
vnus de p̄phē.

Theo. multi namq̄
putabāt q̄ iohānes
a mortuis surrexiss̄.
sicut et herodes cre-
debat et post resur-
rectōnem suam mira-
cula p̄petrass̄. Post-
q̄ vero ab eis scifita-
tus est alioz suspici-
onem. ipsos interro-
gat. qd̄ de hoc in eo-
rum mēte consistat.
Vñde sequit̄. Tunc
dicit illis. Vos vero
quez me dicitis esse.

Cris. Ex ipso autē
interrogacionis mō-

Sed quid ad ofessionem petri respōderit dñs q̄
liter ipfū beatificauit. Marcus euāgelista p̄tran-
sit. ne huiusmodi narrando. petro suo magistro
graciam p̄stare videret̄. matheus aut̄ hoc plane
p̄tractat. Orig. sup̄ mathe. Vel q. mar. et lu-
cas scripserūt petrū respōdentē. tu es cristus.
nō adijcētes qd̄ positum est in matheo. fili⁹ dei
vñ p̄pterea nō scripserūt ad cōfessionē relataz
beatitudinem. Et commi. est illis. ne cui dicerent
de illo. Theo. volebat em̄ in etim suā gloriāz
ocul. are. ne multi scādalizarent̄ d̄ eo et penā me-
rerent̄ maiorē. Cris. Vel vt scandalo crucis cō-
pleto. purā infigat fidē in mēte eoz. post enim
passionē p̄fecta. circa ascensionem dixit eis. Cum-
tes docete omēs gētes. Theo. postq̄ aut̄ dñs
ofessionē discipulorū accepit. ipfū dicentium
verū deū. tunc ipsis reuelat crucis misterū. Vñ
sequit̄. Et cepit docē eos. qm̄ oportet filiū hoīs
multa pati et repro. a sem. et a sum. sacer. scri. et
occi. et post tres dies resur. Et palam verbū lo-
quebat̄ sez de futura passionē. nō aut̄ intelligen-
t̄ discip. li. ordinez veritatis. neq̄ resurrectio-
nem cōprehēdere poterāt. sed putabāt esse me-
lius q̄ non pateret̄. Cris. p̄dixerat tñ hoc eis
dominus hac occasione vt ostēderet q̄ oportet
post crucē et resurrectōnem xp̄m a testibus p̄di-
cari. Rursus petrus existens feruidus solus de
his sumit audaciā disputandi. Vñde sequitur. Et
appre. eum petrus. ce. incre. eū. Domine ppicius
esto tibi. nam hoc nō erit. hoc aut̄ amantis affec-
tu et optantis dixit. q̄si diceret. hoc nō potest fi-
eri. nec rec. piūt aures mee vt dei filius occiden-
dus sit. Cris. quid est aut̄ hec. q̄ petr⁹ qui re-
uelacione patris potitus erat sic velocit̄ cecidit
et instabilis est effectus. Sed dicim⁹ non esse mi-
rum si hoc ignorauit. qui de passionē reuelacionē
non accepit. Quod em̄ cristus filius dei vñ effz
reuelacionē didicerat. Misteriū vero crucis et re-
surrectōnis. nondū ei fuerat reuelatus. Ipse ve-
ro ostendēs q̄ oporteret ad passionē venire. pe-
trū increpauit. Vñde sequit̄. qui conuer. vi. di-
sci. su. cōmi. est petro di. vade retro me sathana.

Theo. Domin⁹ namq̄ volens ostendē. q̄ p̄-
ter salutē hoim̄ debebat eius passio fieri. et q̄ so-
lus sathanas cristū pati nolebat. vt gen⁹ nō sal-
uaret̄ humanū. petrū sathanam nemiavit. eo q̄
sape et q̄ sūt sathane. nolens cristum pati. sed ad-
uersans eudem. Sathanas em̄ aduersarius inter-
pretatur. Cris. Demoni aut̄ ipfū temptanti non
ait. vade post me. sed petro dicit vade retro me.
id est seque me. et volūtario mee passiois cō-
filio nō resistas. sequit̄. Quicquid nō sapis ea que
dei sūt. sed que hominū. Theo. Que hominū
sūt dicit petrum sape. sedm̄ q̄ affectiones carna-
les quodāmodo sapiebat. Volebat em̄ petr⁹. q̄
sibi crist⁹ p̄staret requiem et non crucifigeret̄.

Et conuocata turba
cum discipulis suis.
dixit eis. Si q̄s vult
post me seq̄. denegat

Beda. p̄ ostē disci-
puli misterū sue pas-
sionis et resurrectio-
nis ostēdit hor. atur
eos vna cū turbā ad
sequendū sue passiois

femetipsum et tollat
crucē suam et sequat̄
me. Qui em̄ voluerit
animā suam saluaz fa
cere. p̄det eaz. qui au
tem p̄diderit animam
suaz p̄pter me. et p̄t̄
euāgelīū saluā faciet
eaz. Quid em̄ p̄derit
homini si lucrē totū
mundū. et detrimētū
faciat anime sue. aut
quā dabit homo com
mutacōnem p̄ anima
sua. Qui em̄ me cōfess⁹
fuerit et mea verba in
generacōe ista adul
tera et peccatrice. et
filius hominis cōfitebi
tur eū cum venerit in
gloria patris sui cuz
angelis suis. et dice
bat illis. Amen dico
vobis. qz sunt quidā
de hic stantib⁹ qui nō
gustabūt mortem dō
nec videant regnum
dei veniētis in virtute

pus nostrum. vt si vulnerari cōtingat. vel aliqd
simile pati. nō curemus. Cris. Non autē ait qz
parcat sibi ipsi. sed qz amplius est. qz abneget se
metip̄sū quasi nihil cōmune ad se habeat. s; peri
culis exponat. et circa ea sic disponat. ac si alius
pateret. Et hoc est sibi ipsi p̄cere. qm̄ patres tūc
leberis suis ignoscūt cū tradētes eos doctōrib⁹
illis iubeāt nō parci. Vsq̄ quo autē oporteat se
ip̄sū abnegare ostēdit cū subdit. Et tollat crucē
suā. quasi dicēt vsq̄ ad mortē exprobrabilissimā

Theo. Nam tūc crux exprobrabilis videbat̄.
qz in ea malefici agebant̄. Hier. Vel aliter. sic
gubernator peritus tēpestatem in tranquillitate
p̄cauens. nautas suos vult esse paratos. ita et dō
minus dicit. Si quis vult post me sequi deneg
semet. id est alter ex altero fiat. Beda. Tūc em̄
nos ipsos abnegamus cū vitamus qd̄ p̄ vetusta
tem fumus. et ad hoc m̄timur. quod p̄ nouitatē
vocamur. Crux autē tollit̄ cū aut p̄ abstinentiā af
ficatur corpus. aut p̄ cōpassionem p̄rimi affligi
tur animus. Theo. quia vero post crucem. vir
tutes aliā nos habere oportet adiecit. et sequat̄

Cris. hoc autē dicit. qz cōtingit aliquē patien
tiam nō sequi cristū cū scz aliquis nō patit̄ p̄pter

exempluz. Vnde seq̄
tur. Et conuo. turba
cū disci. su. dixit eis.
Si q̄s vult post me
sequi. denegat semet
ip̄sū. Cris. quasi di
ceret ad petrum. Tu
quidez increpas me
passionē sustinē volē
tem. Ego autē dico ti
bi. qz non solū p̄bis
bere me pati nocuū
est. s; neg saluari po
teris nisi ipse moria
ris. Dicit autē. Si q̄s
vult post me sequi.
quasi diceret ad bo
na voco q̄ quis velle
debet. nō ad mala et
ḡuia vt cogaris. qui
em̄ infert violentiam
frequenter impedit.
Qui vero auditorem
in libertatē dimittit
magis attrahit ip̄sū
Aliq̄s autē abnegat
seip̄sū. cuz nullam sui
corporis curā habet
vt siue flagellat̄ siue
aliquid simile patiat̄
sustineat patienter
Theo. Nam sicut q̄
abnegat alter. fr̄em
aut patrē. q̄uis vul
nerent̄ et moriantur
nō compatit̄ nec imi
tatur. Sic et nos de
bemus spernere cor

ristum. Sequit̄ em̄ xp̄m qui post eum ambulat
qui mortē eius se conformat. p̄ncipes etiā et po
testates contēpnens sub quib⁹ ante cristi aduen
tum peccabat. Sequit̄. qui vo. am. su. sal. fa. per
det eam. qui aut per. am. suā p̄pter me et p̄pter
euang. sal. fa. eam. quasi di. Vobis mando q̄
si vobis p̄cens. etenim qui filio suo p̄cit. p̄det eū
qui vero non p̄cit saluat. oportet ergo nos esse
ad mortē continue preparatos. Si em̄ in materi
alibus p̄lis qui paratus est ad mortem melior
est alijs. nullo post mortē eū resuscitare valente.
multo magis in spiritalibus p̄lis cuz spes tanta
resurrectionis existit. qz qui ponit animam suā in
mortē. saluaz facit eam. Remi. Anima aut hoc
loco intelligenda est vita p̄sens. nō aut ipsa sub
stantia anime. Cris. quia ergo dixerat. qui vo
lue. am. su. sal. fa. per. eam. ne quis p̄dicōez hāc
et salutē illam estimet equalē. subiūgit. quid em̄
prod. homini. si lu. to. mun. et detri. fa. am. sue.
aut quā dabit homo cōmutacōnem p̄ anima sua
quasi di. ne dicas qm̄ animam suam saluauit. qui
crucis effugit picula. Quādo em̄ cū anima sua id
est vita ista. lucrat̄ aliquis orbem terre. qd̄ am
plius erit ei anima pereūte. Nūquid aliāz habet
animā p̄ anima dare. Preciū em̄ p̄ domo potest
aliquis cōmutare animā vero p̄dens aliā animā
dare nō potest. Cautē aut dicit. aut quā cōmuta
cionez da. homo. Deus em̄ p̄pter nostrā salutem
dedit cōmutacōnem. p̄ciosū sanguinem ih̄sū xp̄i

Beda. vel hoc dicit. qz p̄secucōnis tēpore po
nenda est anima. pacis autez tempore fr̄angēda
sūt desideria terrena. qd̄ significat cū dicit. quid
em̄ p̄derit homini cō. Plerūqz aut vecerundie
vsu p̄pedimur. vt rectitudine quā seruam⁹ in
mente. non exprimere valeamus in voce. Et ideo
subdit. qui em̄ me confessus fuerit et mea verba
in gene. ista. adul. et pecca. et si. ho. cōfitebitur.
eū cum. ve in glo. pa. su. cū ang. suis. Theo.
Non est em̄ sufficiens fides que solū in mente con
sistit. sed et oris cōfessionem dñs requirit. Sanc
tificata em̄ p̄ fidē anima debet et corpus p̄ con
fessionem sanctificari. Cris. Qui aut hoc didicit
subiicit se cū desiderio ad hoc qz sine confusione
ip̄sū cōfiteatur. Dicit autē adultera generacō q̄
deū verum anime sponsū dereliquit. et nō est se
cuta cristi doctrinā. sed demomb⁹ p̄strata senia
impietatis suscepit. p̄pter quod et peccatrix di
cit. Qui ergo inter hos cristi dominacōnez nega
uerit. et verba dei in euāgelio reuelata. dignam
impietatis penā suscipiet. audiens in secūdo ad
uentu. non noui vos. Theo. Qui ergo cōfusus
fuerit. crucifixū esse suū deum. et ipse confundet
illum non hic vbi reputat̄ cristus paup̄ et miser
sed in gloria et cū multitudine angeloz. Greg⁹
Sunt autē nōnulli qui cristū ideo cōfitent̄. qz cūc
tos cristianos esse aspiciunt. Non ergo ad p̄ba
cionē fidei vox sufficit quā defendit a verecudia
p̄fessio generalitatis. Pacis ergo tempe ē aliud
vbi ostendā vobis. verem̄ sepe a p̄rimis despi
ci. dedignamur iniurias verbi tolerare. Si con
tigerit iurgium fortasse cuz p̄ximo erubescimus
p̄iores satisfacere. Cor quippe carnale dū hui⁹

vite gloriā querit humilitatē respuit. Theo. Quia vero de sua gloria dixerat. volens ostendere qd nō magna pmittebat. subdit. Et dicebat illis. Amen dico vobis. qz sūt quidā de hic stantibus qui nō gustabunt mortem. donec videant regnū dei venientis in virtute. Ac si diceret quidā id est petr⁹ iacobus et iohānes nō gustabūt mortem. donec eis ostendā in transfiguracōne cū qua gloria venturis sim in seculū aduentu. Non em̄ erat alius transfiguracō. nisi secūdi aduent⁹ p̄ficiat in quo et ipse cristus a sādīs hēbūt.

Beda. Pia vero p̄uisione factum est. vt contemplacōe semp manēns gaudij ad breue momētum delibata. fortius aduersa tolleraret. Cris. Non aut̄ eoz qui ascensuri erant. nemina declaravit. ne reliqui discipuli aliquid paterētur humanum. predicat aut̄ vt dociliores circa huiusmodi otēmp̄ationē fiant. Beda. Vel regnū dei p̄sens ecclesia vocat̄. Aliqui aut̄ ex discipulis vsqz adeo i corpore victuri erant. vt ecclesiā astructā cōspicerent. et contra mūdi gloriā erectā. Discipulis em̄ rudib⁹ de p̄senti vita aliquid p̄mittendum fuit vt possent robusti⁹ in futuro solidari.

Cris. Misterie aut̄ vita cristus est mors vero diabolus sustinuit aut̄ mortē qui peccatis immoratur. adhuc omnis homo habēs dogmata bona aut praua. mortis aut vite panem degustat. Et quidē minus malū est videre mortē. malū autem est eam gustare. sed adhuc peius eam sequi. pessimum autem ei supponi.

Hiero. Post cōsumacōnez crucis. gl̄a resurrectōnis ostenditur. vt nō timerēt obprobria crucis q̄ ocul⁹ suis visuri erāt gloriā resurrectōnis future. Vnde dicit. Et p̄ dies sex assumptus est ih̄sus pe. et io et ia. et du. il. in mō. ex se so. et tran. est co. ip. Cris. D̄s autē lucas dicit post octo dies nō cōtrariatur huic. Lucas em̄ a diem quo cristus p̄dicatā locutus fuerat. a diē i quo eos assumptus nūciat id aut̄ p̄ dies sex eos assumptus sit. Vt vehemētiori repleti desiderio in hoz dierum spacio vigilantī a sollicitamente ea q̄ videbāt attēderent. Theo. Assumit autem tres virtutes apostolorum petri tanq̄ confidentē et diligētē. Iohāne tanq̄ dilectum. iacobum vero

CAPIT. IX.
Et p̄ dies sex assumptus est ih̄sus petrum et iacobum et iohannem et ducit illos in mōtē excelsum seorsum solos. Et transfiguratus est coram ipsis. et vestimēta eius facta sunt splendoria et candida nimis velut nix. quali a fullo sup terrā nō potest candida facere. Et apparuit illis helias cum moyse. et erāt loquētes cū ih̄su. Et respondēs petrus ait ih̄su rabbi bonū est nos hic esse. et faciamus hic tria tabernacula. tibi vnū. moyse vnū. et helie vnū.

Non em̄ sciebat quid diceret. Erant em̄ timore exterriti. Et facta ē nubes obubrans eos venit vox de nube dicēs hic est filius meus carissim⁹. audite illum. Et statim circumspicientes neminē amplius viderūt. nisi ih̄sum tantū secum.

tanq̄ altiuocū a theologi. Tantū em̄ grauis erat iudeis. vt heredes volens iudeis placere. ip̄sū occiderit. Cris. Nō aut̄ in domo suā gloriā demonstrat sed in mōtē excelsū illos assumit. qm̄ montis sublimitas quēiens erat ad glorie sublimitatem ostēdendā. Theo. Secūsi aut̄ eos ducit. qz debebat eis misteria reuelare. Transfigura

racōnez aut̄ oportet intelligere nō figure mutationem. sed qz manente vt p̄i⁹ erat figura. appositio facta est cuiusdā menarrabilis claritatis. Cris. neqz ergo decet aliquā figure transfigurationē in regno dei esse futurā. aut circa ipsum saluatorem. aut circa eos qui assumulabunt. s̄ appositionem claritatis. Beda. Transfiguratus igit̄ saluator non substantiā vere carnis amisit. sed gloriā future vel sue vel nostre resurrectōis ostendit. Nui qualis tūc apostolis apparuit. tal post iudiciū cūctis apparebit electis. Sequit̄. et vestimē. eius facta sunt splendoria. Greḡ xxij. moia. qz in supne claritatis culmine. ei vite iusticia fulgentes adherēbūt. Vestimē em̄ nomine. iustos quos sibi adiūgit insinuat. Sequit̄. Et apparuit illis helias cum moyse. et erāt lo. cum ih̄su. Cris. Moysen et heliā in medio introducit. primo quidez quia turbe dicebāt cristum heliā aut vnū p̄phetarum apostolis se cū eis ostendit. vt differentia seruum et dñi cernerēt. Et etiā qui a de transgressione legis. iudei cristū accusabāt. et blasphemū eū putabāt. tanq̄ sibi gloriā patris attribuentē eos qui in vtroqz fulserūt in mediū ducit. Erem̄ moyses legem dedit et helias glorie dei zelator fuit. vnde ei nō assisterēt. si deo et legi eius contrarij essent. Et vt scriēt qz vite potestātē et mortis habet. p̄pter hoc et moysen qui mortu⁹ erat et heliā qui nondū mortem passus fuerat. in mediū introducit. Item p̄ hoc significauit qz doctrine legis cristī p̄phetaz doctrina pedagogus fuit. Significat etiā cōiunctionem noui et veteris testamenti. Et qm̄ in resurrectōne cū p̄phetis apostoli cōiungent̄. et vna erit obuiatio regi cōmuni. Sequit̄. Et respondēs petrus ait ih̄su. Rabbi bonū est nos hic esse. et faciamus hic tria tabernacula. tibi vnū. moyse vnū. et helie vnū. Beda. Si tantū transfigurata cristī humanitas. duorūqz societas sādiorū ad p̄dictum visu delectat vt eos ne discēdāt. etiā obsequio petri s̄ister evelit. quāta erit felicitas visioni deitatis inter angeloz choros adesse p̄petuo. Sequit̄. Non em̄ scie. quid dice. et si enim petrus p̄ stupore huāne fragilitatis nesciat qd dicat. in h̄i tñ sibi dat effectus inditū. nesciebat em̄ quid diceret quia oblit⁹ est regnum sanctorum a dño nō alicubi terraz. s̄ in celis esse p̄missum.

nec recordatus est se suosq; Coapostolo s mortua
 si adhuc carne cū septos. imortal vite statū sub
 ire nō posse. cui etiā mēte excellerat. qz in domo
 patris que in celis est. domus manufacta necessa
 ria non sit. Sed et vsq; nūc ipericie notat qd quis
 legi pphetis et euangelio tria tabernacula facē
 cupit. cū hec abinuicem nullatenus valeāt sepa
 rari. Cris. non etiā intellexit petrus q ad de
 monstracōnem vere glorie. transfiguracōne do
 min⁹ est opatus. neq; q ppter doctrinā hominū
 hoc faciebat. nam plurimi erāt relicuri multitu
 dinem in heremo habitātes. Sequit̄ Erant em̄
 timo. exter. Erat aut̄ hic timor scdm quē de com
 muni mēte in statum eleuabant meliores. qd em̄
 in exterioribus videbat̄ moyses et helias erat.
 Ducebat̄ aut̄ anima ad quendā diuinū affectum.
 quasi ex diuinavisione ab humano sēsu abstracta

Theo. Vel aliter petrus timens a mōte descē
 dere. qz iam presens erat qz cristus crucifigi de
 bebat dixit. Bonū est nos hic esse. et nō illic de
 scendere. in mediū scz iudeoz. Si aut̄ huc veni
 ent futentes contra te. huiusmodi moysē q egip
 cios debellauit habem⁹ a heliā qui ignē eduxit
 de celo et qui quagenos destruxit. Orige. sup
 math. Marcus aut̄ ex psona sua dicit. non em̄ sci
 ebat quid diceret. Vbi cōsiderandū ne forte per
 excessum mentis hec loquebat̄. motus quodam
 spiritu alieno. ne forte scz ille spiritus qui voluit
 q̄tum ad se cristū scādalizare. vt recedēt a passi
 one om̄ibus hominibus salutarī. Ipse operans
 etiā hic seductorie vult euellere cristū sub colore
 boni. vt nō condescēdat hominibus. nec veniat
 ad eos. nec suscipiat mortē p eis. Beda. Quia
 vero petr⁹ materiale q̄siuit tabernaculum nubis
 accepit vmb:aculū vt discat in resurrecōne non
 tegmine domoz. sed spiritussancti gloria eos eē
 ptegendos. Vnde sequit̄. Et facta est nubes. ob
 um. eos. quia vero imprudent̄ interrogauerunt
 p̄terea responsionē dñi nō merent̄ sed pater re
 spōdet p filio. vnde sequit̄. Et venit vox de nu
 be dicens. Hic est filius meus cariss. ip̄s au.
 Cris. nube quidē vox emittit̄ in qua deus apparē
 consueuit. vt crederent q vox illa ferret̄ a deo.
 In hoc aut̄ q dicit. hic est filius meus cariss. vna
 volūtatē patri a filio p̄testatur. et q salua fi
 liacione quantū ad omnia cū eo qui genuit vnus
 esse. Beda. quē autē moyses cū venerit in carne
 audiendum ab omni anima q saluari vellet pre
 dixit. hūc iazveniente; in carne deus pater audi
 endū discipulis ostendit. Sequit̄. et statim circū
 spi. ne. am. vi. nisi. ihesū tm̄ secū. Vbi ei cepit fi
 lius designari mox serua discesserunt. ne ad illos
 paterna vox emissa putaret̄ Theo. mystice aut̄
 post cōsumacōnem hui⁹ seculi quod in sex diebus
 factum est. a. Numet nos ihesus. si eius sumus di
 scipuli in montem excelsum id est in celum et tūc vi
 debimus eius gloriā singularē. Beda. Vestimē
 ta aut̄ dñi recte sancti eius accipiuntur qui nouo
 candore fulgebūt. fullo autem intelligēdus est
 cui psalmista loquit̄ Amplius laua me ab imi
 tate mea et a delicto meo mūda me. qui nō potest
 suis fidelibus claritatem dare in terra que eis cō

seruata manet in celis Remi. sup math. vel per
 fullonem sacti designantur p̄dicatores et aiaz
 purgatores. quoz in hac vita null⁹ ita viuere
 valet. vt alicuius peccati maculis nō obfuscet̄.
 In futura vero resurrecōne sacti ab omni macu
 la peccati purgabūtur. Tales ergo eos faciet
 dominus. quales ne ipsi mēbra sua castigando.
 nec vllus p̄dicatoz. suo vel exemplo vel doct̄i
 na facere potest Cris. Vel vestimēta alba euā
 gelica sūt a apostolica scripta omniū clarissima
 quibz similia nullus exposito; facere potest
 Orige. sup math. Vel forsitan fullones sup ter
 ram possim⁹ moralit̄ existimare sapiētes seculi
 huius. qui putant̄ ornare etiā turpes intellect⁹
 et dogmata falsa. fullonitacione ingenij sui. sed
 illoz ars fullonica potest facere aliquid simile
 v̄momi qui ostendit spiritaliū intellectuū splēdo
 rem in dictis scripturaz imperitis. que a pluri
 mis cōtēnūtur Beda. moyses a helias quoz
 vnū mortuū et aliū in celis raptū legimus. futu
 ram oim sanctorū gloriāz significat. qui videlicet
 tempore iudicij vel viui in carne rep̄endi. v̄ ab
 olim gustata morte resuscitandi et p̄iter sunt re
 gnaturi cū illo Theo. Vel hoc significat qz i glo
 ria videbimus et legē et p̄phetas cum ipso lo
 quentes id est que p̄ eū fuerunt dicta. p̄ moysen
 et alios p̄phetas. tūc videbimus esse consona re
 bus. et tūc audiemus vocem paternā scz reuelan
 tem scz nobis filium patris et dicentem qm̄ hic ē
 filius meus. obumb:ante nube id est spiritusan
 ctus. qui est sapiencie fons. Beda. Et notandus
 sicut domino in iordane baptizato. sic et in mon
 te clarificato totius sacte trinitatis misterij de
 clarat̄ qz gloriā eius quā in baptismo creden
 tes confitemur. in resurrecōne videntes collau
 dabimus. Nec frustra spūssanctus hic in lucida
 nube. illic apparuit in colūba. quia nunc simplici
 corde fidem quā p̄cepit seruat. tūc luce apte vi
 sionis quod crediderat ostēplabit̄ Cum aut̄ fie
 ret vox sup filium. inuētus est ipse solus. qz euz
 manifestauerit seip̄s electis. erit deus omnia in
 om̄ibus v̄mo cum suis p̄ omnia cristus caput euz
 corpore splēdebat.

Et descendentes il
 lis de mōte precepit
 illis. ne cuiq; q̄ vidis
 sent nararent. nisi cū
 fili⁹ hominis a mortu
 is resurrexerit a hū
 continuerunt apud se
 cōquiretes quid esset
 cū a mortuis resurre
 xerit. Et interrogabat
 eum dicētes. quid er
 go dicūt pharisei et
 scribe qz heliaz optet

Orige. sup math.
 post misterij osten
 sum in monte descen
 dentibus de mōte di
 scipulis precepit vt
 eius transfiguracio
 nō manifestet̄ ante
 gloriāz passionis et
 resurrecōnis ipsius
 Vnde dicitur. Et de
 scē. illis de mō. pre
 ce. ill. ne. cu. q̄ vi. nar.
 nisi cū fi. ho. a mort.
 resur. Cris. vbi
 n̄ simpliciter filere nu
 tet sed passionem in
 finitās. causā infini
 at p̄pter quaz filere
 debebūt Theo. ne
 scz hoies scādalizēt

venire primū. qui re-
spondēs ait illis. He-
lias cū venerit primo
restituet omnia. et quō
scriptū est in filiis ho-
minis vt multa pati-
atur. et cōtemnat. S; d;
co vobis q; et helias
iā venit et fecerūt
illi quecūq; voluerūt
sicut scriptū est de eo

audientes de cristo
tam gloriosa qui eū
crucifixū erāt visuri
non igit erat ogtru-
um talia de cristo di-
cere anteq; pateret
post resurrectionem
vero credibile vide-
bat. Cris. Illi ve-
ro resurrectionis mi-
sterium ignorantes
verbū quide; retine-
tes inuicem disputa-
bāt. Vnde sequitur
Et ver. con. apud se-
con. quid esset cū a

mor. re. Hier. Hoc quod pprie marci ē. id signi-
ficat q; cū absorpta fuerit mors in victoria. nō
erūt in memoria pōra. Sequit. et iter. eū. di. qd
ergo dicūt phar. a scri. quia eli. optet ve. pri.
Cris. Intēcō qdē discipulō; sup hac interrogacōe
tal m eē videt pios quidē heliā tecū vidim;. et
pus te vidim; q; heliā. Scribe vero pus heliam.
venire docēt. credim; itaq; eos mēdatiū ptulif-
se Beda. vel ita estimabāt discipul; trāformacō-
nē glē hāc eē quā in mōte viderāt et dicūt. Si iā
venisti i glā quō pcurfor tuus non appareret. mari-
me q; heliā viderāt recessisse. Cris. quid autē
ad hoc xp̄us respōderit. apparet p hoc q; subdi-
tur Qui respondēs ait. Vde. cū ve. pri. re. om. In
quo ostēdit q; helias veniet ante scdm aduentū.
Scripte em̄ duos aduēt; xp̄i p̄nūtiāt. Vnū. s. q;
fact; ē et aliū qui vctur; ē dñs aut secūdi aduē-
tus heliā asserit pcurforē. Be. restituit aut oia
vtiq; illa que malachias ondit dicēs. Ecce ego
mittā vob heliā pphetā. vt ouertat cor patruz.
ad filios. et cor filioz ad patres eoz. restituet.
et in. s. q; morti debet ac diu viuendo distulit.
Theo. Preponit aut s dñs. ad resistendū opmi-
ni phariseoz. q; tenebāt q; p̄mi aduent; pcur-
for erat helias. q; ad inuēniēs ducēs. Vn sub-
dit. Et quō scriptū ē in. fi. ho. vt mul. pa. et con-
ac si dicat. Helias thes bites cū venerit pacifica-
bit iudeos. et ad fidem adducet ipos. ita vt sit se-
cūdi aduētus pcurfor. Si ergo p̄mi aduent; he-
lias ē pcurfor. quō scriptū ē q; fili; hois dī pa-
ti. ex hns ergo duob; vnū erit. aut q; nō sit p̄mi.
aduēt; helias pcurfor et scriptute erūt vere
aut pcurfor p̄mi aduēt;. et scripte nō erūt vere.
q; dicūt q; oportet cristū pati. cū helias debeat
omnia restituē et nō debeat eē iudeus aliq; incre-
dulus. sed omēs credē debeat ad p̄dicacōnez e;
quicūq; audiet eū. Beda. vel ita et quō scriptū
est id est quō de xp̄i passione multifarie pphete
multa scripserunt. sed et helias cū venerit multa
passur; ē et cōtemnēd; ab ipis. Cris. sicut autē
dñs secūdi aduent; heliā asseruit pcurforē. sic et
osequent asserit iohāne eē pcurforē p̄mi aduēt;
Vn subdit. S; dico vobis q; he. iā ve. Glo. Jo-
hānem vocat heliā. nō q; helias erat in p̄sona.
sed q; helie misterii adimplebat. sic em̄ ille pre-
curfor erit secūdi aduent;. sic iste factus ē p̄mi.

Theo. Erat etiā iohānes redargutor zelotes et
heremita vt helias. nō tñ audiuerūt illū sicut he-
liā audiet. nefario vero ludo eū occiderūt caput
illius amputātes. Vn sequit. et fece. illi q; volu-
fic scriptū ē de eo. Cris. vel alif interrogabāt
discipuli iohē quō scriptū est pati filiū homis.
Ad hoc at q; respondēs dicit. Sicut ad similitu-
dinē helie iohānes venit et ei mala intulerūt. sic
secundū scripturas oportet filiū homis pati.

Et veiens ad discipu-
los suos vidit t̄bā ma-
gnā cca eos et scribas
ogrētes cū ill. et ofesti-
ois p̄pls vidēs ih̄; stu-
pefact; ē. et expauerit
et accurrētes saluta-
bāt eū. Et itrogauit
eos. qd iter vos ogrit
et r̄spōdēs vn; de tur-
ba dixit mḡ attulit
ad te filiū meuz habē-
tes sp̄m mutū. q; vbi
cūq; apprehēdit eū al-
lidit eum et spumat et
strid; dentib; et are-
scit. Et dixi discipul-
tuīs. vt eijcerēt illuz
et nō potuerūt. Qui re-
spondens dixit eis. D-
gnacō mēdula. q; diu
apd vos ero q; diu vos
paciar. Affēte illū ad
me. et attulerit eū et cū
vidiss; illuz statū sp̄ri-
tus oḡbauit eū et elis;
intra volut abāt spu-
mas et itrogauit pa-
trē ei;. q; tu; t̄pis ē ex
quo h; ei accidit. At il-
le ait ab ifacia et freq;
ter eū in ignē et i aq;
misit vt eū pder; s; fi-
qd potes adiuua nos
mifit; nri. Jes; at ait
illi. si potes credē oia
possibilia sūt ēdēti. et
otino exclāns p̄ pu-
eri cū lac̄mis aiebat.
ēdo dñe adiu. icdu. m.

Theo. Postq; glo-
riā suā trib; discipu-
lis in mōte onderat
reuertit ad alios di-
scipulos qui cū eo nō
ascēderāt in mōtes.
vnde dicitur. Et ve-
niens ad discipulos
suos. vidit turbā mag-
nam circa eos et scri-
bas conque. cum ill-
pharisei. nāq; cap-
tantes horā cū p̄is
nō extiterat xp̄s ac-
cesserūt vt ipos ad-
se attraherēt. Hiero.
Non ē aut homi-
re quies sub sole. sp̄-
p̄uulos occidit inui-
dia. magnos p̄cui-
unt fulgura montes
alij discētes euz fide
vt turbe. alij inuide-
tes cū fastu vt scribe
ad ecclesiā sueniunt
Sequit. Et confe-
stum omnis populū
videns ih̄; stupe-
est et ex. Beda. no-
tandum in omnibus
locis distanciaz men-
tis scribarum et tur-
be. Scri. enim nihil
deuociōnis fidei hu-
militatis et reueren-
cie ei exhibuisse nar-
rantur. sed veniente
domino mox omnis
turba stupefacta ex-
pauit. eumq; salutā
accurret. Vnde seq-
tur. Et accurrentes
salutabāt eū. The-
ophilus Affētabāt
em̄ turbā eum vi-
dere. ita vt eum ve-
nientem a longe sa-
lutarent. Quidā; ve-
ro dicunt q; aspect;
eius ex transfigura-
cione speciosior fac-
tus. turbā ad saluta-
cōnez e; attraxerat

Et cū vidisset ihesus
cōcurrētem turbam
omiatus est spūi imū
do dicēs illi. Surde
et mute spiritus. ego
tibi p̄cipio exi ab eo
et ampli⁹ ne introeas
in eum. Et exclamans
et mltum discerpens
eū exiit ab eo. Et fact⁹
est sicut mortuus ita
vt multi dicerent qz
mortu⁹ est. Ihs autē
tenēs manū ei⁹ eleua
uit illū et surrexit. Et
cū introisset in domū
discipulū eius secreto
interrogabant eum
Quare nos nō potui
mus eicere eum. Et
dixit illis. hoc gen⁹
in nullo potest exire
nisi in orōne ⁊ ieiunio

neratio incredula. ⁊ p̄ hoc qz subdit. Si potes
credere. s; et si infidelitas ei⁹ occasio extiterit de
monem nō pellendi. inculcat tñ discipulos. vnde
subdit. Et dixi disci. tu. vt eij. il. et non po. Vide
autē istius insipientiā. ihesū in medio turbaz. p̄
catur discipulos inculcās. Vnde et dñs corā ple
be multo magis hoc ei iputat. nō solū in p̄sonam
eius accusacōnem intendēs. sed in p̄sona omniū
iudeoz. p̄babile em̄ est multos p̄senti nō scan
dalizatos. ea q̄ nō conueniebāt de discipulis cog
itasse. Vnde sequitur. qui eis respōdens dixit.
O gnacō incredula q̄ diu ap̄s vos ero. q̄ndiu vos
patiar. i q̄ ondit et mortē se desiderare. et q̄ue ei
esse cū illi querār. Beda. Intm̄ autē n̄ ē homi
iratus. sed vicio vt statim intulerit. Afferte illū
ad me. et at. eum. et cum vidisset illū statim spūs
cōturbauit eum et elisus in terra volutabat spū
mās. Cris. hoc autē dñs p̄misit p̄pter patrē pu
er. vt cū verātem demonē videret. ad fidē fuō
miraculo traherēt. Theo. p̄mittit etiā verari
puerum vt ep̄ hoc scirem⁹ demonis impietatē. q̄
occidisset eū nisi fuisset a dño adiuu⁹. Sequit̄. Et
int̄. pa. ei⁹. quātū. tē. est ex q̄ hoc ei acci. Ac ille
ait. ab infā. et fre. eū in ig. et aq̄s mi. vt eū per.

Beda. Erubescat iulianus q̄ dicere audet. oēs
homines absqz peccati contagione. nasci in car
ne tanq̄ innocentes. p̄ omnia vt fuit adam quan
do creatus ē. Quid ei habuit iste puer vt ab infā
cia demonio veraret̄ acerbissimo. si nullo origina
lis peccati vinculo tenebatur. quia constat illū

videns stupefactus
est et expauit. nō dis
cipuli. quia non est
timor in caritate. tim
mor est seruoꝝ. stu
pescere stultoꝝ. se
quit̄. Et inter eos.
quid inter vos con
quid scz dñs iter ro
gat. vt confessio pa
riat salutē. ⁊ murm̄
cordis nostri smoni
bus pijs soluat̄.
Beda. Potest vero
nisi fallor itelligi
hoc questionē fuis
se motaz. quare ipsi
cum essent discipuli
saluatoris. saluare
demoniacū q̄ in me
dio erat positus. nō
possent qd ex sequē
tibus potest conuici
cū dicit̄. Et respon
dens vn⁹ de tur. di.
Magister attuli fi
me. ad te. ha. spi. mu
Cris. hunc hōiem
scriptura infirmū in
fide ostēdit. Ex hoc
qz crist⁹ dicit. O ges

adhuc p̄tū non habere potuisse peccatum.

Glo. Exp̄mat autē in verbis sue petitionis fi
dei defectum. Vnde subdit. Sed siquid po. adiu
ua nos mi. no. Cum enim dicit. siquid po. manife
stat se de eius potencia dubitare quia viderat fi
lium suum a dis. cristi curatum non esse. Dicit atē
Misertus nostri. vt designaret miseriam filij qui
paciebat̄ et patris qui cōpaciebat̄. Sequit̄. Jes
sus autem ait illi. Si po. cre. om. poss. sunt cre.

Iero. libertatem arbitrij hoc indicat qz dicit.
Si po. Quae autē sunt omnia que possibilia sunt
credēt. nisi que in noie ihesu id est salutis postu
lantur cum lacrimis. Beda. Aptum autē respō
sum dñs dedit petēt. ipse enim ait. Si quid potes
adiuuā nos. Et dominus. Si potes inquit credēs
At contra leprosus qui fidelit̄ clamabat. Domine
vis potes me mūdare congruū sue fidei accepit
responsū. Volo mundare. Criso. Quod autē
dicit. tale ē. Tāta est virtutis apud me supabū
dancia. vt non solū hoc possis. sed et alios hoc fa
cias opari. quare si crediderit vt optet et hūc ip
se curare poteris et alios multos. Sic ergo eū ad
fidem reducebat. qui adhuc de infidelitate loqui
tur. vñ sequit̄. Et cō. excla. pa. pu. cū la. agebat
Credo dñe adiu. incredū. meam. Sed si credidat
dicens. Credo. quō subdit. adiuua incredulitatez
meā. Dicam⁹ igitur quoniam multiplex est fides
introducōria scz et perfecta. Vdic igit̄ incipiens
credere. Saluatorem dep̄cabatur. vt apponeret
reliquū per suam virtutem. Beda. Nemo em̄
repente fit sūmus. sed in bona ouersacōne a mmi
mis quisqz inchoat. vt ad magna pueniat. Alia
nāqz sūt virtutis exordia. aliud perfectus aliud p
fectio. Quia igitur p̄ occultam inspiracōne gra
cie meritorum suozum gradibus fides crescit. vno
eodemqz tempore his qui nec dum perfecte cre
diderat simul et crediderat. et incredulus erat.

Uter. Per hoc etiā monstrat qz credulitas no
stra infirma ē. nisi in iuxta subsistat adiutorio subs
fidij dei. fides autē cū lacrimis optata vota capit.
Vnde sequit̄. et cū vidisset. ihesus concur. tur
bam cōmi. est spiritui immundo dicens illi. surde
⁊ mute spūs. ego tibi p̄cipio. exi ab eo ⁊ ampli⁹
ne intro. in eū. Theo. Ideo autē cū videret tur
bam cōcurrere. cōminatus est spiritui immundo
nolebat em̄ coram turba curare. vt ostentacionē
fugere doceret. Cris. quod autē cōminat̄ et dix
it. Ego tibi p̄cipio. diuine attribuitur potestati
quod vero dicit no solū exi ab eo. sed et amplius
noli introire in eum. ostendit qz ad reintrandū
p̄mtus erat. qz ille nōdum erat in fide p̄fectus.
sed hoc dñi iussio inhibebat. Sequit̄. Exclamās ⁊
mul. dis. eū exiit ab eo. et factus est sicut mor. ita
vt mul. di. qz mor. est. Non em̄ valuit mortē dia
bolus imponē. p̄pter vere vite aduentū. Beda
Quē autē hostis impi⁹ mortuū similit̄ reddidit. hūc
pius saluator pie deprece tactu saluauit. Vnde se
quitur. ihesus autē te. ma. sit. ele. il. et sur. Ex q̄ si
cut verū se esse deū potencia saluandi docuit. ita
et verā se habuisse carnis naturā more tact⁹ hu
mani declarauit. Negat namqz. manes insan⁹. ve
racit̄ eum carnem indutū fuisse. sed ipse cum tot

Tangentes suo tactu erexit. mundauit illuminauit
 heresim illius et anteq̄ nata esset damnauit. Se-
 quit̄ Et cū intro. in do. dis. eius. se inter. eū. q̄re
 nos non po. enj. illū. Cris. timebāt em̄ ne forte
 collatā sibi gratiam amississent. receperāt em̄ po
 testatem iā spiritui immūdoz. Sequit̄ et dixit
 illis. Hoc gen⁹ in nullo potest exire. nisi in ora-
 tione et ieiunio. Theo. sez lunaticoz. vel sim-
 pliciter oim demonioz gen⁹. Oportet namq; iei-
 unare eum qui curari debet et illū qui curat. sic
 em̄ vera oratio pficiat̄ cum cōiungitur orationi iei-
 unū. quādo non grauatur qui orat ex simpco e-
 ciboz sed sobrius est. Beda. Mislice autē dñs
 sui hū discipulis misteria regni reserat. deoz sim-
 ru: bis peccata infidelitatis exprobrat et spirit⁹
 malos ab his qui verant̄ expellit. nam carnales
 adhuc et insipientes confortat. docet castigat p-
 fedōnem liberius de eternis instruit. Theo.
 Demon autē iste surdus et mutus est. Surdus in
 q̄ntum nō vult dei sermones audire. Mutus vero i-
 q̄ntum non vult alios qd cōdecens est docere.
 Cris. Peccator autē spumat stulticia. stridet ira
 cūdia. arefcit ignauia. Discerpit autē spirit⁹ ap-
 propinquātem ad salutem. et similit̄ quos ven-
 tres suum trahere desiderat discerpit p terrores
 et damna vt fecit iob. Beda. Sepe em̄ dum cō-
 uerti ad deum post peccata conamur. maioribus
 nouisq; antiqui hostis pullamur isidns. qd facit
 vt vel odiū virtutis incuciat. vel expulsiōnis sue
 vindicet iniuriā. Greg. p. moza. Velut mor-
 tuus aut ostendit. qz maligni spūs potestate li-
 beratur. quia quisquis iam terrena desideria sub-
 egit. vitam in se carnalis et uel facōnis extinguit
 et mūdo mortuus apparet. quē multi mortuū di-
 cunt. quia q̄ spiritualit̄ viuere nesciūt eum qui car-
 nalia opa bona nō sequit̄ extinctum funditus ar-
 bitrant̄. Hier. Per hoc autē q̄ ab infancia vera-
 tus est. significat̄ gentilis p̄fus cui⁹ a natiuitate
 creuit cultus mutilis idoloz. vt stulte immola-
 ret filios suos demonis. Vnde dicit̄ q̄ in ignem
 et aquā eum misit. alij em̄ de gentibz ignē vene-
 rabant̄. alij aquam. Beda. Vel in hoc demonia-
 co significat̄. q̄ originalis culpe reatu astricti
 veniūt in mundū rei. sedm gratiā saluādi. Ignis
 autē ad feruorē iracundie referend⁹ est. aqua ad
 voluptates carnis. que dissoluere mentē p deli-
 cias solent. Non aut pueri qui vim paciebatur.
 sed demoni qui inferebat cōminatus est. quia q̄
 peccantem emēdare desiderat. viciumq; mere-
 pando et execrando debet extermiare. sed homi-
 nem amando refouere. Hier. Imputat autē dñs
 spiritui quod homini p̄stat dicens. Surde et mu-
 te spūs qz ille nūq̄ audiet nec loquet̄. qd p̄tor
 penitēs audit et loquit̄. Exiēs autē demon ab ho-
 mine. nūq̄ reuertit̄. si hō cor suum serauerit cla-
 uibus humilitatis et caritatis et hostiū obtinue-
 rit immunitatis. factus est homo saluatus velut
 mortuus. sanatis etenim dicit̄. Mortui estis et vi-
 ta vestra abscondita est cū cristo in deo. Theo.
 Sed si ihesus id est euangelicus sermo teneat ma-
 num id est virtutē adiuam. tūc a demone libera-
 bimur. V. de etiā q̄ primo deus nos iuuat. dent

de requirit̄ a nobis q̄ bonū expemur. Vnde dicit̄
 q̄ ihesus eleuauit illum. in quo ostēditur dei au-
 filiū. et surrexit. in quo demōstrat̄ hominis studiū
 Beda. Duz autē docet dñs apostolos quō demō-
 ne quissimus debeat expelli. omēs instituit ad vi-
 tam. vt sez nouerimus. Gūora queq; vel imūdo-
 rum spiritūū vel hoim temptantia. ieiunys et ora-
 tionibus esse supanda. Trā quozq; dñi. cū in vl-
 tionem scelez nostroz fuerit accensa. hoc reme-
 dio singulari posse placari. Ieiunium autē genera-
 le est non solū ab eis sed et cūctis illecebris ab-
 stinere carnalibz. ymo ab omnibus vicioz passio-
 nibus. Sic et oratio generalis nō solū in verbis
 est quibus diuinā clemenciā inuocamus. ver-
 etiā in omnibus que in obsequiū nostri conditōis
 fidei deuotione gerimus. teste apostolo qui ait.
 Sine intermissione orate. Hier. Vel stulticia q̄
 ad luxuriā carnis p̄tinet sanat̄. ita et ignauia oco-
 satione depellitur. Medicina cuiusq; vulneris ad-
 hibenda est ei. nō sanat oculū quod calcaneo ad-
 hibetur. Ieiunio passionis corporis. et oratione
 pestes sanande sūt mētis.

Et inde p̄fecti preter-
 grediebāt in galileā
 nec volebāt queq; sci-
 re. Docebat autē disci-
 p̄los suos. et dicebat
 illis. qm̄ filius hominis
 tradet̄ in man⁹ hoim
 et occidēt eū. et occi-
 sus scia die resurget.
 At illi ignorabāt ver-
 bum. et timebant euz
 interrogare. Et vene-
 rūt capharnaum. qui
 cū domi essent inter-
 rogabat eos. quid in
 via tractabatis. et illi
 tacebāt. Siquidē in
 sei via disputauerāt.
 quis esset illoz maior.
 Et residens vocauit
 xij. et ait illis. Si quis
 vult primus esse. erit
 oim nouissim⁹ et oim
 minister. Et accipiens
 puerū statuit eum in
 medio eorū. Quē cum
 cōplexus esset ait illis.
 Quisquis vnū ex his
 iusmodi pueris rece-
 perit in nomine meo.

Theo. Post mira-
 cula interponit dñs
 sermonē de passione
 ne putaret̄ q̄ inuo-
 luntarie passus ē vñ
 dicit̄. Et inde p̄fe. p-
 ter. in ga. n. vo. que
 scire id est se ibi esse.
 Docebat autē disci-
 p̄los suos et dice. ill qm̄
 fi. ho. tra. in ma. ho.
 et occidēt eum. Beda.
 Semp p̄seris mi-
 scet tristitia. vt cum
 repente venerit. non
 terreant apostolos
 sed p̄meditatis ais
 ferant. Theo. p. p.
 q̄ vero dixerat. qd
 fste tūc adiūgit qd
 letificare debet. Vñ
 sequit̄. Et occas⁹ ter-
 cia die resur. vt discē
 remus ex hoc q̄ p.
 agustias leticie sub
 sequitur. Sequitur
 At illi ig. ver. et ti.
 eum inter. Beda.
 Vnde ignorācia disci-
 puloz. nō tam stat
 ditare ingem q̄ de
 amore nascit̄ salua-
 toris. q̄ carnales ab
 huc et misterij etuēf
 ignari. quez deū ve-
 rū cognouerāt. mor-
 tuū et edere neq̄ant.
 et qz p̄ figuras cum
 loquet̄ sepe audi-
 re. q̄ hūerāt. horre-
 tes etiā mortis.

me recipit. Et quicumque me susceperit. non me solum suscipit. sed eum qui me misit.

etiam in eis quae de sua tradicione ac passione apte loquuntur. figura te aliquid significari volebat. Sequitur et venerunt capharnaum

Hier. Capharnaum dicitur villa solaciorum. et congruit interpretacione ad predictam sententiam qua dixerat. Et occisus ter die resur. Sequitur. qui cum domi essent. inter eos. quid in via tractabatis. et illi tacebant. Crisostomus. Matheus autem dicit quod accesserunt ad Iesum discipuli dicentes. quis putas maior est in regno caelorum. Non enim ab initio narracionem incepit. sed tacuit de intelligencia saluatoris circa discipulorum cogitaciones et dicta. quibus posset intelligi. quod ea etiam que seorsum cogitabant aut dicebant. dicebant ad eum. quoniam omnia erant ei ita cognita. ac si ad eum dicta fuissent. Sequitur. Si quidem inter se in via disputauerant. quis esset illorum maior. Lucas autem dicit quod cogitacione intrauit in discipulos quis esset illorum maior. Cogitacionem enim et intencionem eorum dominus ex illorum verbis manifestauit secundum hanc notitiam euangelicam. Hier. Recte autem in via tractabant de principatu. Similis enim est haec tractacio loco. Principatus enim sicut ingredi sic deseritur. et quod diu tenetur. labitur et incertus est in qua mansione id est in qua die finitur. Beda. Inde autem videtur orta disputacione discipulorum de principatu quod viderant petrum iacobum et iohannem seorsum ductos in monte. secretumque eis ibi aliquid esse creditum. sed et petro secundum matheum. clauis regni caelorum esse promissas. Videtur autem discipulorum cogitaciones dominus. curat desiderium glorie humilitate sanare. principatum non esse querendum. et plus simplici humilitatis comonet impio. Unde sequitur. Et respondens vocauit. et ait illis. Si quis vult primus esse. erit omnium nouissimus. et omnium minister. Hier. Vbi notandum quod illi euntes disputabant de principatu. ipse sedens docet humilitatem. Principes enim laborant. homines quiescunt. Crisostomus. Appetebant quidam discipuli honorem habere a domino desiderium etiam eis ierat ut magnificarentur a christo. Quanto enim quis maior est. tanto maioribus honoribus dignus existit. propter hoc non eorum desiderium impediuit. sed humilitatem introduxit. Theo. Non enim vult ut usurpemus nobis principatus sed per humilitatem altitudinem consequamur. Moyses autem monet eos innocencie puerilis exemplo. Unde sequitur. Et accipite. et est in me. eo. Crisostomus. Ipse visus est persuadens humiles esse et simplices. Etenim ab inuidia et vana gloria puulus mundus extitit et a concupiscendo principatum. Non solum autem ait si tales efficiamini. mercedem magnam accipietis. sed et si alios tales honorabitis propter me. Unde sequitur. Quia cum oculus esset. ait illis. Quis vnus ex huiusmodi puere in nomine meo me recipit. Beda. In quo vel simpliciter pauperes christi ab his qui volunt esse maiores. per eius ostendit honore recipiendos. vel in malicia puulos esse suadet. ut simplicitate sine arrogancia. caritatem sine inuidia. deuotionem sine iracundia conferuent. Quod

est complectitur puerum si significat humiles suo dignos esse oculo ac dilectione. Addidit autem in nomine meo. ut formam virtutis quae natura duce puer obseruat. ipsi per nomen christi rationis industria sequantur. Sed quod se in pueris recipi docebat ne putaret hoc esse solum quod videbat sub iunxit. et quicumque me susceperit. non me solum. sed eum qui me misit. Talem se vtiq; ac tantum credi volens qualis et quantus est pater. Theo. Vide quantum valet humilitas. patris namque et filij inhabitacionem meretur et etiam spiritus sancti.

Respondit illi iohannes magister vidimus quendam in nomine tuo eicientes demonia qui non sequitur nos. et prohibuimus eum. Iesus autem ait. nolite prohibere eum. Nemo est enim qui facit virtutem in nomine meo. et possit cito male loqui de me. Qui enim non est aduersus nos. pro nobis est. Quisquis enim potius dederit vobis calices aque frigidae in nomine meo. quia christi estis. Amen dico vobis. non prodet mercedem suam. Et quisquis scandalizauerit vnum ex his pusillis credentibus in me bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius et in mare mittetur.

Aug. Iohannes per cipua deuocione dominum amans excludendum beneficium putauit eum qui non recte vti officio. Unde dicit. Respondit illi iohannes dicens. magister. vidi quendam in nomine tuo eicientes demonia. qui non sequitur nos. et prohibuimus eum. Crisostomus. Multi enim credentium carismata receperunt. nec tamen eum christo erant. Quia exibat qui demones eiecit. Non enim omnes ad omnia ordinate se habebant. Alii enim erant pure vite fidei autem tam perfecte non habebant. alii vero e contrario. Theo. Vel etiam quidam increduli videntes nomen iesu virtuosum dicebant et ipsi hoc nomen et signa faciebant. licet diuina gratia essent indigni. Volebat enim dominus etiam per indignos nomen suum ampliare. Crisostomus. non autem zelo seu inuidia motus iohannes prohibebat illud qui demones expellebat. sed volebat quod omnes qui nomen domini inuocabant sequerentur christum et essent cum discipulis vnum. Sed dominus per hos qui miracula faciunt. licet sint indigni alios puocat ad fidem. et ipsos per hanc ineffabilem gratiam inducit. ut fiant meliores. Unde sequitur. Iesus autem ait. nolite prohibere eum. Beda. In quo docet neminem a bono quod ex parte habet esse arcendum. sed ad hoc potius quod nondum habet esse puocandum. Crisostomus. Decenter autem eum non esse prohibendum ostendit consequenter dicens. Nemo est enim qui facit virtutem in nomine meo. et potest cito male loqui de me. Idem autem dicit propter eos qui in heresim ceciderunt. qualis erant simon et mendacus et cherintus. neque enim illi in nomine christi miracula faciebant. sed deceptio quibusdam facere

videbant. Isti vero etiam non sequuntur nos non tamen
 contra nos aliquid firmius dicere valebunt. eo quod
 honorant in operando virtutes nomen meum. The
 ophi. qualiter enim male de me loquatur qui pro nomine
 meo occasionem glorie habet. et pro hoc quod ipsum in
 uocat miracula operatur. Sequitur. qui enim non est ad
 uer. nos. pro non est. Aug. de con. euan. Viden
 dum est. ne hoc illi sententia domini videatur strarium
 ubi ait. qui mecum non est. aduersum me est. an hoc
 interesse aliquis dicit. quod hic discipulis ait. qui
 non est aduersus nos. pro non est. Ibi autem de seipso lo
 cutus est. qui mecum non est. aduersum me est. quasi
 non possit cum illo non esse. qui discipulis est tanquam
 membrum eius sociatur. Alioquin quomodo verus erit. qui
 vos recipit. me recipit. Aut potest etiam non esse
 aduersus eum qui fuerit aduersus discipulos suos
 Nam ubi erit illud. qui vos spernit. me spernit.
 Sed nimirum hoc vult intelligi. tamen cum illo non esse
 aliquem. in quantum est aduersus illum. et cum illo esse
 in quantum cum illo est. Exempli gratia sicut iste qui
 in nomine christi virtutes faciebat. et in societate di
 scipulorum non erat. in quantum operabatur virtutes
 in illo nomine. in quantum cum ipsis erat. et aduersus
 eos non erat. In quantum vero eorum societati non ad
 herebat. in quantum cum ipsis non erat. et aduersus eos
 erat. Sed quod illi hoc eum facere prohibuerunt. in quo
 cum ipsis erat. dixit ei dominus. nolite prohibere. Illud
 enim prohibere debuerunt. quod extra eorum erat so
 cietatem. ut illi unitatem ecclesie suaderent. non
 illud in quo cum illis erat nomen scilicet magistri et do
 mini eorum. in expulsiōe demonum commendat. Sicut
 ecclesia catholica facit. non improbandis in hereti
 cis sacramenta omnia. sed diuisionem vel aliquam ad
 uersam pacem veritatisque sententiam. in hoc enim aduer
 sus nos sunt. Crisostomus. vel aliter hoc dicit de crede
 tibus in eum qui tamen ipsum non sequitur propter vite
 laxationem. Illud autem de demonibus dicit. qui a
 deo omnes student separe et aggregationem eius
 dispergere. Sequitur. quisquis enim pro. de. vo. ca.
 aq. fru. in no. meo quia christi estis Amen dico vo
 bis non per. mer. su. Theo. quasi di. non solus
 hunc qui in nomine meo miracula operatur non phi
 beo. sed et quisquis nimum quod dederit vobis pro
 nomen meum. et recepit vos propter me. non propter hu
 manam gratiam et mundanam. non propter mercedem su
 am Aug. de con. euan. Unde ostendit quod et ille
 de quo iohannes suggesserat. non ita separebatur a
 societate discipulorum. ut eam tanquam hereticus im
 probaret. sed sicut solent homines nondum audere
 christi suscipere sacramenta. et tamen nomen fauere cri
 stiano ita ut christianos etiam suscipiant. et non ob
 aliud eis nisi quod christiani sunt obsequuntur. de quibus
 dicit quod non propter mercedem suam. non quod iam
 tuti atque securi sibi debent videri ex hac temuo
 letia quam erga christianos habet. etiam si christi bap
 tismo non abluantur nec unitati eius incorporentur.
 sed quod ita iam dei misericordia gubernentur ut ad
 ea que perueniant. atque ita securi de hoc seculo ab
 secedant. Crisostomus. Et ne quis paupertatem alleget.
 ponit illud quod non contingit esse seculi calicem aque frigi
 de. pro quo etiam obsequetur mercedem. Non enim pro eum
 dati. sed dignitas recipientium et affectus dan

facit opus dignum mercede. Non solum autem recipien
 dos discipulos verbo ostendit ex mercede quam
 aliquis sequitur. sed etiam quod retrahit a tormento.
 Sequitur. Et quis. scan. vnu ex his pus. ere. in me
 bonum est ei mag. si er. mo. ali. col. eius et in ma
 mit. quasi di. Siqui vos propter me honorant. mer
 cedem habent. sic et in honorantes id est scandali
 zantes. vltima accipient vltimum. Ex manifestis
 aut nobis tormentum describit intolerabile. fa
 ciens mentionem mole et submersiois. et non ait
 moia suspendat in collo. sed bonum est ei hoc susti
 nere. demonstrans quod eum grauius aliquid malum
 expectat. Pusillos autem in se credentes dicit eos qui
 inuocant nomen eius. non solum sequentes etiam eos qui
 calicem frigidum offerunt. et non operantur alia ma
 iora. Istorum autem neminem vult scandalizari neque sup
 plantari. Hoc enim est. prohibere nomen eius inuoca
 re. Beda. Recte autem qui scandalizari potest pusil
 lus appellatur. qui enim magnus est. quodcumque passus fuerit
 non declinat a fide qui autem pusillus est. aio et pro
 uis occasiones querit quo scandalizet. propterea
 oportet nos maxime his consulere qui pusilli sunt in fi
 de. ne occasione nostri offendantur et recedant a fide
 ac decidant a salute Greg. super eze. notandum tamen
 quod in nostro bono opere aliquando cauendum est scanda
 lum. primi. aliquando autem pro nihilo stemnendum. In
 quantum enim sine peccato possumus. vitare primi
 scandalum debemus. Si autem de veritate scandalum
 ponitur. vtiliter permittitur scandalum nasci quod veritas
 relinquatur Greg. in pasto. Mistice autem in moia
 a finaria secularis vite circuitus ac labor exprimitur
 et pro profundum maris extrema damnatio designatur.
 Qui ergo ad sanctitatis speciem deducitur vel verbo
 ceteros destruit vel exemplo. Melius profecto
 erat. ut hunc ad mortem sub exteriori habitu ter
 rena acta stringeret. quam sacra officia in culpa ce
 tetis imitabilem demonstrarent. quod nimirum si solus
 caderet. verumque hunc tollerabilior inferni pena
 cruciaret.

Et si scandalizauerit
 te manum tua abscide il
 lam. Bonum est tibi de
 bilem introire in vitam
 quam duas manus habere
 tem ire in gehennam
 in ignem inextinguibilem
 ubi vermis eorum non
 moritur. et ignis non
 extinguitur. Et si pes tu
 us te scandalizat. am
 puta illum. Bonum est
 tibi claudum introire
 in vitam eternam. quam du
 os pedes habere mit
 ti in gehennam in ignem
 inextinguibilem ubi

Beda quia super do
 cuerat dominus ne scanda
 lizarem eos qui cre
 dunt in eum. nunc conse
 quenter admonet. quoniam
 tu cauere debetis
 eos qui scandalizare
 nos id est verbo vel
 exemplo suo ad rui
 naz peccati appellere
 certant. Unde dicit.
 Et si scan. te. ma. tu.
 abse. il. Crisostomus. Non
 de membris hoc dicit
 sed de proximis ami
 cis. quos quantum ad ne
 cessaria in membris
 ordine nos habemus
 nihil enim tam nocuum
 ut perniciosa societas
 Beda. manum quip
 pe nostram appellat
 necessarium amicum. cui
 ius auxilio quotidianum

vermis eorum non moritur. et ignis non extinguitur. quod si oculus tuus scandalizat te eijce illum. Bonum est tibi si seculum introire in regnum dei quod duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. ubi vermis eorum non moritur. et ignis non extinguitur. Omnis enim igne salietur. et omnis victima salietur. Bonum est sal quod si sal insulum fuerit. in quo illud condietis. habete in vobis sal. et pacem habete inter vos.

superbia. abscede superbia tenens humile principatum. Crisostomus. Deinde testimonium prophetarum ex isaia propheta inducit dicens. Vbi verus. eo. non moritur et ignis non extinguitur. Non de sensibili verme hoc dicit. sed vermem conscientiam vocat mordentem animam quod non fit opera bonum. Vnusquisque enim suipsum accusator. fiet. rememorans que gessit in vita mortali. et sic eorum vermis immortalis permanet. Beda. Sic autem vermis est dolor interius accusans. sic ignis est pena extrinsecus seuiens. Vel in verme putredinem gehennae sicut in igne ardorem designat. Augustinus. xxj. de ciuitate dei. Vtriusque autem horum ignem scilicet ac vermes qui volunt ad anime penas non ad corporis punire. dicunt etiam veri dolore animi sero ac infructuose penitentis eos qui fuerint a regno dei separati. Et ideo ignem per isto dolore vrentem non cogitue poni posse ostendunt. secundum illud apostoli. Quis scandalizat et ego non vroz. Eundem etiam vermem putant intelligendum esse. secundum illud. Sicut tinea vestimentum et vermis lignum. sic meror cruciat cor viri. qui si penas et anime et corporis in illo supplicio futuras esse non dubitant. igne veri corpus. animam vero rodit quodammodo verme meroris affirmat. quod et si debilius dicitur quod absurdum est ibi dolere aut corporis aut anime defuturum. Ego tamen facilius estimo ut ad corpus utriusque dicam pertinere quod neutrum. Et ideo tacitum esse in istis diuine scripture verbis animam dolorem. quia sequens esse intelligitur ut corpore dolere animam quod crucietur. Eligat ergo quisque quod placet. aut ignem tribuere corpori. aut verme. hoc prope illud tropice. Aut utrumque quod prope corpori. Possunt enim animalia etiam in ignibus viuere in ystione sine assumptione. in dolore sine morte. per miraculum potentissimi creatoris. Sequitur. Et si pes tu. scan. te. Beda. Pes amicus dicitur propter misterium discurfus quasi in nostris visibus accommodatos. Sequitur. quod si oculus tuus

opus habemus. Sed si talis nos ledere in causa anime voluerit excludendum est a nostra societate. ne si cum perditio in hac vita parte habere volumus. sit in futuro cum illo peamus. Vnde sequitur. Bo. est tu. de. intro. in vi. quod du. ma. hab. ire in ge. in ig. mex.

Glossa. debiles dicit adiutorio alicuius amici prout. nam melius est absque amico ire in vitam. quam cum eo ire in gehennam. Hier. Vel aliter. bonum est tibi debilem ingredi in vitam. id est sine principio. quod duas manus habentes. Due manus participas sunt humilitas et

scanda. te Oculus dicitur amicus utilis atque sollicitus et acutus ad prospiciendum. Aug. de con. euan. hic. perfecto apparet. quod illi qui nomine christi sunt deuoti et priusque christiano numero sociantur. utilis oves sunt quod hi qui cum iam christiani appellentur a christianis sacramentis imbuti sunt talia suadet. ut quibus ea persuaserint secum in eternam penam pertrahant quos membrorum corporali nomine tanquam manum vel oculum scandalizantem. iubet erui a corpore hoc est ab ipsa unitatis societate. ut sine his potius veniatur ad vitam. quam cum eis eatur in gehennam. hoc ipso autem separantur a quibus separantur. quod eis mala sita dentibus hoc est scandalizantibus non consentit. Et siquidem omnibus bonis cum quibus eis noticia est de hac pueritate innotescunt. ab omni penitus societate. atque ab ipsa diuinorum sacramentorum participatione separantur. Si autem quibusdam ita noti sunt. pluribus autem ista eorum est ignota pueritas. ita tolerandi sunt ut neque illis ad iniquitatis communionem ostendatur. neque propter illos bonorum societas deferatur. Beda. quia vero dominus tercio mentionem vermis et ignis fecerat. ut hoc valeamus euitare tormentum. Subdit. omni enim igne salietur. fetor enim vermium de corruptione solet nasci carnis et sanguinis. Ideoque caro recens sale condit. ut ericato humore sanguineo. vermescere nequeat. Et quidem quod sale salietur. vermis putredinem ardet. quod vero igne salitur id est ignibus sale aspersis reconditur. non solum verum abicit. sed ipsam quoque carnem consumit. Caro ergo et sanguis vermes creat. quod delectatio carnalis cui condimentum continentie non resistit. penam luxuriosis generat eternam. cuius fetorem quisque vitare desiderat. et corpore sale continentia et mente studeat adimere sapientie ab erroribus vitioz labe castigare. Sal enim dulcedinem sapientie ignis spiritus sancti gratiam designat. Dicit ergo. Omnis igne salietur. quod omnis electus sapientia spirituali debet corruptione concupiscentie carnalis expurgari. Vel ignis est tribulatio quod patientia fidelium ut perfectum opus habere possint exerceat.

Crisostomus. Simile autem est huic quod dicit apostolus. Vnusquisque opus quale sit ignis probabit. postea a leuitico testimonium introducit. di. Et omnis victima salietur. Hier. Victima domini est genus humanum. quod hic ratione sapientie dum corruptio sanguinis custodia putredinis et mater vermium assumetur. et illic purgatorio igne examinabitur.

Beda. Possunt et ita intelligere quod altare dei sit cor electorum. hostie vero et sacrificia in hoc altari offerenda bona sunt opera fidelium. In omnibus autem sacrificijs sal debet offerri. quod nullum est opus bonum quod non sal sapientie ab omni corruptione vane laudis. ceterisque prauis siue superfluis cogitationibus expurgat. Crisostomus. Vel hoc dicitur quod omne munus victime nostre. quod est secundum ordines et primum subuentionem salietur igne diuino. de quo dicitur. Ignem veni mittere in terram. de quo subditur. Bonum est sal id est ignis dilectionis. quod si sal insulum fuerit id est seipso prout. et propria qualitate per quod dicitur bonum in quo illud condietis. Sunt enim sales sal habentes qui se habent gratie plenitudinem. et sunt sales sal non habentes. qui enim non sunt pacifici. sal sunt

insulsū Beda. Vel bonū est sal. bonum est dei
verbi audire frequētius. et sale sapiēcie spiri
lis cordis arcana condire Theo. Sicut enim sal
carnes oseruat et omnes cas nō sinit g. hāc. sic et
sermo doctoris si deficiat. erit. carnalios hoies
ostingit. et in eis inextinguibile vermē nō sinit
generari. Si vero sit insulsus id est si virtutē de
licatū et cōseruatū nō habeat. in q̄ condiat.

Cris. Vel sedm matth. discipuli cristi sūt sal. q̄
totū orbē oseruant resistentes putredmī que ē
ab ido latra et fornicacōe peccatoꝝ. Potest eti
am intelligi q̄ vnusquisq̄ nostrū habeat tantū
salis. q̄ tum capax est dei gratiaz. Vnde et apo
stolus oīūgit gratiam sal. di. Sermo vester sit
in gracia sale conditus. Sal etiā est dñs ihesus
cristus qui fuit sufficiens totā terrā oseruare. et
multos in terra fecit sales. Quoz. si aliqui marce
fecant possibile est em̄ et bonos in putredinē trā
mutari. dignū est vt foras mittant. Hier. Vel
aliter. sal insulsū est qui amat pncipatū. et cre
pare non audeat. Vnde sequit. habe. in vo. sal. et
pa. ha. inter vos vt scz falsedinem correpcōis
amor. p̄mi tempet. et dilectōnem. p̄mi. sal iu
sticie cōdiat. Greg. sup ezechie. vel hoc dicit
cōtra quos dū maior osciencia erigit. a ceteroz
societate disūgit. et quo plus sapiūt. eo a cōcor
die virtute relapsūt. Greg. in pasto. qui etiā
loqui sapientē mittit. magnepe metuat. ne ei v̄lo
quio audientū vnitās ofundat. ne dū sapiens
videri desiderat. vnitatis cōpagez in sapientē ab
scidat. Theo. vel qui ostringit se vinculo di
lectōis ad p̄mū. s̄ salē habet. et ex hoc pa
cem cū fratre suo. Aug. de con. euā. Hec mar
cus dñm locutū fuisse cōtextim ommemorat. et ali
qua posuit q̄ null⁹ ali⁹ euāgelistarū posuit. Alia
vero que matheus quoq̄ posuit. et aliqua que
matheus et lucas. Sed illi ex alijs occasionibus
et in alio rerum ordine. Vnde michi videtur
etiā hoc loco dominū dixisse que alijs locis dixit
q̄ satis p̄tinebāt ad hanc ip̄sā eius sententiā. q̄
vetuit. phiberi virtutes in nomine suo fieri. etiā
ab illo qui cū discipulis eum non sequebatur.

CAPIT .X.
Hurgens. ve
nit in fines
iude. vltra
iordanem. et oueniūt
iteꝝ turbe ad euz. Et
sicut cōsueuerat iteꝝ
docebat illos. Et ac
cedētes pharisei. m̄
rogabāt eum. si licet
viro vxorē dimittere
tēptantes eum. At il
le respondens ait. qd
Be. Hucusq̄ mar
cus ea narrauit de do
mino que in galilea
fecit et docuit. hic i
cipit enarrare que i
iudea fecit et docuit
sue passus est. Et p̄
mo quidem transio
danem ad orientem.
Et hoc est qd dicit.
Et inde exur. ve. in
fi. iu. vl. ior. Deinde
etiā circa iordanem
quā venit iericho be
thamā et hierosoli
maz. Et cū omnis iu
deoz. p̄micia. gra
liter ad distinctionē
aliaꝝ gentiū. iudea
sit dicta. specialius

Vobis p̄cepit moyses
Qui dixerūt. moyses
pmisit libellū repudiij
scribere et dimittere
Quibz respondēs ih̄s
ait. ad duriciāz cor
dis v̄ri scripsit vobis
p̄ceptū istd Ab inicō
autē creature. mascu
liz et feminā fecit eoz
deus. et dixit. Propt̄
hoc relinquet homo
patrē et matrē suam
et adheret ad vxorē
suā. et erunt duo in
carne vna. Itaq̄ iāz
nō sunt duo. sed vna
caro. quod ergo de⁹
diūxit. homo nō sepet
Et iteꝝ in domo disci
puli eius de eodez m̄
rogabant eū. et dixit
illis. Quicūq̄ dimise
rit vxorē suā. et aliaz
dixerit. adulteriū cō
mittit sup eam. Et si
vxor dimiserit virum
suum. et alij nupserit
mechatur.

tamē meridiana eius
plaga appellabatur
iudea ad distm. adēz
samarie galilee sca
polis et ceteraz. in
eadē p̄micia regio
nuz Theo. visitat
autē regionē iudee.
quā sepe p̄pter iude
oz. emulacōnē. reli
querat. qz passio in
ea erat futura. Non
tū ascēdit tūc hiero
solimā. sed iude. cō
fima vt turbe nō ma
liciose p̄ficeret. Die
rosolima ei erat ops
atrix omis neq̄e ob
maliciā iudeoz. Vñ
sequit. Et conuene
ite. tur. ad euz. et sic
con. ite. do. illos.
Beda. notanda ē mē
euz distancia in tur
bis et phariseis. hec
oueniūt vt doceant
et sui sanent infirmi
sicut matth. cōmemo
rat. Illi accedūt vt
saluatoꝝ tēptando
decipiāt. vñ sequit
Et acce. pha. m̄. eū
si li. viro vxor. di. tē.
eū. The. Accedūt
quidē nō deserent es
eum. ne turbe in euz
crederēt sed oīmus
accedētes. credebāt
eum in dubitacōnez
inducere et eum p̄t

interrogacōnes confundere. p̄posuerunt autem
ei questionem. ex vtraq̄ pte precipicium habens
tem. vt si dicat q̄ licet viro vxorem dimittere. vel
non licet. accusaret ipsū contradicentes eidē ex
dogmatibz moisi. Cris. igit̄ sapiēcia ip̄a respō
dit eis responsiōnē. illoꝝ laqueos fugientem.
Cris. Interrogat̄ em̄ si licet. nō statim respōdit
non licet. ne tumultuenē. sed primo eos legis sē
tenciā voluit respōdere. vt qd eū dicere opte
bat hoc illi respōderēt Vñ sequit. At ille respō
dens ait. quid vobis p̄cepit moyses Sequit qui
dixerūt. moyses pmisit libellū repudiij scribere et
dimittere. Proponūt quidez moisen hoc dixisse.
aut p̄pter interrogacōnem saluatoris. aut volē
tes in eū viroz. multitudinē mētare. Et em̄ hoc
iudeis erat indifferens. et omēs hoc opabantur
tanq̄ a lege pmissum. Aug. de con. euā. nichil
aut ad rei veritatem interest. vtz dño sepacone
phibenti et sententiā suam de lege firmati. ipsi
turbe vt matheus narrat. intulerit questionem
de libello repudiij p̄ eundem moysen sibi pmissio
an s̄ quidē illi de p̄cepto moysi illos mērogantes

responderit. ut marcus hic dicit. Nam et voluntas eius ita se habebat. ut non eis redderet rationem cur illud moyses promiserit. nisi prius ipsi hoc commemorasset. Cum ergo voluntas loquentium cui debent verba seruire. ab euangelista utroque monstrata sit. nihil interest iam licet diuisus inter ambos fuerit modus narrandi. Potest etiam hoc intelligi quod sicut dicit marcus. prius eos de uxore dimittenda interrogantes. dominus vicissim interrogat quid eis precepit moyses. qui cum respondissent. moysen promississe libellum repudij scribere et dimittere. Respondit eis de ipsa lege per moysen data. quod deo instituerit coniugium masculi et femine. dicens ea que ponit matheus. quibus auditis. illi id quod ei primo interroganti responderant. repetierunt dicentes. quod ergo mandauit moyses. Aug. contra faustum. Solebat autem dimitti uxores a viro qui hanc interposuit moram. ut in discidiu animus precepti libelli ascriptione refractus abisteret. presertim quod ut prohibent. apud hebreos scribere litteras hebreas nulli fas erat. nisi solis scribis. Ad hoc igitur quos opteret esse prudentes legis interpretes et iustos discidij dissuasores lex mittere voluit eum quem iussit libellum dare repudij si dimississet uxorem. Non enim poterat ei scribi libellus. nisi ab ipso quem per hanc occasionem et necessitate venientem quodammodo in manus suas bono consilio regeret. atque inter ipsum et uxorem pacifice agendo dilectionem concordiamque suaderent. quod si tantum incidere odium ut extinguere emendarique non posset. tunc utique scriberet libellus. quod frustra non dimitteret quare sic odisset ut ad debitam coniugio caritatem nulla prudentium suasionem reuocaret. propter hoc subdit. quibus re. iherosolus ait. ad dur. cor. ve. scri. e. vo. pre. istud. Magna enim duricia erat. que nec per libelli interposicione ubi dissuadendi locus iustis et prudentibus tribuebat solui vel flecti posset ad recipiendam vel reuocandam coniugij caritatem.

Cris. Vel dicit. ad duriciam cordis vestri. quod si anima fuerit purgata desiderijs et ira. possibile est mulierem nequissimam tollerare. Multiplicatis autem in anima passionibus predictis. multa mala contingunt circa odiosum conubium. sic igitur ab incusacione eorum moysen eripit. qui dederat legem. et totum in eorum caput ouertit. Sed quod graue erat quod dictum est. statim ad antiquam legem sermonem reducit dicens. Ab inicio autem creature masculinum et feminam fecit eos deus. Beda. Non ait masculinum et feminas quod ex priorum repudio querebatur. sed masculinum et feminam. ut vnus coniugis consortio necderent.

Cris. Si autem voluisset hanc quidem dimitti et alteram introduci. creauisset plurimas mulieres. nec solum homini deo mulierem coniunxit. sed et relinquit parentes precepit et mulieri adherere. Unde sequitur. Et dixit se. deus per adam. propter hoc re. ho. pa. su. et ma. su. et adhe. ad. vx. su. Ex ipso modo locutionis inseparabilitate matrimonij demonstrat quod dicit adheret. Beda. Et similiter quod dicit adheret ad uxorem suam. non ad uxores. Sequitur. Et erunt duo in carne vna. **Cris.** id est ex vna radice facti. in vnum corpus conueniunt. sequitur. Ita que iam non sunt duo. sed vna caro. Beda. Primum

igitur nuptiarum est ex duabus vnam carnem fieri. Castitas iuncta spiritui. vnus efficitur spiritus. **Cris.** Post hoc terribile faciens argumentum non dixit ne diuidatis. sed occlusit. quod ergo deus coniunxit homo non separet. Aug. contra faustum. Ecce iudei ex libris moysi conuincuntur. non esse uxorem dimittentem. qui secundum voluntatem legis moysi arbitrate se facere cum dimitteret. Similiter et illud hic ipso christo attestante cognoscimus deum fecisse et coniunxisse masculinum et feminam. quod manichei negando damnant. non iam moysi libris. sed christi euangelio resistentes. Beda. quod ergo deus coniunxit vnam faciendo carnem viri et femine. hoc homo non potest separe. sed solus deus. homo separet. quoniam propter desiderium sedis uxoris primam dimitimus. Deus separet. quia deo ex consensu propter suauitatem dei. sic habemus uxores quasi non habentes. **Cris.** Si autem duo quos deus coniunxit separe non debent. multo magis ecclesiam quam deus christo coniunxit. ab eo non conuenit separe. **Theo.** quod vero scandalizabant discipuli tamquam ex predictis non plene eis fuit satisfactum. propter istam iterum interrogant. Vnde sequitur. Et ite. in domino. discis. eius de eodem inter. eum. **Vier.** Secunda interrogacione ab apostolis iterum dicta est. quod de eadem re. de qua pharisei eum interrogauerunt id est de coniugij statu. et hoc proprie. Iterata enim verbi sententia. non fastidium sed esurient et sitim prestat. Unde qui me comedunt. adhuc esurient et qui me bibunt adhuc sicient. Melliflua enim sapientie eloquia gustata. diligentibus multimodum saporum reddunt. Vnde dominus iterato discipulos instruit. Nam sequitur. Et dixit illis. quicumque dimi. vx. su. et al. dux. adul. con. su. eam. **Cris.** Adulterium vocat non cum sua simul esse. non enim est sua quam accepit prima derelicta. et propter hoc committit adulterium super eam id est super secundam quam introducit. **Theo.** autem est et de muliere. Unde sequitur. Et si vx. di. virum suum et alij. nupt. mechat. Non enim alteri ut proprio viro potest coniungi. si proprium derelinquat. Et quidem lex prohibuit adulterium manifestum. Sed saluator hoc non manifestum. neque ab omnibus notum nature stratum.

Beda. In matheo vero scriptum est pleniorem. qui cumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicacionem. Vna ergo solummodo carnalis est causa fornicacionis. Vna spiritualis. timor dei. ut vxor dimittatur. sicut multi religionis causa fecisse leguntur. Nulla autem causa est dei lege prescripta. ut viuente ea que relicta est alia adducatur. **Cris.** quod autem matheus dicit phariseis hec verba dixisse. Marcus vero discipulis non est contrarium contingit enim hoc et his et illis dicta esse.

Et offeriebant illi paruulos ut tangeret eos. Discipuli autem comminabant offerentibus. quos cum videret ihesus indignatus ait. Sinite paruulos. venire ad

Theo. Ostensa super per nequicia phariseorum christum temptatum. cum nunc ostenditur multa fides turbare que tantum manu in possessione. putabant christum benedicere paruulos quos illi offeriebant. Unde dicitur. Et offer. illi paru. ut tan. eos. **Cris.** S.

me et ne phibueritis
eos. taliū ei est regnū
dei. Amē dico vobis
q̄squis nō recepit re-
gnū dei velud puul⁹
non intrat illud. Et
complexans eos et in-
ponēs man⁹ sup illos
benedicebat illos.

me et ne phibueritis eos. Orig. Si quis ergo eorū quā
doctrinā ecclesiasticā p̄fitentē videat aliquē of-
ferentē quosdā stultos mūdi et ignobiles et in-
firmos. qui p̄pter hoc appellati sūt pueri et infā-
tes. nō phibeat. quasi sine iudicō facientes eum
qui offert talem saluatori. Post hec exhortatur
discipulos suos iam viros cōstitutos. cōdescende
re utilitatibus pueroꝝ. vt fiant pueris quasi pu-
eri. vt pueros lucentē. Nam et ipse cum in forma
dei esset. humilians se factus est puer. vnde sub-
dit. Taliū est om̄ regnū. Cris. Etē ab omnib⁹
passionib⁹ pura existit anima pueri. p̄pter h̄ op-
tet vt hec ex voluntate opemur. que pueri habēt
p̄ naturā. Theo. Vñ nō dixit. hōꝝ est regnū
dei. sed taliū sc̄z habētū et studio a labore inno-
centiā et simplicitatem quā habēt pueri ex natura
Puer em̄ nō odit neq̄ maliciose aliquid opatur.
neq̄ vberatus a matre discedit. Sed et si eū vi-
libus induat vestimētis. p̄fert ea regalib⁹ indu-
mētis. Sic et ille qui viuit sc̄m virtutem eccle-
sie matris sue nihil huic p̄honorat. neq̄ etiā re-
ginam multoꝝ voluptatem. Vnde et dñs subdit
Amen dico vobis. quisquis nō rece. reg. dei vel-
ud puu. nō intrabit illud. Be. id ē nisi talē ha-
bueritis innocenciā et animi puritatē. sicut puu-
lus habet. regnū celoꝝ. non poteritis intrare.
Aliter regnū d̄e id est doctrinam euāgelij. sicut
puulus recipe iubemur. q̄: quomodo puulus in-
discendo nō contradicit doctozibus. neq̄ rationes
cōpōit et verba. eis resistens. sed fidelit̄ susci-
pit que docetur. et cum metu obturpat et discit.
ita et nos obediendo simplicit̄ et sine vlla contra-
dictōne verbū dñi suscipe debem⁹ sequi. Et cō-
eos et im. ma. sup il. bene. illos. Cris. Bene aut̄
amplexatur eos ad benedictionē tanq̄ in p̄rius
finū eleuans p̄piciatus facturam suā ab eo caden-
tem ab amico et diuisā. Imponit aut̄ puulis ma-
nus. docens diuine virtutis opacōnem. Et quidē
sc̄m cōsuetudinē alioꝝ manus imponit. sed non
sc̄m cōsuetudinē opatur. Deus em̄ existens. hū-
manū modū seruabat tanq̄ verus homo factus.
Beda Complex⁹ etiā benedixit puulos. vt hu-
miles spiritu sua benedictōne. et gracia et dilec-
tione dignos esse significet.

Et cum egressus ess⁹
in via. p̄currens qui
dā genuit exo ante eū

discipuli phibebāt
offerētes p̄pter xp̄i
dignitatē. Et hoc ē
quod subdiē. disci-
puli aut̄ con. offe. Salua-
tor aut̄ erudiēs disci-
pulos sape modera-
ta. et timorem cōcul-
care m. danum. acci-
pit pueros et eis p̄-
nūciat regnū dei. vñ
sequi. Et dixit illis
Sinite puu. ve. ad

Be. Audierat qui
dā a dño. tantū eos
qui puuloꝝ volunt
esse humiles. dignos
esse introitu regni ce-

rogabat dicēs. magi-
ster bone. quid faciāz
vt vitam eternāz p̄ci-
piam. Ihesus aut̄ di-
xit ei. q̄d me dicis bo-
num. Nemo bonus ni-
si vnus de⁹. precepta
nostri. Ne adulteres.
ne occidas. ne fureris
ne falsum testimoniū
dixeris. ne fraudez fe-
ceris. Honora patrē
tuū et matre. At ille
respōdens ait. magi-
ster hec omnia serua-
ui a iuuetute mea ihs
aut̄ intuitus eū dilex-
it eū. et dixit ei. Vnus
tibi desit. vade quecū-
q̄ habes vende et da
paupib⁹. et habebis
thesauros in celo. et
veni sequere me. Qui
ostristatus in h̄bo. ab-
ijt merēs. Erat em̄ pos-
siones habens mul-
tas. Et circumspiciēs
ihesus. ait discipulis
suis. q̄ difficile quā
peccunias hnt̄ in reg-
nū dei introibūt. Di-
scipuli autēz obstupe-
scebāt in verbis eius.
At ihs rursus respō-
dens ait. illis filioli
q̄ difficile ē confiden-
tes in peccunias in re-
gnū dei in. roire ff. aci-
lius ē camelūz p̄ fora-
mē acus trāhre. q̄ di-
uitē intrare regnū di-
qui magis admirabā-
tur. dicētes ad semet-
ipsos. Et quis potest
salu⁹ fieri. Et intues
illos ihs ait. apud ho-
mines impossibile est.

lorū ideo poscit sibi
exponi non parabolē
sed apte quib⁹ opē-
ruz meritis vitā et
nam consequi possit
Vnde dicit. Et cū e-
gressus esset in via.
p̄cur. qui genu. an-
eū. roga. eum. dicēs
Ma. bo. quid. fa. vt
vi. eter. p̄ci. The-
Miroz. h̄ hoc iuuenē
qui omnib⁹ alijs pro
infirmitatib⁹ ad cri-
stum accedentibus.
h̄ vite eterne posses-
sionē postulat. cum
maligna sit passio a-
uaricie. p̄pter quam
postmodū ostristat⁹
est. Criso. q̄: verō
accesserat ad cristū
tanq̄ ad hoiez et ad
vnū iudaicoꝝ doctō-
rum cristus tanq̄ ho-
mo respondit eidez.
Vñ sequi. Ihesus
aut̄ dixit ei. quid me
di. bo. Nemo bo. nisi
vnus deus. hec autē
dicens non excludit
homines a bonitate
sed a cōpacione bo-
nitatis diuine. Be-
da. Vnus aut̄ deus
bonus nō pater sol⁹
intelligend⁹ est. sed
a filius q̄ dicit. Ego
sum pastor. bo. sed a
spiritu sanct⁹. quia
dicit. Pater de celis
dabit spiritū bonūz
petentibus se. Ipsa
em̄ vna et indiuidua
trinitas pater. filius
et spiritus sanct⁹. so-
lus et vnus deus bo-
nus est. Non igit̄ vo-
nus se bonū negat.
sed esse deū significat
nō se magistrū bonū
nō esse. s̄z magistrūz
absq̄ deo nullum bo-
num esse testatur.
The. voluit igit̄ do-
minus p̄ hec verba
mentē iuuenis facē
altiorē. vt ip̄s cog-
nosceret tanq̄ deum
Sed et aliud quidez
inuit in his verbis.
vt q̄n debet cōferre.

sed nō apud deū. om
nia em̄ possibilīa sunt
apud deum.

eum aliquo. nō adus
lando cū eo cōferas
sed respicias radicē
bonitatis et fontem
deū. et ei prestes ho

nozem Beda notandū autē q̄ iusticia legis suo
tempore custodita. nō solum bona terre. verum
etiā suis electoribus vitā oferebat. Eterna que
renti ofequēter dixit. Precepta nō sūt. ne adulte
res. ne occi. Hec em̄ puerilis innocēcia que nob̄
imitāda pponitur. si regnū dei volumus intrare
Vnde sequit̄. Et ille respōdens ait. Magister is
omnia ob. a iuue. mea. non est putand⁹ hō iste.
vel voto temptantis vt quidē putauerunt. dñm
interrogasse. vel de sua vita esse mentit⁹. sed sim
plicit̄ vt vixerat esse ofest⁹. quod ptz ex hoc qđ
subdit̄. Ihesus autē intuitus eū. dilexit eum et di
xit ei. Si autē mēdacij aut simulacōis noxa reus te
neretur. nequaquā intuit⁹ arcana cordis eius dili
gere dicere. Ihesus Orig. sup math. In is em̄
q̄ dilexit eū vel osculat⁹ est eum. videt̄ affirma
se pfessionē eius qui dixit se omnia ista implēse.
Intendens em̄ mente in eū vidit hominē ex bona
oficiencia confitentez. Cris. Dignū tamē est inq̄
rere qualit̄ hunc dilexit. qui eū nō erat secutus⁹
Est autē hoc dicere qm̄ quantū ad priora dign⁹
erat amore. que legis sūt obseruans a iuuentute
Circa finem vero neq; diminucōnem poris dilec
tionis ofecut⁹ est. sic neq; pfecōnē suscepit. Et
si em̄ nō exccerret mensurā. humanā cristi pfec
tionem nō sequēs. nullo tñ crimine exitebat re⁹
iuxta possibilitatem hoīs legem obseruās. et in
hac obseruacōe xps eum dilexit Beda Diligit
em̄ dñs eos qui mādāt a legis q̄uis minora custo
diūt. sed nihilomin⁹ que in lege minus fuerant.
his qui pfecō esse desiderant ostendit. qz nō ve
nit soluere legem. sed adimplere. Vñ sequitur
Et dixit ei. vnum tibi dēst. vade quecūq; habes
vende et da paupib⁹ et habebis thesauros in ce
lo. et veni et se. me. Diuici⁹ em̄ pfecō esse vo
luerit debet vendere q̄ habet. nō ex pte. sicut ana
mias fecit et saphira. sed totū Theo. Et cū vē
diderit dare paupibus. nō histronibz et luxuri
olis. Cris. Bene autē nō fecit eterne vite mens
tionem. sed thesauri dicens. Et habet thesa. in ce
lo. quia em̄ de pecunijs erat sermo. et de abrenū
ciacōne omniū. ostendit q̄ reddit plura his que
pcepit relinquere. quātomaius est celū q̄ terra
Theo. Sed qz multi sūt paupes nō humiles.
sed ebrii aut aliquā aliā habentes maliciā. p̄
hoc dicit. Et veni sequere. Beda. Sequit̄ em̄
dñm qui imitator eius est. et p̄ vestigia eius gra
ditur. Sequit̄ qui ofristatus in verbo abiit mes
res Cris. et causā tristitiae subdit euāgelista di
cens. Erat em̄ possessiones habens multas. non
em̄ eodem mō afficiūtur qui pauca habent et qui
multa. Adiectio em̄ acquirat. diuiciāz. maior
rem flammā cupiditatis accendit. sequit̄ Et circ
eum. Ihesus ait disci. su. q̄ diffi. qui pec. habēt
in reg. dei intro The. non hoc dicit q̄ diuicie
male sint. sed habentes ipas vt custodiāt. Docet
em̄ nō ipsas habē id ē retinē et custodire. sed eas

in necessarijs vti et in seruicō homis esse Cris.
Dixit autē hoc dñs discipulis paupibus existentib⁹
bus et nihil possidentib⁹. instruens eos inopiaz
nō erubescere. et quasi excusando eis respondens
pro eo q̄ nihil eos habē. ofecerat. sequit̄. Disci
puli autē obstupescēbant in verbis ei⁹. manifestus
est em̄. qm̄ inopes existentes p̄ aliorū salute do
lebant. Beda. Sed qz inter pecunias habere
et amare multa distancia est. Vnde et salomon nō
ait. qui habet. sed qui amat diuicias. fructū non
capit ex eis. Theo dñs obstupescētib⁹ discipul
verba p̄misse sentencie exponit. Vnde sequit̄. At
ihesus rur. respondens ait illis. filioli q̄ diffici
le est confi. in pe. regnū introire Vbi notandū ē
q̄ nō ait q̄ impossibile est. sed q̄ difficile est. qđ
em̄ impossibile est. om̄ino fieri nō potest Cris.
Vel dicens difficile ostēdit esse impossibile et nō
simpliciter sed cū quadā intencōne Et hoc ostēdit
exempli odi. facilius est came. p̄ fora. acus trans
sire q̄ diuitem intra. in regnum dei Theo. Ca
meluz siquidē optet intelligere aut ip̄si animal
aut funem illum grossum q̄ naues magne vtunt̄.
Beda. quō ergo vel in euāgelio mathe⁹ et ioseph
vel in veteri testamēto q̄ plurimi diuites intra
uerūt in regnū dei nisi forte qz diuicias vel p̄ ni
hilo habere vel ex toto relinquē domino inspirā
te didicerūt. Altiore autē sensu facilius est xpm̄
pati. p̄ dilectorib⁹ suis. q̄ dilectores sc̄li ad xpm̄
posse auerti Cameli em̄ nomine se intelligi voluit
quia infirmitatis nostre onera sustulit. p̄ acū au
tem significat dolores in passione susceptos. fora
men ergo ac⁹ dicit. angustias passionis. qua sc̄i
sa nostre quasi vestimēta nature quodāmodo re
sarcire dignatus est. Sequit̄. qui mag. ad mira.
dic. ad semetip̄os. Et quis potest salu⁹ fieri. cū
incompabilit̄ maior sit turba paupum. que diui
tib⁹ p̄ditis potest saluari. intellexerūt tamē cū
tos qui diuicias amāt. etiam si adipisci nequeant.
in diuitum numero deputari. Sequit̄ et intuens
eos ihesus ait. Apud homi. impossibile est. s̄z nō
apud deum. quod nō ita intelligenduz est quasi
cupidi et supbi in regnū celoꝝ. sine intraturi. cū
cupiditate et supbia ad caritatē et humilitatem cō
uertantur. Cris. Theo autē hoc opus dei esse
dixit. vt ostēderet q̄ multa opus ē illi gracia. q̄
ad hoc a deo dirigitur. Vnde mōstrat q̄ nō par
ua merces est diuitibus valentib⁹ cristi philoso
phia sequi Theo. vel intelligendū est q̄ dicit
apud homines imposs. est. sed non apud deū qz
cum deum audimus. hoc fit possibile. Cum vero
huāna sapim⁹. ipossibile Sequit̄. Omnia em̄ pos
sibilia sūt apud deum Cum omnia dicit. enca sub
intelligas. Peccatum em̄ non est ens. Est em̄ res
absq; ellencia et hypostasi peccatum Vel aliter.
Peccatum nō virtutis sed infirmitatis est et ideo
peccatuz sicut et infirmitas impossibile est apud
deum. Sed nūquid deus facere potest vt id qđ
factum est. non sit factum Ad quod dicit q̄ deus
est sūma veritas. facere autē quod factum est. vt
nō sit factum falsū est. qualiter ergo veritas fa
ciat falsū. Prius igit̄ destruet. p̄p̄iam naturam

ut quidam dicunt. Nunquid
deus. hoc enim ridiculum est.

Et cepit petrus ei di-
cere. Ecce nos dimisi-
mus omnia et secuti su-
mus te. Respondens
ihesus ait. amen dico
vobis. Nemo est qui
reliquerit domum aut
fratres aut sorores aut
patrem aut matrem aut
filios aut agros propter
me et propter euangelium
qui non accipiat cen-
tencias tantum nunc in
tempore hoc domos et
fratres et sorores et
matres et filios et agros
cum persecutionibus et in
seculo futuro vitam eter-
nam. Multi autem erunt
primi nouissimi et no-
uissimi primi.

et secuti sumus te. quasi diceret. fecimus quod iussi-
sti. quid igitur dabis nobis primum. Petro autem de di-
scipulis tunc interrogante. dominus vniuersalem respon-
sionem facit. Unde sequitur. respondens ihesus ait
Amen dico vobis. nemo est qui re. do. aut fratres
hoc autem dicens. non mouit ut patres relinquamus
sed nos instruit proferre honorem dei secularibus
rebus. Crisostomus. Michi autem videtur. quod in hoc intens
debat persecutiones futuras occulte pronuntiare. quia
futurum erat ut multi patres ad impietatem filios
inducerent. et uxores viros. Non autem differt dis-
cere propter nomen meum. aut propter euangelium ut
marcus dicit. aut propter regnum dei ut ait lucas
Et enim nomen christi virtus euangelii est et regni.
Euangelium enim recipitur in nomine ihesu christi et re-
gnum dei pro nomen ipsius cognoscitur et venit.
Beda. quidam autem ex occasione huius sententiae quae
dicitur. accipiet centenas tantum nunc in tempore hoc
iudaicam mille annorum fabulam post resurrectionem
iustorum dogmatizant. quibus omnia quae propter deum
dimisimus multipliciter sunt fenore reddenda. in super-
et vita eterna donanda. nec videtur quod et si in ceteris
digna sit promissio. In uxoribus tamen centenas iuxta
alios euangelistas appareat turpitudine. praesertim
cum dominus in resurrectione nubendum non esse testetur
et ea quae propter se dimissa fuerint. recipienda in hoc
tempore cum persecutionibus asseueret. quas mille an-
nis suis abesse affirmat. Crisostomus. Est quidem igitur
centenas tantum merces secundum conuincationem et non

potest deus non esse
Glosa. quia inue-
nis audito consilio sal-
uatoris. de rerum dis-
missione. tristis ab-
scesserat. Discipuli au-
tem christi promissis con-
siliis iam adimple-
uerat. sollicitate ce-
perunt de primo esti-
mantes se magnam aliis
quid fecisse. cum inue-
nis quae precepta legis
impleuerat. hoc sine
efficiencia nec audire po-
tuerit. Unde petrus
pro se et alijs dominum in-
terrogat. Et hoc est quod
dicitur. et cepit ei
petrus dicere. ecce
nos dimisimus omnia
et secuti sumus te.
Hieronymus. petrus si pau-
ca dimisit. tamen haec om-
nia vocat. nam et pau-
ca habent vinculum
passionis. ita ut bea-
tificetur ille qui pau-
ca reliquit. Beda.
Et quia non sufficit
tantum dimittere. inue-
nit quod perfectum est

secundum possessionem hoc enim adimplet et eis do-
minus non corporaliter sed alio quodam modo. Hieronymus.
Uxor enim in domo circa viri cibum negotiat et ve-
stimenta. Vide igitur hoc et in apostolorum multae cum
mulieribus multae sollicitae erant de eorum cibo et ve-
stimentis et ministrabant eis. Similiter et patres et
matres plurimas apostoli habuerunt sed eos qui
iplos diligebant. sed et petrus unam relinquens
domum postea omnium discipulorum domos habebat. Et
maius est quod cum persecutionibus haec omnia possidebant sa-
tis. si persecutionem passi et angustiati. propter
quod sequitur. Multi autem erunt primi noui. et nouis-
simi primi. Probatur enim primi existentes facti sunt
nouissimi. qui vero omnia reliquerunt. et christum
secuti sunt. fuerunt nouissimi in seculo isto pro angu-
stias et persecutiones sed erunt primi pro spem que est
in deum. Beda. Potest sane hoc quod ait. accipiet
et centenas tantum alicuius intelligi. Centenarius
quippe numerus de leua translatus in texturam.
licet eandem in flexu digitorum videatur habere fi-
guram. quam habuerat denarius in leua. tamen qua-
titatis magnitudine sursum creuit. quia videlicet
omnes qui propter regnum dei temporalia spreuerunt
et in hac vita persecutionibus plenissima eiusdem
regni gaudium fide certa degustant. atque in expe-
ctatione patrie celestis que significatur in dextera
omnium electorum delectatione fruuntur. Verum quia
multi virtutum studia non eadem qua incipiunt in
tentione pietatis consumunt. mox subinfertur. Mul-
ti autem erunt qui. Cotidie enim videmus multos in
laico habitu constitutos. magnis vite meritis ex-
cellere. et alios a prima etate spirituali studio fer-
uentes. ad extremum otio torpente lasciscere. atque
inerti stulticia quod spiritu cepere carne consumere.

Erant autem in via ascen-
dentes hierosolimam
et precedebat illos ihesus
et stupebant et sequen-
tes timebant. Et assu-
mens inter duodecim
cepit illis dicere que
essent ventura. Quia
ecce ascendimus hie-
rosolimam. et filius ho-
minis tradetur principi-
bus sacerdotum et scri-
bis et senioribus. et con-
demnabitur eorum morte.
et tradent eum genti-
bus et illudetur et con-
spuent eum. et flagel-
labunt eum. et interfici-
ent eum. et tertia die
resurget.

Beda. Meminerat
discipuli sermonis.
quo dominus se passi eum
multa a sinibus sacra-
dotibus et scribis pro-
dixerat. Et ideo hie-
rosolimam tendentes
stupebant. et hoc est
quod dicitur. Erant autem
in via ascendentes ie-
ro. et prece. illos ihe-
sus. Tunc. Ut ostendat
dat quod ad passionem pro-
currit et quod non resur-
git morte pro nostra
salute. Et stupe. et se-
que. time. Beda.
Ne vel ipsi cum eo oc-
ciderent. vel saltem
ille cuius vita et ma-
gisterio gaudebant
inimicorum manibus oc-
cideretur. Preuidens
autem dominus ex passione
sua discipulorum animas
propter bandos. eis et
passionis penam et re-
surrectionis sue gloria

intencioni candelcens. Neq; em rotterant il
lum thronum excelsum et cathedram que est a dex
tris patris. sed vnu solum petebat sed potius pri
matu et alijs preesse. Quidam em audiuerat dictu
de apostol q sup. xij. thronos essent sessuri. qd
esset qd dictum e ignorates inter ceteros petu
erunt primatu. Ad secundu dicenduz e q tale do
minu potestate filij non transcendit. sed qd in ma
theo dicitur patum e a patre meo. idem est ac si di
ceret a me. Vnde et marcus no dixit hic a pre meo
Quod ergo hic xps dicit. tale e. Moriemini inq
ppter me. Non tn hoc sufficit ad hoc q vos pmi
ordine obtineatis. Si em alicuius alius cu marti
rio venerit. emne alias virtutem possides multa
vobis maiora possidebit. his em parat pmatu
qui p opa possunt fieri primi. Sic igit dominus
sua respohone eos instruit. vt no vane a manib
p primatib; molestent. simul aut e et eos noluit
otrustare. Beda. vel non est meū vobis dare id
est sup bis hoc em adhuc erant. alijs patum est.
et vos alij estote id e huiles. et vobis patu est.

Et audientes decem
ceperunt indignari
de iacobo et iohanne
Ihesus autē vocans
eos ait ill. scitis quia
hi qui vident princi
pari gentib; domina
tur eis. et pncipes eo
rum potestate habet
ipsoz. Non ita e aut
in vobis. sed quicunq;
voluerit maior fieri.
erit vester mister. Et
quicunq; voluerit in
vobis pmi esse. erit
omniu seruus. Nam
filius hominis no veit
vt ministraret. sed vt
ministraret. et daret
anima suam redēpcō
nem pro multis.

matu. gēt. illi e. Vn sequit. ait ill. Scitis qz hi q
vident prim. gen. do. eis. et prim. eoz po. ha. ipz
soz. Gentiliu pncipes tiranice et domiabilē ad
pncipatu se ingerūt. Sequit. no aut ita e in vo
bis. Beda. In quo dicitur eu maiorem esse q mi
nor fuerit. et illu dnm fieri. q omnium suus fit fru
stra igit aut illi immoderata q esierāt. aut isti do
lent sup maioz. desiderio. cu ad sumitatem totutu
non potencia. sed humilitate veniat. Deinde ppor
nit exemplū vt si dicta pūpenderent. erubescer
rent ad opa. et dicit Nam et filii homi. no ve. vt

ministrat. ei. sed vt minist. et da. am. suaz. redem. p
multis Theo. quod maius est q ministrare. cum
em alijs. p eo cui ministrat morit. quid isto pt ee
maius et mirabilius. sed tn ista ministracō et hu
militatis descēssus gloria ei9 erat et oim. Ante
em q homo fieret. solum ab angelis notus e. cu
autem factus est hō et crucifixus est. no tm ipse
gloria habet. sed et alios in ptiapacōne sue glē
hūscēpit. et dominat9 est p fidem orbis terre.
Beda. Non aut dixit anima suā redēpcōne dare
p omnib; sed p multis id est q credē voluerūt

Et veniūt hiericho.
Et pliciscente eo de
hiericho et discipulis
eius et plurima multi
tudine filij timei bar
thimeus cecus. sede
bat iuxta viam medi
cans. Qui cū audiss;
q ihesus nazarenus e
cepit clamae ac dice
re filij dauid ihesu mi
serere mei. Et commina
bant ei multi vt tace
ret. At ille multo ma
gis clamabat dicens
filij dauid miserere mei
et stas ihs pcepit illu
vocari. Et vocant ce
cum dicētes ei anime
qor esto surge vocat
te. Qui proiecto vesti
mento suo exiliens ve
nit ad eum. Et respon
dens ihesus dixit illi
Quid tibi vis faciam
Cecus autem dixit ei
Raboni vt videam
Ihesus autē dixit ei.
Vade fides tua te sal
uū fecit. Et cōfesti vi
dit et seqbat eū in via

vero quis omino eodem mo factu. tn in alio ce
co intelligend9 est. par cōmemorare miraculū.
et eiusdem miraculi modū parē sequit. qui cu
audisset q ihesus nazare. est cepit clama. et dice
re. filij dauid ihesu miserere mei. Cris. filium
dauid vocat cec9 dnm. ptereū turbe laudē au
diens. ac pphetaz. expectacōe opleta cōficat9
Sequit. Et cōminantur ei mul. vt taceret.

jero. Passioi domini
appropiati. ciuitatis
nom respōdet. s. ei
Et ve. ier. iericho lu
na siue anathema inē
ptat. defec9 at car
mis xpi pparacio est
iherusalem celestis.
Sequitur. Et ptra
scēte eo a de iericho
a discipuli eius a plu
rima multitudo fili
us timei barthime9
cecus sedebat iux vi
am mendicās. Be
da. Mathe9 duos iu
yta viam sedentes et
ad dominū clamātes
cecos dicit esse illu
natos. Lucas aut cū
appropim quaz. jeri
cho pari ordine illu
natus ab eo cecū esse
perhibet. vbi nemo
sanū sapiens. puret
euāgelistas sibimet
contraria scribere. s
alium pleni9 scribe
re q alter omisit. in
telligendū est ergo
vnu eoz fuisse port
simū. qd ex b apparz
et qd nomen eius et
nom patris ei9 mar
cus cōmemorauit.
Aug. de cōsen. euā.
hinc est ergo q ipz
solū voluit omemo
rare marcus. cui9 il
luminacō tam claraz
f. mā huic miraculo
cōpauit. q erat no
ta calamitas. lucas

Orige tanq̄ fidei dicit. Nui primi crediderāt in
crepabāt ei clamāti fili dauid vt tacēt. et nō ap
pellaret eum cōtemptibili nomine. sed diceret fi
li dei miserere mei. ille autē nō destitit. Vnde seq̄
tur Ille autē magis clama. fili dauid miserere mei.
Cuius clamorem dñs exaudiuit. vnde sequit̄. Et
stans ih̄s p̄re. iluz vocari. Vide autē q̄ inferior
est cecus de quo lucas loquit̄. Nam nec ih̄s euz
vocauit vt matheus dicit. nec iussit eum vocari.
vt hic dicitur. sed iussit eum ad se adduci. q̄si non
potentē p̄ se venire. Iste autē cecus ad imperiū
dñi vocat̄. vnde sequit̄. Et vocāt eū dicentes ei.
A. nimequior esto. surge vocat te. ille autē abijci
ens vestimentū venit ad eum. Sequit̄. qui p̄iec
to. vesti. suo. venit ad euz. forte vestimentū ceci
et medicātis vel amētuz intelligit̄ cecitatis et mē
dicatitatis quo fuerat circūdat̄. quod abijciens
venit ad ih̄sū. quē appropinquātem dñs inter
rogat. vnde sequit̄. Et respondēs ih̄sus ait illi.
quid tibi vis faciam. Beda. Nūquid qui lumen
reddere poterat. quid vellet cecus ignorabat.
Ad hoc ergo requirit vt petatur. ad hoc req̄rit
vt cor ad oracionē excitet. Cris. Vel querit ne
scz aliquis estimaret q̄ aliud volēt accipe aliud
daret. Eten̄ consuetudo erat eius volūtatez curan
dozum. vniuersis facere manifestā. et tūc mede
lam inducere vt alios duceret in celū. et vt ostē
deret eum q̄ curand⁹ erat gracie dono digne po
tiri. sequit̄. Cecus autē dixit ei. Raboni vt videā

Beda. Paruipendit em̄ extra lucem cecus ali
quid querere. qz et si habere cecus quodlibet p̄
fine luce non potest videre quod habet. Hier.
Considerās autē ih̄sus promptā volūtatem. cō
plecōne desiderij remunerat. Orige. sup math.
Dignus autē est dicere. Raboni. vel sicut in alijs
dicit̄ dom. ne. q̄ fili dauid. Vñ p̄pter illud q̄ dix
it fili dauid. nō p̄stitit ei sanitatem. sed p̄ hoc
q̄ dicit. Raboni. vnde sequit̄. Ihesus autē dixit
ei. vade fides tua saluū te fecit. Et cōfestim vidit
et sequeba. eum in via. Theo. Grata em̄ est aīa
ceci in eo q̄ sanus effectus ih̄sū nō reliquit. s̄
secutus est eum. Beda. Mistice autē hiericho q̄
interpretari dicit̄ luna. defectum nostre mutabili
tatis designat. appropinquans dñs hiericho lu
men ceco reddidit. qz venēs in carne et passioni
appinquās mltos ad fidē adduxit. nō ei p̄mis in
carnacōnis sue tempibus. sed paucis anteq̄ pate
retur annis. misterium verbi mūdo exhibuit.
Hier. Cecitas etiā ex pte facta iudeis illustrat̄
in fine quādo eis mittet heliam p̄phetā. Beda.
Quod aut appropinquās hiericho vñ illumina
uit. ac p̄ficiens de hiericho duos. hoc in tima
uit. q̄ ante passionem suā vñ tantū populo iuda
orum p̄dicauit. post resurrectionem vero atqz p̄
ascensionē suā p̄ apostolos et iudeis et gentib⁹
diuinitatis et humanitatis sue arcana patefecit.
Quod vero marcus vñ illumiatum scribit ad gē
cium salutē respicit. vt eoz. quos instituebat ad
fidez. saluacōm. figura agrueret Mathe⁹ vero
qui cōdentib⁹ ex hebreis suū scribebat euāgelij
vñ. quod in gentiū quoqz noticiam erat puentu
rum. recte duos dicit illuminatos. vt ad vtrunqz.

populū fidei graciā p̄tinere doceret. Proficiēte
te iḡ s̄ dñs et discipulis eius et plurima multitu
dine de hiericho. cecus sedebat iuxta viam men
dicās. Nui ascendēte ad celos dñs et multis fide
lium sequētib⁹ p̄mo cūctis ab imicō mūdi electis
vñ cum illo iam iam regni celestis ingrediētib⁹
mor gentium populus cepit sue illuminacōnis
spem habere. qui medicat iuxta viam sedēs qui a
nec dum iter veritatis ingrediens ad hoc puen
re contendit. Hier. Populus etiā iudeoz qui
scripturā cōseruat. nec cōplet. iuxta mensurā mē
dicās esurit. Clamat autē fili dauid miserere mei.
qz p̄ merita patriarchaz. iudaicus populus illu
minat̄. Cōminantē autē ei multi vt taceat. qz pec
cata et demonia cōpescunt clamorem paupis.
sed ille magis clamabat. quia in graue scēte bello
manus ad lapidem adiutorij hoc est ih̄sū nazare
num cū clamore leuande sūt. Beda. Popul⁹ etiā
gentiū. agnita fama nomis cristi particeps eius
fieri querebat. Cui stradicēbāt multi. primo iu
dei deinde etiā gentiles. ne illuminādos mundus
cristum inuocaret. nec tamē impūgnantiū furor
eos. qui ad vitam erant p̄ordinati. valebat sa
lute p̄iuare. Clamantem autē cecum transiēs au
diuit. qz p̄ humanitatē suam misertus est. qui p̄
diuinitatis potentiam mentis nostre tenebras ex
cludit. Quod em̄ p̄pter nos natus et passus est.
quasi transijt ih̄sus. quia hec actio temporalis est.
Stare autē dei. est immutabilē cūcta disponere.
clamantē autē cecum dñs vocat. cum populo gen
cium p̄ predicatores verbus fidei mittit. Nui vo
cantes cecum ammequiorē esse et surgere atqz
ad dñm venire p̄cipiūt. cum p̄dicando mōctis.
spem eos salutis habere. ac de corpe vicioz eri
gi atqz ad virtutum studia se accingere iubent.
p̄iecō autē vestimento exiit. qui abiectis mūdi
retinaculis expedito mentis gressu. ad largito
rem eterne lucis p̄perat. Hier. Venit etiā iu
daicus populus. exiliens. nudus. veteri homine
vt hirculus saliens sup montes. qz segnicie de
ponens p̄phetas ap̄stolos in altis cōsiderans
ad supna se exendit. Quā oueniens autē est ordo
salutis. Audiuim⁹ p̄mo per p̄phetas deinde cla
mamus p̄ fidem. postea vocamur p̄ apostolos
surgimus p̄ penitentia exuimur p̄ baptismū. In
terrogamur p̄ voluntatem. cecus autē interroga
tus hoc requirit. vt videat voluntatem dñi.
Beda. Initemur ergo et nos eum. nō diuicias. nō
terrena bona. non honores a dñs sed lucem que
ramus. quāz videre cum solis angelis possumus
ad quā via fides ē. Vñ et ceco r̄ndetur fides tua
te saluū fecit. vidz at̄ et sequit̄ q̄ bonū q̄d t̄lligit
opā ih̄s ei sequit̄ q̄ bonū q̄d itelligit opā qui
imitat̄ q̄ p̄sperari s̄ mōdo noluit. ob p̄bia irrisio
nes tolleravit et qz rez. corpaliū delectacōne a
gaudio m̄no cecidi⁹ cū q̄ amaritudine illic redea
tur oñdit. Theo. Dicit at̄ q̄ secut⁹ ē dñm in via
scz i hac vita. qz p̄ hāc excludūt oēs q̄ h̄ eū nō
sequūt̄ ad opāda mādata e⁹. Hier. vel via ista
ē q̄ dixit Ego sū via veritas et vita. s̄ ē via angu
sta. q̄ ducit ad ardua hierosolime et bethanie ad
montē oliuaz. q̄ est mons lunis et solacōnis.

CAPIT. XI.

Ecum appropinquaret iherosolime et bethanie ad montes oliueti. mittit duos ex discipulis suis et ait illi. Item castellum quod est contra vos. et statim introeuntes illic inuenietis pullum ligatum super quem nemo adhuc hominum sedit. soluite et adducite illum. Et si quis voluerit. quod facitis. dicite. quia domino necessarium est et continuo illum dimittet huc. Et abeuntes inueniet pullum ligatum ante ianuam foris in biuio. et soluit eum. Et quidam de illis stantibus dicebant illis. quid facitis solucentes pullum. qui dixerunt sicut preceperat illi ihesus. et dimiserunt eis. Et adduxerunt pullum ad iherosolimam. et imposuerunt illi vestimenta sua et sedit super eum. Multi autem vestimenta sua strauerunt in via. Alij autem frondes cedebant de arboribus et sternerant in via. Et qui preibant et qui sequebantur clamabant dicentes. Osanna benedictus qui venit in nomine domini. benedictum quod venit regnum patris nostri dauid. osanna in excelsis.

et soluit eum. Aug. de concordantia euang. Mat. the. alinam dicit et pullum. Ceteri autem de alina

Crif. postquam dominus sue virtutis sufficientes experientiam declarat. et cruci instabat in iherosolimis. omnia cum iam maiori agit claritate que aduersarios inflammatura erant. Et ideo quis multociens prius ascendit hierosolimam nunquam tamen cum tanta excellentia sic modo Theo. ut si velint valeant gloriarum eius agnoscere et prophetias de eo completas scirent. quod est verus deus. Si vero noluerint. maius fiet eis iudicium. quia tot claris miraculis non crediderunt huiusmodi adventus claritatem euangelista describens dicit. Et cum appropinquaret hierosolime. et bethanie ad montes oliueti mittit duos ex discipulis suis. Beda Bethania villula est siue ciuitas in latere montis oliueti ubi lazarus est suscitatus a mortuis. quod autem discipulos miserit ad quid ostendit. subdens. et ait illis. Item in castellum quod est contra vos Theo. Considera uero quanta dominus discipulis preceperit scilicet quod inuenirent pullum ligatum super quem nemo adhuc hominum sedit. soluite et adducite illum. Et qui impedirent ab accipiendo. Unde sequitur. Et si quis uobis dixerit quid facitis. dicite quia domino necessarium est. Et qui hoc dicto permittere uoluerit. unde sequitur. et continuo illum dimittet huc. Et sic dominus preceperat. ita impletur. unde sequitur. Et abeuntes inueniet pullum ligatum. ante ianuam foris in biuio.

facient. Vbi ergo utrumque factum potest intelligi nulla repugnantia est nec si alius unum. alius alium commemoraret. quanto minus moueri oportet si alius unum. alius utrumque commemoret. Sequitur. Et quidam de illis stantibus dicebant illis. quid facitis solucentes pullum. qui dixerunt eis sicut precepit illi ihesus. et dimiserunt eis super pullum Theo. Non autem hoc permittit. nisi diuina uirtus eis inueneret cogens illos. presertim quia rurales existentes et colom. permiserunt pullum auferre. Sequitur. Et adduxerunt pullum ad iherosolimam. et imposuerunt illi vestimenta sua et sedit super eum. Crif. Non quidem quod ex necessitate a monte oliueti usque hierosolimam per pullum ire dominum oportebat. cum iudeas et omnem galileam. pedes perambulauerat. sed signum erat quod fiebat. sequitur. Multi autem vestimenta sua strauerunt in via. Hier. Sub pedibus pulli asine. Alij autem frondes cedebant de arboribus et sternerant in via. Magis autem ad ornatum et ad sacramentum pertinet. quam ad necessitatem. sequitur. Et qui preibant et qui sequebantur clamabant dicentes. Osanna benedictus qui uenit in nomine domini. Multitudo enim donec corrupta non fuit cognouit quod congruum erat. propter quod honorificauit iherosolimam uniusquisque secundum propriam uirtutem. Unde laudantes. ipsi. hymnum leuiticum assumpserunt dicentes. Osanna quod secundum quosdam idem est quod saluum me fac. secundum uero quosdam item quod hymnus. Estimo autem primum esse uerius. Nam in ceteris modis decimo septimo psalmo habetur. O domine saluum me fac. quod in hebraico scriptum est Osanna. Beda. est autem Osanna uerbum hebraicum compositum ex duobus. corrupto et integro. Salua namque siue saluifica apud eos dicitur. At uero anna. interiectio est deprecantis. quod apud latinos interiectio est dolentis heu. Hiero. Osanna igitur id est saluifica dicitur. ut homines saluentur ab eo benedicto uincente. et ueniente in nomine domini id est patris sui. quoniam filius de patre suscipit nomen. et pater de filio Crif. Sic ergo dant deo gloriam dicentes. Benedictus qui uenit in nomine domini. Benedicunt etiam regnum christi dicentes benedictum quod uenit regnum patris nostri dauid Theo. Regnum autem dauid regnum christi dicebant. Et quia de semine dauid christus descendit. filius quod quia dauid interpres dicitur manu fortis. Quis enim fuit manu fortis nisi dominus cuius manus tot et talia miracula operata est Crif. Unde et multociens. prophete dauid christum nuncupant. propter originem christi ex dauid secundum carnem. Beda. Legimus autem in euangelio iohannis. quod ne faceret eum regem in monte fugit. Nunc autem ubi passurus hierosolimam uenit. non refugit eos qui se regem nuncupant ut aperte doceret. quia non temporalis et terrenus. sed eternus in celis rex esset imperans. atque ad regnum per contemptum mortis perueniret. Notandum autem quanta sit consonantia turbe cum uoce gabrielis qui ait. Dabit illi dominus deus. sedem dauid patris sui. ut scilicet gentes cui dauid quodam temporalis regni gubernacula prebuit. hanc ipse uerbis et factis ad regnum celeste uocaret. Crif. Et ulterius dant gloriam deo cum subdunt. Osanna in excelsis id est hymnus et gloria sit uniuersorum deo qui

est in excelsis. Hier. vel osanna id est saluifica
in excelsis et imis id est ut iusti edificent in rui-
nam angelorum et terreni et subterranei etiam salu-
tur Misticte ante appropinquat dominus iherosolime
que est visio pacis. In qua manet fixa immobilis
que felicitas. que secundum apostolum est omnium crediturum

Beda bethania autem domus obedientie dicitur
quia multos ante passionem suam docendo. domum si-
bi obedientie effecit. et in montem oliueti posita
esse dicitur. quia ecclesiam vinctione spiritualium caris-
matum. et scientie pietatisque luce refouet. Misit autem
discipulos in castellum quod contra eos erat. hoc
est doctores. qui indocta omnibus loca. quasi contra
positi castelli membra euangelizando penetrarent do-
minauit. Hier. Bini vocantur et bini mittuntur di-
scipuli christi. quoniam caritas non consistit cum vno ut
dicitur. ve soli duo educunt hebreos de egipto.
Duo deportant botrum de terra sancta ut super pre-
positi iugant opus et scientiam et duo mandata de
duabus tabulis proferant. et duobus fontibus ab-
luantur de duobus vetricibus arcam domini portent et inter
duos cherubim deum agnoscant spiritu et mente psallentes

Theo. non autem erat ei necarius pullus. sed eum quasi
condens quod debeat se ad gentile populum transferre
Beda. Pullus enim asine lasciuus et liber. populum na-
tionum significat. super quem nemo adhuc hominum
sedit. quia nemo rationabilium doctorum frenum
correctionis. que vel linguam cohibere a maiore. vel in-
artam vite viam ire cogere. vtilia suadendo
contulerat. Theo. Inuenit autem pullum ligatum
ante ianuam foris. quia populus gentilis erat vin-
culus ligatus peccatorum suorum ante ianuam fa-
dei. id est extra ecclesiam. Ambrosius super lucam.
Vel inuenit eum ligatum ante ianuam. quia
extra christum quicumque est foris est in via. Qui autem
in christo est foris non est in transitu. siue in biuio.
addidit ubi nullius certa possessio. non presepe
non alimenta. non stabulum. misera seruitus cui
vagus ius est. Plures enim dominos habet. qui vnum
non habet. Alieni alligant ut possideant. iste solus
vult ut teneat. Vehementiora enim dona nouit esse.
que vincula. Beda. vel recte in biuio stabat. quia
non viam certam vite fideique tenebat. sed plures
dubiosque sectarum calles sequebatur erroneus.
Hier. Vel in biuio id est in libertate arbitrii du-
bitans inter vitam et mortem. Theo. vel in biuio
id est in vita hac. solutus est autem a discipulis
per baptismum et fidem. Hiero. Quidam autem
dicebant. quid facitis. ac si dicerent. Quis potest
dimittere peccata. Theo. Vel prohibentes sunt
demonibus. quibus fuerunt apostoli fortiores.
Beda. vel magistri errorum qui venientibus ad
salutem gentium doctoribus obstitabant. At pro
quod fidei dominice potestas apparuit credentibus ad-
uersariorum querelis. liber credentium populum
ad dominum quem corde portaret adducebatur
Vestimenta autem apostolorum. que illi imponuntur
vel doctrina virtutum vel discretio scripturarum
vel ecclesiasticorum dogmatum varietates intelli-
gi possunt. quibus illi corda hominum ante mundum
frigida. que christo fessore digna fiant operiunt.
Hiero. vel imponunt vestimenta sua. in scolam

primam immortalitatis. per baptismi sacramenta
afferunt. Sedit autem hieronimus super eum. id est in
eis regnare cepit. ut non regnet peccatum in la-
sciuia carne. sed iusticia et pax et gaudium in spiritu
sancto. Multi autem strauerunt vestimenta sua in
via sub pedibus pulli asine. Qui sunt pedes. nisi
extremi qui portant. quod ad iudicandum con-
stituit apostolus. qui et ipsi et si non sunt dorsum
in quo sedit dominus. tamen cum militibus a iohanne in-
struuntur. Beda. vel multi vestimenta sua in
via sternunt. quia sancti martires pro se carnis
amicum exuentes. simplicioribus dei famulis viam
suo sanguine parant. Multi etiam vestimenta sua
in via sternunt. quia corpora sua per absten-
tiam domant. ut dei iter ad montem parant. vel
exempla bona sequentibus prebeant. frondes
autem vel ramos de arboribus cedunt. qui in
doctrina veritatis semina patrum de eorum elo-
quio rapiunt. Et hec in via dei ad auditoris ani-
mum venientis humili predicatione submitunt

Theo. Sternamus et nos viam vite nostre ce-
dentes ramos de arboribus sanctos imitantes.
nam arbores sancti sunt. de quibus ille ramos
cedit. Qui virtutem imitatur eorum. Hiero.
Iusti enim ut palma florebut angustis et adibus
lati in floribus et fructibus. quoniam bonus odor christi
sunt. sternunt viam mandatorum dei bona fama
Qui prebent prophete sunt. et qui sequuntur
apostoli. Beda. Et quia omnes electi. siue qui in
iudea esse poterant. Siue qui nunc in ecclesia ex-
istunt in mediatorem dei et hominum crediderunt
et credunt. Qui preeunt et qui sequuntur osanna
clamabant. Theo. Sed et qui preeunt et qui
sequuntur nostrorum actuum ad laudem sint dei.
Quidam enim in preterita vita bonum fecerunt inicitum
sequens. hoc non est ut pro. neque in laudem dei finita.

Et introiit hieroso-
limam in templum. et cir-
cumspectis omnibus cum
in vesperis hora exiit in
bethaniam cum. xij. et
alia die cum exiret a be-
thania esuriit. Cumque
vidisset alio sicum
habentem folia. venit
siquid forte inueniret
in ea. Et cum venisset
ad eam nichil inuenit
propter folia. Non enim
erat tempus ficorum et
respondens dixit ei.
Jam non amplius met-
num quisque ex te fruc-
tus madducet et audi-
ebant discipuli eius.

Beda. appropin-
quante tunc passionis
appropinquare vo-
luit dominus. hoc
passionis. ut per se
intimaret quia suam
sponte mortem subi-
ret. Unde dicitur. et
introiit hierosoli-
mam in templum. quod
autem ingressus cui-
tatez primo templi
adit. formam nobis
religionis quam se-
quamur demonstrat
ut cum forte quem-
libet locum. in quo
sit domus omnis in-
mus. Primo ad hanc
diuertamus. hoc quod
intelligendum est.
quod tante fuerit dominus
paupertatis. et ita
nulli sit adulatus. ut
in verbe maxima nul-
lum hospitem nullans

inuenit mansionem. In agerulo puulo apud
 Iazarum sororeſq; eius habitaret. eoz. quippe vi
 cus bethania est. Vnde ſequit̄ Et circumſpectis
 omibus ſiquis cum hoſpicio ſuſcipet. cū iam ve
 ſpera eſſet hora exit in bethaniam cum duodeci
 ſon hoc ſemel fecit. ſed p omnes quinque dies. ex
 quo hieroſolimā aſcenderat. vſq; ad temp⁹ pal
 ſionis. hoc ipſū ſemp agere ſolebat. vt p diem in
 templo doceret. nocte vero exiens moraretur in
 monte oliueti. Sequit̄. Et alia die cum exiret a be
 thania eſuriit. Cris. qualiter autē mane eſurie
 bat vt matheus dicit. niſi qz diſpēſatue hoc car
 ni ſue conceſſit. Sequit̄. Cūq; vt diſſet a longe
 ficum habentē folia venit ſiquid forte inueniret
 in ea. Maſteſtū eſt autē q hoc ſedm ſuſpicionem
 diſcipuloz dicitur. qui eſtimabāt ppter hoc cri
 ſtum ad ficulneaz acceſſiſſe. Et ppter hoc ficulneā
 ipſā maledictam eſſe. q in ea fructum nō inuenit
 ſtam ſequit̄ Et cum veniſſet ad eam. nihil inuenit
 ppter folia. non em erat tempus ficoz. Et reſpon
 dēs dixit ei. Jam non ampl⁹ metnum quiſquā ex
 te fructum manducet. Maledicit ergo ficulneam
 ppter diſcipulos vt oſidant. Quia em vbiq; be
 neficia tribuebat. nullūq; puniebat. Oportebat
 autē eius punitiue virtutis demōſtracōnem pre
 bere. vt diſcerent q poſſet etia; iudeos pſe quē
 tes ſiccare noluit hoc demōſtrare in homib⁹. vñ
 in planta ſue punitiue virtutis p̄buit ſignū. Vñ
 oſtendit q pncipaliter ppter hoc ad ficulneā ve
 nit. nō ppter eſuriam. Quis em tam inſcius eſt q
 matutino tempe tali ſtimulare eſurie. Aut quid
 eſt quod impediret eū cōmedere anteq; domum
 exiret. ſedq; poſſet dici q viſio fructus ex ita uit
 in eſuriam appetitum. ſon em erat ficoz temp⁹
 Sed ſi eſuriebat. cur de alio cōmedere nō q̄rebat
 ſed de ficu. fructus ante temp⁹ tribuere nō valē
 te. qua etiā pena erat dignum. ficū fructum non
 habere aſi tempus. Ideoq; ex his ſufficienti ſillo
 gizzati poſſe. q p̄p̄iam volebat demōſtrare vir
 tutē. vt nō frangerent animis in eius paſſione
 Theo. Volens oſtendē diſcipulis q ſi vellet
 hos qui crucifiguri erant ipſū. in momēto poſſet
 exterminare. Miſtice autē domin⁹ introiuit in tē
 plum. ſed ruruſ exiuit. oſtendens q ipſū relinq̄
 ret deſertū et in rapinā. Beda. Circuſpiciat autē
 omia corda. et in contradicentib⁹ veritati. et nō
 inueniens vbi caput reclinet. ſecedit ad fideles.
 et in eis qui obediūt. manſionem facit. Bethania
 naq; domus obedientie dicit̄. Hiero. Mane
 autē ad iudeos venit. atq; nos in veſpa mūdi vi
 ſitat. Beda. Sicut autē parabolas loquit̄. ita a
 epatur. ideo eſuriens in ficu fructū querit. cuius
 nondū temp⁹ eſſe nouit. et tamē eam perpetua
 ſterilitate damnauit. vt oſtenderet plebē iudeo
 rum ppter folia id eſt verba iuſticie que habebat
 ſine fructu id eſt bono ope non poſſe ſaluari. ſed
 ſcindi et in ignem miti. Eſuriēs ergo id eſt ſalus
 tem humani generis deſiderans. vidit ficum id e
 iudeū habentē folia id eſt eloquia legis et p̄pha
 rum. et queſiuit in ea fructum boni opis. docēdo
 corripiendo miracula faciendo. et nō inuenit. et
 ideo dāpnauit. tu quoq; ſi nō vis dāpnari a p̄po

in iudicio. arbor ſterilis eſſe caueto. ſz poti⁹ pau
 peri criſto fructū pietatis quo indiget offer.
 Cris. Eſt autē et aliter dicere q dñs ante temp⁹
 fructum queſiuit in ficu. et nō inueniens maledi
 xit quia omnes qui mādata legis adimplent. iſti
 ſuo tempe fructificare dicunt. ſicut eſt illud mā
 datū nō mechaberis. Quia autē nō ſolū nō mechabē
 ſed pmanet virgo quod eſt magis virtutib⁹ ex
 cedit. Dominus autē a p̄fectis non ſolū erigit vt
 virtutes obſeruet. ſed ſup mandata fructificet.

Et veniunt hieroſoli
 mam. Et cū introiſſet
 in tēplū cepit eijcere
 vendētes et emētes i
 templo et menſas nū
 mulariorum et cathe
 dras vedēciū colum
 bas euertit et nō ſine
 bat vt qſq; traſſerit
 vas per templum. Et
 docebat eos dicens.
 Nonne ſcriptum eſt
 qa domus mea dom⁹
 oracionis vocabitur
 cūctis gentib⁹. Vos
 autē feciſtis eam ſpelū
 cam latronum. Quo
 audito pncipes sacer
 dotū et ſcribe quere
 bant quomodo eū p
 derent. Timebāt eni
 eū qm vniuēſa turba
 admirabatur ſuper
 doctrina eius.

Beda. Quia male
 dicendo ſicut inſtru
 ctioſa. p figurā do
 minus fecit. hoc idē
 mox apertius oſtendit
 eijciendo improbos
 de templo. fic⁹ em
 non peccauit. ſi ante
 temp⁹ fructum non
 habuit. ſed ſacerdo
 tes. vñ dicit̄. Et ve
 nit hieroſolimam.
 Et cum introiſſet in
 tēplū cepit eijcere
 vendē. et emen. in
 templo. Et quidem
 credendum eſt q ea
 tū vendi vel emi re
 perit in templo que
 ad miſteruz templi
 neceſſaria eſſent. Si
 ergo ea que alibi ſi
 bere geri poterant
 dñs i domo ſua tēp
 alia negocia geri nō
 patit̄. Quātomagis
 p ea q nūq; fieri licz
 pl⁹ celeſtis ire merē
 tur. Si in edib⁹ deo
 ſacratis agunt. Se
 quit̄. Et menſas num
 mulariorū Theo.
 ſummularios vocat
 cāplozes nūmorum

ſummus enim gen⁹ eris minuti eſt. ſequitur Et
 cathedras vendēcium columbas euertit. Be
 da. Quia ſpirituſ ſanctus in columba ſuper do
 minum apparuit. recte p columbas ſpirituſ ſancti
 carismata deſignant. Columba igit̄ vendit̄. quā
 do manus impoſito p quā ſpirituſ ſanctus accipi
 tur ad pretium prebet̄. Cathedras autē vendē
 cium columbas euertit. qz qui ſpiritale graciaz
 venūdant. vel ante homines vel ante dei oculos
 ſacerdocio priuant̄. Theo. Sed et ſiquis baptiſ
 matis graciaz et puritatē tradiderit demom per
 peccatum. ſuam colūbam vendidit. et ppter hoc
 foras de templo eijcitur. Sequit̄ Et non ſine. vt
 quiſquis traſſer. vas p templū. Beda. De va
 ſis illis dicit que mercandi gracia inferebantur.
 Ceterum abſit. vt vaſa deo dedicata domi nus eij
 ceret de tēplo. vñ introferre. p̄hiberet in tēplū
 vbi futi examinis p̄tendit exemplū. qz ſ eccleſia

repellit reprobos. et ne ultra ad inturbandam ecclesiam intrent. et erno eos verberare compescit. Sed et peccata que cordibus fidelium merant. diuinitus immissa opunctio tollit. et ne ultra repetant. diuina in eis gracia adiuuat. Sequitur. et docebat eos dicens. Nonne scriptum est. quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis gentibus. Videro. Iuxta isaiam. Vos autem fecistis eam speluncam latronum. iuxta hieremiam. Beda. Omnibus inquit gentibus. non vni geniti iudee. nec in vno hierosolime vrbis loco. sed in toto orbe terra. Et nequaquam thaurorum et hircorum et arietum. sed orationis. Theo. Spelunca autem latronum. templum nominat propter lucrum. Genus namque latronum ad lucrum se congregat. quia ergo illa animalia que ad sacrificium oblata erant. causa lucri vendebant latrones ipsos dixit. Ad hoc enim in templo erant vel ut non dantes corporaliter persequerentur. vel dantes spiritualiter necaretur. Templum etiam et domus dei. mens est. et conscientia fidelium que si in lesione primi pueras cogitationes profert. quasi in spelunca latrones resident. Ergo mens fidelium. spelunca latronum fit. quoniam relicta simplicitate sanctitatis. illud conatur agere. quo valeat primis nocere.

Aug. de consensu euang. Iohannes autem longe diuerso ordine hoc narrat. vnde manifestum est. non semel. sed iterum hoc esse a domino factum. sed illud primum commemoratum a iohanne. hoc vltimum a ceteris tribus. Theo. quod etiam est in maiorem redargutionem iudeorum. Quia cum dominus hoc tocies fecerit. ipsi minime se corripuerunt. Aug. de consensu euang. In hoc etiam marcus non eundem ordinem tenet. cum mattheo. Sed quia matheus ita connectit. Et relicta illis abiit foras extra ciuitatem in bethaniam. vnde mane reuertente in ciuitatem. arbori maledixisse commemorat. Probabilius creditur ipse potius tenuisse ordinem temporis de vendentibus et ementibus. et eiectione de templo. Preterea misit ergo marcus quod prima die factum est. cum intrauit in templo. et recordatum interposuit cum dixisset quod non inuenit aliquid nisi faculnea preter folia. quod secundo die factum est sic ambo testantur.

Glosa. quem autem effectum correctio domini in ministris templi habuerit. ostendit euangelista cum subdit. Quo audito princeps sacerdotum et scribe queriebant quomodo eum perderent. Secundum illud amos. Odio habui. ut corripientem in porta. et loquentem perfecte abominati sunt. Ab hoc autem tam iniquo proposito. ad tempus solo timore retraherentur. Vnde subditur. Timebant enim eum quoniam vniuersa turba admirabatur super doctrinam eius. Erat enim docens res sicut potestatem habens. et non sicut scribe eorum et pharisei ut alibi legitur.

Et cum vespera esset facta. egrediebatur de ciuitate. Et cum mane transiret. viderunt ficum aridam factam a radicibus. et recor-

Uidero. Relinquit dominus post se tenebras in iudeorum cordibus ut sol egrediebatur de ciuitate ad aliam que est beniuola et obediens. Et hoc significatur. cum dicitur. Et cum vespera esset facta

datus petrus dixit ei. Rabbi. ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respondens ait illis. habetis fidem dei. Amen dico vobis. quia quicumque dixerit huic monti tollere et mitti in mari. et non hesitauerit in corde suo. sed crediderit. quia quodcumque dixerit fiat. fiet ei. Propterea dico vobis. oia quecumque orantes petitis. credite quia accipietis. et veniet vobis. Et cum stabitis ad orandum dimittite siquid habetis aduersus aliquem. ut et pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra. Quod si vos non dimiseritis. nec pater vester qui in celis est dimittet vobis peccata vestra.

verbo domini aruisse intellexerunt. Videro. Ficus autem arida a radicibus sinagoga est a chanaan. et a ceteris a quibus omnis sanguis ab abel usque ad zachariam requiritur. Beda. A radicibus autem arefacta est ficus. ut ostenderet gens impia. non ad tempus vel ex parte corripienda. externorum mersibus et per penitentiam liberanda sicut sepe factum est. sed eterna damnatione ferianda. vel arefacta est a radicibus ut ostendat non solum humano extrinsecus. sed diuino intus fauore funditur destituenda nam et vitam perdit in celis. et patriam in terris.

Uidero. petrus autem agnoscit aridam et abscisam radices. cui succedit oliua fructifera pulchra vocata a domino. vnde sequitur. Et recorda. petrus dixit ei rabbi ecce ficus cui maledixisti. Crisostomus. quod autem petrus et alii discipuli mirati sunt non erat perfecte fidei. non enim magnus erat hoc deo. quia ergo non manifeste nouerat eius virtutem. eorum ignorantia fecit eos in admiratione primum et ideo subdit. Et respondens ihesus dixit illis. habetis fides dei Amen dico vobis. quia qui dicit huic monti. quasi diceret non solum lignum siccare poteritis. sed et montem iussu ac precepto transmutare. Theo. Mirare autem diuinam misericordiam. qualiter nobis appropinquat quibus ad eum per fides. miraculorum virtute

egrediebatur de ciuitate. Sed occidit sol et oritur. Iohannes. Lux enim ablata a scribis. Lucet in apostolis. Vnde in ciuitate reuertitur. Propter quod subdit. Et cum mane transiret. viderunt ficum aridam factam a radicibus. Theo. Quod miraculum magni videtur in hoc quod tanta huiusmodi arbor et virides arborem sicauerit. Quia uis autem mattheo dicitur ficulneam continuo arefactam et quod videntes discipuli admirati sunt non admirerentur si nunc a marco audis ficum in crastinum arefactum vidisse discipulos. Nam sic intelligendum est hoc quod dicitur a mattheo scilicet quod non statim viderunt sed in crastinum. Aug. de consensu euang. intelligitur autem non tunc aruisse quando viderunt sed continuo quoniam maledicta est. neque enim arefescit. sed perit arefactam viderunt ac si eam continue in

condonat. quā ipse possidet p naturā. intantum
vt etiam mōtes transmutare possimus Beda.
Solent autē gentiles qui contra ecclesiā maledic-
ta scripsere. improperare nostris qz non habues-
runt plenam fidem dei. qui nunq̄ mōtes trāffer-
re potuerūt. Quib⁹ respondendū est. non omnia
scripta esse q̄ in ecclesia sūt gesta. sicut et de fac-
tis ipsius cristi scriptura testatur. fieri autē po-
tuit. si nēcitas id fieri poposcisset quō factū legi-
m⁹ precib⁹ gregori⁹ hemocefariensis cui⁹ p̄cib⁹
mons tantū spacij reliquit. structo. ibz ecclesie.
quātum opus habuerāt. Cris. vel aliter. sicut
ficum non ppter se siccauit. sed in signū hierusalē-
m ad arefactionē puenture. et ad demōstratio-
nem virtutis sue. Sic intelligendū est et de pro-
missione que est circa montem. Quis huiusmodi
trāsmutatio non sit impossibilis secundū deitūte

Hiero. Christus igit̄ qui est mons crescens de
lapide absolo sine manibus. tollitur et mittit̄ in
mare. qm̄ apostoli dicunt. Digne transferam̄ ad
gentes alteras qz vos indignos iudicastis audi-
entes verbum dei. Beda. Vel qz montis nomie
diabolus significatur. ppter sup̄biam. mons ad p̄-
ceptū eoz. qui fortes sūt in fide. tollit̄ de terra
et in mare proicit̄ cum p̄dicantib⁹ verbū dei do-
ctoib⁹ sanctis. imundus spiritus ab eoz. corde
repellit̄. qui ad vitā sūt p̄ordinati. Et in turbu-
lentis amarisqz infidelium mentibus vesaniā sue
tiramidis exercere p̄mittit̄. In quo tanto acrius
deseruit quātō amplius se dolet a lesione priorū
fuisse depulsi. Sequit̄. propterea di. vo. omnia
que oran. pe. cre. quia acci. et ve. vobis. **Thx.**
Qui em̄ ex affectu credit manifestū est qz in deū
erigit̄ cor suū et illi coniungit̄ et certificat̄ cor ei⁹
calefactum quasi suā p̄ticionem iam cōsecutū qd̄
quidem intelligibile est ei qui passus est hoc et
mibi quidem videt̄ illos hoc pati qui mensuram
et modū attendūt. ppter hoc dñs dicit qz omnia ac-
cipietis que cum fide petieritis. Qui em̄ credit
se totum dispom̄ a deo. cum lacrimis intercedens
et quasi domini pedes in orōne tenere se cogi-
tans. que iuste postulat consequet̄. Vis autē et
aliter que petis accipere. dimittite siquid cōtra
te peccauerit frater tuus. Et hoc est quod subdi-
tur Et dum sta. ad orandū. di. siquid ha. aduer.
aliquē. vt et pater vester qui in celis est. di. vo-
bis pec. vestra. Hiero. Septem versus orōnis
dominice marcus suo more in vna oracione apre-
hendit. Is autē cui dimissa sūt omnia peccata qd̄
amplius rogabit. nisi vt p̄seueret. in eo quod ob-
tinuit. Beda. Notanda est autē distinctio depre-
cantū que p̄fectam habet fidem. que p̄ dilectio-
nem opatur. ille orando vel etiā iubendo p̄ tranf-
ferre montes spirituales quō fecit paulus de heli-
mamago. Qui vero tante vestigium p̄fectōnis
necdum cōscendere queunt. postulent sibi pecca-
ta dimitti et impetabunt. si tamen in se peccanti-
bus alijs p̄mo ipsi dimittant. Sin autē hoc fa-
cere otenmūt non solum orando virtutes facere
sed nec suoꝝ p̄nt veniam osequi peccatoꝝ. Et
hoc est quod subdit̄. quod si vos nō dimis-
eritis nec p̄ vester qui in celis est. di. vo. pec. vestra.

Et veniūt rursus hie-
rosolimaz. et cum am-
bularet in templo. ac-
cedūt ad eum summi
sa. et scri. et seniores
Et dicūt illi. In qua
potestate hec facis.
aut q̄s dedit tibi po-
testatē vt ista facias
Ihesus autem respon-
dēs ait illis. Interro-
gabo vos et ego vnū
verbū. et respondete
mibi. et dicā vobis. in
qua potestate hec fa-
ciam. **Baptism⁹** iohā-
nis de celo erat. an ex
hominib⁹. respondete
michi. At illi cogita-
bant secum dicētes.
Si dixerimus de celo
dicet nobis. quare er-
go non credidistis ei
si dixerim⁹ ex homini-
bus. timem⁹ populū
Omnes em̄ habebant
iohānem qz vere pro-
pheta esset. Et respō-
dentes. dicunt ihesu
Nescimus. et respon-
dēs ait illis neqz ego
dico vobis in qua po-
testate hec faciam.

Hiero. Quia dñs
8 tēplo eiecerat eos
qui templū quasi ta-
bernā reꝝ venaliū
faciebant. irati fue-
rant. et ideo accedē-
vt interrogent a tēp-
tent. vnde dicit̄. Et
veniūt rursus hie-
rosolimā. et cum ambu-
laret in templo ac-
cedūt ad eū sū. sa. et scri. q̄
se. et dicūt illi. In q̄
pot. h̄ facis. aut q̄s
de. ti. po. vt ista fa-
quasi di. quis es tu
qui talia facis. sūm⁹
quid doctorem te cō-
stituis. et te ordina-
p̄ncipeꝝ sacerdotū
Beda Et quidem
quādo dicit̄. In qua
potestate hec facis
de dei dubitat̄ pote-
state et subintelligi
volunt diaboli esse
quod faciat Adde-
tes q̄. quis dedit ti-
bi hanc potestatem
manifestissime dei fi-
lium negat. queꝝ pu-
tant nō suis. sed alie-
nis viribus signa fa-
cere Theo. Hec autē
dicebant. credentes
ipsū in iudicacōnem
reducere. vt si dicēt
In p̄tate mea ipsum
tenerēt Si autē dicēt
in potestate alteri⁹
ab eo discēdē popu-
lum p̄curarent. qui
ipsū deum esse crede-
bāt. Dominus vero
illos interrogat de io-
hane non frustra neqz sophisticē. sed quia de eo
iohānes p̄hibuerat testimoniu. Vñ sequit̄. Ille
autē respondēs ait illis. inter. vos et ego Beda
Poterat quidē dñs apta responsione temptatoꝝ
calumnias ofutare Sed prudēt̄ interrogat. vt
suo vel silentio vel sententia odenmēt̄. Quod ap-
paret ex eo qz subdit̄. Et illi cogi. secū di. Si di-
xerimus de celo di. no. quare ergo nō cre. ei qua-
si quē ofitemini de celo habuisse p̄phetiā. michi
testimoniu p̄hibuit. Et ab illo audistis. in q̄ ista
facio potestate. Sequit̄ Si dixerimus ex homini-
bus Viderunt ergo qd̄libet hozꝝ respondissent
in laqueū se casuros timentes lapidacōnez. sꝫ ma-
gis timentes veritatis ofessionē Vnde sequitur.
Et respondētes dicunt ihesu. nescimus Beda.
De lucerna inuidi obscurant̄ vt dicitur. Parauit
lucernā cristo meo. mimicos eius induā ofusions

Sequitur. Respondens ihesus ait illis. neque ego dico vobis in qua parte hec faciam. quasi di. non vobis dico quod scio. quia non vultis fateri quod scitis. Notandum autem quod duas ob causas maxime sciencia veritatis est occultanda querentibus. scilicet cum is qui querit. aut minus capax est ad intelligendum quod querit. aut contemptu veritatis aut alio alio indignus est. cui debeat aperiri. quod querit.

CAPIT. XII.

Et cepit illis in parabolis loqui. Vineam paravit et circumdedit ei sepe. et fodit lacum et edificavit turrim et locavit eam agricolis et peregre profectus est. Et misit ad agricolas in tempore servitium ut ab agricolis acciperet de fructu vinee. Qui apprehensum eum ceciderunt. et dimiserunt eum vacuum. Et iterum misit ad illos alium servitium et illum in capite vulneraverunt et contumelios affecerunt. et rursum alium misit et illum occiderunt. Et plures alios. quosdam cedentes. alios vero occidentes. Adhuc ergo unum habes filium carissimum et illum misit ad eos novissimum dicens. quia forte verebuntur filium meum. Coloni autem dixerunt ad invicem hic est heres. venite occidamus eum. et nostra erit hereditas. Et apprehendentes eum occiderunt et eiecerunt extra vineam. Quid ergo faciet

Glosa. postquam dominus prudenter interrogacione temptatorum ora occluserat. consequenter eorum malicia parabolice demonstrat. unde dicitur. Et cepit illis in parabolis loqui. Vineam paravit. homo. Hier. homo deus pater dicitur humano affectu. Vineam domus israel est. Sepis est custodia angelorum. Lacus est lex. turris templum. Agricole sacerdotes. Beda. vel sepe murus est urbis. Lacus siue torcular. altare. aut illa torcularia sunt tres psalmi prenotant titulo Theo. vel sepe est lex prohibens eos alienigenis commisceri. sequitur. Et pegerit profectus est. Beda non loci mutacione. sed abire videtur a vinea. ut vinitoribus liberum operandi arbitrium dereliquit. sequitur. Et misit ad agricolas. in tempore servitium. ut ab agricolis acciperet de fructu vinee. Servitium missi prophete. fructus vinee obedientia est. De prophetis alij celsi. alij vulnerati alij occisi sunt. Unde sequitur. Qui apprehendentes eum ceciderunt. Beda. servitium qui primo missus est. ipse legitur moyses intelligitur. Sed celsus eum dimiserunt vacuum. irrerunt autem eum moysen in castris. sequitur. Et iterum misit ad illos alium servitium. et ille in capite vulneratus est. Servitium autem david regis et ceteros psalmistal

dominus vinee. veniet et perdet colonos et dabit vineam alijs. Nec scripturam hanc legistis. Lapidem quem reprobaerunt edificantes. hic factus est in caput anguli. a domino factum est istud. et est mirabile in oculis nostris. Et querebant eum tenere. sed timuerunt turbam. Cognoverunt enim quoniam ad eos parabolam hanc dixisset et relicto eo abierunt

significat. Sed hunc affectum contumelios in capite vul. qui psalmistaz. carmina praeponderantes. ipsum david adiecerunt. dicentes. qui nobis psalmus cum david. sequitur. Et rursum alium misit. et illos occiderunt et plures alios quos ceciderunt. alios vero occiderunt. Tertium cum suis socijs servitium. prophetaz. choz. intellige. Sed quem prophetarum non fuit persecutus. Idem sane tribus suorum gradibus. omnium sub lege doctorum. figuram posse apprehendi dominus alibi pronunciat. dicens

quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege et prophetis et psalmis de me. Theo. vel aliter. Per primum servitium intellige prophetas. qui circa tempus helie fuerunt. quoniam micham verberavit sedechias pseudo propheta. Secundum vero servitium quem in capite vulneraverunt id est affecerunt iniuria. intellige prophetas. qui fuerunt circa tempus osee et isaie. Tertium vero servitium intellige prophetas. qui fuerunt circa tempus danielis et esechielis. Sequitur. Adhuc ergo unum habes filium carissimum et illum misit ad eos novissimum dicens. quia forte verebuntur filium meum.

Hieronymus. filius carissimus et novissimus unigenitus. quod autem dicit. Verebuntur filium meum. Hieronymus hic dicitur. Beda. vel aliter quod ait. quia forte vere. filium meum. non de ignorantia dicitur sed ambigere dicitur deus. ut libera voluntas homini reseruetur. Theophilus. Vel aliter. non ignorans quod futurum erat hoc dixit. sed ostendens quid erat decens et congruum eorum operari. Coloni autem dixerunt ad invicem. hic est heres venite et occidamus eum et nostra erit hereditas. Beda. Manifestissime dominus probat iudeorum principes. non per ignorantiam. sed per invidiam crucifixisse filium dei. Intellexerunt enim hunc esse cui dictum est. Dabo tibi gentes hereditatem tuam. Hanc occasionem eius mali coloni praeferre moliebantur. cum crucifigentes eum in dei. fidem que per eum est extinguerent et suam magis quam ex lege est iusticiam preferere. ac gentibus inveniendis conabantur inferere. Sequitur. Et apprehendentes eum et occiderunt et eiecerunt extra vineam. Theophilus. Scilicet extra hierusalem. extra civitatem quippe crucifixus est dominus. Hieronymus. Vel eiecerunt eum extra vineam. id est extra plebem dicentes. Samaritanes. et demonium habes. Vel quia quantum in se erat. ex suis enim finibus excludentes. gentibus suscipiendum dederunt. Sequitur. Quid ergo faciet dominus vinee. Veniet et perdet co-

et dabit vineam alijs. Augustinus de consen-
 euangelistarum. Et quidem matheus illos respon-
 disse subiungit. atque dixisse Malos male perdet.
 quod marcus hic non ab ipsis responsum esse com-
 memorat. sed dominum post interrogationem suam
 ipsum sibi quodammodo respondisse. Sed facile po-
 test intelligi vel illorum vocem ita subiunctam.
 ut non interponeretur. illi responderunt aut illi
 dixerunt. sed tamen intelligeretur aut ideo respon-
 sionem istam domino potius attributam. quia
 cum verum dixerunt. etiam de illis hoc ipse re-
 spondit qui veritas est. The. Dominus ergo vinea
 est pater filij intercepti. et ipse filius interceptus
 quod perdet colonos. tradens ipsos romanis. quod populus
 dabit alijs colonis id est apostolis perlegas ac-
 tus apostolorum et inuenies triamilia et quicquid mi-
 lia repetere credentium et fructificantium deo. Videtur.
 Vel datur vinea alijs id est ab oriente et occiden-
 te et austro et ab aquilone venientibus. et recubentibus
 cum abraham isaac et iacob in regno dei.
 Beda. hoc autem ita diuinitus fuisse perceptum. propheta
 statim affirmavit exemplo subiunctis. Nec scrip-
 hanc le. La. quem repro. edi. hic factus est in can-
 guli quasi di. Quomodo implebitur haec propheta.
 nisi quod christus a vobis reprobus et occisus. tra-
 ditus est gentibus predicandus. ut quasi lapis angu-
 laris. duos populos condant in semetipsum. atque ex
 utroque populo unam sibi fidelium ciuitatem. vni
 templum edificet. Cosbeus enim synagoga magistrorum
 quos si pro colonos dixerat. nunc edificantes appel-
 lat. quia qui subitam sibi plebem ad ferendo svi-
 te fructus quasi vineam videbant excolere. ipsi
 quoque hanc deo inhabitatore dignam quasi domum
 construere atque ornare precipiebantur. Theo.
 Lapis ergo quem reprobauerunt doctores. hic
 factus est in caput anguli. id est in caput eccle-
 sie. Angulus namque ecclesia est. quasi coniungens
 iudeos et gentiles. hic autem angulus scilicet ec-
 clesia a domino factus est. et est mirabilis in ocu-
 lis nostris scilicet fidelium. Nam ab infidelibus
 miraculis detrahitur. Mirabilis quidem est ec-
 clesia. quasi miraculis sistens. domino coopans
 te apostolis. et sermonem confirmante. sequen-
 tibus signis. et hoc est quod dicitur A domino factum
 est istud. et est mirabile in oculis nostris. Videtur. Vel
 aliter. hic lapis reprobus quem gestat angulus con-
 iungens in cena agnum cum pane. finiens vetus.
 nouum inchoans testamentum. prestans mira in oculis
 nostris ut topazion. Beda. Principes autem sa-
 cerdotum ostendebant vera esse quae dominus dixerat. quod
 per hoc quod subdit. et querebant eum tenere. ipse
 enim est heres. cuius iniustam necem dicebat esse vin-
 dicandam a patre. Moraliter autem cuius fidelium cum
 miserium baptismi omittit. quasi vinea quam excor-
 dat locatur. Sed missus seruus. otumelios affectus
 vel cesus eicit. cum sermo auditus vel otumetur
 vel quod peius est etiam blasphematur. Missum insup-
 her edem quantum in se est occidit. quod filium dei concu-
 cauit. perditio malo cultore vinea datur alteri. cum
 dono gratiae quod superbus spreuit. humilis quisque
 ditabit. Sed et hoc quod princeps sacerdotum manus
 mittere querens in ihm timore turbis retinetur

quotidie gerit in ecclesia cum quibus solo nomine
 super eam quam non diligit ecclesiastice fidei et pacis
 unitatem propter cohabitatum fratrum bonorum mul-
 titudinem. aut erubescit. aut timet impugnare.

Et mittunt ad eum
 quosdam ex phariseis
 et herodianis. ut eum
 caperent in verbo. quod
 venientes dicunt ei.
 Magister. scimus quod
 verax es. et non cu-
 ras quemquam. Nec enim
 vides faciem hominum
 sed in veritate viam
 dei doces. Licet tri-
 butum dari cesari. an
 non dabimus. Cui sci-
 ens versucias illorum
 ait illis. Quid me tem-
 p tatis. Afferte michi
 denarium ut videam.
 At illi attulerunt. Et
 ait illis. Cuius est ima-
 go haec et inscriptio.
 Dicunt illi cesaris. Re-
 spondens autem ihesus
 dixit illis. Reddite er-
 go quae sunt cesaris. ce-
 sari. et quae sunt dei.
 Et mirabantur
 super eo.

Beda. Mitterentes
 dominum comprehen-
 deret sumi sacerdotum
 timuerunt turbas. at-
 que ideo quod per se
 non potuerunt. ter-
 renis potestatibus ef-
 ficere temptabant.
 ut vel ipsi a morte e-
 viderentur immunes.
 Et ideo dicitur. Et
 mittunt ad eum quos-
 dam ex phariseis et
 herodianis. ut eum
 caperent in verbo.

Theophilus. Di-
 gnus alibi de herodi-
 dianis. quod heresis quae
 dam noua erat dicen-
 tum cristum esse has
 rodem. propter hoc
 quod defecerant succes-
 siones regni iudeo-
 rum. Alij vero dicitur
 herodianos milites
 fuisse herodis quos
 pharisei pro testibus
 inducebant. de his
 que dicebantur a cri-
 sto ut eum caperent
 et adducerent. Vis-
 de autem eorum ma-
 liciam. qualiter cum
 adulatione cristum de-
 cipere volebant. Nam
 sequitur. Cui veni-
 entes dicunt ei. Ma-
 gister. sci. quod ve. es.

Videtur. mellitis enim verbis eum interrogabant. et
 e. recidabant eum sic apes mel portantes in ore. acu-
 leum in tergo. Beda. Blanda autem et frau-
 dulenta interrogatio illuc prouocat responden-
 tem. ut magis deum quam cesarem timeat. et dicat
 non debere tributa solui. ut statim audientes he-
 rodiani sedicio mis contra romanos autorem ha-
 beant. Et ideo subdunt. Et non curas quemquam.
 Nec enim vides faciem hominum. Theophilus.
 Ita ut cesarem non honores scilicet contra veritatem.
 ideo subdunt. Sed in veritate viam dei do-
 ces. Licet tributum dari cesari an non dabimus.
 Totum enim artificium eorum erat vnicuique preci-
 pitum habens. Ut si diceret. quod licet censum cesari da-
 ri prouocent contra eum plebem quasi in seruitu-
 tem reducentem ipsum populum. Si vero dice-
 ret quod non licet dari. sic accusarent eum. tanquam ex-
 citaret populum contra cesarem. sed sapientie fons fugit
 dolos eorum. vni sequitur. qui sciens ver. eorum. ait illi.
 Quid me temp. Affer. michi dena. ut vi. at illi ait.

Beda. Denari⁹ est genus nūmi quod p. x. nū
mis imputabatur et habebat imaginē cesaris. Vñ
sequitur Et ait illis cui⁹ est imago hec et inscrip
tio. dicunt ei. cesaris. qui putant interrogacōnē
saluatoris ignorantia esse. non dispensacionē ex
hoc discant q̄ potuit scire cuius imago esset. sed
interrogat. vt ad hmonē eoz opetent rñdeat.
Vnde sequitur. Rñdens aut̄ ihesus. dixit ill. Red
dite igit̄ que sūt ce. cesari et que sunt dei deo.
Theo. quasi di. Date quod imaginē habet imagi
nato id ē denariū. Potestis em̄ et censū cesari da
re. et deo ppria offerre Beda. id est decimas et
p̄micias et oblacōes et victimas. quō et ipse red
didit que dei sūt. patris faciens voluntatem.
Vdiero. vel aliter sūmum habentē cesaris imagi
nem reddite cesari. vos ipsos libent̄ deo reddite.
Signatum est em̄ sup nos lumen vultus tui dñe.
non cesaris Theo. quasi cesar etiā est vnuscu
iusq; nostrū corpore meuitabilis necessitas. Tu
bet ergo dñs dari corpori cibaria ppria. et vesti
tum. et que sūt dei deo. Sequitur Et mirabant̄ sup
eo. qui credere debuerant. ad tantam sapienciā
sūt mirati. q̄ caliditas eoz non inuenisset locum

Et veniūt ad eum a
ducei. qui credunt re
surrectionē non esse. et
interrogabāt eum di
centes. magister. mo
yses nobis scripsit vt
si cuius frater mortu
us fuerit. et dimiserit
uxorem. et nō relique
rit filios. accipiat fra
ter eius uxore ipsius
et resuscitet semē fra
tri suo. Septez ergo
fratres erāt et primus
accepit uxore et mor
tuus est. nō relicto se
mine Et secundus ac
cepit eam. et mortu⁹
est nec iste reliquit se
men Et terci⁹ simili⁹.
Et acceperūt eam si
militer septez. et non
reliquerunt semē No
uissima oim mortua ē
et mulier. In resurre
ctione ergo cui⁹ resur
rexerint cuius de his
erit vxor. Septem ei
habuerūt eam vxore

Glosa. postq̄ dñs
sapiens phariseozū
callidā temptacōnē
euitauit. ostenditur
quō etiam saduceos
teptantes confundit.
Vnde dicitur Et ve
ad euz sadu. qui cre
resur. nō esse Theo.
Vderefis quedā iude
orum erat qui dice
bant saducei. et hi re
surrectionē negabāt
et dicebāt q̄ non sit
angel⁹ neq; spiritus
Vñ ergo accedētes
ad ihesū. dolose nar
racionē quandā inq̄
fierūt. p̄ quā ostēde
rent resurrectionem
nō esse. nec factā nec
fiendā. Et iō subdit
Et inter. eū. di. Ma
gister. in qua quidē
narracōne septē po
nunt qui mulierē ac
ceperant vt magis
rem trabant a resur
rectione Beda. Re
cte ei istiusmodi fin
gunt fabulā que de
iramētū arguat eos
qui resurrectionē as
serunt corpore. Pē
autē fieri vt vere in
gente eoz aliquan
do hoc acciderit.
Vdiero. Misticte autē
mulier sterilis nō re

Et rñdens ihesus. ait
illis Nonne ideo erra
tis non scientes scrip
turas. neq; virtutem
dei. Cum em̄ a mortu
is resurrexerint. neq;
nubent neq; nubent̄.
sed sunt sicut angeli
dei in celis. De mortu⁹
aut̄ q̄ resurgant non
legistis in libro moisi
sup rubū. quō dixerit
illi deus inquit̄s Ego
sum deus abrahā de⁹
ysaac et deus iacob.
Non est deus mortu
ozū. sed viuoz. Vos
ergo multū erratis.

linquēs semē ex sep
tem fratribz. nouissi
me moriēs qd aliud
figficat. q̄ iudaicam
sinagogā. relicta⁹ a
spū septiformis qui
septē p̄iarchas im
pleuit qui non reliq̄
runt ei semen abrahā
quod est ihesus xps
Licet em̄ puer natus
est illis. nobis tamē
gentibus datus ē. q̄
mulier mortua erat
criso. nec cui⁹ pat̄
arche d. vii. in resur
rectione coniunge
Septenario nāq; nu
mero vniuersitas p
fectoz. figficat. vt
versavice p isa. dē.
Apprehendent. vii.
mulieres virū vnum
id est septez ecclesie
quas dñs amat ar
guit et castigat. cuz vna fide adorant. Vñ sequi
tur. Et respondēs ihes⁹ ait illis Nonne ideo er
non sci. scrip. neq; vir. dei Theo. quasi di. vos
non intelligitis quales resurrectionem scriptura
annūciat. Creditis em̄ q̄ restauracō corpore ta
lium sit futura. qualia nunc sūt. Non autē sic erit
Sic igit̄ ignoratis scripturas. sed etiā virtutem
ignoratis diuinam. Vos em̄ consideratis quasi dif
ficile dicentes. qualis pot erūt membra dissoluta
coniūgi et animabz adunari. hoc em̄ respectu di
uine potencie quasi nihil est. Sequitur Cum em̄ a
mor. resur. neq; nubent neq; nubent̄. sed sūt sicut
angeli dei in celis. quasi di. Diuina quedā erit vi
te restauracio et angelica cum vlt erius nō corrū
pētur. sed eodē modo manebimus. et ppter hoc
nupcie auferent̄. Nam nupcie quidem nunc sunt
ppter corrupcōnez. vt p successionē generis p̄si
stamus et non deficiamus. Tunc vero sicut ange
li erimus. qui sūt sine successionē nupciali et nūq̄
desinunt Beda. Considerandū est hic q̄ latina
consuetudo hic greco ideomati non rñdet. Nubere
em̄ pprie dicunt mulieres et viri vxores ducere.
sed nos simpliciter dictum intelligamus vt nubere
de viris et nubis vxoribus scriptū sit Vdiero.
Sic igit̄ errant non intelligentes scripturas. qz
in resurrectione hoies erūt sicut angeli dei. id est
nemo ibi moritur. nemo ibi nascitur. nec infans ē
ibi nec senex Theo. Et alii etiam decipiunt nō
intelligēt es scripturas. Si em̄ has itelligissent
intelligerent quō p scripturas resurrectō mor
tuoz possit pbari. Vnde subdit De mortuis q̄
resur. non le. in li moi. su. ru. quō dixit illis deus
inquit̄s Ego sū deus abrahā. deus isa. deus iacob
Dico aut̄ sup rubum. In quo similitudo vestra.
in quo ignis ardebat. sed non ei⁹ spmas consume
bat. sic vos inflammat eloquiū meuz. nec spmas
vestras sub maledicō germinat as absumit. D. cit

autem ego sum deus abra. de⁹ isa. et deus iacob quasi di. deus viuētium. Vnde subdit. non est deus mortuoz. sed viuoz. Non em̄ dixit ego fui. s; ego sum. tanq̄ illi p̄ntes existāt. Sed forte aliq̄s dicit q̄ hoc dixit solum deus de anima abrahe. nō de corpore ad quod dicimus q̄ abrahā vtrunq̄ imortat sc; corpus et animaz vt et corpus ipse sit deus et corpus viuat apud deum id est in dei orōtione. Beda. vel quia cum pbauit animas pmanere post mortem. neq; em̄ poterat fieri. vt eoz esset deus qui nequaq̄ subsisterent. Consequēter introducere et corpore resurrexio. que cum animabus bona malaq; gesserunt. Hiero. Cum autē dicit. deus abra. deus isaac et deus iacob ter deum nominando. trinitatē intimaui. Cū autē dicit. non est deus mortuoz. vnum deum iterans vnam substantiā significauit. Viuit autē. qui nec vendicāt portionē quā elegerant. Mortui autē sūt. qui quod vēdicauerūt. p̄diderūt. Vos ergo multuz erratis. Hiero. quia videlicet et scripturis conradicebāt et virtuti dei derogabant.

Et accessit vn⁹ d scribis qui audierat illos cōquerētes. et vidēs quoniam bene illis. respondit. interrogauit eū q̄ esset p̄mū oim mandatorū. Ihesus autem Respondit ei. Primum omnū mādatum est. audi israel. Dominus deus tuus vnus est. et diliges dominum deuz tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et tota mēte tua ex tota virtute tua. Hoc est p̄mū mādatum. Secundum autē simile ē huic. Diliges p̄ximū tuū sicut teipsum. mai⁹ horū aliud mādatum non est. Et ait illi scriba. Bene magister in veritate dixisti. q̄a vn⁹ est de⁹ et non alius p̄ter eum et vt diligat ex toto corde et ex toto intellectu. et ex tota anima

Glosa. postq̄ dñs cōfutuauit phariseos et saduceos temptantes. hic oñdit quō satisfecit scribe querenti. vnde dē et accē vnus de scri. qui au. il. con. et vi. qm̄ bene illis rēdit in eū quod esset p̄mū omnū mādatōz. Hiero. que est hęc q̄ stio pblematis qd ē omne onibus peritis in lege. nisi q̄ diuersa in exodo et leuitico et deuteronomio ordinantē mādata. vñ non vnum. sed duo intulit mādata quibus q̄si duobus vberibus sup pect⁹ sponse eleuatis. nra alitur infancia Et iō subdit Primum oim mandatorū est. Audi israel. dñs deus tu⁹ vnus est Primum oim maximuz mandatum dicit hoc est q̄ ante omnia debem⁹ in corde singuli quasi vñ cum pietatis fundamentuz locare id est cogitacio atq; confessio diuinitatis eū executōe bone opacionis que in dilectione dei et p̄ximū pficitur. Vñ subdit. Et dili. do. de. tu. ex to.

et ex tota fortitudine et diligē p̄ximū sicut seipm. mai⁹ ē omnib⁹ holocaustomatib; et sacrificijs. ihs autē videns quod sapienter respondisset. dixit illi Non lōge es a regno dei. et nemo audebat iam eum interrogare

cor. tu. et ex tota. ani. tua et ex to. mēte. t. et ex to. vir. t. Hoc ē p̄mū mā. Theo. attende qualis om̄s anime vires eniauit Est em̄ virtus anime animalis. quaz expedit in dicendo. ex tota anima tua ad quā p̄tinet ira et desiderium. que omnia ēbut vult diuino amori. Est et alia vis. q̄ dē

naturalis. ad quā p̄tinet nutritiua et augmentatiua et ista est etiā dāda dño tota. p̄ter quod dicit. ex toto cor. Est et alia vis rationalis quaz mēte vocat. et ista etiā est dāda deo tota. Glosa quod autē subdit. ex tota fortitudine. ad vires corpales referri potest. Sequit̄ scdm autē simile est huic. diliges p̄ximū tuum sicut teipsum. Theo. p̄ter hoc dicit esse simile q̄ hec duo mādata alternati sūt sibi sōna. et reciproce cōuertuntur. Nam qui diligit deū. diligit et facturam suam. Principale autē factōz eius est homo. Vñ qui diligit deū. diligere debet om̄s homines. q̄ vero diligit p̄ximū. qui multoties dat causā sc̄dali. multo magis eū debet diligere qui sp̄ p̄stat beneficia. et ideo p̄ter coherentiā horū mandatorū. subdit. Maius horū aliud mādatum non est. Sequit̄ et ait illi scri. Bene magister in veritate dixisti. Beda. Ostendit ex hoc quod dicit mai⁹ est omnibus holocaustomatib; et sacrificijs. graue sepe inter scribas et pha. questionem esse versatam. quod esset mandatū p̄mū siue maximū diuine legis. qui busdā videlicet hostias et sacrificia laudantibus. alijs vero fidei et dilectōis opa p̄ferentibus. eo q̄ pluri patrū ante legem ex fide tm̄ que p̄ dilectōnem opatur placeret deo. In hac sententia scriba iste se fuisse declarat. Sequit̄. Ihesus autē vi q̄ sapi. respō. dixit illi. Nō longe es a regno dei. Theo. In quo nō eum eē p̄fectum testat̄. Non em̄ dixit. intra regnū celoz. es. sed nō longe es a regno dei. Beda. ideo autē non fuit longe a regno dei q̄ sententia illi⁹ que noui testamētī p̄ euāgelicā p̄fectionē est p̄pria fautor extitisse p̄batus est. Aug. de con. eūā nec moueat quod mathe⁹ dicit tēptantez fuisse a quo dñs interrogatus est. fieri em̄ potest vt quis tēptans accesserit. dñi tamē respōsiōe correctus sit. Aut certe ipsā temptacionē non accipiamus malā tanq̄ decipe volentis inimicū. s; cautam poti⁹ tanq̄ expiri amplius volētis ignotum. Hiero. vel non est lōge qui venit calhede Longior nāq; ē ignorancia a regno dei q̄ sc̄dicia Vñ sup saduceis. Erratis inq̄t nesciētes scripturā neq; virtutē dei. Sequit̄. et ne. iā au. am. cum inter. q̄ ei in smomb; cōfutati sūt. vltra non interrogant. sed aptissime cōprehensū racione. tradit potestati. Ex quo intelligimus. venena muidie posse quidē superari. sed difficile conquiescere.

Et respondens ihesus dicebat docens in templo quod dicunt scribere christum filium esse dauid Ipse enim dicebat in spiritu sancto. Dixit dominus domino meo. sede a dextris meis Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum Ipse ergo dauid dicit eum dominum. et unde et filius eius. et multa turba libenter eum audiebat.

quasi di. non potestis mihi dicere quod dauid absque gratia spiritus sancti hoc dixerit. sed in spiritu sancto vocauit eum dominum. Et quod sit dominus ostendit per hoc quod subdit. Donec ponam inimicos tuos. scabellum pedum tuorum. Ipse enim erant inimici eius quos deus pater posuit scabellum christi. Modus autem a patre subicitur ei inimici. non infirmitate filii. sed unitate nature quam altero alter operatur significat. Nam et filius subiicit inimicos patri. quia pater clarificat super terram. Glosa. Sic ergo dominus expressis concludit dubitabilem questionem. Nam ex verbis dauid premissis habet. quod christus sit dominus dauid. ex dicto autem scribarum habet quod sit filius eius. Et hoc est quod subdit. Ipse ergo dauid dicit eum dominum. et unde est filius eius. Beda. Interrogatio ihesu nobis profuit usque hodie contra iudeos. Et huius enim qui confitentur christum esse venturum. hominem simplicem et sanctum virum asserunt de genere dauid Interrogamus ergo eos docti a domino si simplex homo est. et tantum filius dauid. quod vocet eum dauid dominum suum in spiritu sancto non autem reprehendant quod dauid filium dicunt. sed quod dei filium eum esse non credunt Sequitur Et multa turba libenter eum au. Glo. quod se videbant eum sapienter respondere et interrogantes.

Et dicebat eis in doctrina sua. Cauete a sebis qui volunt in scolis ambulare et saluari in foro. et in primis cathedris sedere in sinagogis. et primos discubere in cenis qui duorant domos viduarum sub obtentu plixie orationis. Huius accipiunt plixius iudicium.

Theo. quia christus ad passionem venturus erat. opinionem falsam corrigi iudeorum quia christus filius dauid esse dicebant non dominum eius Unde dicit. Et respondens ihesus dixit. do. in templo. Videro. id est palam eis de se loquitur ut irrefragabiles sint Sequitur enim quomodo dicit scribere christum filium dauid esse.

Theo. ostendit vero christus se esse dominum per verba dauid. Nam sequitur. Ipse enim dicebat in spiritu sancto. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis.

scribis et pharisaeis ut ignis eorum arida exempla incendunt. Unde dicit. et dice. eis in doctrina sua. Ca. a scribis qui volunt in scolis ambulare i. scolis cultioribus vestimentis indutos ac publicum procedere significat. In quo inter cetera diues ille qui epulabatur quotidie splendide peccasse describitur. Theo. In scolis autem vener-

scribis et pharisaeis ut ignis eorum arida exempla incendunt. Unde dicit. et dice. eis in doctrina sua. Ca. a scribis qui volunt in scolis ambulare i. scolis cultioribus vestimentis indutos ac publicum procedere significat. In quo inter cetera diues ille qui epulabatur quotidie splendide peccasse describitur. Theo. In scolis autem vener-

bilibus ambulat ex his volentes per honorari. et similes alia appetebat quae cedunt ad gloriam. Nam sequitur et saluta. et in foro. et in primis cathedris sedere in sinagogis et primos discubere in cenis. Beda. Notandum autem quod non saluta. et in foro. non primos sedere vel discubere vetat eos quibus officij ordine competet. sed eos qui sine habita sunt non habita indebite amant. A fidelibus quasi improbos docet esse euendos. animi videlicet non gradu redarguens licet culpa non careat si idem in foro litibus interessent. qui in cathedra moysi sinagoga magistri cupiunt appellari. Duplici sane ratione. Vane gloriae cupidis attendere iubemur. ne scilicet eorum vel simulacore seducamur. est enim inter bona esse quae faciunt vel emulacione inflamemur. frustra gaudentes in bonis que laudari simulant. Theo. Specialiter etiam apostolos docet ut nullam cum scribis conuersacionem habeant si ipsi christum imitentur. ordinantque ipsos magistros in his que sunt circa vitam agenda. alios eis supponit. Beda. Non solum autem laudes ab hominibus. verum etiam pecunias querunt. Unde sequitur. quod deo. do. viduarum sub obtentu plixie orationis. Sunt enim qui se iustos simulantes a peccatorum suorum conscientia turbatis. quasi patrum pro eis in iudicio futuri. pecunias accipere non dubitant. et cum porrecta manus pauperum preces iuuare soleat. illi obis maxime in precibus prostrant ut pauperum numerum tollant. Theo. Accedebant autem scribae ad has mulieres quae sine protectione viri manebant quasi earum fieret protectores et simulacione orationis et habitu reuerentiae et pro christi viduas decipiebant. Et sic etiam deorum abant diuitum domos. Sequitur. Huius accipiunt plixius iudicium. Beda. Dominus qui appetitiores primatus et vane gloriae cauedos esse monuerat. etiam dona ferentes in domum domini certo examine discernit. Unde dicit. Et sedens ihesus contra gazo. aspice. quod tur. iac. es in gazo. s. mone greco philase suare dicit. et gaza profita lingua diuicie vocantur. unde gazophila cum locus appellari solet quod diuicie seruantur. quo nomine et arca in qua donaria populi congregabant ad usum templi. necessarios et porticus in quibus seruabantur. appellabantur habes exemplum de portibus in euangelio. hec inquit verba locutus est in gazophylatio docens in templo. habes et de arca in libro re-

Et sedens ihesus contra gazo philacium aspicebat quod turba iactantes in gazo philacium Et multi diuites iactabant multa Cum venisset autem vna vidua pauperum misit duo minuta quae est quadrans et conuocans discipulos suos ait illis. Amen dico vobis quoniam vidua haec pauperum pro omnibus misit qui miserunt in gazophylacium. Dominus enim ex eo quod non habundabat illis miserunt. hec vero de penuria sua. omnia quae habuit misit totum vitulum suum

petiores primatus et vane gloriae cauedos esse monuerat. etiam dona ferentes in domum domini certo examine discernit. Unde dicit. Et sedens ihesus contra gazo. aspice. quod tur. iac. es in gazo. s. mone greco philase suare dicit. et gaza profita lingua diuicie vocantur. unde gazophila cum locus appellari solet quod diuicie seruantur. quo nomine et arca in qua donaria populi congregabant ad usum templi. necessarios et porticus in quibus seruabantur. appellabantur habes exemplum de portibus in euangelio. hec inquit verba locutus est in gazophylatio docens in templo. habes et de arca in libro re-

gum. Et attulit iohanna pontifex gazophilatum unum. Theo. Erat autē laudabilis consuetudo apud iudeos. ut scz habentes et volētes aliquid in gazophilacō ponerēt. quod esset p sacerdotibus et pauperibus et viduis ut exinde nutrire. unde subditur. Et multi di. iac. multa. Multis autē hoc facientibus accessit et vidua. ostendēs affectū in oblacione pecunie scdm ppriaz virtutez. Unde subditur Cuz ve. aut vna ui. paup mi. duo mi. qd ē qd. Be. qdr. atē vocāt calculatores qrtā ptē cuiuslibet rei. videlicet et loci. aut tempis aut pecunie. forsitan ergo hoc loco quartā ptē scilicet. i. qnqz obolos significat sequit. Et cō. disci. su. ait illis. Amen dico vobis qm vidua h̄ paup pl9 omnibus misit qui miserūt in gazo. deus em̄ non substanciaz offerenciū. h̄ scienciaz pensat. nec pendit quātū in ei9 sacrificiō. h̄ ex quāto pteratur. Unde subdit. Omnes em̄ ex eo qd habunda. illis. mi. hec vero in pe. sua omnia que ha. mi. totū vitium suū. jero. Mistice autē diuites sunt. qui pferūt s̄ thezaurō cordis sui noua et vetera. q̄ sūt incerta et occulta sapie sine vtriusqz testamenti. paupcula autē q̄ est vt ego et mei filii. qui mitto qd possuz. et desidero qd nō possum vobis explanare. Nam nō quātuz vos audistis. sed ex quanto considerat deus. Vnus quisqz autē qdrantē potest offerre que est voluntas prompta. que dicitur quādrās. quia cū tribz consistit scilicet cogitatu. verbo et facto. Quod dicit. Totū vitium suū misit. hoc significat. qz tota voluntas corpis in vitio consistit. Vñ dicitur. tot9 labor hominis i ore suo est. Theo. Vñ aliter. vidua ista anima hominis est. reliquēs sathanā cui fuerat adiūcta. q̄ mittit in tēpli erario duo minuta. carnem scilicet et mentē. Carnez q̄ dem per abstinentiā mentē vero per humilitatez vt sic audire valeant qz totū vitium suū posuit et scrum fecit. nihil de suo mūdo relinques. Beda. Allegorice autem diuites qui in gazophilacium munera mittebant iudeos de iusticia legis elatos designant. Vidua pauper. ecclesie simplicitatē s̄ signat. Paup quidez quia spirituz supbie vel cōcupiscencias tempaliū abiecit. Vidua vero quia vir eius pro ea mortem ptulit. Hec in gazophilacium duo minuta mittit quia dilectionem dei et pximi seu fidei et oracionis munera defert. que cōsiderata proprie fragilitatē minuta. h̄ merito pie in encionis accepta. cunctis supbientibus iudeoz opibus prestant. ex habundanti sibi iudeus mittit in munera dei qui de iusticia sua presumit. Omnem autē vitium suum in dei munera mittit ecclesia quia omne quod viuūt nō sui meriti sed diuini meritis esse intelligit.

CAPIT. XIII.

Et cū egredere d̄ tēplo ait illi vnus ex discipulis

Bedā. quia fundata ecclesia xpi. iudea dignas sue perfidie penas erat luitura. apte dominus post laudatam in paup vidua deuocionez ecclesie. egreditur de templo. ruināqz eius futuraz. atqz edificia

scipulis suis. magister aspice quales lapides et quales structure. et respondens ihesus ait illi vides has omnes magnas edificaciones non relinquet lapis super lapidem qui non destruat.

nunc admiranda. nō multo post ostendenda esse predixit. Vñ dicit. Et cum egredere d̄ templo ait illi vn9 ex discipulis. Magister aspi. quales la. et qua. struct.

Theo. Quia enim multa circa destructionem iherusalem. minimus locutus fuerat. discipuli eius mirabantur qz tam magna et pulchra edificia destrui debeant. Et propter hoc ostendit ei templi decorez. qui non solum ait hec destruenda fore. sed et qz in eis lapis super lapidem non relinqueretur. Unde sequit. Et respondēs ihesus ait illi. Videtis has omnes magnas edificaciones. non relinquetur lapis super lapidem qui non destruat. Sed dicent aliqui qz multe reliquie manserunt. vt p̄m mendacem mirantē ostendere. Sed nequaquā est. Et si em̄ aliquie reliquie remansissent. tamē scz ad vilem osumacionez non relinquet lapis super lapidem. Preterea narratur. qz helius hadrianus. ciuitatem et templū a fundamento euerit. ita qz h̄bum domini qd hic s̄ sit impletū. Beda. Diuinitus autē procuratum est. vt patefacta p orbēz fidei euangelice gracia. templum ipsum cū ceremonijs tollerēt. ne quis forte paruulus in fide. si videret illa permanere que a deo sunt instituta. paulatim a sinceritate fidei que ē in cristo ih̄su. ad carnalem laberetur iudaismū. jher. In hoc etiam enumerat dominus cladem nouissimi tempis. id est destructionem templi cum plebe et littera sua de qua lapis super lapidem non relinquetur. id ē testimonia prophetaz super eos. in quo iudei retorquebant ea vt in eszram et Zorobabel et Machabeos. Beda. Recedente etiam domino de templo. omnia legis edificia et compositio mandatorum ita destructa est vt nichil a iudeis impleri possit et capite sublatō. vniuersa inter se membra cōpugnant.

Bedā. Quia laudatibus quibusqz edificaciones templi. dominus palaz responderat. hec esse omnia destruenda. discipuli secreto tempus et signa p̄dicte destructionis interrogant. Unde dicitur. Et cū sederet in monte oliuaz contra templum cum de ruinaz et exercidio templi disputat. vt etiaz ipso corpore situ. verbis quo loquitur. congruat. mystice designans qz

Et cum sederet in monte oliuaz contra templū. interrogabant eum separatim petrus et iacob9 et iohānes et andreas. Dic nobis quā ista fient et quā signum erit quādo omnia ista incipient consumari. et respondēs ihesus cepit dicere illis. videte ne quis vos seducat. Multi em̄ venient in

Bedā. Quia laudatibus quibusqz edificaciones templi. dominus palaz responderat. hec esse omnia destruenda. discipuli secreto tempus et signa p̄dicte destructionis interrogant. Unde dicitur. Et cū sederet in monte oliuaz contra templum cum de ruinaz et exercidio templi disputat. vt etiaz ipso corpore situ. verbis quo loquitur. congruat. mystice designans qz

nomine meo dicentes
quod ego sum. et multos
seducet. Cuius autem audi
eritis bellarum opinio est
bellos ne timueritis.
Oportet enim hec fieri
sed nondum finis. Exur
get autem gens contra
gentem et regem contra
regnum. Et erunt ter
remotus per loca et fa
mes. incitum dolorum hec

cessat. In suis enim veniens agnoscit. dum eius quo
tidie membra nascuntur. siue de ipso fine in quo ap
parebit viuos iudicaturus et mortuos. Theo.
Sed antequam eis interrogata respondeat. mentem
confirmat ut non seducantur. Vnde sequitur. Et respon
dens ihesus cepit dicere illis. Videte ne quis vos
seducat. hoc autem dicit quod incipientibus circa iu
deam passionibus. insurrexerunt quidam qui se doc
tores esse dicebant. Vnde sequitur. multi enim ve
nomine meo dicunt quia ego sum. Beda. Multi enim
imminente hierosolimitano excidio extiterunt qui se esse
cristos dixerunt. tempusque libertatis iam appropi
quare. Multi etiam in ecclesia. ipsi etiam temporibus
apostolorum heretice predicere. Multi etiam in no
mine christi venire antichristi. quorum primus est simon
magus. cui sicut in actibus apostolorum legimus.
auscultabant qui in samaria erant dicentes. hec est
virtus dei que vocatur magna. Vnde et hic subdi
tur. Et mul. sedu. A tempore autem dominice passio
nis in populo iudeorum. qui latrone sediciose ele
gerunt. et christum saluatorem abiecerunt. nec hostium
nec sediciones eorum cessauerunt. Vnde sequitur. Cum
autem au. bella et opib. ne. ti. Sed his aduentan
tibus. apostoli ne terreantur ne hierosalem iudeam
que deserant admonentur. quia videlicet non statim
finitis. quin potius in quadragesimo differendum
sit annu. Et hoc quod subditur. Oportet enim hec
fieri. sed nondum finis. id est desolatio. puencie
vltimamque vrbis ac templi discedit. sequitur. Exur
get autem gens contra gentem et regem contra regem.

Theo. Id est romani contra iudeos. quod iose
phus narrat ante destructionem hierosalem factum.
Cum enim gens iudeorum tributum non redderet.
romani venerunt turbati. sed quia tunc tempore ro
mani misericordes erant. cepissent quidem eorum
spolia. non fuisset tamen destructio hierosalem.
Sed quod deus contra iudeos preliaretur. ostendit per
id quod subditur. Et erunt terremotus per loca et fames.
Beda. Constat autem hoc tempore iudaice sedi
onis ad litteram contigisse. Potest vero regnum
super regnum. et pestilencia eorum quorum sermo
serpit ut cancer. et fames audiendi verbum dei.
et commotio vniuersae terre. et a vera fide sepacio
in hereticis magis intelligi. qui contra semivice
dimicantes. ecclesie victoriam faciunt.

Videte autem et vosmet
ipsos. Tradent enim
vos in conciliis et in si
nagogis vapulabitur
et ante reges et presi
des stabitis propter me
in testimonium illis. et
in omnes gentes primum
oportet predicari euan
gelium. Et cum duxerint
vos tradentes nolite
pregitare quod loqua
mini. Sed quod datum fuerit
vobis in illa hora. id
loquimini. Non enim estis
vos loquentes sed spiritus
sanctus. Tradet autem
frater fratrem in mortem
et pater filium. Et con
surgent filii perentes et
morte afficient eos.
Et eritis odio omnibus
hominibus propter nomen meum.
Qui autem sustinuerit in
finem hic saluus erit.

Beda. quo merito
hierosolimis ac pu
cie iudeorum vniuersae in
roganda tot fuerunt
aduersa. dominus manife
stat cum dicit. Vide
te autem vosmetipsos.
tradent enim vos in co
ncilio. et sine vapula. Ea
quippe iudaice genti
maxima causa erat exci
dij. quod post occisionem
saluatoris. nominis
que ac fidei eius prece
nes impia crudelita
te verabatur. Theo.
Conuenienter autem pre
posuit narrationem de
his que circa apostolos
erant. ut in propriis tri
bulacionibus aliquibus
solacionem haberent
ex communibus tribula
cionibus et passioni
bus. Sequitur enim. Et
ante re. et pre. sta. pro
pter me. in testimonium
illis. Reges autem et
pre. sta. dicit. sic agri
pam neronem et he
rodem. quod autem dicit
Ante re. et pre. sta.
propter me. non modi
cam eis solacionem
dedit. quod scilicet propter eum erant passuri. Quod autem
dicit. In testimonium illis. sic intelligitur id est in pre
iudicium eorum. ut scilicet essent inexcusabiles. quod scilicet a
postolis laborantibus. illi non potuerunt veritati
assigri. Deinde ut crederent quod propter tribulaciones
et pericula predicacione impediret. subdit. Et in omni
gen. primum oportet predicare euang. Aug. de co
euan. Matheus addit. Et tunc veniet consumacio.
Sed hoc quod marcus ait primum signat utique antequam ve
niat consumacio. Beda. Hoc ita fuisse completum
ecclesiastice testantur historie. in quibus refertur quod
apostoli omnes multo ante excidium iudee puencie
ad predicandum euangelium toto orbe fuerunt dis
si. excepto iacobo Zebedei et iacobo fratre domini qui
in iudea pro verbo domini pro sanguine fuderat. Quia
ergo nouerat dominus corda discipulorum de excidio
ac predicacione sue gentis esse tristanda hoc eos so
lacio alleuat. ut nossent sibi etiam iudeis abiectis.
socios non deesse gaudij regni que celestis. imo mul
toplures quam de iudea perirent. ex omnibus toto or
be hominibus esse colligendos. Glo. Poterat etiam
alia sollicitudo in discipulorum cordibus oriri quia
enim audierant quod ante reges et pre. sta. essent ducen
di. ne dubitarent quod ex defectu proprie sciencie ac fa
cundie ad respondendum insufficientes essent. dominus
eos solatur. cum subdit. Et cum dux. vos tra. no.
preco. quid loq. sed quod da. fu. vo. in illa hora
id loquamini. Beda. Cum enim propter christum ducimur

ad iudices. Voluntas tantū nostram p̄ cristo debemus offerre Ceterū ipse cristus. quantū in nobis habitat loquit̄. et spiritus sancti in respondēdo gracia dabit̄. Vnde sequit̄ Non em̄ estis vos lo. sed spiritus sanctus Theo. Predicit etiā eis qd̄ erat grauius. q̄ se3 a p̄miquis p̄secutionē patientur. Vñ sequit̄ Tradet aut̄ frater fra. i mot. et pater fi. et confur. fi. in paren. et mor. affi. eos

Beda. hoc in p̄secutionibz fieri crebro vidim⁹ nec vllus est inter eos fidus affectus. quoz diuina fides est Theo. hoc aut̄ dicit. vt audito hoc p̄parent se. vt p̄secutiones et mala patienti⁹ sustinerent. Deinde consolacionē inducit dicēs. et eritis odio omnibus hominibz p̄pter nomē meum Quod em̄ habeamur odio p̄pter cristum. causa est sufficiens paciēter p̄secutiones sustinendi. Non enim martirem facit pena. sed causa. Sed in hoc etiam q̄ sequit̄. Qui aut̄ susti. in finem hic saluus erit. et non modica consolacō esse videt̄ inter p̄secucōes

Cum autēz videritis ab ominacionē desolacionis stantēz. vbi nō debet qui legit. intelligat. tūc qui i iudea sunt fugiāt in mōtes et qui sup̄ tectū nō descendat in domo nec introeat vt tollat qd̄ de domo sua. Et q̄ in agro fuerit. nō reuertatur retro tollere vestimentū suū. Ve aut̄ pregnantibus et nutrentibz in illis diebus. orate ergo vt hyeme non fiant. Erūt em̄ in diebus illis tribulaciones tales quales nō fuerūt ab inicio creature quā condidit deus vsq̄ nūc neq̄ fiet. Et nisi breuiasset dñs dies. non fuisset salua omnis caro Sed p̄ electos quos elegit. breuiabit dies.

positum sit Theo. Vel ab ominacionē desolacionis dicit. ingressum hostium in ciuitatē p̄ violentiaz

Aug. ad esichium. Lucas vero vt ostenderet tūc factam fuisse abominacionē desolacionis. aut expugnacionem hierusalē. hoc eodē loco domini

Glosa. Premissis hijs q̄ ante excidiuz ciuitatis erāt futura nūc dñs p̄dicat ea q̄ circa ipsā ciuitatis structōnez stigerūt dicens. Cum aut̄ videritis. abo. deso. stantē vbi non debet qui legit intelligat Aug. de ofensu. Matheus dicit stantē in loco sancto. In hac autēz mutacione verbi marcus exposuit eandē sententiā. Ideo q̄ p̄ vbi non debet se3 in loco sancto. vbi non debet Beda. quando aut̄ ad intelligenciam puocamur. misticum mōstrat̄ esse quod dictum est. Potest autem simplicit̄ aut s̄ antixp̄o accipi aut de imagine cesaris. quam pilat⁹ posuit in templo. aut s̄ hadriam eq̄strista. tua. que in ipso sancto sanctorū loco multo tempe stetit. Abominacio q̄ s̄m vete. rem scripturā idolū nūcupat̄. et idcirco addidit desolacionis q̄ in desolato tēplo atq̄ deserto idolum

omemorat. Cum videritis excidari ab exercitu hierusalem. tūc scitote qz appropinquauit desolacio eius⁹ Sequit̄ Tunc qui in iudea sūt fu. in mōtes

Aug. Vnde iuxta litterā facta esse ostat. euz appropinquate romano bello. et exterminio iudaice gentis. oraculo admoniti omēs qui erāt in p̄micia xp̄iani lōg⁹ discesserūt vt ecciastica narrat historia. et trāsior danē secedētes. manebāt ad tēpus in ciuitate pella. sub tutela agrippe regis iudeoz. Cuius in actibus ap̄loz mentio est. qui cum ea que sibi obtinere volebat parte iudeoz. semp̄ imperio romanoz subditus agebat

Theo. Bene aut̄ dixit qui in iudea sūt. qz apostoli in iudea adhuc non erāt. sed ante plium fugati sūt a hierusalem. Glosa Vel magis ipsi exierunt. spiritu ducti diuino Sequit̄. et qui super tectum. non desc. in do. nec intro. vt tol. quid de do. sua desiderabile em̄ erit etiam nudo corpe de tanta tribulacione saluari. sequit̄ Ve aut̄ preg. et nutri. in illis diebus Beda. quaz se3 vteri vel manus filioz sarcina p̄grauate. fuge necessitatem non mīme impediēt Theo. Mibi aut̄ videt̄ qz filioz esum in hijs ostēdat. Nam fame et pestilentia afflicti. manus filijs miecerūt Glo. Post q̄ aut̄ fecerat mentionē de duplici impedimento fuge. quod se3 posset esse vel ex cupiditate reasp̄ortandaz. vel ex deportacione natoz. tāgit fer cū impedimentū. qd̄ se3 ē ex pte tempis. dicens. Orate ergo vt hyeme non fiant. Theo. s̄ se3 ex difficultate temporis impedianē qui fugē cupiunt. Causā aut̄ tante necessitatis ad effugiē dum ouerenter assignat. cum dicit. Erunt em̄ in diebus illis tribulaciones ta. qua. non fuerunt ab inicio cre. quā condi. deus vsq̄ nūc. neq̄ fiet.

Aug. ad esichium. Joseph⁹ em̄ qui iudaicas scripsit historias. talia m̄ta dicit illi populo tūc accidisse. vt vix credibilia videant̄. Vnde non immerito dictum est. talem tribulacionē nec fuisse a creature inicio. nec futuram Sed et si tempe anti cristi talis aut maior fortitan erit. intelligendum est de illo populo dictum. qz eis talis amplius futura non erit. Si em̄ antixp̄m illi p̄mi et p̄cipui recepturi sūt. factur⁹ est tūc idem popul⁹ tribulacionē potius q̄ passurus Beda. Vnde aut̄ solū est in tantis malis refugium. vt deus qui dat virtutem paciēdi. breuiet potentiā p̄sequēdi Vnde sequit̄. Et nisi breui. do. di. il. Theo. Id est in breui spatio belluz romanoz fuisset. nō fuisset salua omnis caro. id est nullus euasisset iudeus. Sed p̄pter electos q̄s elegit. id est p̄pter iudeos credentes aut in posterū credituros breuiavit dies id est cito bellum est terminatū. Nam p̄sebat deus qz multi post desolacionē ciuitatis crederent iudeoz hui⁹ gracia eoz. genus ex toto destrua non pmisit Aug. ad esichium. Quidā aut̄ ouerimen tuus intellexisse mibi videt̄ mala ipsa significata nomine diez. sicut dicti sūt dies mali in alijs scripture diuine locis. s̄reg em̄ ipsi dies mali sūt sed ea que fiunt in eis. Ipsa ergo dicta sūt breuiari. vt deo donante. tolerantiā min⁹ sentirent. ac sic q̄ magna essent breuia fierent Beda vel alif hec que dicit ab illo loco erūt dies tribulacionis

temporibus anti. p̄i. p̄p̄ie congruunt. quando non solum tormenta crebriora et acerbiora q̄ prius cōsueuerant ingerenda sunt fidelibus. sed quod grauius est. signorū q̄ operatio eos qui tormēta ingerūt. comitabitur. Hec autē tribulatio quāto ceteris que p̄cessere p̄scurarum pondere grauior. tāto est temporis breuitate moderatio. futura. Namq̄ tribus annis et dimidio. quātum de propheta danielis et apocalip̄si iohannis conijci potest. ecclesia p̄ orbem impugnanda esse creditur. Juxta vero sēsus spiritalis cū viderimus abhominatiōe desolationis stare vbi non debet hoc ē hereses et flagitia regnare inter eos. q̄ celestibus misterijs videbant esse assecrati. tūc quī cūq̄ in iudea. hoc est in confessione veri fidei p̄sistimus. tanto alcius virtutū culmen debemus ascendere. quāta plures ampliorū itnera sequi videmus. Vbiro. fuga em̄ in mōtes est. vt non descendat ad yma qui ascendit ad alta. Beda. Tunc qui sup̄ tectū est. hoc est qui excedēs animo carnalia facta. tanq̄ in aura libera spiritaliter viuūt. ne descendat ad infimos terminos p̄sistat. quersat oīs. neq̄ ea que reliquerit mūdi carnis ve desideria repetat. Domus nāq̄ nostra vel mundus hic. vel ipsa qua degimus nostra intelligenda ē caro. Vbiro. dicit em̄ orate vt hyeme non fiat fuga vestra vel sabbato id est ne finiant fructus nostri operis. cum fine temporis. hyeme ei finit fructus. sabbato vero temp̄. Beda. si autē de sūmā cōne mūdi intelligat hoc p̄cipi. vt non refrigescat fides nostra et in cristū caritas. neq̄ vt ociosi in ope dei torpeamus virtutū sabbato. Theo. Oportet etiā nos a peccato fugere cū feruore. et non frigide et quiete. Vbiro. Tribulatio em̄ erit ingēs et dies breues p̄pter electos. ne malicia huius tēporis mutet intellectū eorū.

Et tunc si quis vobis dixerit. ecce hic ē cristus. ecce illic ne credideritis exurgēt em̄ pseudo xp̄i. et pseudo p̄phete. et dabunt siḡ et portenta et p̄digia ad seducendos si fieri p̄t etiā electos. vos ergo videte. Ecce p̄dixi vobis omnia. S̄ in diebus illis post tribulationem illam sol ostenebrabitur et luna non dabit splendore suum et stelle celi erūt decidētes. et virtutes que sunt in celo mouebuntur. Et tunc vide

Theo. Postq̄ ea que ad hierusalem p̄tinebāt dñs completuit. nunc de aduentu loquit̄ anti xp̄i dicēt. Et tūc si quis vobis dixerit. ecce hic ē cristus aut illic. ne credatis. Hoc autē q̄ dicit tūc non sic intelligas id est statim euz cōpleta fuerint sup̄ dicta circa hierusalē sicut et mathe⁹ post cristū generatiōe dicit. In diebz illis venit iohānes. nūquid imediate post xp̄i natiuitatem non. sed in determinate vel indistincte. Sic et in h̄ loco tūc accipi potest non sēz q̄n hierusalē s̄solabit. s̄z circa tēp̄ aduent⁹ anti xp̄i. Sequit̄. Exurgēt eā

tunc filium hominis venientem in nubibus cum virtute magna et gloria. et tunc mittet āgelos suos et cōgregabit electos suos a quatuor ventis a summo terre vsq̄ ad summum celi

pseudo xp̄i. et pseudo p̄phete. et da. si. a portenta et p̄digia. ad se. si fieri potest etiā electos. Multi em̄ cristū nom̄ suscipiēt. ita vt etiā fideles seducant. Aug⁹. xx. de ci. dei. Soluet̄ ei tūc sathanas. et p̄ anticristū in om̄i virtute sua mirabiliter quidē sed mendaciter opabit̄. So

let autēz ambigi. vt p̄pterea dicta sint ab ap̄lo signa et p̄digia mendacij. q̄m mortales sensus p̄ fantasmata decepturus est. vt qd non facit. facē videat. an qz illa ip̄a etiā si erunt vera p̄digia. ad mēdacia p̄trahēt credituros non ea potuisse nisi diuinitus fieri virtutē diaboli nescientes. maxime quādo tanta quantā nūq̄ habuit acceperit potestatem. Sed p̄pter quodlibet horū dictū sit seducenē eis signis atq̄ p̄digijs qui seduci merebunt̄. Greg. Cur autem sub dubitacōne dicitur. si fieri potest. cum quid futurū sit a dño p̄siciatur. Vnum vero ex duobus est. qz si electi sūt fieri non potest. si autē fieri potest electi non sūt. Ista ergo dñici sermonis dubitacō in electis exp̄mit trepidacōnem mentis. quos et electos nominat. qz cernit q̄ in fide et bono ope p̄sistēt. quia qui electi sūt ad p̄sistendū. p̄ signa p̄dicatorum anti xp̄i temptabunt̄ ad cadendū. Beda. quidāz autē hoc ad captiuitatis iudaice tēpus referunt vbi multi cristos se esse dicentes. deceptas post se cateruas populi trahēbāt. Sed i illa ciuitatis obsidione nullus erat fidelis. ad quem diuina exhortacio (ne falsos magistros sequerēt) fieri deberet. Vnde melius de hereticis accipiendū est. qui contra ecclesiā venientes cristos se esse mentirent̄. quoz primus simon mag⁹ fuit. extremus autē ille maior ceteris est anticristus. Sequitur. Vos ergo vi. ec. p̄. vo. omnia. Aug⁹ ad plebem hippo. Non em̄ solū bona que s̄ctis. et fidelibus suis est redditurus. vtz etiā mala quibus erat hic mūdis habūdaturus. aut p̄dixit. vt bona post seculi finem secutura certiores expectaremus. quāto mala similiter p̄nunciata. an seculi finē p̄cedentia sentiremus. Theo. Post anti xp̄i autē aduentum alterabit̄ et mutabit̄ machina mūdi obscuratis sideribus p̄pter habūdantiam claritatis cristū. Vñ sequit̄. Sed in diebz illis. post tribulacōnem illam sol cōte. et luna non dabit splendorem suum. et stelle. ce. erunt dec̄. Beda. Sidera em̄ in die iudicij videbunt̄ obscura. non diminucōne sue lucis a cecidente. sed sup̄ueniente claritate veri luminis. hoc est sūmi iudicis. quīs nil p̄hibeat. intelligi veraciter solem tūc et lunā cum sideribus ceteris ad tempus sui lumine p̄uari. quō de sole factū cōstat tempe domice passionis. Ceterū peracto die iudicij. cum fuerit celum nouū et terra noua. tūc fiet quod isa. dicit. Erūt lux lune sicut lux solis et lux solis septēplex. Sequit̄. Et vir. que sūt in celo mouebunt̄. Theo. id ē virtutes angelica

Stupebunt tanta magnalia videntes fieri. et eos
iudicari seruos Beda. quid mirum homines ad
hoc iudicium perturbari. cuius aspectum et ipse angeli
et tremunt praesentes. Quod faciunt ibi tabulae quae tre-
munt colline. quod virga deserti patitur. cum cedrus
padii scutitur. Hier. vel aliter Sol obtenebrabitur
ad gelida corda ut hyeme. et luna non splendebit
serena tempestate dissensionum. et stelle erunt deci-
dentes in lumine. quando pene dixerit semen abrae
cui sunt similitudo. et virtutes quae sunt in celis moue-
buntur. ad iram vindictae quam mittetur a filio hominis
veniente. De cuius aduentu subditur. Et tunc vi-
sio. in nu. cum vir. mag. et gloria. qui seorsum
sicut pluuia in vellus gedeon. descendit cum humi-
litate. Aug. ad esichium. Quia enim dictum est
apostolis ab angelis. Sic veniet quod vidistis eum
euntem in celum. merito credendum est non solum
in eodem corpore. verum etiam in nube venturus
quam sic veniet. sicut abiit. et nubes suscepit eum ab-
euntem. Theo. videbunt autem dominum tanquam fili-
um hominis. seorsum in corpore. quod enim videtur. cor-
pus est. Aug. primo de trinitate. Visio quippe
filij hominis exhibetur etiam malis. Nam visio forme
dei non nisi mundis corde quae ipsi deum videbunt.
Et quia filium dei. secundum id quod in forma dei equa-
lis est patri. iniqui videre non possunt. Oportet
autem ut iudicem viuorum et mortuorum coram quo
iudicabuntur. et iusti videant et iniqui. Ideo oportet
tebat ut filius hominis acciperet iudicariam pote-
statem. De cuius executione mox subditur. Et tunc
mittet angelos. Theo. Vide quod christus ihesus
mittit angelos. sicut et pater. vbi ergo sunt qui
dicunt quod patri non est equalis. Egre dient namque
angeli congregare fideles electos. ut in aera rapti
obuiant ihesu christo. vnde sequitur. Et congrega-
bitur a quatuor ventis. Hiero. ut triticum veterila-
tum de area totius terre Beda. A quatuor autem
ventis a quatuor mundi partibus dicit oriente. occi-
dente. aquilone et austro. Et ne quisquam putaret a
quatuor solum plagis terre. et non potius a cun-
ctis eius fimbis. simul mediterraneis regionibus
electos esse congregandos. apte subiungit. A sum-
mo terre usque ad summum celum id est ab extremis ter-
re fimbis. usque ad ultimos terminos eius. vbi lon-
ge spectantibus circulus celi terre fimbis. nisi
dere videtur. Nullus ergo in die illa remanebit ele-
ctus qui non veniet ad iudicium domino in aera occur-
rat. Veniunt ad iudicium et reprobi. ut peracto iu-
dicio dissipentur et pereant a facie dei.

**A ficu discite parabo-
lam. Cum iam ramus
eius tener fuerit. et na-
ta fuerit folia cogno-
scitis quia in proximo sit
estas. Sic et vos cum
videritis haec fieri. sci-
tote quia in proximo sit
in hostijs Amen dico**

Beda. Sub exem-
plo arboris docuit
dominus consummationem ex-
emplum dicens. A ficu
autem discite parabolam
Cum iam ramus eius te-
ner fuerit. et nata fuerit
folia. cog. quia in proximo sit
estas. Sic et post an-
gustias antixpi. sta-
tum nullo sequetur. e me-
dio christi erit adue-
ntus qui estas erit iustis

vobis quam non transi-
bit generatio haec. do-
nec omnia ista fiant. Ce-
lum et terra transibunt
verba autem mea non
transient.

ex hyeme peccatorum
bus vero hyems est
estate Aug. ad e-
sichium. vel aliter. omnia
que a tribus euangelis
listis dicta sunt de domino
aduenerunt. diligenter
inter se collata atque
discussa. forsitan in-

ueniunt ad hoc pertinere. quod quotidie venit in cor-
pore suo quod est ecclesia exceptis his locis vbi
ille aduentus ultimus ita permittitur. ut appropinquare
dicatur. Et quod in ultimo sermone secundum mattheum
ipse aduentus euidenter exprimitur. vbi dicitur. Cum
venierit filius hominis in maiestate sua. quid enim
est. Cum videritis haec fieri. nisi ea quae supra dixit
In quibus est etiam id quod ait. Et tunc videbunt
filium hominis venientem in nubibus. Non itaque tunc erit fi-
nis. sed tunc erit in primo. An dicendum non omnia quae supra
memorata sunt esse intelligenda. sed aliqua eorum
quae videlicet excepto quod dictum est. Et tunc vi-
debitur filium hominis venientem. Ipse quippe finis
erit. non tunc primus erit. Sed matheus aperu-
it nullis exceptis esse accipiendum dicens. Cum vi-
de. haec omnia. scire oportet quod prope est in ianuis. intelli-
gitur ergo quod supra dictum est sic. Et mittet an-
gelos suos de quatuor mundi partibus id est de
toto orbe terrarum congregabit electos suos. quae
tota hora nouissima facit veniens in suis membris
tanquam in nubibus Beda. potest autem haec fructi-
fica committi mystice intelligi. super statu sinagoga.
quae veniente ad se domino. quia fructum iusticie non
habebat in eis qui tunc increduli erant eterna ste-
rilitate damnata est. Sed quam dixit apostolus quod
cum plenitudo gentium intrauerit. omnis israel
saluus erit. quid est hoc nisi quod diu sterilis arbor
fici. fructum quem negauerat reddet. Quod vbi
factum fuerit. et statem vere pacis esse in primo
non ambiges Beda. Vel folia fici nata. verba
sunt presentia. estas prima dies est iudicij. in qua
vnaqueque arbor manifestabit quae intus habuit
aridum ad comburendum. an viti de ad plantandum
cum ligno vite. Sequitur. Amen dico vobis quam
non transi. gene. haec donec haec omnia fiant. Be-
da. Non nomine generationis autem omne hominum significat
genus. aut specialiter iudeorum Theo. Vel aliter
non transi. gene. haec seorsum christianorum. donec omnia
fiant. quae circa hierusalem et antixpi aduentum
dicta sunt. Non enim dicit generationes apostolorum
quia maior pars apostolorum non peruenit usque ad
hierusalem consummationem. Dicit autem hoc de gene-
ratione christianorum. volens discipulos consolari ne
crederent. quod in illis temporibus fides deficeret. Prius ei
elementa immobilia deficient quam verba christi. vnde
subditur. Celum et terra transibunt. Verba autem mea non
transient Beda. Celum quod transibit. non est he-
rum siue siderum. sed aereum intelligere debemus
Quocumque enim peruenire potuit aqua diluuij. eo
iuxta beati petri sententiam ignis iudicij perueniet.
Transient autem celum et terra pro eam quae nunc
habent imaginem. Attamen per essentiam sine fi-
ne subsistent.

De die aut illa et hora nemo scit neq; angeli in celo neq; filius nisi pater. Videte vigilate. et orate. Nescitis enim quoniam tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam. et dedit seruis suis potestatem cuiusque operis. et iamitori precepit ut vigilet. Vigilare ergo. nescitis enim quando dominus domus veniat. sero an media nocte an gallicantu an mane. Ne cum venerit repete inueniat vos dormientes. quod aut vobis dico. omnibus dico. vigilate.

nesciat. qui omnibus ad id quod sunt. atque erunt. auctor est. Quod enim extra eius nature scientiam est per quam et in qua id quod efficiendum sit continetur. hanc autem ille diem ignorat. que aduentus sui dies est huius nature quod agere diffinitur quantum in se est presciant et sequitur gerendi cognitio voluntatem agendi. Quod ergo dominus glorie. aduentus sui ignorata die nature esse imperfecte creditur. que et necessitatem habeat adueniendi. et scientiam aduentus sui non adeptam sit. Jam vero quanta impietatis geminatur occasio. si deo patri deputabilem indignitatis affectus. si ei ademerit beatitudinis cognitionem cui mortis induxerit prescientiam. Quod si in eo omnes scientie thesauri sunt. dies hunc non ignorat sed meminisse nos conuenit occultos in eo scientie thesauros esse. Ignoratio igitur eius est. secundum quod thesauri scientie in eo latent. In omnibus enim que deus ignorare se loquitur. ignorantia non detinetur. sed aut tempus est non loquendi. aut dispensatio non agendi. Si autem tunc cognouisset deus dicere. quod abraham eum amauerit. cum hoc non celauerit abrahæ. necesse est et ut pater ob id diem scire dicatur. quod non celauerit filio. Si itaque die filius nescit. sacramentum est ut taceat. e contrario pater solus ostendit scire quod non tacet. Absit autem corporalium mutacionum nouitates in patre et filio existimari. Denique ne per infirmitatem ignorare dicatur continuo subiecit. Videte. vigilate. et orate. nescitis enim quando tempus sit. Videtur. Vigilia enim opus est mentis ante mortem corporis. Theo. docet autem vigilare et orare. duo hec. Multi namque vigilamus. sed noctes ducentes in

prauitates ad hoc aut consequentem similitudinem inducit dicens. Sicut homo qui peregre profectus. profectus. et de. et. su. po. cu. opis et iamitori precepit ut vigilet. Beda. homo qui peregre profectus reliquit domum suam cristus est. qui ad patrem per resurrectionem victor ascendens ecclesiam corpore aliter reliquit. quam tamen nunquam diuine presentie presidio destituit. Grego. in home. Carnis eternam locum patrie terra est. que velut ad peregrinandum ducta est cum per redemptorem nostrum est in celis collocata. Dedit autem seruis suis potestatem cuiusque operis quod fidelibus concessa sancti spiritus gratia. facultatem tribuit bonis operibus seruiendi. iamitori quod precepit ut vigilaret. quia ordinari pastorem commisit sibi ecclesie. curam iubet impendere non solum autem rectores ecclesie. sed omnes vigilare precipimus. ianuas cordium custodientes. ne antiqui hostis mala suggestio subintraret. ne nos dominus dormientes inueniat. Unde ex hac similitudine concludens subdit. Vigilare ergo nescitis enim quando dominus domus veniat sero an media nocte an gallicantu an mane. ne cum venerit inue. vos dormientes. Videtur. Nam qui dormit. non corpora vera sed fantasmatata intendit et vacuus vigilat de his que viderat. Sic nimirum sunt quos mundi amor rapit in vita. deserunt post vitam. quod somniabant per certo Theo. Vide autem quod non dixit. nescio quoniam tempus erit. sed nescitis. Propter hoc enim hoc occultauit. quia nobis expediebat. Nam si nunc ignorantes finem non curamus. quid faceremus si finem sciremus. malicias namque nostras differemus versus ad ultimum. Attendamus etiam dictiones. Sero namque finis existit. cuius quis moritur senectute. media nocte. cum quis moritur in medio iuuentutis. Gallicantu vero cum ratio completur in nobis. Cum enim incipit puer secundum rationem viuere. tunc gallus in eo vociferatur. excitans a somno sensualitatis. Mane autem puerilis est etas. Oportet enim omnes istos finem prescire. nam et puero cauendum ne in baptizatus pertranseat. Videtur. hoc autem fine occludit sermonem ut commune omnium preceptum nouissimi per primos audiant. unde subdit. Quod autem vobis dico. omnibus dico vigilate. Aug. Non solum enim illis dixit quibus tunc audientibus loquebatur. sed etiam illis qui fuerunt post illos ante nos et ad nos ipsos. et qui erunt post nos versus ad nouissimum eius aduentum. nunquid autem omnes inuenturus est dies ille in hac vita. aut quisquam dicitur quod ad defunctos etiam pertineat quod ait. Vigilare ne cum venerit repente. inueniat vos dormientes. Cur itaque omnibus dicit quod ad eos solos pertinet. qui tunc erunt nisi quod ad omnes pertinet quod dixit. Tunc enim unicuique veniet dies ille cum venerit eius dies. ut talis hinc erit. qualis est iudicandus illo die. Ac per hoc vigilare debet omnis christianus ne imparatum eum inueniat domini aduentus. Inparatum autem inueniet dies ille. quem imparatum inueniet sue vite huius ultimus dies.

Erat autem pascha et azima post biduum et querebant summus sacerdos et scribae quomodo eum dolo tenerent et occiderent dicebant autem non in die festo ne forte tumultus fieret in populo.

Hebraice dicitur pasche non a passione ut plerique arbitrantur sed a transitu nominatur eo quod exterminator videtur sanguinem in foribus israelitarum pertranstulerit eos. Vel ipse dominus prebens auxilium populo suo desuper ambulavit. Hieronymus vel pascha transitus in christum. pascha vero immolatio. De immolatione agni et transitu populi per mare vel per egiptum. Prefiguratur autem passio christi et redemptio populi de inferno. quoniam nos post biduum visitat id est plenissima luna etate christi perfecta. ut nec cum aliqua parte tenebrosa. carnes agni immolati. qui tollit peccata mundi in una domo que est ecclesia catholica. calcietur caritate et armati virtute comedamus. Beda hoc autem iuxta veteris instrumenti scripturam. inter pascha et azima distat. quod pascha ipse solus dies appellatur. in quo agnus occidebatur ad vespam. hoc est per iij lunam mensis primi. xv. autem luna quando egressus sum de egipto. succedebat festivitas azimorum quae septem diebus id est usque ad xxi diem eiusdem mensis ad vespam est statuta sollemnitas. verum evangeliste indifferentes et die azimorum pascha ponere solent. Unde et marcus hic dicit. Erat autem pascha et azima post biduum. quod et pasche dies i azimorum panibus est celebrari preceptus. Et nos quasi pascha perpetuum facientes super hoc mundo transire precipimur. Hieronymus. A principibus autem egressa est iniquitas in babilone. qui templum et vasa et se purificare secundum legem ad esum agni debuerant. Unde sequitur. Et querebant summus sacerdos et scribae quomodo dolo tenerent. et occiderent. Occiso autem capite totum corpus innetue efficitur. Unde miseri faciunt quod caput moriatur. Visitant autem diem festum qui euenit illis. Non enim est festivitas his qui vitam et misericordiam perdididerunt. Unde sequitur. Dicebant autem. Non in die festo ne forte tumultus fieret populi. Beda. non quidem metuentes seditionem ut simplex sermo demonstrat. sed cauentes ne auxilio populi de suis manibus tolleretur. Theo. ipse tamen christus temporis sibi constituerat passionis. voluit enim in paschate crucifigi. quod ipse verum erat pascha.

Et cum esset bethanie in domo simonis leprosi

Hieronymus. sicut aspergamus librum nostrum de sanguine et limba domorum et fune cocti neque eundem domui orationis nostre. et coactus in manu nostra ut et arce ligemur vacuam ruffam in valle occisam enarrare possumus. De christi enim occisione. narraturus euangelista permittit. Erat autem pascha et azima post biduum.

Beda. Pascha quod dicitur a transitu. sed a transitu nominatur. eo quod exterminator videtur sanguinem in foribus israelitarum pertranstulerit eos. Vel ipse dominus prebens auxilium populo suo desuper ambulavit. Hieronymus vel pascha transitus in christum. pascha vero immolatio. De immolatione agni et transitu populi per mare vel per egiptum. Prefiguratur autem passio christi et redemptio populi de inferno. quoniam nos post biduum visitat id est plenissima luna etate christi perfecta. ut nec cum aliqua parte tenebrosa. carnes agni immolati. qui tollit peccata mundi in una domo que est ecclesia catholica. calcietur caritate et armati virtute comedamus. Beda hoc autem iuxta veteris instrumenti scripturam. inter pascha et azima distat. quod pascha ipse solus dies appellatur. in quo agnus occidebatur ad vespam. hoc est per iij lunam mensis primi. xv. autem luna quando egressus sum de egipto. succedebat festivitas azimorum quae septem diebus id est usque ad xxi diem eiusdem mensis ad vespam est statuta sollemnitas. verum evangeliste indifferentes et die azimorum pascha ponere solent. Unde et marcus hic dicit. Erat autem pascha et azima post biduum. quod et pasche dies i azimorum panibus est celebrari preceptus. Et nos quasi pascha perpetuum facientes super hoc mundo transire precipimur. Hieronymus. A principibus autem egressa est iniquitas in babilone. qui templum et vasa et se purificare secundum legem ad esum agni debuerant. Unde sequitur. Et querebant summus sacerdos et scribae quomodo dolo tenerent. et occiderent. Occiso autem capite totum corpus innetue efficitur. Unde miseri faciunt quod caput moriatur. Visitant autem diem festum qui euenit illis. Non enim est festivitas his qui vitam et misericordiam perdididerunt. Unde sequitur. Dicebant autem. Non in die festo ne forte tumultus fieret populi. Beda. non quidem metuentes seditionem ut simplex sermo demonstrat. sed cauentes ne auxilio populi de suis manibus tolleretur. Theo. ipse tamen christus temporis sibi constituerat passionis. voluit enim in paschate crucifigi. quod ipse verum erat pascha. Beda Passurus dominus per toto mundo et vniuersas nationes suo sanguine redemptus moriatur in bethania

si et recubaret. venit mulier habens alabastrum unguenti. nardi spicati preciosi et fracto alabaastro effudit super caput eius. Erat autem quidam indigne ferentes intra semetipsos dicentes. Ut quid perditio ista unguenti facta est. Poterat enim unguentum in studium nudari plusquam tricenis denariis et dari pauperibus et fremebant in eam. Iesus autem dixit finite eam. Quid illi molesti estis. Bonum opus operata est in me. Semper enim pauperes habebitis vobiscum et cum volueritis potestis illis benefacere me autem non semper habebitis. quod habuit sed fecit. preuenit unguere corpus meum in sepultura. Amen dico vobis ubique fuerit predicatum euangelium istud in vniuerso mundo et quod fecit sed narrabitur in memoriam eius.

se non oportet se peccatorem Augustinus de euangelio. ego autem nihil aliud intelligens arbitror. nisi quod non aliam quidem fuisse mulierem. quam peccatrix tunc accessit ad pedes iesu. sed eandem mariam bis hoc fecisse. semel scilicet quod lucas narrauit. cum primo accedens cum humilitate et lacrimis. meruit peccatorum remissionem. et hoc iohannes commemorauit cum de lazaro resuscitando cepisset loqui. antequam veniret in bethaniam dicens. Maria autem erat que venit domum unguento et extitit pedes eius capillis suis. cuius fuit lazarus infirmabat quod autem in bethania rursus fecit aliud est quod ad lucam narrationem non pertinet sed pieter narratur a reliquis tribus. Quod ergo matheus et marcus caput domini unguento illo perfecerunt dicunt. iohannes autem pedes. accipiamus non solum caput. sed etiam pedes domini perfudisse mulierem nisi forte quoniam marcus fracto alabaastro

id est in domo ebedientie. Unde dicitur. et cum esset in domo. si. pleiosi et recum. venit mulier. Hieronymus. huiusmodi enim ceruicium uerum se per ad lectum suum redit id est filius patri obediens usque ad mortem. A nobis obedienciam petit. Beda dicit autem symonis leprosi. non quod illo tempore permaneret sed quantea leprosus postea a saluatore misericorditer datus est nomine pristino permanente. ut virtus curatis appareat. Theo. quis autem quatuor euangeliste unguentum mulieris commemorant. non est terna sed duo. una quid que describitur a iohanne quod scilicet est lazari que scilicet ante sex dies pasche unxit pedes iesu. Alia vero que a reliquis tribus euangelistis describitur adhuc autem si attendas inuenies has tres esse a iohanne enim una describitur altera vero a lucas. A duobus vero reliquis altera. Quis enim a lucas describitur meretur esse. Si in medio predicacionis tempore ad iesum uenisse sed hoc quod a mattheo et marco describitur in tempore passionis uenisse

Perfulsum caput commemorat. tam quisque casum
 niosus est. ut in vase fracto neget aliquid remanere
 potuisse unde etiam pedes dñi pfunderet. Sed religiosus
 contendet aliquis non ita fractum esse ut totum effunderet. vel plus accipiat pfulos
 pedes antequam illud fractum esset. ut in integro re
 maneret unde etiam caput pfunderet. Beda. Est
 autem alabastrum genus marmoris candidi. varijs
 coloribus intermixti. quod ad vasa vnguentaria
 cauare solet. eo quod optime seruari ea incorrupta
 dicant. Nardus vero est frutex aromaticus gradus
 ut autem et crassa radice. sed breui ac nigra fragi
 lique. quauis autem pinguis sit. tamen redolet ut cya
 pressus aspero sapore. folio paruo densoque cuius
 cacumina in aristas se spargunt. Theophrastus gemina
 dote pigmetarij nardi spicas ac folia celebrat.
 Et hoc est quod ait marcus. vnguentum nardi spi
 cati precioso. quia videlicet vnguentum illud quod attulit
 maria dño. non solum de radice confectum est nar
 di. verum etiam quo precioso esset. spicaz. quod folio eius
 eius adiectione odo: is ac virtutis illius erat accu
 mulata gracia. Theo. vel sicut in greco dicitur.
 Nardipistici id est fidelis. eo quod vnguentum nardi
 erat absque dolo cum fide confectum. Aug. de
 con. euan. Potest autem videri strarium. quod matheus
 et marcus. postea quod dixerunt pascha et biduum. dein
 de memorauerunt quod erat ihesus in bethania. vbi
 de illo precioso vnguento dicitur. Iohannes autem ante
 sex dies pasche dicit ihesum venisse in bethaniam
 de eodem vnguento narraturus. Sed qui ita mo
 uent. non intelligunt matheum et marcum illud quod
 in bethania de vnguento factum erat non post illaz
 predicacionem de biduo. sed adhuc cum sex dies el
 sent ante pascha. recapitulando posuisse. Hiero.
 Mistice autem simon leprosus mundum infideles primo
 et postea fideles significat. Mulier autem cum alaba
 stro ecclesiasticam fidelem. quod dicit nardus mea dedit
 odorem suum pistica nardus dicitur id est mistica et preciosa
 domus impleta odore celum et terra est. fractum
 alabastrum. carnale desiderium est. quod frangitur
 ad caput. ex quo omne corpus copaginatam est.
 recubente ipso id est humiliate se. ut eum tange
 ret fides peccatricis. que de pedibus ascendit ad
 caput. et ad pedes a capite descendit per fidem id
 est ad christum et ad membra eius. Sequitur. Erant autem
 quidam indigni feretes intra semetipsos dicentes
 ut quis perditio ista. Per synodum eorum dicitur. per
 multos et multa per vno. perditus enim iudas. de salu
 te predicacionem inuenit. et in vite fructu. feram mortis
 laqueus nascitur. Sub preteritu autem auaricie mister
 rium fidei loquitur. Etenim nostra fides. trecentis
 emittitur denarijs in decem sensibus interioribus scilicet
 et exterioribus scilicet per corpus et animam et spiritum
 tripliciter. Beda. quod autem dicit. Et fremuerunt
 in eam. nequaquam debemus de diligentibus christum
 apostolis dictum credere. sed de iuda potius sub nu
 mero plurali. Theo. vel ouementem videtur inuam
 quod discipuli plures mulere arguerunt. eo quod sepe
 christum audierat de elemosina docentem. Iudas vero
 non eadez intencione indigne tulit. sed pro amore
 pecunie et turpe lucrum. Unde et iohannes ipsius
 iohannem commemorat tanquam fraudulenta intencione

mulierem arguentem. dicit autem. Et fre. in eam id est
 molesti erant ei exprobrantes et iniurias inferentes
 Arguit autem dominus discipulos eo quod desiderium impes
 diuit mulieris. Unde sequitur. Ihesus autem dixit. Si
 nite eam. quid illi molesti estis. postquam enim munus
 abstulerat. illam per obprobria pervertebant. Ori
 ge. Doluerunt enim de predicacione vnguenti. quod po
 terat venditari multo precio et dari pauperibus.
 tamen non debebat fieri hoc quia ouementem erat. ut super
 caput christi fundaretur sancta et decet in infusione
 Vnde sequitur. Bonum opus operata est in me. versus adeo
 autem efficax est laus huius operis boni. ut exhortetur
 nos omnes odoriferis et preciosis operibus implere do
 mini caput. ut de nobis dicatur. quia bonum opus fecit
 mus super caput christi quia semper quidem habemus
 quod diu in hac vita sumus pauperes nobiscum. et opus
 habentes cura eorum. qui profecerunt in verbo et di
 uites facti sunt in sapientia dei. non autem possunt suf
 ficere ut semper diebus et noctibus habeant secum
 filium dei id est verbum et sapientiam dei. Sequitur
 enim. Semper enim pauperes habebitis vobiscum et cuius
 volueritis potestis illis benefacere. Me autem non
 semper habebitis. Beda. Mibi quidem videtur in hoc
 loco de presentia corporali locutus. quod nequaquam cum
 eis ita futurus sit post resurrectionem. quod tunc
 in omni conuictu et familiaritate. Hiero. dicit etiam
 Bonum opus operata est in me. quia qui credit in
 deum reputat ei ad iustitiam. Aliud est enim credere ei.
 et aliud credere in eum id est totum eicere te in il
 lum. Sequitur. Quod habuit id est quod potuit. et
 fecit. puenit vngere corpus meum in sepulturam.

Beda. quasi dicit. Vos putatis predicacionem esse vn
 genti officium sepulture est. Theo. Preuenit
 enim quasi a deo ducta vngere corpus meum in signum
 sepulture future in quo perditorem confundit. ac si
 ei diceret. Quia conscientia mulierum confundis. que
 in sepulturam corpus meum vngit te ipsum vero non
 confundis. qui me in mortem trades. Propheizat
 autem dominus sequens duas prophecias. scilicet quod euange
 lium eius predicabitur in vniuerso mundo. et quod opus
 mulieris laudabitur. unde subditur. Amen dico vo
 bis. vbi cuiusque predicatum fuerit. Beda. Notandum autem
 quod sicut maria gloriam adeptam est in toto orbe et ob
 sequio quod domino exhibuit. ita econuerso ille qui
 obsequio eius detrahere non timuit. longe lateque
 infamatus est. Sed dominus bonis laude digna remun
 nerans futuras impij contumelias tacendo preterijt.

Et iudas scariothes
 vnus de x. i. aby ad sum
 mos sacerdotes ut p
 deret euz illis. Qui au
 dientes gauisi sunt et
 pmiserunt ei pecuniam
 se daturus. Et quere
 bat quomodo illum o
 portune traderet.

q iudas iacobi zelotes vocabatur. et ne appellacione

Beda. Infelix iu
 das damnus quod ex
 effusione vnguenti fe
 cisse credebatur. vult
 magistrum precioso con
 sultare. Unde dicit. Et
 iudas. vnus de duo.
 abijt ad sum. sacer.
 ut perderet eum illis.
 Criv. in ser. de pas
 si. quid michi ei pa
 triam dicit. vti nam ip
 sum quod nescire licuisset.
 Sed ait erat discipulus.

cognominis fiat confusio personarum. propterea hunc ab illo sepauit. Non autem dixit iudas proditor. ut doceat detractio: s. nescire et accusaciones declinare. Quod autem dicit. vnus de .xij. auget detestabilitatem proditoris. Nam et alij discipuli erant. qui fuerant numero .lxij. sed illi non intimi. non tanta confidentia sociati sunt. Isti autem. duo de eum fuerunt comprobati. hec erat caterua legalis de qua proditor malignus exiit. Hiero. vnus tamen erat de .xij. numero non vnus merito. vnus corpe. non vnus animo. Abijt autem ad principes postquam exijt et intravit in eum satanas. vnu quodam animal ad simile sibi iungitur. Beda. quod autem dixit. Abijt. ostendit eum non a principibus inuitatum. non vlla necessitate constructum. sed sponte propria scelerate mentis misse consilium. Theo. Dicit autem vt perderet eum illis. id est vt annunciarer illis. quando solus existeret. Timebant autem in eum irruere quoniam docebat propter turbam. Hiero. Promittit autem se tradere vt magister eius diabolus ante dicebat. tibi ab eo potestatem hanc vniuersam. Sequitur. qui audientes gauisi sunt. et. pmi. ei p. se. da. Premititur quidem pecuniam. et amittit vitam quam ipse recipit eorum vitam amittit. Cris. in ser. de passi. O demencia ymo cupiditatem proditoris. Cuncta enim mala cupiditas percauit. Nam cupiditas captas animas retinet et omnibus modis affligatas obstringit. et reorum obliuionem imponit. et alienacionem metis ostendit. Ab hac iudas captiuus cupiditatis insania. quersacionis mente. discipulatus. admoneomus. suasionis. oblitus est. Nam sequitur. Et querebat quomodo eum optime traderet. Hiero. Sed oportunitas tibi nunquam inuenitur vt non vmdicet. hic autem illic. Beda. Multi hodie scelus iude. quod dominum ac magistrum deumque suum pecunia vendiderit. velut immane et nepharium exhorrent. nec tamen cauent. nam cum pro muneribus caritatis et veritatis iura spernunt. deus qui est caritas et veritas produnt. Cris. in ser. de pas.

Et primo die azimorum quando pascha imolabant. dicunt ei discipuli. Quous eam? et paramus tibi vt manducet pascha. Et mittit duos ex discipulis suis. et dicit eis. Ite in ciuitatem. et occurrat vobis homo lagenam aquae baiulas. Sequimini eum et quocumque introierit. dicite domino domus. quia magister dicit Vbi est refectio mea. vbi pascha cum discipulis meis mandu-

cauit. Cui iudas de edicione tractabat. alij discipuli sunt de preparatione pasche solliciti. Vnde dicit. Et primo die azimorum quando pascha im. di. ei discipuli. Quous eam. et paramus tibi eam. pascha Beda. Primum diem azimorum. xiiii. diem primi mensis appellat. quando fementio abiectione immolare id est agnum occidere solebant ad vesperam quod est. ponens a postulo aut. Pascha nostrum imolat est christus qui licet die sequenti id est .xv. luna sit crucifixus at tamen nocte qua agnus imolabatur

eam. Et ipse vobis demonstrabit cenaculum grande stratum. illic parate nobis. Et abierunt discipuli eius et venerunt in ciuitatem et inuenerunt sicut dixerat illis. et parauerunt pascha

et corporis sanguinis sui. dens misteria celebranda et a iudeis tunc ac ligato. ipsi immolatio. hoc est passionis sue sacrificium cordium. Hiero. azima vero que cum amaritudine id est lacrimis agrestibus manducant. redemptio nostra. amaritudo vero passio domini. Theo.

Ex hoc autem quod dicunt discipuli. Duo vis eam manifeste videtur. quod christus respiciat aliquod non habebat sed neque discipuli proprias domos. Si enim habuissent duxissent eum ad illas. Hiero. dicunt etiam. Quous eam. ut cum voluntate dei dirigamus gressus nostros. Dominus autem indicat cum quo manducat pascha. et more suo mittit duos. quod supra expoliuit. Vnde sequitur. Et mittit duos ex discipulis suis et dicit eis. Ite in ciuitatem. Theo. mittit quidem ex discipulis. petrum scilicet et iohannem et lucas dicit ad ignotum hominem. inuens ex hoc quod post non pati. Nam qui mentem ignoti nouit ut ipsos recipet. quid non oportet in alijs. Dat etiam eis signum ut domum scilicet inueniret. cum subdit. Et occurrat vobis homo la. aq. baiulans. Aug. de con. euan. Marcus lagenam dicit quod lucas amphoram ille vasis genus. iste modum significauit. vterque veritatem sentencie custodit. Beda. Iudicium autem presentie diuinitatis est. quod cum discipulis loquens quid alibi futurum sit nouit. Vnde sequitur. Et abi. disci. eius et ve. in ciuitatem. et inuenit. sicut dixit illis. et par. pasche. Cris. in ser. de passi. non illud quod nostrum. sed in eum iudeorum. illud autem quod nunc est non solum constituit. sed ipse factus est pascha. Sed et cur illud manducauit. quia factus est sub lege. eos qui sub lege erant redimeret et ipsi legi requiem daret et vt nemo dicat quod ideo eam euasit. quia eam implere vt molestam et arduam non valuit. ipse prius eam compleuit. et sic fecit eam requiescere. Hiero. Mistice autem ciuitas ecclesia est que muro fidei cingitur. homo occurrens populus primitiuus est. amphora aque. lex littere. Beda. vel a qua lauacrum grece. lagena fragilitatem designat eorum pro quos eadem erat gracia munda monstranda. Theo. Lagenam aque portat qui baptizatus est. qui autem baptisma baiulat. venit ad requiem secundum rationem viuens. et sicut in domino requie potest. vnde subdit. Sequimini eum. Hiero. qui scilicet dicit in altum vbi est refectio christi dominus domus petrus apostolus est. cui dominus domum suam credidit. vt sit vna fides sub vno pastore. Cenaculum grande ecclesia magna est. in qua narratur nomen domini strata varietate retutum et linguarum. Beda. vel cenaculum magni spiritus. liter lex est. que de angustiis littere egredies et sublimi loco id est in alto solarium recipit saluatore. Consilite autem sine aque baiulante. ue domus sunt pretermissa vocabula. vt omnibus vobis pascha celebrare volentibus. hoc est et ista sacramentis

imbui. eumque sue mentis hospicio suscipere querentibus facultas danda signetur. Theo. vel dñs domus intellectus est qui ostendit cenaculum grāde id est altitudinē intelligentiā. Quod et si altū sit. tamen nihil habet vane glorie et tumoris. s; sternitur et planum fit humilitate. Ibi autē id est in tali mente pasca xp̄o patitur. a petro sc; et iohanne id est ab actione et contemplatione.

Vespere autē factō venit cum duodecim. Et discumbentibus eis et manducantibus. ait ih̄s Amen dico vobis quod vnus ex vobis me tradet quod manducat mecum. At illi ceperunt contristari et dicere ei sigillatim. nūquid ego. et ait illis vnus ex duodecim qui intingit mecum manum in catino. Et filius quidē hominis vadit sicut scriptus ē de eo. ve autē homini illi pro quem filius hominis tradetur. bonus erat ei si nō esset natus homo ille

pasca comedere. Probabile autē est prius eos adimplesse pasca legale. demde discubuisse. incipiente eo primum tradere pasca. Hiero. vespera autem diei vesperam indicat mundi. Circa undecimam namque horam veniunt nouissimi. qui primi denarium eterne vite accipiunt. Omnes igitur discipuli tanguntur a domino. vt fiat harmonia cathare dñs nerui bene suspensi consona voce respondent. nā sequitur At illi ceperunt contristari. et dicere ei sigillatim. nūquid ego. Vnus autē remissus et presumie amore madefactus dixit. nūquid ego sum rabi. sicut in matheo legitur Theo. Ceperunt autē alij discipuli coneritari. propter domini vrbus. Nam et si extra hanc existerent passionem. magis tñ credunt illi qui omnium nouit corda quod sibi. Sequitur. Qui ait illis vnus ex duodecim qui intingit mecum manum in catino. Beda. Judas sc; quod ceteris contulatus et retrahentibus manum. cum magistro manum mittit in catinum. Et qui prius dixerat. vnus ex vobis me tradet. perseverat proptor in malo. manifestius arguit. et tamen nomen proprium non designat. Hiero. dicit autē. vnus de duodecim quasi ab eis sepatus. Seperat enim seorsum lupus ouem quam capit. Ovis que de ouili egreditur. lupi moribus patet. Judas autem nec primo nec secundo correptus a predicione retrahit pedem. Vnde pena predicatur. vt que pudor non vicerat. corrigat

Bedā. dñs qui de sua passioe pdixerat etiā de pditore pdicit dans locum penitentie. vt cum intellexerisset scriogitaciones suas. penitet eum facti sui. Vnde dicit. vespere autē factō venit cum. et discipulis. et man. ait ih̄s. Amen dico vobis quod vnus ex vobis me tradet. qui manducat mecum.

Criso. in ser. 8 passi. Vbi patet quod nō apte eum omnibus publicauit ne impudencōrem eum faceret nec etiā penitus silentio preteribat ne celari arbitrat. audacter ad pdicōnem pperaret. Theo. s; quō discubentes cenabant cū lex preciperet quod stātes erecti deberent

denunciata supplicia. et hoc est quod subditur. Et si quidē hō. va. sicut scriptū est de eo. Theo. Per hoc quod dicit vādīt. ostendit quod mors xpi fuit voluntaria et nō necessaria. Hiero. s; quod multi bonū vt iudas faciūt. sed omnino illis non proficit recte subditur. ve autē homini illi pro quem filius hominis tradetur. Beda. Sed et hodie quoties in semperiternū. ve illi homini. qui ad mensā dñi malignus accedit. Etenim ille in exemplum iude filii hominis tradit. non quidem iudeis peccatoribus. s; tñ peccatoribus mēbris suis. Sequitur Bonū erat ei si nō esset natus homo ille. Hiero. Scilicet in timo latens vtero materno. melius em̄ est nō esse quod ad tormenta esse. Theo. quantū ei ex fine melius fuisset ei quod esset. si nō pditor existeret. Nam deus fecit ipsū ad opa bona. sed postquam ad tantam deuenit maliciā. melius fuisset ei si natus non fuisset.

Et manducantibus illis accepit ihesus panem et benedicens fregit et dedit eis. et ait. Sumite hoc est corpus meum et accipite calice. gratias agēs dedit eis et biberunt ex illo oēs. Et ait illis hoc est sanguis meus. qui pro multis effundetur. Amen dico vobis quod iam non bibam de hoc gemine vitis vsque in diē illum cum illis bibam nouum in regno dei.

Bedā. fmitis pavet eris solennijs tñ sicut ad nouum. vt sc; pro carne agni ac sanguine sui corporis sanguinisque sacramentū substituerit. Vnde dicitur et manducatis illis ac ih̄s panē vt scilicet ipm se esse monstraret. Cui iurauit dominus tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Sequitur et bene fregit. Theo. id est gratias agēs fregit quod et nos facimus oraciones super addentes. Beda. frangit etiā ipse panem quem discipulis porrigit. vt ostendat corporis sui fractionē non absque sua

sponte vel procuracione futuram. quem etiā bñ dixit. quia naturam humanam quam passurus assumit. ipse vna cum patre et spiritu sancto gratia diuine virtutis impleuit. Benedixit panē ac fregit quod hōies assumptū ita morti subde dignatus est vt ei diuine immortalitatis in esse potestiam demonstraret. Ideoq; velocius eum a morte resuscitandum esse doceret. Sequitur Et dedit eis. et ait. Sumite hoc est corpus meum. Theo. hoc scilicet quod nūc do. et quod nūc sumitis. Non autē panis figura tantū corporis cristi est. sed in ipso cristi corpore transmutat. nam dñs ait. Panis que ego dabo caro mea est. Sed tamen caro cristi nō videtur propter nostram infirmitatē. panis enim et vinum de nostra consuetudine ē. Si vero carnem et sanguinem cerneremus. sumere nō sustinerem. Propter hoc dñs nostre infirmitati obcedens species panis et vini conseruat. sed panem et vinum in veritatem conuertit carnis et sanguinis. Criso. in ser. de passi. Et nūc etiā ille presto est cristus.

qui illam ornauit mensā. ipse istam quoque conse-
 crat. Non enim homo est qui proposita corpus cristi
 facit. et sanguinem sed ille qui pro nobis crucifixus
 est cristus. sacerdotis ore verba proferunt et dei
 virtute consecrant et gratia hoc verbo quod dicit
 Hoc est corpus meum. proposita consecrant et sicut
 illa vox que dicit. Crescite et multiplicamini et
 implete terras semel quidem dicta est. sed omni te-
 pore sentit effectum ad generationem operante na-
 tura. ita et vox ista semel quidem dicta est. sed pro
 omnes mensas ecclesie usque in hodiernum diem et
 usque ad eius aduentum prestat sacrificium firmita-
 tem. Hiero. Mistic autem in pane transfiguratur
 dominus corpus suum. quod est ecclesia presens. que acci-
 piunt in fide. benedicunt in numero. frangitur in pas-
 sionibus. datur in exemplis. sumitur in doctrinis
 format in sanguinem suum in calice vino et aqua
 mixtura. ut alio purgenur a culpis. alio redima-
 mur a penis. Sanguine namque agni seruatur do-
 mus a percussione angeli. et aqua maris rubri exi-
 guatur inimici que sunt misteria ecclesie cristi. unde
 sequitur. Et accipite gratias agens de eis. Gratia
 enim et non meritis saluati sumus a deo. Greg.
 secundo mora. Cum appropinquat et etiam passionem ac-
 cepto pane gratias egisse prohibetur. gratias ita
 que egit qui flagella aliene iniquitatis suscepit.
 Et qui in percussione dignum exhibuit humiliter
 in passione benedicit. ut hinc ostendat quod unusquis-
 que in flagello culpe facere debeat. si ipse equami-
 nitet flagella culpe portat aliene. Ut hinc etiam
 ostendat quid in correctione faciat subditus si in
 flagello positus patri gratias egit equalis.
 Beda. quia et nos in cristo et in nobis christum manere
 oportet. vinum dominici calicis aqua miscetur. Atte-
 stante enim iohanne aque populi sunt. et regis aqua
 solum neque solum vinum cuius licet offerre. ne talis
 oblatio. caput a membris discernendum esse signifi-
 cet. Et vel cristu sine nostre redemptionis amore
 pati potuisse. vel nos sine illius passione saluari ac-
 pati posse offerri ostendat. Sequitur. Et biberunt
 ex illo omnes. Hiero. Ebrietas felix. facetas salu-
 taris. que quanto copiosius sumit. tanto sobrieta-
 tem mentis donare dignatur. Theo. Quidam autem
 dicunt iudam misteriorum non fuisse participem. sed quod
 exiuerit antequam dominus misteria largiretur. Alii etiam
 dicunt quod illi tradidit de illo misterio. Criso. in
 ser. de passi. Cristus enim sanguinem ei qui ei in ve-
 didit offerebat. ut haberet remissionem peccatorum.
 si tamen impio existere nolisset. Hiero. Bibiit ergo
 iudas. sed non saturatus. nec situm extiguit ignis
 eterni. quia in igne sumit misteria cristi. cuius sacri-
 ficium nec emundat. Sed eos cogitacione in sapienter
 ducit ad culpas. qui se scenosis crudelitatis fetori-
 bus miscuerunt. Criso. in ser. de pas. nullus ergo
 sit iudas in domini mensa. hoc sacrificium cibus spiri-
 talis est. Nam sicut corporalis cibus cum ventre in-
 uenerit aduersus humores occupari. amplius les-
 dit. ita est et iste spiritalis cibus. si aliquem repit
 malignitate pollutum. magis eum perdit non sua natura
 sed accipientis vicio. Pura igitur sit mens in omnibus
 pura cogitacione quia et sacrificium purum est. Sequitur.
 Et ait illis. hic est sanguis meus noui testamenti.

Beda. hoc ad distinctionem recipit veteris te-
 stamenti. quod hircorum et vitulorum est sanguine dedi-
 catum. dante inter aspergentem legistatorem. hic est
 sanguis testamenti quod mandauit ad nos deus. Se-
 quitur. Qui pro multis effundetur. Jeronimus. Non
 omnes emundat. Sequitur. Amen dico vobis quod
 iam non bibetis ex hoc genere vini. usque in diem illud cum
 illud bibetis in regno dei. Theo. Quasi. d. Non
 bibam de vino usque ad resurrectionem. regnum enim
 resurrectionis vocat. quasi tunc regnauerit coram
 mortuis. Post resurrectionem vero bibit cum disci-
 pulis et comedit. ostendens quod idem ipse esset. qui
 passus est pro nobis autem bibit illud. id est nouum quod
 dammodo et alieno. Non enim corpus habebat
 passibile indigens cibo. sed immortale et incor-
 ruptibile. Intelligendus est autem et sic. Vitis est
 ipse dominus gemmen vitis misteria. et intellectus
 occultus. que ipse generat. qui docet hominem
 scienciam. In regno autem dei. id est in futuro se-
 culo bibet cum suis discipulis misteria et sapien-
 tiam. noua quedam nos docens et reuelans que nunc
 occultat. Beda. Vel aliter. Vitem siue vineam
 domini appellatam esse sinagogam ysaia testatur
 dicens. Vineam domini sabaot domus israel est
 Iturus ergo dominus ad passionem. ait. Jam non
 bibam de genere vini. Ac si apte dicat. non ultra carna-
 libus sinagoge ceremonijs delectabor. in quibus
 etiam ista paschalis agni sacra. locum tenent pre-
 cipiunt. Aderit enim tempus mee resurrectionis.
 adert dies illa cum in regno dei positus id est glo-
 ria vite immortalis sublimatus. de salute eiusdem
 populi fonte gratie spiritualis regnabit vobiscum
 gaudio perfundat. Jeronimus. Considerandus
 autem quod huius dominus mutat in sacrificium. sed non mu-
 tat tempus. ut nos nunquam cenam dominicam ante quatuordecimam
 lunam faciamus. qui facit in trigesimo resurrectionem. in
 trigesima luna cenam dominicam faciet. quod nunquam
 quam in veteri testamento nec in nouo factum est.

Et ymno dicto exierit in montem oliuarum. Et
 ait illis iherosolymis. Omnes
 scandalizabimini in me.
 in nocte ista. quia scriptum
 est percussio pastoris et
 dispergentur oves gre-
 gis. Sed postquam resur-
 rexero. precedam vos
 in galileam. Petrus
 autem ait ei. Et si om-
 nes scandalizati fuerint
 sed ego non. Et ait illi
 iherosolymis. Amen dico tibi
 in nocte hac. prius quam
 gallus bis vocem dederit
 ter me es negaturus
 at ille amplius loquatur

Ulpianus. Sicut
 gratias egerunt an-
 tequam biberent. ita
 etiam gratias agunt
 et postquam biberunt.
 Unde dicit et ymno
 dicto exi. in mon. oli-
 vt feliciter adducas et
 ante cibum et post ci-
 bum gratias reddas
 actiones. Jeronimus
 enim dicit laudes
 dominice est in psal-
 mo. Edet pau. et lau-
 et lau. do. qui reg-
 eum. Et adorauerunt
 et masticauerunt om-
 nes pingues terre.
 Theo. Simul et
 et hic ostendit quod am-
 plecibile erat sibi
 pro nobis mori. quia cum
 tradendus erat. deus
 laudare dignus est.

Et si oportuerit me si
mul' commori tecum
nō te negabo. Simi
litē autē om̄s dicebāt

Docet etiā nos cum
in angustias incidī⁹
ap̄ter multoz salu
tem non tristari. s; z
deo gratias agere q̄
in nostra tribulacōe
op̄at mltoz salutē

Beda. Potest etiā ymnus ille intelligi quē dō
minus scdm iohānez patri gratias agens decan
tabāt. In quo et p̄ seipso et p̄o discipulis et p̄
eis qui p̄ verbum ipsoz credituri erāt. eleuatis
sursū oculis p̄cabatur. Theo. Exiit autē in mō
tem vt ad eum solitariū existentē exeūtes. ipsum
caperēt absq; tumultū. Si em̄ accessissent cum in
ciuitate manebat. forte fuisset multitudo populi
sturbata. et tūc manifeste occasionē inimici cap
tantes. viderent iuste interficere tanq̄ p̄m con
citantem. Beda. pulchre etiā dñs discipulos sa
cramentis imbutos in montez educit oliuaz. vt
tipice designet nos p̄ acceptōnem sacramentoz
ad altiora virtutū dona et carismata sancti spūs
quib; in corde perungamur. ascendere debere
Hierō. In mōte etiā oliueti ihesus tenetur. vnde
ad celos ascendit vt nos sciamus qz inde ascendi
mus ad celos. vnde vigilamus et oram⁹ et liga
mur nec repugnamus in terra. Beda. Predicit
autē dñs discipulis quid passuri sūt vt cum passi
fuerint. non desperent salutem. sed agentes peni
tentia liberent. vnde sequit. Et ait illis ihesus.
omnes scandalizabim̄ in me in nocte ista. Hier.
Omnes quidē cadūt. sed non om̄s iacent. Nūq̄d
en̄ qui dormit non adiciet vt resurgat carnale.
est cadere. sed diabolicum est iacere. Theo.
Permisit autē eos dñs cadere. vt non in seipsis cō
fidāt et ne viderēt hoc quod p̄dixerat ex quodā
argumento apparenti p̄dixisse. inducit t. stimonū
zacharie p̄phete. vnde sequit. Percuciam pasto
rem et dispergēt oues gregis. Beda. hoc alijs
verbis in zacharia p̄pheta scriptum est et ex per
sona p̄phete ad dñm dicit. p̄cure pastorem et di
spersentur oues. p̄pheta em̄ postulat passionē
dñi. pater respondit. p̄cuciam pasto. em̄ p̄cibus
inferoz. filius a patre mittit. et p̄cutitur id est
incarnatur et patitur. Theo. Dicit autē pater
percuciam pasto. qz ip̄m percuti dimisit. oues
discipulos dicit quasi innocentes et quasi absq;
malicia. Vitimo consolacionē inducit dicens. Sed
postq̄ resurrexero p̄cedā vos in galileā. Jerō.
In quo vera p̄mittit resurrectō. vt spes non ex
tinguatur. petrus autē ait ei. Et si omnes scan. fu
sed non ego. Ecce auis sine penmis in altū volare
mittitur sed corpus aggruat animā et timore hu
mane mortis. timor domini superatur. Beda. Et
petrus ergo de ardore fidei. p̄mittēbat. et salua
toz quasi deus futura nouerat. vnde sequit. Et
ait illi ihesus. Amen dico tibi in nocte hac p̄usq;
gallus bis vo. de. ter me es negaturus. Aug⁹.
de con. euā. Cum om̄s euāgeliste dicāt p̄dixisse
dñm. qz eum petrus esset negatur⁹ ante q̄ gall⁹
cantaret. Marcus hoc solum narrauit expressius.
Vade nōnullis videt non ogruē ceteris qz p̄az
attendūt. Tota em̄ petri negacō trina est. que si

tota post primū gallicantū incipet. fallū dixisse
viderent tres alij euāgeliste qz sez ante q̄ canta
ret ter eum esset negatur⁹. Rursus si totā trinaz
negacōnem ante peregisset q̄ cantare gallus in
cipet sup̄fluo dixisset marcus ex p̄sona dñi. P̄ius
q̄ gallus bis voces dederit. ter me negatur⁹ es
Sed qz an̄ primū gallicantum cepta est illa trina
negacō. attendent illi tres non qn̄ eam comple
turus esset petrus. sed quāta futura esset id ē tri
na. et quāto ceptura. id ē an̄ gallicantus. quāq;
in animo eius et ante primū gallicantū tota con
cepta est. Marcus autē de ipsaz vocū interuallo
planius elocutus est. Theo. Quod sic intellis
gitur. petrus semel negauit. deinde gall⁹ canta
uit. negante vero eo duab; alijs negacōibus tūc
gallus secūdo vocē emisit. Hierō. Gall⁹ lucis
nūcius quis est nisi spiritus sanctus. cui⁹ voce in
p̄p̄cia et in apostolis nos de trina negacione
excitantur. ad amarissimos post lapsū fletus. quā
male cogitauim⁹ de deo et male locuti sumus ad
p̄rimos. et male fecim⁹ ad nosmetipsos. Beda
fides autē apostoli petri et ardēs affectus ad do
minum sequēter ostendit. sequit. Et ille ampli
loq;. Et si oportet me si. cōmo. tibi. te non negabo.

Theo. feruorez etiā in trepidū et alij dis. ostē
derūt. Nam sequit. Similitē autē et om̄s dicebant
sed tū resistebant veritati quā x̄ps p̄dixerat.

Et veniūt in predium
cui nomen gethsema
ni. et ait discipul' suis
sedere h̄ donec orem.
et assumit petrū et ia
cobum et iohānem se
cum. Et cepit pauere
et tedere. et ait illis.
Tristis ē anima mea
vsq; ad mortem. susti
nete hic et vigilate.
Cum autē p̄cessisset
paululū p̄cidit super
terrā. et orabat. vt si
fieri posset trāfret ab
eo hora. et dixit. Aba
pater. omia possibilia
tibi sunt. trāfer cali
cem hūc a me sed non
qd̄ ego volo. s; quod
tu. Et venit et inuenit
eos dormiētes. et ait
petro. simon dormis.
Nō potuisti vna hora
vigilare mecum. vigila
te et orate. vt non in

Glosa. Postq̄ do
min⁹ scandalū discis
pulozum p̄dixerat
nūc euāgelista nar
rat de orōe ipsius in
qua p̄ discipulis cre
dit orasse. et primo
describēs locum orō
nis dicit. Et veniūt
in prediū cui nomen
geth. Beda. Mons
traē vsq; hodie loz
c⁹ gethsemani. in q̄
dñs orauit ad radi
ces mōtis oliueti. in
terp̄tatur autē geth
semani vall' pingui
um siue pinguedinū
Cum autē dñs in mon
te orat nos docet sub
lima tantū orō nō in
quiri debere. At cuz
in valle pinguedinis
orat. insinuat nobis
humilitatem sp̄ in orō
nib; et interne pin
guedinē dilectionis
esse seruād ā Ipse cē
p̄ vallez humilitatis
et pinguedinez cari
tatis. p̄ nobis mortē
subit Hierōm. in
valle etiā pinguedis
unm thauri pigues
obsederūt eū. sequit

trētis intēptacionez
 Spiritus quidē p̄m
 tus est. caro autē infir
 ma. Et iterum abiens
 orauit eundē s̄monez
 dicēs. et reuersus de
 nuo inuenit eos dormi
 entes Erant em̄ oculi
 eoz̄ aggrauati. et ig
 norabāt q̄d responde
 rent ei Et venit terciō
 et ait illis. dormite iā
 et requiescite sufficit
 venit hora. ecce tra
 detur fili⁹ hoīs in ma
 nus peccatoz̄. Sur
 gite eamus. ecce qui
 me tradet prope est.

Et ait discipul⁹ suis
 Sedete hic donec o
 rem. Sepātur i ora
 cōne qui separant i
 passione. quia ille
 orat. illi dormiunt.
 pinguedine cordis
 oppressi. Theo.
 Singulariter etiaz
 erat cōsuetudo illi
 semp̄ orare. formaz̄
 nobis tradens vt si
 lenciū et solitudinez
 ni oracōnibz̄ requis
 ram⁹. sequitur. Et
 assumit petrū et iaco
 bum et iohānem ses
 cum. Illos tres tm̄
 assumit qui glorie /
 ius in monte thabor
 inspectores extite /
 rant. vt qui glorio
 sa viderāt. viderent
 et tristia. et addisce
 rent q̄ verus erat

homo in hoc q̄ tristat. Vnde sequitur. Et cepit
 pauere et tedere. qz̄ em̄ totū assumserat hoīem
 assumpserit et naturales pprietates hominis. pa
 uere et tedere et cōtristari. naturaliter. nā hoies
 naturaliter inuiti tendūt ad mortem. vñ sequit̄.
 Et ait illis. Tristis est anima mea vsqz̄ ad mortē.
 Beda. Quasi deus in corpe cōstitutus fragili
 ta tem carnis exponit. vt eorum qui sacramentū
 incarnacōnis obiurgāt excluderet impietas.
 Nam qui corpus suscepit omnia debuit suscepe
 re corpis sūt. vt esuriret. sitiret. angeretur. et
 tristaret. Diuinitas em̄ p̄ hos omutari nescit af
 fedus. Theo. Quidam autem hoc sic intelles
 xerunt. q̄si di. tristat. non q̄ mori debeo. sed q̄
 israelite ppinqui mei me crucifixuri sunt. Ac per
 hoc a regno dei debēt excludi. Viero. In hoc
 etiam pauere et tristari docemur ante iudiciū mor
 tis qd̄ non possumus p̄ nos dicere. sed per illū.
 Venit princeps mundi hui⁹ et in me non habet
 quicq̄. sequitur susti. hic et vigilate. Beda.
 Non a sōno dormicōnis phibet cui⁹ temp⁹ nō
 erat imminente discrimine. sed a sōno infidelitatis
 et corpore mentis. Paululū autē pcedens ruit in
 faciem suam. et humilitatem mentis habitu car
 nis ostendit. vnde sequit̄. Et cū proces. pau. p̄
 super terram. et orauit vt si fieri possit transi. ab
 eo hora. Aug. de con. euan. Non dixit si facere
 posset. sed si fieri posset. fieri em̄ potest qd̄ ille
 voluerit. Sic itaqz̄ dictum est. si fieri potest. ac si
 diceretur si vellet. Ac ne quis putaret eū patris
 minuisse potestatem. manifestauit quo intellectu
 accipiendum sit qd̄ dictum est. nam sequit̄. abba
 pater. oia tibi possibilia sunt. In quo satis ostē
 dit non ex impossibilitate sed ex voluntate patris
 dictum esse. si fieri potest. Nō autem marcus non
 solum pater sed abba pater enim dixisse e me no
 rat. hoc est abba hebraice qd̄ latine pater. Et

fortasse domin⁹ ppter aliquod sacramentū vt
 qd̄ dixit. volens ostendere se illam tristis psonaz̄
 iam sui corporis. id est ecclesie suscepisse. cui fas
 ctus est angularis lapis venienti ad eum p̄m
 ex hebreis ad quos pertinet q̄ ait abba. partim
 ex gentibus ad quos pertinet q̄ ait pater.

Beda. Orat autē transire calicem. vt ostēdat
 vere q̄ homo erat. vnde subdit. Transfer calicē
 hūc a me. Reminiscens autē et ppter quid missus
 est. pficit dispensacōne ad quā missus est. et cla
 mat. Sed non quod ego volo. sed quod tu quasi
 di. Si moritur mors me non morietē secundū car
 nem transeat calix. Verum qz̄ tu aliter hoc fiet.
 non quod ego volo. sed quod tu Multi adhuc cō
 tristanē futura morte. sed habeant rectum cor.
 vitent mortem quā possunt sed si non possunt. di
 cant id qd̄ ppter nos domin⁹ dixit. Viero.
 Ex quo etiam vsqz̄ in finem non cessat nos docē.
 patribz̄ obedire et voluntatem eoz̄. voluntati no
 stre p̄ponē. Sequitur. Et venit et inuenit eos
 dor. Sicut em̄ dormiūt mente. sic et corpe. p̄
 oracōnem autē dñs veniens et videns discipulos
 dormientes petrum solum increpat. vñ sequit̄.
 Et ait petro. Simon dormis. non pot. vna hora
 vigi. mecum. q̄si di. Qui vna hora non potuisti
 mecum vigilare. quomō mortem spernis. tu qui
 respondes mori mecum. Sequit̄. Vigilate et ora
 te vt non intre. in temp. scz̄ negandi me Beda
 Non ait orate ne temptem. qz̄ impossibile est hu
 manam animā non temptari. s̄ ne intretis in tēp
 tacōem. hoc est ne vos temptacō supet Vier.
 Intēptacōnem autē intrare dicūt qui orare negli
 git. Sequitur Spiritus quidē p̄mpt⁹ est. caro
 autē infirma Theo. quasi di. Spiritus quidē ve
 ster p̄mptus ē ad me nō neganduz̄. et ppter ea s̄
 p̄mittitis. sed caro vestra in tantū infirmata est
 q̄ nisi dñs p̄ oracionē virtutem carni dederit. in
 temptacōnem inrabit. Beda Temerarios h̄
 reprimit qui quicquid crediderint. putāt se con
 sequi posse. sed quantū ex mentis ardore confidi
 mus. tantū ex fragilitate carnis timeam⁹. facit
 etiā hic locus aduersus eos qui dicūt vñ in dor
 nimo opacōnem et vñā voluntatem fuisse Duas ei
 voluntates ostēdit. humanā scz̄ que ppter infirmi
 tatem carnis recusat passionē Et diuinā q̄ p̄mpt
 tissima est. Sequit̄ Et iterū abi. ora. eundē s̄mo
 nem dicens. Theo vt scz̄ p̄ secundariā orōnem
 q̄ ver⁹ homo esset affirmaret. Sequit̄ Et reuer
 denuo inue. eos dor. tm̄ nō vehementer redarguit
 Erant em̄ oculi eoz̄. grauari. scz̄ somno Et igno
 quid responderēt ei. p̄ s̄ infirmitatē huānā ad
 discas. ne scz̄ grauari somno. p̄mittamus ea q̄ no
 bis non possibilia sūt. Ideo tercō abiit ad orand
 racōnem p̄dictā. Vnde sequit̄ Et venit tercio. et
 ait illis. Dormi. iam et requi. Non turbat contra
 illos cum post redargucōnez peius fecerint. sed
 ironice dicit illis Dor. iam et requi. qz̄ iā sciebat
 q̄ p̄ditoz̄ appropinquabat Et q̄ ironice dixerit.
 apparet p̄ hoc q̄ subditur. Sufficit venit hora.
 ecce tra. fi. ho. ni. ma. pec. hoc dicebat deridens
 somnū eoz̄. quasi di. nunc tempus est vt dormis
 atis. qm̄ mimicus appropinquat. deinde subiigit

Surgite eamus. ecce qui me tradet. ppe est. Non
 ut fugerent hoc dicit. sed ut inimicis obuiarent.
 Aug⁹. de con. euan. vel alie. Per hoc qd dixisset
 dor. ia et requi. adiungit. Sufficit. et de mide in
 fert venit hora ecce tra. fi. ho. Vtiqz intellige. s
 est post illud dor. et requi. siluisse dnm aliquan
 tu vt hoc fieret quod pmiserat. et tunc intulisse
 venit hora. Et ideo interponit Sufficit scz q re/
 quieuitis. Hiero. Trina autē discipuloz dor/
 mitio tres mortuos quos dñs suscitauit significat.
 Primus in domo. Secundus ad sepulchrum. Ter
 tius de sepulchro Trina autē domini vigilia docet
 nos orando et de pteritis et futuris et de presen
 tibus veniam rogare.

Et adhuc eo loquēte
 venit iudas scbarioth
 vnus de. xij. et cum eo
 turba multa cum gla
 dijs et lignis. missi a sū
 mis sacerdotibus et
 scribis et senioribus.
 Dederat autēz tradi
 tor eis signūz dicens.
 Quemcūqz osculatus
 fuero ipse ē tenete eū
 et ducite caute. et cū
 venisset. statim acce
 dēs ad eū ait. Rabbi
 Et osculatus est eum
 At illi manū micerēt
 in eum. et tenuerūt eū
 vnus autē de circūstā
 tibus educēs gladiū
 percussit seruuūz summi
 sacerdotis et amputa
 uit illi auriculā. Et re
 spondēs ihesus ait illi
 Tanq̄ ad latronē ex
 istis cum gladijs et li
 gnis cōprehēdere me
 quotidie eram apud
 vs in templo docens
 et non me tenuistis. s
 vt impleantē scripture.
 Tunc discipuli relin
 quētes eum omnes fu
 gerūt. Adolescēs autē
 quidā sequebat̄ illum
 amictus sindone super
 nudū. et tenuerūt eum

Beda. postq̄ ter
 cio dñs orauerat et
 apostolo p timorem
 sequēte penitentia i
 petrauerat. corrigē
 dum. securus de pas
 sione sua. pgit ad ps
 secutores. de quoz
 aduentu euāgelista
 dicit. Et abhuc eo lo
 quente venit iudas
 scarioth vn⁹ de. xij.

Theo. hoc nō fru
 stra ponit. s ad ma
 iorē pditoris redar
 gucōnē q cum de p
 mo choro discipuloz
 rum existeret contra
 dñm in rabiem ihsus
 est. sequit̄. Et cū eo
 turba mul. cū gla. et
 lignis missi a sū. sa.
 et scri. et senio.

Hiero. Incūbit. em
 virtuti seculi qui de
 sperat de adiutorio
 dei. Beda. adhuc
 tamen habet aliquid
 iudas de verecūdia
 discipuli. cum euz nō
 palaz tradidit psecu
 to. ibus. sed p signū
 osculi. Vñ sequit̄ De
 derat autē tra. eis sig
 nū dicens. quemcūqz
 oscu. fu. ipse est te.
 eum Theo. Vide ei⁹
 insensibilitatez quō
 credebat i osculo cri
 stum decipe. vt qua
 si amicus estimare.
 Si autēz amic⁹ eras
 o iuda cuius gracia
 cum inimicis accessi/
 sti s iōis puitas sine
 puidētia est. sequit̄
 Et cū ve. statim ac.
 ad eum ait. Rabbi. q
 oscu. eit euz. jero.

At ille relicta sindone
 nudus pfugit ab eis.

Dat iudas signūz o s
 culi. cum veneno do
 li. sic cham obtulit
 sacrificiū subdolum

et reprobatus. Beda. Inuidēs autē et scelerata
 osidencia magistrum vocat. et osculum infert ei
 quē tradit. Suscipit autē dñs osculū traditoris
 non quo simulare nos doceat. sed ne prodicōnez
 fugere videat. simul et illis psalmi cōplens. Cum
 hñs qui oderunt pacem erā pacific⁹. Sequit̄ at
 illi ma. mie. in eū et tenuerūt eū. Hiero. Vñ ad
 est ioseph venditus a fratribus et ferrū ptrans/
 iuit animā eius. Sequit̄. Vnus autē de circū. edu.
 gla. per cul. ser. fū. sa. et am. illi. auri. Beda. Pe
 trus. hoc fecit vt iohānes declarat. eodez mētis
 ardore quo cetera faciebat. Sciebat em quomō
 phmees puniendo facti legos. mercede iusticie
 et sacerdotij pennis accepit. Theo. Tacet autē
 nomen eius marcus. vt non videret suū laudare
 magistrum q̄si zelantem p cristo. Inmittit autē pe
 tr⁹ ex hoc q iobedientes erant et increduli sper
 nentes scripturas. Nam si habuissent aures audiē
 tes scripturas. nō crucifixissent dñm glorie. Am
 putauit autē auri. ser. fūmi sacerdotis. sūmi
 sacerdotes. pmo pteribant scripturas. quasi vna
 non audientes facti. Sequit̄. Et respōdens ihs
 ait illis. Tanq̄ ad latro. eri. cum gla. et lignis.
 Beda. quasi. di. Stultum est cum gladijs et fusti
 bus querere eum. qui vltro se vestris tradit ma
 bus. et in nocte quasi latitantē p proditorē inue
 stigare. qui quotidie in templo doceat. Theo.
 Istud autē diuinitatē eius ostendit. qñ em in tē/
 plo docebat. non valuerūt ipsū cape quīs in ma
 nibus eoz esset. qz nondū temp⁹ aduentra: pas
 sionis. Quādo autē ipse voluit. tūc tradidit seipm
 vt adimplerent scripturę. qz tanq̄ agnus ad oc
 cisionem ductus est. non clamās neqz vociferans.
 sed volūtariē patiens. Sequit̄. Tunc disc. e⁹ re.
 eum omnes fugerūt. Beda. In hoc implet ser
 mo. quē dñs dixerat. q omnes discipuli scandali
 garent in illo in ipsa nocte. Sequit̄. Adolescens
 autē quidā sequebat̄ illum amictu. sin. sup. nudo. sub
 audit corpe. quia non aliud indumētū q̄ solū ha
 bebat sindonem. Sequit̄. Et tenuerūt eum. at ille
 re. sin. nu. pfun. ab eis. quoz scz presentia dete
 stabat et facta non a dño. Cui⁹ a morē et absens
 corpe. fixum seruauit in mente. Hieroni. Sicut
 etiā ioseph relicto pallio nudus de manibz impu
 dice femine aufugit. qui vult effugere manū in
 quoz relinquit mēte que mūdi sūt. fugiat post
 ihesū. Theo. Probabile autē videt̄. qz hic ado
 lescens erat. de illa domo in qua pascha comede
 rant. Quidam vero dicūt hūc adolescentē fuisse
 iacobum fratrem dñi qui dicebat iustus. qui ab
 apostolis post xp̄i ascensionē cathedram hiero
 solimoz accepit. Greg. iij. mora. vel hoc de io
 hāne dicit. qui et si post vt verba redēptoris au
 diret. ad crucem redijt. pus tñ territus fugit. nā
 et illum eo tempe fuisse adolescentē longa post
 hoc in carne vita eius indicō est. Potuit em fieri
 vt ad horam tenentium manibus elapsus. mox re
 lūpto indumēto redierit. et subdubia lucis nocte

se turbis ducendum iherosolimam quasi vnus de ipsis intus miscuerit. donec ad atrium pontificis cui erat notus) pueniret. vt ipse in suo euangelio commemorat. Sicut autem petrus qui culpam negationis penitentiae lacrimis abluuit. recuperationem ostendit eorum qui in martirio labuntur. ita ceteri discipuli qui articulum apprehensionis fugiendo puenierunt. cautelam fugiendi docent eos. qui seminus idoneos ad tolleranda supplicia sentiunt.

Et adduxerunt iherosolimam ad summum sacerdotem et conuenerunt in unum omnes sacerdotes et scribae et seniores Petrus autem a longe secutus est eus usque intro in atrium summi sacerdotis et sedebat cum ministris et calefaciebat se ad ignem. Summi vero sacerdotes et omne concilium querebant aduersus iherosolimam testimonium ut eus morti traderent. nec inueniebant. Multi enim falsum testimonium dicebant aduersus eum. et ueniencia testimonia non erant. Et quidam surgentes. falsum testimonium ferebant aduersus eum dicentes. quoniam nos audiuimus eum dicentem Ego dissoluam templum hoc manufactum. et per triduum aliud non manufactum edificabo. et non erat conueniens testimonium illorum.

ma sunt. cum quibus qui manet. flere peccata non potest ignis desiderium carnale. Beda. Est enim ignis caritas. de quo dicitur. Ignem ueni mittere in terram. qui super credentes descendens. varijs linguis eos laudare dominum docuit. Est et ignis cupiditatis de quo dicitur. Omnes adulterantes uelud clibanus corda eorum. Hic ignis in atrio capite in stinatu maligni spiritus accensus. ad negandum. ab blasphemandum dominum perfidorum linguas armabat. Quod enim in

Glosa. Narrauerat euangelista superius quod dominus a ministris sacerdotum fuerat captus. nunc narrare incipit quod in domo principis sacerdotum morti adiudicatus fuit. Vnde dicitur. Et adduxerunt iherosolimam ad summum sacerdotem.

Beda. Summum sacerdotem significat capite. qui sicut iohannes scribit. erat pontifex anni illius de quo testatur iosephus. quod pontificatum sibi emerit a principe romano. Sequitur. Et conuenerunt in unum omnes sacerdotes et scribae et seniores. Hieronimus. Tunc facta est congregatio thaurorum in vacas popolorum. Sequitur. Petrus autem a longe sequebatur eum usque intro in atrium summi sacerdotis. Timor enim retrahit. sed caritas trahit. Beda. Merito autem a longe sequebatur qui iam erat prime negationis. neque enim negare posset. si christo primus adhaesisset. Sequitur. Et sedebat cum ministris et cale. se ad ignem. Hieronimus. In atrio cum ministris calefacit se ad ignem. Atrium sacerdotis est secularis circuitus. ministri demo-

in homo maligna fides gerebat. In ignis in atrio me frigora noctis accendit figurabat. Nam ei habitus dat in iustas. refrigerat caritas multorum. In frigore torpescit ad horam petrus qui per primis ministro capite calefieri cupiebat. quod temporalis commodi solatium perfidorum societate querebat. Sequitur. Summi vero sacerdotum. et omne concilium. quod aduersus iherosolimam. ut eum morti traderet. Theophrastus. Lege precipiente quod vnus esset summus sacerdos. tunc multi erant substituti et destituti annis singulis per principem romanorum. Summo ergo sacerdotum dicit illos. quod determinatum eis tempus compleret iam compleuerat a sacerdotio destituti erant. figuram autem iudicij quod in per iudicium agebant operantur testimonia querentes ut uiderant iherosolimam iuste dare et perdere. Hieronimus. Sed merita est iniquitas sibi. ut regina aduersus ioseph. et sacerdotes aduersus susannam. Sed ignis sine materia deficit. unde sequitur. Nec inueniebant. Multi enim falsum testimonium dicebant aduersus eum. et conueniens testimonium non erant. Vnde enim uariam incertum habent. Sequitur. Et quidam surgentes. falsum testimonium ferebant. Motus est hereticorum. uim de ueritate trahere. Non ille dixit. quod illi dicunt. sed simile uerbum de templo corporis sui. quod post biduum resuscitauit. Theophrastus. non enim dominus dixerat. ego dissoluam illud. sed soluite se quod manufactum dixit sed simplicitate templi. Hieronimus. dixit etiam. suscitabo uiuum animal significans et spirans templum. falsus testis est. qui in eo sensu dicta intelligit quo non dicunt.

Et exurgens summus sacerdos in medium. interrogauit ipsum dicens. Non respondes quicquam ad ea que tibi obiciuntur ab his. Ille autem tacebat et nihil respondit. Rursus summus sacerdos interrogauit eum. et dixit ei. Tu es christus filius dei benedicti. Iherosolimitanus autem dixit ei. ego sum. Et uidebitis filium hominis a dextris virtutis dei sedentem et uenientem cum nubibus celi. Summus autem sacerdos scindens uerba sua. ait. Quid aduc desideramus testes. audistis blasphemiam. Quid uobis uidetur. quod omnes adueniunt eum reum esse mortis

Beda. Quia iherosolimitanus tacebat ad indigno responsione sua falsos testes et sacerdotes impios. tantomagis pontifex furore superatus eus ad respondendum puocat. ut ex qualibet occasione sermone locum inueniat accusandi. unde dicitur. Et exurgens summus sacerdos in medium. interrogauit eum. et dixit ei. Tu es christus filius dei benedicti. Hieronimus. quidam princeps et impatiens non inueniens calumnie locum exurgit de solio ut in samaria metis motu corporis demonstraret.

Hieronimus. Sed ipse deus et saluator noster. qui mundo salutem contulit et humano generi sua pietate subuenit. sic cuius ad occidendum sine uoce ducit. et obmutuit et sicut a bonis unde sequitur. Ille autem tacebat et nihil respondit. Taciturnitas per blasphemiam id est excusationem ad absolute. Theophrastus. Tacebat autem

Et ceperunt quidam conspuere eum et velare faciem eius. et colaphis eum cedere et dicere ei. prophetiza. et ministri alapis eum cedebant.

sciens quod non attenderent verbis eius. Vnde secundum lucam respondit. si dixerero vobis. non creditis mihi. vnde sequitur. Rursus fuit sacer. inter eum et dixit ei. Tu es christus filius dei benedicti. Interrogat qui dicitur hoc summus sacerdos non ut addiscere crederet sed ut ex aliqua occasione captaret. querit autem Tu es christus filius dei benedicti. multi namque erant christi id est vincti. sicut reges et summi sacerdotes. sed nullus eorum dicebat filius dei benedicti. quasi semper collaudati. Iero. Hunc autem expectabat de longe. in spe non videt. sicut isaac caligantibus oculis iacob sub manibus non agnoscit. sed longe de eo futura canit. Ihesus autem dixit illi. ego sum ut scilicet in excusabiles sint Theo. Sciebat namque quoniam non crederet. tamen respondit ne postea diceret si audisset mus aliquid ab eo credidisset. et hoc autem est in eorum iudicium quod audierunt et non crediderunt. Aug. de con. euang. Matheus autem non dixit respondisse ihesum ego sum. sed tu dixisti. Sed marcus tantum valere ostendit quod ei dicit ihesus. tu dixisti. quam ut si diceret ego sum. sequitur. Et vide. fili. homo a dextera dei. et ve. cum nubibus celi Theo. Ac si dicitur. videbitis me tanquam filium hominis a dextris patris sedentem. Virtutem namque huius patris dicit. non autem sine corpore veniet. sed qualis apparuit crucifixis in iudicio eis apparebit Beda. Si ergo tibi in christo o iudee o pagane et heretice contemptus. infirmitas. et crux contumelia est. vide quod pro filio hominis a dextera dei patris sedentis. et in sua cum nubibus celi est maiestate futurus Iero. Equidem sacerdos interrogat filium dei. Ihesus autem respondit filium hominis. ut hinc intelligamus dei filium. idem esse et filium hominis. et ne quatermitate faciamus in trinitate sed homo in deo et deus in homine sit. Dicit autem a dextris virtutis sedentem id est in vita regnantem semper terrena. et virtute diuina Et veni. in nubibus. In nube ascendit. cum nube veniet. id est corpore suo solo quod super sit a regione ascendit. et cum multiformi ecclesia quod corpus ipsius et plenitudo eius ad iudicium venturus est Leo papa. Cayphas autem ad exaggerandam auditi hominis muidiam. scidit vestimenta sua. et nesciens quod hac significaret insania. sacerdotali se honore priuavit. oblitus precepti illius quod legitur de principe sacerdotum. de capite suo cidarium non deponet. et vestimenta sua non distupet. nam sequitur. Sumi. autem facti. vestimenta sua. ait. quod ad huc desit. testes. audi. blasphemus. quid vobis videtur. Theo. Adimplet quidem sacerdos consuetudinem iudaicam. Cum ei aliquid intolerabile et triste illis occurrebat vestimenta scindebat. Ut ergo monstraret. quod christus magnam et intolerabilem blasphemiam dixerit. vestimenta scidit Beda. Aleiozi autem misterio factus est. ut in passione domini pontifex iudeorum sua ipse vestimenta discideret hoc est ephor. cum tunica domini nec ab ipsis qui eum crucifigere militibus scindi poterit figurabat enim quod sacerdotum iudeorum. et sceleribus iporum pontificum esset scindendum. Solidi

tas vero ecclesie que vestis sui redemptoris solet appellari. nunquam valet dirumpi Theo. Ex eo autem sacerdotum iudeorum scindendum erat. quod adpenaues erunt christum esse reum mortis. vnde sequitur. Qui omnes condemnauit esse reum mortis. vnde Hiero. Condemnat quod dem eum esse reum mortis ut reatu suo. reatum nem solueret sequitur. Et ceperunt quidam conspuere eum ut seque sputantibus susceptis. faciem autem nostre lauaret et velamine faciei sue velamen cordium nostrorum auferret et colaphis quibus in caput percussus est caput humani generis quod est ad sanaret. et alapis quibus expalmarus est. maria laus eius nostris manibus labijs plauderet ut dicit Omnes gentes plaudite manibus Beda. quod vero dicitur ei. prophetiza. quis est qui te percussit. quasi in contumeliam faciunt eius qui se a prophetis prophetam haberi voluit Aug. de con. euang. Hoc autem intelligitur passus dominus usque ad mane. in domo principis sacerdotum. quo prius adductus est.

Et cum esset petrus in atrio seorsu. venit vna ex ancillis summi sacerdotis et cum vidisset petrum calefacientem se aspiciens eum ait. et tu cum ihesu nazareno eras. At ille negauit dicens neque scio. neque noui. quid dicas. et exiit foras autem atrium. et galus cantauit. Rursus autem cum vidisset eum ancilla. cepit dicere circumstantibus quod hic ex illis est. At ille iterum negauit. et post pusillum rursus qui astabant dicebant petro. Vere ex illis es. nam galileus es. Ille autem cepit anathematizare et iurare quod nescio homines istum quem dicitis. et statim iterum galus cantauit. Et recordatus est petrus verbi quod dixerat ei ihesus. priusquam galus cantet bis. ter me negabis. et cepit flere.

Aug. de con. euang. De petri tentatione que in predictis domini contumelias facta est. non eo de ordine omnes euangeliste narrat nam lucas explicat plus temptacione petri. tamen demum has domini contumelias Iohannes autem incipit petri temptacione dicere. et ineposuit quod dam de contumeliis domini. et adiunxit quod in de missus est ad caypham pontificem et inde recapitulat ut explicet quam ceperat temptacionem petri. Matheus autem et marcus primo commemorant christi contumelias. deinde petri temptacionem. de qua dicitur. Et cum esset petrus in atrio seorsu. venit vna ex ancillis sacerdotis. Beda. Quid autem si bi vult quod prima eum perdidit ancilla. cum viri viderent eum magis potuerunt recognoscere ut et iste sexagesimo peccasse in nece videtur domini. et iste sexagesimo redimere per domini passionem. sequitur. At ille negauit. dicit. neque scio neque noui quod dicas Iero. Petrus sine spiritu vocancille cessit. cum spiritu nec principibus nec regibus cedit. Theo. hoc autem eum pati dispensatiue permisit dominus. ne se extolleret et se

Aug. de con. euang. De petri tentatione que in predictis domini contumelias facta est. non eo de ordine omnes euangeliste narrat nam lucas explicat plus temptacione petri. tamen demum has domini contumelias Iohannes autem incipit petri temptacione dicere. et ineposuit quod dam de contumeliis domini. et adiunxit quod in de missus est ad caypham pontificem et inde recapitulat ut explicet quam ceperat temptacionem petri. Matheus autem et marcus primo commemorant christi contumelias. deinde petri temptacionem. de qua dicitur. Et cum esset petrus in atrio seorsu. venit vna ex ancillis sacerdotis. Beda. Quid autem si bi vult quod prima eum perdidit ancilla. cum viri viderent eum magis potuerunt recognoscere ut et iste sexagesimo peccasse in nece videtur domini. et iste sexagesimo redimere per domini passionem. sequitur. At ille negauit. dicit. neque scio neque noui quod dicas Iero. Petrus sine spiritu vocancille cessit. cum spiritu nec principibus nec regibus cedit. Theo. hoc autem eum

simulq; vt peccantib; misericors ondat. tanq; et
seipō instruat huāne infirmitatis euentū. sequi
tur Et exi. fo. ante attri. et statim gal. cātauit.
Beda de s; gallicātu ceteri euāgeliste tacēt. nō
tū factū negant. sic et multa alia a; silēcio p̄tere
unt q; alij narrant. Sequit̄ Rufus aut̄ cum vi. eū
an. cepit dicere arcū. q; hic ex illis est. Aug⁹.
de con. euā. hęc ancilla non eadē sed alia ē sic di
cit mathe⁹ Sane hoc q; intelligit̄ q; in secunda
negacōe a duob; opellatus ē. ab ancilla sc; quaz
omemorat mathe⁹ et marcus. et ab alio quē cō/
memorat lucas. sequit̄ At ille itz. nega. Jam pe
trus redierat vt quēadmodū dicit iohānes ad fo
cū stans itez. negaret. vñ ancilla dicebat quod
supra dictū ē. nō illi sc; petro. sed his qui illo ex
eūte ibi remāserāt Sic tñ vt ille audiret Vñ redi
ens et ruf⁹ ad ignē stās resistebat nagādo verb
eoz. Liquido em colligit̄. collatis de hac re omi
bus euāgel staz. testimonijs. non an iamā scō
petrū negasse sed in atrio ad ignē Matheū
aut̄ et marcū qui omemoraauerūt exisse eū foras.
regressū m⁹ breuitatis causa tacuisse Beda.
In hac aut̄ negacōe petri discim; non solū abne
gari xpm ab eo q; dicit eū nō esse cristū. sed ab il
lo etiā qui cum sit. negat se esse cristianū. Dñs ei
non ait petro. discipulū meum te negabis. sed me
negabis. negauit s; xpm eū se negauit ei⁹ disci
pulū. sequit̄. Et post pusillū rufus qui astabant
di. pe. vere ex illis es. nam et gallile. es. nota q;
alia lingua gallilei. q; ierosolimitē loqrent̄. qui
vtiq; fuerūt hebrei. sed q; vna queq; pūntia et
regio. suas habet p̄tates. ac vernaculū loquen
di sonū vitare nō pnt̄ Theo. Igit̄ petr⁹ timo
re p̄territus a dñi smone oblitus dicentis. Qui
mē ofessus fuerit corā hominibus. ofitebor. et ego
eum eciam patre meo. dñm abnegauit. vñ sequit̄
Ille aut̄ cepit ana. et iura. q; ne. ho. istū. quē di.
Beda. Quā noxia sūt p̄uoz. ofilia mē infide
les hoiez. negauit se nosse. quē mē discipulos de
um fuerat ofessus. Solet aut̄ scriptura sacra me
ritū causaz. p̄ statū designare tpoz. Vñ petrus
qui media nocte negauit. ad gallicantū penituit.
Vnde subdit̄. Et statim itez. gal. can. Et recor.
pe. ve. qd dixit ei ihs. p̄iusq; gall⁹ can. bis. ter
me nega. et cepit flere. Theo. Lacrimę em pe
trū xpo p̄ penitentiā adduxerūt. Confūdant̄ itaz
q; nouationi qui dicūt q; qui p̄ suscepōne bap
tismatis peccauerit. non suscipiē vt sibi delictum
remittat. Ecce ei petr⁹ qui et cristi cor. p̄ sūp̄sit
et sāguinē. p̄ penitentiā susceptus ē. Etem sācto
rum defectus p̄ hoc scripti sunt. vt et nos si p̄
icant elā decideri. recutū haberem⁹. p̄ eoz. ex
emplū et sperem⁹ p̄ penitentiā subleuari. Jero.
Mistice aut̄ p̄ma ancilla titubatio est. secunda cō
fessio Terci⁹ vit. actus ē. hęc trina negacō quā
abluit p̄ fletus verbi cristi recordatio. Tunc nos
bis gallus cantat. quādo predicator quisq; pe
nitentiā corda nostra ad opūctionē excitat.
Tunc incipimus flere quādo ignimur mtus per
scintillam sciencie. et foris eximus cum extra eni
mus quod intus fuimus.

CAPIT. XV.

Festum
mane ofili
um facien
tes sumi sa
cerdotes cū seniorib;
et scribis et vniūso cō
cilio. vinciētes ihesus
duxerūt et tradiderūt
pilato Et interrogauit
eū pilatus. Tu es rex
iudeoz. at ille rñdes
ait illi. tu dicis. et ac
cusabant eum sumi sa
cerdotes in mltis. Pi
lat⁹ aut̄ rufus intro
gabat eū dicens. non
rñdes quicq;. vides in
quantis te accusant.
Ihesus aut̄ amplius
nihil respōdit. ita vt
miraretur pilatus.

Interrogante msi vtz. rex iudeoz. sit. arguunt in
pietatis iudei. q; nec falso quidē inuenire potue
runt. qd ebjceret saluatori. Sequit̄. At ille rñ
dens ait illi. Tu dicis. sic rñdet. vt vtz. diceret
et smō eius calūnie non pateret Theo. Dubiā
em respōsionē emisit staz tu dicis po test sic mitel
ligi. tu dicis hoc. sed ego non dico. Et nota q; pi
lato qui mutus fert sententiā aliqua in parte tñ
derit. Sacerdotib; aut̄ et p̄ncipib; rñdere nolū
erit. indignosq; smone suo iudicauerit. Sequit̄.
Et accusauerūt eū sumi sacerdot es in multis.
Aug. de con. euā. Lucas etiam ista crimia q; falso
obiecerūt aperuit Sic ei narrat Ceperūt accusa
re eum dicētes. hūc inuenim; subuertentes gen
tem nostrā. et phibentē tributa dari cesari. et di
centem se cristū regem eē. sequit̄. Pilatus aut̄
rursus interrogabat eū dicens. non rñdes quic
q;. vides in quantis te accusāt Beda. Et hinc
quidē est qui odemat ihm. sed causam refert in
p̄lm iudeoz. Sequit̄. Ihesus aut̄ ampli⁹ nihil
resp. ita vt miraret̄ pilat⁹. nihil quidē respōdē
voluit. ne crimen diluens dimitteret a p̄sde et cru
cis utilitas differret Theo. Mirabat̄ aut̄ pila
tus. q; cum legis doctoz esset. et eloquēs et po
tens rñsione sua. eoz. accusacōnes infringere. nō
respondebat quicq;. sed magis accusacōnes viri
liter sustinebat.

Per diem aut̄ festuz
dimittē solebat illis.

Beda. Habebant
iudei hūc morem vt
quem adiudicassent
morti ligatuz iudici
traderet. Vñ post o
dēpnacōnez xpi sub
fugit euāgelista. Et
ofestum mare cōsiliū
facientes sumi sacer
dotes cū senioribus
et scr. b. et vniūso cō
cilio. vinciētes ihm
duxerunt et tradide
rūt pilato. Attamen
notandū q; nō tūc p̄
mū ligauerūt eum s;
moz op. ehenū noc
te i orto vt iohānes
declarat ligauerunt
The. Tradiderūt
itaq; ihm romanis.
sed et ipsi a deo tra
diti fuerūt in maib;
romanoz. vt adim
plerent scripturę di
cent es. Secundum
opa manu eoz. reb
bue illis. et int. eum
pilatus. tu es rex iu
deoz. Beda. Pila
to nichil aliū criminis

Beda. Multas li
berandi saluatorē pi
lat⁹ occasiōes dedit
p̄mo latronem iusto
oferens Vnde dicit̄

vn̄um ex vinctis quē
cumq; petissent. Erat
autē qui dicebat bar
rabas. q̄ cum sedicio
fis vinctus eāt. qui in
sedicio fecerat homi
cidiū. Et cum ascen
disset turba. cepit ro
gare sicut semp̄ facie
bat illis. Pilatus er
go r̄ndit eis et dixit
Vultis dimittā vobis
regē iudeoz. sciebat
q̄ p̄ inuidiaz tradidif
sent euz sūmī sacerdo
tes Pontifices autez
ocitauerūt turbaz vt
magis barraban di
mitteret eis Pilatus
autez itez r̄ndens ait
eis. quid ergo vultis
faciā regi iudeoz. At
illi itez clamauerunt
Crucifige eum Pila
tus autez dicebat eis
quid enim mali fecit.
At illi magis clama
bant. crucifige eum.
Pilatus autē volens
satisfacere populo di
misit illis barraban.
et tradidit ihesum fla
gellis cesum vt cruci
figeretur.

alius aliud tacet quod alius commemorat. Se
quitur. Pilatus ergo respōdit eis et dixit. Vul
tis dimittam vobis regem iudeozum. Sciebat ei
q̄ per inuidiam tradidissent eum summi sacerdo
tes. Querit potest que verba pilatus dixerit. vtrū
que a matheo. an que a marco referuntur. Aliud
enim videtur esse. Quem vultis dimittam vobis
barraban. an ihesum qui dicitur cristus vt ma
theus refert. Aut vultis vobis dimittam reges
iudeozum vt hic dicitur. Sed quia cristos reges
dicebant et qui dixit illum an illum. manifestum
est eum dixisse an vellent dimitti regem iudeoz
id est christum. s̄sibil autem in erekt sentencie q̄
hic tacuit marcus de barraba. hoc solum volens
dicere quod ad dominum pertinebat. quādoquē

Per diem aut festuz
dimittere solebat il
lis vnū ex vinctis quē
cumq; petissent.
Glosa. quod quidaz
solit⁹ erat facere vt
graciā ip̄li captaz
ret. et p̄cipue in die
festo quando de to
ta p̄vincia iudeozuz
popul⁹ hierosolimā
okluebat te vt maior
iudeoz improbitas
appareat describitur
consequenter enoz
mitas culpe latrois
quē iudei cristo pre
tulerūt. Vnde sequi
tur. Erat autem quā
dicebatur barrabas
qui cū sediciofis vin
ctus erat qui in sedi
cione fecerat homici
dium. In quo osten
ditur q̄ ex grauitate
culpe notabil q̄ ho
micidium fecerat. et
ex modo faciendi qz
cum per turbacione
ciuitatis hoc fecerat
seditionem ocitando
et etiā quia culpa e⁹
manifesta erat Nam
et cum sediciofis fue
rat vinctus. Se qui
tur. Et cum ascendif
set turba cepit rog
sicut semp̄ faciebat
illis. Augustinus
8 con. euāgelistaz
Nulla questio est q̄
matheus tacet ip̄os
petissent aliquis eis
dimitteretur. quod
marcus hic dicit. s̄sibil
enim in erekt. si

dem in eoz respōsione satis et ipse ostendit quē
sibi dimitti voluerint. Nam sequitur. Pontifices
autem concauerunt turbaz vt magis barraban
dimitteret eis. Beda. Veret iudeis vsq; hodie
sua peticio quam tanto labore impetrarunt. qz
enim data sibi optioe pro ihesu. latronem. pro
saluatore interfectorem elegerunt. merito salu
tem perdidērunt et vitam. et latrocinijs ac sedi
cōibus se in tantum subdiderunt. vt patriam re
gnuz suum. quod plus cristo amauerunt. per
diderint et libertatem corpus et animaz nunq̄ re
ciperent. Dimde aliam occasionem dat pilatus li
berandi saluatore. cum sequitur. Pilatus aut
iterum respondens ait illis. Quid ergo vultis fa
ciam regi iudeozum. Augustinus d. consensu
euangelistarum. Jam satis appar et q̄ id marcus
velit ostendere. dicendo regem iudeozum. quod
matheus tacendo cristum. Non enim dicebantur
cristi reges nisi iudeozum. In hoc enim loco s̄m
matheum dicitur. Quid igitur faciā d. ihesu q̄
dicitur cristus. sequitur. At illi clamabant Cru
cifige eum. Theophilus. Vide autem iudeoz
rum p̄auitatem et pilati cōmensuracionem. quā
uis et ipse dignus sit condemnacōe pro eo q̄ po
pulo nou resistebat. Illi namq; clamabant Cru
cifige hic temptat humiliter ab illo pre iudicio
erueri ihesum. Et ideo rursus interrogat. Vnde
se quē. Pilatus autem dicebat eis. Quid em̄ ma
li fecit. Occasionē namq; ex hoc sumere volebat
vt cristum solueret innocentem. Iudei vero in
sanie sue satisfaccientes interrogacioni p̄fidis nō
respondent. Vnde sequitur. At illi magis cla
mabant. Crucifige eum. vt impleretur illud hie
remie. facta est mihi hereditas mea. sicut leo in
filia dederūt sup me vocem suam. sequitur. Pi
latus autem volens satisfaccere populo. dimisit il
lis barraban. et tradidit ihesum flagellis cesum
vt crucifigeretur. Theophilus. Volebat quis
dem satisfaccere populo id est eozum facere volū
tatem. et non quod erat placitum iusticie et deo

Hic omnino. Hic duo hieci assunt. vn⁹ a pom
peius. id est emissarius cum peccato populi in
desertum inferni. Absolutus dimittitur. Alter p̄
peccatis absolutozum vt agnus occiditur. Pars
domini semper macatur. Pars diaboli qui ē ma
gister eozum quod sonat barrabas. effrenata in
tartarum precipitatur. Beda. Ihesus autem
flagellatus non ab alio q̄ ab ipso pilato intelli
gendus est. Scribit namq; iohannes. Apprehē
dit pilatus ihesum et flagellauit. quod quidem
ideo fecisse credendus est vt faciati ip̄emis ac ob
probrijs ei⁹. Iudei mortē ei⁹ vltra sitire d̄sisterēt

Milites autem duxe
runt eum intro matri
um pretorij. et conuo
cant totam cohortez
et induunt eum pur
pura et imponunt ei

Theophilus. Mi
litaris vana gloria
semper inordinatis
gaudens et obpro
brijs. sibi propria o
stendebat. Vnde di
citur. Milites autem
duxerunt eum intro
in a:rio p̄torij et con.

plectētes spineam coronā. et ceperūt salutare eū. Aue rex iudeoz. et percuciebant caput suū harūdīe et cōspuebāt eum. et ponentes genua adorabāt eū. et postq̄ illuserūt ei. exuerūt eū purpura et induerūt eū vestimētis suis

uocant totā cohortē id est totum ordinem milicie. Et induit eū purpura sicut reges.

Beda. qz ei rex iudeozum fuerat appellatus. et hoc ei scribte et sacerdotes crimen obiecerant. qz sibi in populo ista helitico vsurparat imperiū. illudentes hoc faciunt. vt nudatum pristinis vestibus indu-

ant purpura. qua reges veteres utebantur. Gregorius de consensu euangelistarum. Intelligitur autem qz matheus ait. chlamidem coccineam circumdederunt ei. hic marcum dixisse induitum purpura. Pro regia enim purpura chlamis illa coccinea ab illudentibus adhibita erat. et ē rubra quedam purpura cocco similima. Potest enim fieri vt purpuram etiam marcus commemorauerit quā clamis habebat. quous esset coccinea

Beda. Pro diademate autem ponunt ei coronam spineam. Vnde sequitur. Et imponunt ei plectentes spineam coronam. Pro sceptro autem regali. dant calamum vt matheus scribit. et adorant quasi regem. Vnde sequitur. Et ceperunt salutare eum. Aue rex iudeozum. Et qz milites eum quasi qui deum seipsum falso dixisset. adorabant illudentes. patet ex hoc qz subditur. Et percuciebant caput eius harundine et conspuebāt eū. et ponentes genua adorabāt eū quasi falso se dixisset deū. Jero. Obprobria autē e⁹ nrm abstruē obprobriū Vincula e⁹ nos liberos fecerunt Corona spinea capitis eius. diadema regni adepti sumus. Vulneribus eius sumus sanati. Augustinus. de con. euangelistarum. Apparet autem matheum et marcum recapitulando ista potuisse. non quo tunc factum sit. cum eum pilatus iam crucifigendum tradidisset. Johannes enim apud pilatum dicit hec gesta. Hoc autem quod sequitur. Et postq̄ illuserunt ei. exuerunt eum purpura. et induerunt eum vestimentis suis. In fine factum intelligitur cum iam adduceretur ad crucifigendum. Hieronimus. Mistice autem vestimentis suis nudatur ihesus. id est iudeis. purpura induit. i. gētili ecclesia. q̄ descopul' colleda est. Item ea exutus in fine scandalizante iudaica. rursum induitur plebe. Cum enim intrauerit plenitudo gentium. tunc omnis israel saluus erit. Beda. Vel in purpura qua induitus est dominus. ipsa eius caro. quam passionibus obicit insinuat. In corona vero quaz portabat spinea. nostrorum susceptio peccatorum.

Theophilus. Induamus et nos purpuram stolam regalem. quia vt reges ambulare debemus. calcantes super serpentes et scorpianes. et supeditantes peccatum. Cristianam namqz dicimur. id est vñcti. sicut et tunc reges vñcti dicebantur. Sumamus et coronam spineam id est festinamus coronari vita arcta. et abstinencijs

et puritate. Beda. Caput autem cristi percucunt. quoniam eum verum deum esse negant. Et quia per harundinem scriptura solet confici. quasi harundine caput christi ferunt. qui diuinitati illius cōtradicientes errorem suum confirmatione autoritate sacre scripture conantur. Spuunt in faciem eius qui gracie presenciam verbis exorandis respiciunt. Sunt et hodie qui eum certa fide vt deum verum adorant. Sed peruersis actibus. verba eius quasi fabulosa despiciunt. ac pmissa verbi illius temporalibus illecebris postponunt. Sicut autē caphas nescius dixit. Oportet vnum hominem mori pro populo. sic milites omnia nescientes faciunt.

Glosa. Post condemnationem cristi et contumelias condemnato illatas ad crucifixionem eius narrandam euangelista accedit dicens. Et educunt eum. vt crucifigerent illum. Hieronimus. Hic educitur abel in agrum a fratre vt perimatur. Hic adest ysaac cum lignis. et abraham cum ariete vepribus herente. hic etiam ioseph. cū fasce somniato et tunica talari sanguine lita. Hic adest moyses cum virga et serpente suspeso in ligno. Hic est botrus in ligno portatus. Hic adest helise cū ligno ad quē dā secuti q̄ in imo demersa ē et natauit ad lignū. i. gen' huānū qd aligno uento in fernū deidit p lignū crucis xpi. et p baptismū aq̄ ad paradysum natauit. h adē ionas d ligno sorti in mare ventrēq̄ ceti. t duo missus. Sequit' et angariauerūt quēpiam. ptereūtē simonē cirenēū uenientē d villa patre alexandri et ruffi vt tolleret crucē e⁹ Theo. Iohes at ait qz ipemet baiulabat sibi crucem vtrūq̄ em fuit. Nam ipse quidē primo baiulauit sibi crucem. donec preterit quidam quē angariauerūt. et tunc ille portabat. Dixit autē quoz filiorum erat pater. ad maiorem fidem et affirmacōem. Nam hō ille ad huc vivebat q̄ poterat oia que circa crucē facta sūt enarrare.

Et educunt eum. vt crucifigerent illum. et angariauerūt quēpiam pretereūtē simonem cirenēum. uenientem de villa. patrem alexandri et ruffi. vt tolleret crucem eius. Et perducunt eum in golgatha locum quod ē interpretatū calpharie locus et dabāt ei bibere mirrhatum vinū et non accepit. Et crucifigentes eum. diuiserunt vestimenta sua. mittentes sortem super eis. quid quisqz tolleret. Erat autem hora tertia. et crucifixerunt eum. Et erat titulus cause eius inscriptus Rex iudeoz. Et crucifigunt cum eo duos latrones. vnum a dextris. et vnū a sinistris eius. Et impleta est scriptura que dicit. et cū iniquis deputatus est

labat sibi crucem vtrūq̄ em fuit. Nam ipse quidē primo baiulauit sibi crucem. donec preterit quidam quē angariauerūt. et tunc ille portabat. Dixit autē quoz filiorum erat pater. ad maiorem fidem et affirmacōem. Nam hō ille ad huc vivebat q̄ poterat oia que circa crucē facta sūt enarrare.

Viero. Cum aut alij p merita patrum suoz cō memorenē. alij p merita filioz suoz. hic simon qui crucē in angaria portat meritis filioz suoz qui erāt discipuli omemorat. De hoc nos in pñti vita admonemur. pentes adiuuari p natoz suoz / ruz sapientiā vel merita. vt pñs iudaic⁹ ppter patriarchaz et pphetaruz et apostoloruz merita sp omemorat. Simon aut iste qui portat crucē in angaria. ipse est qui laborat p laude humana. Cogunt em hoies hūc laborare. quē nō cogit timor et dilectio dei. Beda. Vel qz simon iste non hierosolimita. sed cireneus esse phibet. Cirene em libie ciuitas ē recte p eum populi gentiū de signantē q quondā pegrini et hospites testamen toz nunc obediēdo heredes sūt dei. coheredes at xp̄i. Vnde apte simon obediēs. Cirene heres mē pretaē. De villa aut venisse referē. Villa em gre ce. pagus dicit. Vñ paganos appellamus eos q̄s a ciuitate dei alienos videm⁹. De pago igit egre diens simon. crucē portat post ihm cū pñs nā cionū. paganis ritibus derelictis. vestigia domi nice passionis obediēt āplectit. sequit. Et pdu cūt eum in gol. locuz quod est niter cal. loc⁹. Ex tra vr̄em et foris portā loca sūt. in quibz trun cantē capita damnatoz. et caluarie id est de col latoz. hūpsere nom. Propterea aut ibi crucifig⁹ est dñs. vt vbi prius erat area damnatoz. ibi eri gerentē vexilla martirij. Viero. Tradūt aut iu dei q̄ in hoc montis loco immolat⁹ est aries pro isaac. et ibi decaluat⁹ xp̄s id est a carne sua. carna li videlicet iudea sepatur. Sequit. Et da. et bibē mirrhatū vinum. Aug⁹. de con. euā. Hoc intel ligēdū ē mathēū dixisse cū felle mirtū fel q̄ p amaritudie posuit et mirrhatū vinū amarissimū est. Quāq̄ fieri possit. vt et fel et mirrha vinū amarissimū redderent. Theo. vel ordinacōne quadā existente. alij alia offerrebāt. quidā acetū et fel. quidā vinū mirrhatū. Jero. Vel mirrha tuz vinū hoc est acetū p hoc succus letalis pomi abstergit. Beda amara vitis amara vinū fatit. q̄ p̄imat dñm ihesū. vt impleat qd scriptū est. Dederūt in cibum meū fel. et in siti mea potauerūt me aceto. Aug⁹. de con. euā. Quod aut subdit. Et non accepit. intelligit non accepit vt biberet gustauit aut vt matheus testis est. et sic idem ma theus ait. noluit bibere. hoc marc⁹ dixit. tacuit aut q̄ gustauit. Jero. Non accepit etiaz id pro quo patitur. Vñ de eo dicit. Que non rapui. tunc exolvebam. sequit. Et crucifigentes eū diuiserūt vestimēta sua mittētes sortem sup eis. quid q̄sqz tolleret. Hoc loco figurat⁹ salus. lignū primum lignum sciencie boni et mali fuit. Secundū lignū boni tantū nob et vite lignum ē. Extensio manus prime ad lignū. mortem apprehēdit. Extensio se cunde vitā que perierat. inuenit ligno hoc veli mur p mare vndosū ad terrā viuentiū. Cruce em sua xp̄s cruciatū nēm absoluit. et morte sua mor tem nostrā necauit. Cum forma spentis serpentē necat. quia serpēte de virga factō. alij obforlen tur spentes. ipsa aut species crucis quid est nisi forma quadrata mūdi. Oriens de vertice fulget. Arcos dexterā tenet. Auster leua q̄sistit. Occidēs

sub plantis firmatur. Vñ apostol⁹ vt sciam⁹ q̄ sit altitudo et latitudo. lōgitudo. et p̄fundū. Aues q̄n volāt ad ethera. formā crucis sumunt. hō na tans p aquas. forma crucis vehit. Naui marine antēna cruci simulata sufflat. Tau littera. signū salutis et crucis describit. Beda. Vel in trāsuero so ligno crucis vbi figunt man⁹ gaudiū spei fig natur. Per manus em opa. p latitudinē hilarita tem opantis intelligim⁹. qz tristitia facit angus thas. Per latitudinē cui caput adiūgit. expecta cōnem retribucōnis de sublimi iusticia dei. Per longitudinē qua totū corpus extēdit. tolerantiā. Vnde longanimes dicunt p p̄fundū qd terre ē infirum. ipsū sacramentuz secretū. Quādiu ḡ hic agūt corpa nostra vt destruat⁹ corpus peccati. tempus nob est crucis. Theo. Quod aut pone bant sortem sup vestimēta e⁹. et hoc illudentes fecerūt quasi regis vestimēta diuidētes etem vi lia erant. et non valde p̄ciosa. Hoc aut iohannes euāgelista plen⁹ expōit. qz scz milites cetera in quatuor ptes iuxta suū numez diuidentes. de tunica q̄ incōsulilis erat. desup sterta p totum sortem miserūt. Jero. vestimenta aut dñi e⁹ mā data sūt quibz tegit⁹ corpus eius id est ecclesia q̄ diuidūt inter se milites gentiū. vt sint quatuor ordines cū vna fide id ē coniugati et viduati. p̄po fiti et sepati. Sortit⁹ sūt tunica diuisā. que est par et vntas. sequit. Erat aut hora t̄cia et cru eum. hoc vere et p̄prie marcus tulit. Nam sexta ho ra tenebre suffuderūt terrā. vt nō quisqz potuif set mouere caput. Aug⁹. de con. euā. Si aut ho ra quasi sexta pilato sedēte. p tribunali tradit⁹ est ih̄s crucifigend⁹ iudeis. vt iohānes refert. quō hora t̄cia crucifigens est sicut verba marci non intelligētes quidā putauerūt. Prius ergo q̄ hora crucifigi potuerit videam⁹. deinde videbi mus cur hora t̄cia crucifigū dixerit marcus. ho ra erat quasi sexta cum traditus ē crucifigendus a pilato sedente p tribunali. vt dictū est. non ei iam plena sexta erat. sed quasi sexta id est pacta quita et aliqd etiā de sexte eē cepat vt pacta qui ta et inchoata sexta gerent. hec que narrata sūt in crucifigione dñi nostri. donec ōpleta sexta illo pendēte. ferent hee q̄ dicunt tenebre. Queram⁹ aut iam cur dixerit marcus. Erat aut hora t̄cia et cru. eum. Jam certe dixerat. et crucifigentes eū diui. vesti. eius sic etiā ceteri attestant q̄ eo crucifigo. vestimēta diuisa sūt. Si em rei geste tē pus voluit cōmemorare marcus. sufficēt dicere. Erat autē hora t̄cia. vt quid adiūxit. Et cruci figerunt eum. nisi qz voluit aliquid recapitulan do significare qd questū inueniret. cū scriptura ip̄a illis t̄pibus legeret q̄bz. vniūse eccie notuz erat. qua hora dñs ligno suspēsus est. vñ posset huiusmodi vel error tolli. vel mēdatuz refutari. Sed qz sciebat a militibz suspensū dñm. non a ius teis. sic iohānes ap̄issime dicit. occulte ostendē voluit eo magis crucifigisse qz clamauerūt vt cru cifigeretur. q̄ illos qui misterū p̄ncipi suo scdm suū officū p̄buerūt. Intelligitur ḡ fuisse hora t̄cia cū clamauerūt iudei vt dñs crucifigeretur et verissime demonstratur tūc eos crucifigisse q̄n

clamauerunt. In conatibus autem pilati ad excipiendum dominum in tumultu iudeorum contradicendum obsumptum tempus et duarum horarum intelligimus. et circa horam fuisse sextam quam non dum terminata gesta sunt. quam ab eo tempore quo pilatus dominum tradidit usque ad tenebras factas narrantur facile autem videbitur. qui sine impietatis duricie voluerit attendere. quod oportuno loco marcus secundus de tertia hora posuerit. ubi factum ministrorum multum commemoratum est. Ergo ne quisquam cogitacionis tanti criminis auersus a iudeis in milites illos ouerteret. Erat inquit hora tertia. et crucifixum. ut illi eum potius crucifixum iueniantur. quos hora tertia ut crucifigeretur clamare potuisse diligens inquisitor inueniet cum aduerterit sed quod a militibus factum est. hora sexta factum esse. Augustinus de questu. ve. et no. tastamentum iudeorum sanctificam de crucifixione christi tertia hora datam vult intelligi. Omnis enim qui morti adicitur. ex eo iam mortuus. operatur quo sententiam ex cepit. Manifestauit ergo marcus. quod non iudicis sententia saluator crucifixus est. Difficile est enim in occurrentibus probare eum quod se. iiii. pu. Augustinus de eodem euangelio. Quamquam non desint qui pasceue quam iohannes commemorat dicunt. Erat autem pasceue hora quasi sexta. horam diei tertiariam velint intelligi. Dicunt enim die quidem illo quem dies sabbati sequebatur. pasceue fuisse pasche iudeorum. quod ab eodem sabbato iam incipit azima. Sed in vespere pascha quod iam in passionem domini celebratur. non iudeorum. sed christianorum cepisse preparari. i. pasceuen habere ab ea hora noctis. id est in eo quod dominus a iudeis occidendus preparabat. pasceue quam pro interpretatur preparacionem. Ab illa ergo hora noctis usque ad eius crucifixionem occurrit hora pasceuen sexta secundum iohannem. et diei hora tertia secundum marcum. quod si fidelis non huic fauereat solucio quod est iohannis. Si modo possit aliquis articulus conuenire. vnde ab hora nona noctis cepisse pasceue pasche nec in preparacionem mortis christi congruentem intelligam. Si non dicam eam cepisse quam a iudeis apprehensus est dominus adhuc noctis partes prime erant. sed quam ad domum productus est soce ri capphe ubi et auditus est a principibus adhuc gallus non cantauit. si autem quam pilatus edixit iam mane fuisse aptissimam scriptum est. restat ergo ut intelligam tunc cepisse preparacionem mortis domini. quam omnes principes sacerdotum dixerunt. reus est mortis. non enim absurde conuenit eo tempore nona hora noctis esse potuisse. ut res capitulando intelligatur de petri negacione postea dictum esse quod antea factum erat. sequitur et erat enim eum. et in scriptura rex iudeorum. Theo. scripserunt autem huic titulum secundum causam propter quam crucifixus est quasi vituperantes eius opinionem qui regem seipsum faciebat ut sic pretereuntes misereri non valerent sed magis ei imperarent tanquam tyranno. Jero. scripserunt autem hoc tribus linguis. hebraice malchus iudeorum Grece. basilios exomoloseo. Latine. rex confessorum. Unde tres lingue ad principatum in crucis titulo conseruate sunt. ut ois lingua commemoraret perfidiam iudeorum. Beda. Titulus autem hic positus super crucem illud ostendit. quod nec occidendo efficere potuerunt. ut eum regem non haberent. quod eis secundum opera sua red dicitur est. sequitur. Et cum eo crucifixus duo. latro. vnum a dextera et vnum a sinistram. Theo. ut scilicet homines pra-

uam hominem contra eum sciperent. quod et ipse latro esse maleficus esset. Hoc autem dispensatiue factum est adimplendum scripturam. vnde sequitur. Et impleta est scriptura. quam dicit et cum inimicus deputatus est. Videro. Cum inimicus veritas deputata vnum reliquit simonem. Alter autem ascendit petrum in paradisu. alter iudam infernum. Confessio breuis vitam acquisiuit longam et blasphemiam fuit pena plebs eterna. Be. Mistic autem latrones qui cum domino crucifixi sunt. significant eos qui sub fide et confessione christi. vel agone martirij vel quolibet artioris discipline instituta subeunt. Sed qui hoc pro eterna gloria gerunt. dexteri latronis fide designant. Qui vero humane laudis intuitu. sinistri latronis mentem imitant et adus.

Theo. vel aliter. In ditione erant duo latrones duorum populorum scilicet iudaei et gentilis. ambo namque iniqui. Gentilis quidem tanquam legem naturalem pertergrediens. iudaeus vero scriptam legem quam ei tradiderat dominus. sed gentilis penitentis. Iudaeus usque in finem blasphemus. in quorum medio crucifixus dominus. ipse enim est lapis angularis nos coniungens.

Et pretereuntes blasphemabant eum mouentes capita sua. et dicentes. Vach qui destruis templum dei. et in tribus diebus reedificas. Saluum fac te ipsum. Si militem et summi sacerdotem illudentes ad alterutrum cum scribis dicebant. Alios saluos fecit seipsum non potest saluum facere christus rex israel descendat nunc de cruce. Et credamus. Et qui cum eo crucifixi erant. conuiciabantur ei.

Jero. pullo ide iugato ad vitam et eius pallio in sanguine vitae intincto lacerant heredi vineam blasphemantes christum et mouentes capita sua. Unde dicitur et preter blasphemabant eum mouentes ea. sua et dicen. Vach qui destruis templum dei. Theo. Transeuntes enim christum blasphemabant et perbrantes et tanquam seductores. dyaboli autem mouebat illos ascendendum quod de cruce descendere. quia enim nouerat quod saluus figebat per crucem. rursus ingerebat se ad tendendum christum. ut si a cruce descendere et certus fieret quod non est vere filius dei et sic saluus que per crucem est destrueretur. Sed ipse dei

verus existens filius non descendit. Si enim descendere debuisset non illuc a principio ascendisset. sed quod videbat quod per hunc modum salutem fieri oportebat sustinuit crucifigi et multa alia pati. et proficere opus suum. Sequitur. similiter et si saluum. ad alterutrum scribis dice. Alios saluos fecit seipsum. non potest saluum facere. Hoc dicebant eius miracula abolentes. quasi ab eo secundum apparentiam perpetrata fuissent. Operas namque miracula multos saluabat. Beda. sic etiam nolentes confitentur. quod alios saluos fecerit. itaque vos vestra odemnat sententia. qui enim alios saluos

fecit. seipsum saluare poterat Sequitur Christus rex
srahel des. nunc de cruce ut vi. et cre. Hiero.
Et viderunt postea resurgentem de sepulchro. que
de cruce descendere non credebant posse patibulo.
Vbi est o iudei infidelitas vestra. vos ipsos consulo
vos ipsos uditum peto. Quamto mirabilius est mortuum
posse resurgere. quam adhuc uiuum de cruce uelle de
scendere. Parua petistis dum maiora. puenerint
Sed infidelitas vestra non potuit sanari signis multo
fortioribus quam petistis. hic omnes declinauerunt sicut
inutiles facti sunt. unde sequitur Et qui cum eo cruci
erant conui. ei Aug. de con. eu. quod hoc ve
rum est. quoniam quidem unus eorum uiciatus est secundum luce
testimonium. alii autem conpescuit eum et in deum credi
dit. nisi intelligamur martham et marcum breuiter per
stringentes hunc locum. pluralis numerus. per singu
lari posuisse Theo. uel duo a principio uiciata
tur et deinde unus agnoscens ipsum esse innocentes
increpat alterum blasphemantem.

Et facta hora sexta.
tenebre facte sunt per
totam terram usque in ho
ra nonam. Et hora no
na exclamauit ihesus
uocem mag. di. Heli.
heli. lamasabathani.
Quod est interpretatum
Deus meus. deus meus
ut quid dereliquisti
me. Et quidam de cir
cumstantibus audien
tes dicebant. Ecce he
liam uocat. currēs aut
unus. et implet spon
giam aceto circumpo
nens calamo. potum
dabat illi dicens Simi
te uideamus si ueniat
heli. Ihesus autem emissa
uocem mag. expirauit.

auram post meridiem Et qua hora primus adam
peccando mortem huic mundo inuexit. eadez hora
secundus adā mortem moriendo destruxit Et no tan
dum quod recedente a centro mundi sole crucifixus est
dominus. Oriente autem sole resurrectionis sue misteria
celebrauit. quia mortuus est propter peccata nostra
et resurrexit propter iustificationem nostram. nec mire
ris hominum humanitate querimonias derelicti. cum
formam serui sciens scandalum crucis uideas Sicut
enim esurire et sitire et fatigari non erant propria da
nitatis. sed corporales passionis Ita quod dicitur ut
quod dereliquisti. me corporalis uocis erat apud. quod

solet secundum naturam corpus nullatenus uelle ahi
bi iuncta uita fraudari Licet enim ipse saluator di
cebat hoc sed proprie ostendebat corporis fragilita
tem. ut homo quod loquitur in eos circumferens motus
quod in periculis posita domino deserui nos putamus
Theo. Vel hoc loquitur homo crucifixus deo pro me
nos enim homines sumus derelicti ipse nunquam a patre
derelictus fuit. Audi enim quid dicit. Non sum solus
sed quia pater mecum est Et si etiam hoc pro iudeis di
xerit. quasi et ipse secundum carnem iudeus existens.
ac si diceret. Ut quod hebraicum populum dereliqui
sti. ut tuum crucifigeret filium. sic enim aliqui consueu
mus dicere Deus induit me id est meam naturam sed
humanam sic et hic dereliquisti me. optet intellis
gere humanam naturam. uel iudaicum populum. sequi
tur Et quidam de cir. au. di. ecce heliam uo. Beda
Quos arbitror milites fuisse romanos. non intel
gentes sermonis hebraici proprietatem sed ex eo quod di
xit hely putantes ab eo heliam uocatum. Si autem
iudeos qui hoc dixerunt intelligere uolueris hoc
faciunt. ut eum imbecilitatis infament quod helie au
xilium deprecetur. sequitur. Currēs autem unum ad. spon
giam aceto. Quam ob causam domino acetum sit potum datum io
hannes plenus ostendit dicens. quod ihesus ut consuma
retur scriptura dixit. Sitio. illi autem spongiarum ple
nam aceto obtulerunt ori eius Hiero. Inuenit autem
hic iudeorum similitudinem spongiarum sed carnem mfirmi
mam aridam. ignibus aptam implet aceto hoc est ma
licia et dolo Aug. de con. eu. De helia uero non
ipsum qui obtulit spongiam cum aceto. sed ceteros
dixisse mattheus narrauit. Unde intelligimus et illum
et ceteros hoc dixisse Hiero. Infirmata autem car
ne. uox inualuit diuina que dicit. Aperte mihi por
tas iusticie Unde sequitur Ihesus autem emissa uo. ma
expirauit. Cum ima uoce siue sine uoce nos mortui
qui de terra sumus. ille uero cum exaltata uoce
expirauit qui de celo descendit. Theo. Et qui
morti dominatur et precepit. sicut dominus preteritus expi
rat Qualis autem hec uox fuerit lucas declarat.
Pater inquit in manus tuas commendo spiritum meum
Et enim spiritus sanctus pro hoc nobis uoluit declarare quod
sanctorum anime in manus dei ascendunt Nam prius
ab inferis omnium anime tenebatur. donec uenit qui
predicauit captiuis remissionem.

Et uelut templi scissus
est in duo a summo us
que ad deorsum. Vidēs
autem ceterum quod ex aduer
so stabat quia sic clamans
expirans ait. uere homo
hic filius dei erat erat
autem ibi et mulieres de
longe aspicientes in
quas erat maria mag.
et maria iacobi mmo
ris et ioseph matris et sa
lome. et cum esset in ga

Glosa Postquam nar
rauit euangelista pas
sionem et mortem cristi
nunc persequitur de hijs
que post mortem domini
contigerunt. unde dicitur
Et uelut templum scissum. est
in duo a summo usque ad
deorsum. Hiero. Uelut
templum scissum id est ces
tum apertum. Theo.
Scissum est etiam ue
lum inueniente deo. quod
spiritu sancti gracia
a templo recedit et
scissum ut sancta san
ctorum ab omnibus uide
da essent et quod templum

lilea seq̄bant̄ eū et mi-
strabāt ei. Et alie mul-
te q̄ simul ascenderāt
cum eo ierosolimā.

lugebit in iudeis cū
calamitates sp̄loza
būt et vestim̄ta sc̄m/
dēt. Hoc etiā et tem-
plum aiatum sc̄z cor-
pus xp̄i ostendit. in
cuius passione vesti-

m̄tū eius laceratū ē sc̄z caro et aliud eē significat
Caro namq̄ velum ē nostri templi sc̄z mentis n̄re
Virtus aut̄ carnis sc̄ssa est in xp̄i passionibz afū-
vsq̄ de oz. sc̄z ab adam vsq̄ ad vltimos homines
nam et adam effectus est sanus p̄ passionē cristi.
et eius caro non manet sub maledictō. neq̄ digna
est corrupcōne. sed omēs in corrupcōe honorati
sum⁹. videns aut̄ centurio. Centurio dē centū mi-
litum p̄nc̄ps. videns aut̄ q̄ ita p̄tate et d̄nabi-
liter expirasset. mirat⁹ est et c̄fessus est Beda.
Manifesta aut̄ causa miraculi centurionis expo-
it q̄ vidēs d̄m sic expirasse id ē sp̄m emisisse dire-
xit Vere homo h̄ filius dei erat. null⁹ em̄ h̄ p̄ta-
tatē mittendi sp̄m nisi qui aiaz conditor est
Aug. iij. de trim. Et hoc maxime miratus est q̄
post illā vocē in qua figurā peccati n̄i edidit.
cōtinuo tradidit sp̄m. demōstrauit em̄ sp̄s me-
diatoris q̄ nulla pena peccati vsq̄ ad mortē car-
nis eius c̄cesserit. cuius non eū deseruit inuit⁹ s̄z
quō voluit. q̄ppe de h̄o ad vitatē p̄sone oīū d̄
Heiro. Nouiss̄ mi aut̄ n̄i c̄p̄mi efficiuntur Genti-
lis c̄fitef̄ popul⁹. Judea cecata negat p̄f̄iat eis
error̄ peior̄ pore The. Et sic ordo conuertitur
dum iudei occidūt. et gentilis confitetur. et disci-
puli fugiūt et mulieres expectant Sequitur enim
Erāt aut̄ q̄ muli. de longe aspici. inter quas erat
ma. mag. et mar. ia. mi. et ioseph mē. et salome Sa-
lome dicta ē mater filiorū zebedei. Origenes
Opinatus autem sum hoc vidēs apud matheum
et matcum. hic tres precipuas mulieres nomina-
tas. et duas quidem vterq̄ euangelista. expomit.
Mariam magda. et mariā ia. Tercia autem a ma-
theo dicitur mater filiorū zebedei. A marco aut̄
tercia illa salome appellatur. Beda. iacobum
aut̄ n̄mōzē dicit iacobum al̄phei qui et frater do-
mini dicebatur. eo q̄ eēt fili⁹ marie marter̄ ere
domini. Cui⁹ meminit iohānes dicēs Stabāt iux-
ta crucē ihesu mater ei⁹ et so. ma. eius maria cleo-
p̄he et maria magda. Mariam aut̄ cleop̄he vidēs
eā dicere a patre siue a cognacōe. Vocabāt autē
n̄mōz iacobus ad distinctionē maioris iacob vi-
delicet filij zebedei. qui int̄ primos apostolos vo-
catus est a domino. Consuetudinis autē iudaice
fuit. nec m̄ducebāt in culpā more gentis antiq̄vt
mulieres de sua substantia victum atq̄ vestituz.
preceptoribus ministrarent. Vnde sequitur. Et
cum esset in galilea seque. eum et mi. ei. ministra-
bant domino quidem de substantia sua. vt metēt
eatum carnalia cuius ille metebant spiritalia. et
vt tipum ostenderet magistroz. q̄ vidū atq̄ ve-
stiu ex discipulis deberet esse atēt. sed videā⁹
q̄les comites habuerit. seq̄tur em̄ et alie multe q̄
si. as. cū eo iherosolimā. Tero. sicut nō excludi-
tur muliebris sexus a salute p̄ mariam virginem
ita non repellit̄ a misteri cruris sciencia et resus-

rectionis p̄ viduā magda. mariā et ceteras ma-

Et cum iam sero esset
factū q̄ erat pascue
qd̄ est ante sabatum.
venit. Joseph ab ari-
mathia nobilis decu-
rio. qui et ipse erat ex-
pectās regnū dei. et
audacter i troiuit ad
pilatū. et pecijt corp⁹
ihesu. pilatus autem
mirabāt si iam obissz
Et accersito centurio
ne. interrogauit eum
si iam mortu⁹ essz. Et
cū cognouisset a cen-
turione donauit corp⁹
ioseph. Joseph autē
mercat⁹ findonem. et
deponens eū iuoluit
i findone et posuit eū
i monumento qd̄ erat ex-
cisuz d̄ pet. et ad volu-
it lapidem ad ostium
monumēti Maria au-
tem magdalene et ma-
ria ioseph aspiciēbāt
vbi poneretur.

Glosa. Post passi-
onem et mortem xp̄i
euangelista sepultu-
ram eius enarrat. di-
cēs Et cū iam sero es-
set fac. q̄ erat pas-
qd̄ est ante saba. ve-
io. ab. ar. Beda.
Parasceue grece las-
tine p̄paracio dicit̄.
quo nomie iudei qui i
ter grecos moraban-
tur sextā sabbati app-
ellabāt. eo q̄ in illo
ea que requirit sabbati
necessaria essent p̄-
parare solerēt Quia
ḡ sexta die h̄o fact⁹
est. Septima autē die
cōditoz ab omi ope-
re suo req̄euit. recte
saluat⁹ sexta die cru-
cifix⁹. hūmāe restau-
racōis impleuit ar-
chanū. Sabbato autē
sepulchro quiescētis
resurrectōis q̄ octa-
ua die ventura erat.
expectabat euentum
Sic et nos i hac qui-
dem seculi etate mun-
do necesse est crucifi-
gi i octaua die. i. cū
mortis q̄s debitū sol-
uit. corp⁹ qd̄ dem̄ in tu-
mulis. aiaz aut̄ secre-

ta in pace euz domino post bona opera oportet
q̄escere. donec octaua etate eciā corpa ipsa resur-
rectione glorificata cū aimabus incorruptionē
accipiāt Tale autē esse decebat q̄ corp⁹ d̄ni sepe-
liret q̄ eē p̄ iusticiā meritoz. tali misterio dignus
esset. et p̄ nobilitatem potencie secularis. faculta-
tem posset obtinere ministradi. Et ideo dicit̄ q̄
erat nobilis decurio expectās reg. dei. Decurio
uocatur q̄ sit de ordine curie et officium curie ad-
ministraret. q̄ eciā curialis a p̄curado munita ci-
uilia solet appellari Armathia aut̄ ipsa est rama-
thaim cinitas helchane et samuelis. Hierom.
Que int̄p̄tat̄ depōēs. de qua fuit ioseph q̄ venit
ad deponēdū corpus xp̄i de cruce. Sequit̄. Et.
au. mitro. ad. pi. et pecor. ihu. Theo. audet au-
fū laudabile. nō em̄ excogitauit. a diuicis deci-
dam. et expellat a iudeis si corpus petā ei⁹. qui
est blasphem⁹ condēuatus. Sequi ē Pilat⁹ autē
mi. si iam obisset. putabat. n. q̄ diu. viueret i cru-
ce. sicut et latrones in patibulo viuebāt diu Se-
quitur. Et accer. cētū. int̄ eū si iam mortu⁹ esset
sc̄z ante horā q̄ ceteri mori c̄sueuerūt Sequit̄. Et
cū cog. a cen. sc̄z. q̄ mortu⁹ esset donauit corp⁹
ioseph Beda. nō autem quilibet ignot⁹ aus-

medio cruce ad p̄fidem accedere et crucifigi corp⁹
impetrare. sequit̄ Joseph aut̄ mer. fin et depo.
eum in vol. in fido. Theo. Preciosū corp⁹ p̄ci
ose sepeliens. cum ei esset discipulus dñi. sciebat
qualit̄ corpus dñi honorari deberet. Beda pos
sumus aut̄ scdm̄ intelligētā spiritalē s̄ sentire.
q̄ corp⁹ dñi non auro. non gēmis a serico sed lin
tiamē puro obuoluēdū sit. hinc ecclesie mos ob
timuit. vt sacrificiū altaris nō in serico neq̄ in p̄a
no tincto. sed in lmo terreno celebret̄ sicut corp⁹
ē dñi in sindone mūda sepultū. iuxta qd̄ in gestis
pontificalibz a beato siluestro legim⁹ esse statu
tum. quāq̄ et hoc significet q̄ ille in sindone mūda
inuoluit̄ ism̄ qui pura eum mēte suscepit. sequit̄
Et po. eum in mo. qd̄ erat exci. in pe. et aduol. la
pi. ad osti. mo. dicit̄ q̄ monumētū dñi dom⁹ torū
da fuit de subiacente rupe extilla tante altitudis
vt homo. rectus ex̄ns vix extenta manu culmen
posset attingere et habet introitum ab oriente.
eū lapis magnus inuolut⁹ atq̄ impositus est in
eius parte aquilonari ip̄sū sepulchrū id est loc⁹
dñi corp⁹ de eadē petra factum ē. septez hñs
pedes longitudis triū palmaz. mēsurā a paui mē
to altius emmēs qui scz loc⁹ nō desup sed a latē
meridiano p̄ totū patet vñ corpus infer ebatur.
Color aut̄ monumēti et loculi albo et rubeo dicit̄
esse p̄mirtus Jero. Sepultura aut̄ cristi resur/
gimus descensione eius ad inferos nos ascēdim⁹
ad celos. h̄ inueniē mel. in ore leonis mortui.
Theo. Imitemur aut̄ et nos ioseph. recipientes
cristi corpus per v̄nitatem. et ponam⁹ illud in
monumēto exciso de petra id est in aīa memorāte
a non obliuiscēte deū. Illa ei anima ex petra ex
cisa id est ex xp̄o qui ē petra qui cōtinet firmita/
tem. Inuoluere etiā debem⁹ ip̄sū in sindone id est
in corpe puro suscipere. Sindon namq̄ ē cor⁹ qd̄
est aīe indumētū Debet ei nō solū pura anima cor
pus cristi suscipere. sed in corpe puro. Inuoluere
aut̄ oportet sed non apire nam secretū clausū est
et occultū. sequit̄. Maria aut̄ magda. a maria iose
ph aspiciēbāt vbi ponereē Beda in luca legi
mus q̄ stabāt notū eius a lōge et mulieres q̄ secu
te erant eum h̄is ḡ notis ih̄u post depositū eius
corpus ad sua remeantibz. sole mulieres q̄ arti⁹
amabāt. fun⁹ subsecute quō ponereē respicē cu/
rabāt vt ei tpe ogruo mun⁹ possent duo cōis of
ferre Die at̄ pasceus s̄ctemulieres. i. aīe huiles
idē faciūt cum amore saluatoris feruētes passio/
nis ei⁹ vestigns in hoc seculo quo ip̄arāda ē req̄
es futura diligēt obsequiē. et si forte valeant
imitari p̄ a curiositate quo ordie sit ei⁹ passio cō
pleta p̄pendūt Idierō. hec etiā ogruūt ad po
pulū iudaicū in fine credentē. qui nobilitat̄ fide
vt abrae sit fili⁹. depomit desperacōez. expectat
regñū dei. Intrat ad xp̄ianos vt baptizet. qd̄ sig
ficat nom̄ pilati id ē malleatoris. qui domat fer
reas gentes vt regat eas in virga ferrea. et per
tit sacrificiū qd̄ donat̄ penitētibz in fine viaticū
et corde mūdo et peccatis mortuo. voluit i vni⁹
misericordie fide stabilitū ope ulō spei p̄ opa car
ritatis occludit. fims em̄ p̄cepti est caritas aspi
gentibz a longe electis qui sūt stelle maris. qñ si

fieri p̄t. scandalizabunt etiā electi.

CAP. XVI.

Et cū trās
isset sabba
tum maria
magda. et
maria iacobi et sa'o
me emerunt aromata
vt veniētes vngerēt
ism̄. et valde mane
vna sabbatorū veni
unt ad monumētū or
to iā sole. Et dicebāt
adiuices. Quis reuol
uet nobis lapidē ab
ostio monumenti. et re
spicientes viderūt re
uolutū lapidē. Erat
quippe magn⁹ valde
Et introeūtes in mo
numētū viderūt iuue
nez. Sedentē i dexte
ris cooptū stola can
dida et obstupuerūt
Quī dixit ill. Nolite
expauescere ism̄ que
ritis nazarenū crucifi
xum Surrexit. nō est
hic. Ecce locus vbi
posuerūt euz. S; ite
dicite discipulis eius
et petro. quia p̄cedet
vos in galilea. Ibi
euz videbitis sic dixit
vobis. At ille exeūtes
fugerūt de monumen
to. Inuaserat em̄ eas
tremor et pavor et ne
mimi q̄c̄p̄ dixerūt. Ti
mebant enim.

deficatiū. hūditatē corp⁹ absorbētia. vnde in
corruptū corp⁹ aseruat Greg. in home. Nos at̄
in eū qui est mortu⁹ credentes. si odore virtutū
referti cum opimōe bonoz opezz dñm quer. m⁹
ad monumētū illi⁹ cū aromatisz venim⁹. sequit̄
Et valde ma. vna sab. ve. ad mo. orto iam sole
Aug. de con euā. Quod lucas dicit. valde dilucu
lo. et Johānes mane cum adhuc tenebre essent s̄

Jero. post sab tri
sticiā. felix irradiat
dies q̄ p̄matū in die
bus tenet luce p̄ma i
eo lucefcēte et dño i
eo cū triūpho resur
gente. vñ dē. Et euz
sab. ma. magdale. et
ma. ia. a sa. em. ar o
vt ve. vn. ism̄ Glo
sā felix se ei mulie
res sepulto dño cum
licuit operari id est
vsq̄ ad solis occasū
vngēta pauerūt vt
lucas dicit. Et q̄ p̄
angustia tēporis nō
poterāt explē. mox
trāsacto sabbato. i.
occidēte sole vt opā
di licencia redit. fe
stinauerūt emere aro
mata. sic marc⁹ dicit
h̄ veniētes mane. vn
gerēt corp⁹ ih̄u. ne
q̄ vespe sabbati pre
occupāte iam noctis
articulo monumētum
adire valuerūt. Vñ
sequit̄ Et valde ma.
vna sab. ve. ad monu
mētūz or. iam sole.
Seuerian⁹ mulieres
hoc loco feminea de
uocōe discurreūt que
non vt viuētū fidē s̄
vt mortuo vngēta
defert ad sepulchrū
a vt sepulto parant
meroris obsequia. n̄
vt resurgētū ip̄arāt
diuinorū gaudia tri
umphoz Theo.
nō ei magnitudinez
atq̄ dignitatē diuiz
intatis xp̄i sapiunt.
Venerūt aut̄ iuxta o
suetudinē iudeozum
vngere corp⁹ ih̄u
vt scz maneret odor
riserū. et ne humidi
tatefcaturiret. Nam
aromatavirtutē h̄nt

intelligitur. Marc⁹ dicere valde mane ori ēte iā sole. i. cum celū ab orientis pte albesceret. qd fit utiqz solis oriētis vicinitate. Ei⁹ enim est ille fulgor qui nomine aurore appellari solet. ideo nō repugnat ei qui ait. Cū adhuc tenebre essent. Die quippe surgente aliq̄e reliquie tenebrarū. tanto mi⁹ sūt. q̄nto magis oriē lux nec accipiendū ē qd ait valde mane orto iā sole. tā q̄ sol ipse iā videtur sup terrā. s; de primo adueniente i has ptes sole. i. ortu suo iā celū illuminare incipiente.

Hiero. Valde ḡ mane dicit. qd alius euangelista dicit diluculo. Diluculū autē est inter tenebras noctis et diei claritatez. In qua salus hūani generis puenit. felici vicinitate in ecclesiā declarādam more solis. q̄ prima luce consurgens roseaz p̄mittit auroram. vt ḡtam p̄clari splendoris p̄paratis oculis possit intueri. q̄n temp⁹ dñice resurrectionis illuxit. vt tūc laudes xp̄i tota caneret sedz exemplū feminaz. ecclesiā. q̄n gen⁹ hūani in exemplo sue resurrectionis aiavit. q̄n vitā p̄stitit. et lumen credulitatis ifundit. Beda. Sicut autē q̄ valde mane mulieres venerūt ad monumētū. iux̄ historiā magn⁹ feruor caritatis ostendit. ita iux̄ intellectū mysticū. nob̄ dat exemplū vt illuminata facie. discussiqz vicōz tenebris edore bonoz opm dño et oracōnuz suauitate studeam offerre

Theo. Dicit autē vna sab. i. p̄ma diez ebdo/made. Sabbata nāqz dies ebdomade nūcupant. vna vero dñi p̄ma. Beda. vel p̄ma sabbatoruz p̄ma dies est a die sabbatoruz. i. req̄ecōnū q̄ in sabbatis custodiebant. sequit. Et di. adm. q̄ sre. nota. ab ho. mo. Seueri. obscuratū erat v̄m p̄ct⁹ oculi clausi et ideo patefacti sepulchri ḡtam p̄us nō videbatis. sequit. n. Et res vi. re. la. Beda. Quō lapis p̄ angelū reuolut⁹ sit. mathe⁹ sufficēter exponit. Vnde reuolutio lapidis mystice reseracionem sacramētoz xp̄i q̄ velamine littere legalis tenebant. insinuat. Lex em̄ lapide scripta est. sequit. Erat quippe magn⁹ valde. Seuerianus Et plus iam magn⁹ merito q̄ forma. q̄ creatoris mundi corp⁹ et cludere et aperire sufficit.

Grego. Mulieres at̄ angelo svident que cuz aromatz venerūt. qz ille mētes sup nos ciues aspiciunt. Vnde sequit. Et intro. in mo. vi. iuu. se. in dex. cooper. stola candi. et obstu. Theop. Si mathe⁹ dicit angelū sedere sup lapidē. marc⁹ vero q̄ mulieres m̄troeūtes monumētum viderunt sedentē iuuenē. nō mireris. nā quē vid erūt p̄us sedentē sup lapidē ipm eē m̄t⁹ in monumēto postmodū viderūt. Aug. de con. euāgelistarū. aut intelligam⁹ matheū tacuisse de illo āgelo quem intrantes viderūt marcū vero de illo quē foris super lapidē sedentē viderūt. vt duos viderint. et a duobz sigillatim audierit. q̄ dixerūt angeli de ihesu. aut certe intrātes in monumētuz in aliq̄ septa macerie debemus accipere q̄ omniuz locū tūc fuisse credibile ē in aliq̄ spacio ante petrā q̄ creisa locus fact⁹ fuerat sepulture. vt ipm viderit i eod̄ spacio sedentē a dextris quē dicit matheus sedentes sup lapidez. Theo. Quidā at̄ dicunt q̄ alie fuerūt mulieres q̄ dicunt a matheo. alie q̄ a marco s; maria magd. sequebat̄ omnes feruidā festinat

onem habens et ardentē affectū. Seue. Introf̄ erūt ḡ mulieres sepulchro. vt osepulchro. xpo. xpo cōsurge rēt de sepulchro. vidēt iuuenē vt cernerent nō stre resurrectionis etatē qz nescit resurrectio senectutē. q̄ vbi nasci moriqz nescit ibi etas nec admittit detrimenta. nec indiget incrementis vnde iuuenē nō senē non infantē s; iocūdā etatē viderūt

Beda. Viderūt autē iuuenē sedentē in dextris. id ē ad meridianā ptem loci illi⁹ vbi positū erat Corp⁹ em̄ qd supmū iacēs caput habebat ad oc casū. dextrā necesse erat habē ad austrū. Greg. in ome. Quid autē p̄ sinistra. nisi vita p̄sens. Quid hō p̄ dextrā nisi vita p̄petua designat. Quia igit̄ redēptor noster iam p̄ntis vite corrupcōnē trāsierat. recte angel⁹ qui nūciare p̄hennē ei⁹ vitaz venerat. in dextra sedebat. Seuerian⁹ Vidēt ec̄ iuuenē sedentē a dextris qz resurrectō ēcapit m̄ sinistra. Vidēt ec̄ cooptū stola candida. Stola ista non ē ex mortali vellē. s; ex h̄tute vitali splēdens celesti lumine. nō colore terreno dicēte. p̄pheta. amictus lumine sic vestim̄o. Et de iustis. Tūc iusti fulgebunt sicut sol. Gregorius. in home. Vel stola candida coopt⁹ apparuit qz festiuitatis nostre gaudia nūciauit. cātor etem vestis splēdore nostre denunciat solennitatis.

Jero. vestis etiā candida vera leticia ē hoste de pulso regnoqz adepto. rege pacis quesito et inuento. et nūq̄ dimisso hoc igit̄ in nuēs. formam resurrectionis timētib⁹ mortē ondit. Qd aut̄ obstu puerūt. i. qd oculus non vidit. nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascēdit. q̄ p̄parauit deus diligētibz se sequit. qui dicit illis no. expa. Greg. in home. Ac si dicat. Paucāt illi q̄ nō amāt aduentum sup noz ciuū. Pertimescāt q̄ carnalibz desiderijs p̄ssi ad eoz societate p̄tingē se posse d̄speant. vos autē cur ptimescitis. qui v̄ros ocues videtis. Jero. non em̄ ē timor in caritate. qd expa uelcerēt. q̄ muenerūt quē q̄serūt. Greg. in home. S; iam qd angel⁹ subiūgat audiam⁹. ihm q̄ ritis nazarenum. ihs latino eloq̄o salutaris. i. saluatoz interpretat̄. At vero tunc multi ihs dici poterāt nec tñ subalit. s; nūcupatiue. ideo a locus subiūgit. vt de q̄ ihesu dictuz sit maifeste nazarenū. Et causā p̄tinus subdit crucifixū. Theo. Non ei erubescit crucē. In hac namqz salus hoīm est a beatoz p̄ncipiū. Hiero. Radix aut̄ amara crucis euauit. flos vite cū fructibus erupit. i. q̄ iacuit i morte. surrexit in gloria. Vñ addidit surrexit non ē hic. Greg. in home. Non ē hic dicit̄ p̄ p̄senciā carnis. qui tñ nūqz d̄erat per p̄nciaz maiestatis. Theo. Et quasi. d. vultis certificari de ei⁹ resurrectione. subdit ecce loc⁹ vbi posuerūt eum. p̄ hoc em̄ et reuoluerat lapidē. vt locum onderet. Jero. ostendit aut̄ immortalitas mortilib⁹. ad graciaz actionē debitā. vt intelligam⁹ quid fuerim⁹. et sciam⁹ qd futuri erim⁹. Sequit. S; ite. di. dis. ei⁹ a pe. qz p̄ce. vos in gallileam. Mulierib⁹ dicit̄ vt nūcient apostolis. qz p̄ mulierez mors annūciata ē p̄ mulierē vita resurgēs. Dicit aut̄ specialit̄ Et petro. qz se in dignū iudicauit discipulatu. cum ter negauit magistrū. S; peccata p̄terita non nocent. quando nō placēt

Greg. in ome. Si autē hūc angelus non nomina-
tum exprimeret qui magistrū negauerat veire in-
disci. non auderet. vocat̄ Greg. nomie ne desparet
ex negacōe Aug. de con. euan. qd̄ aut̄ dicit. p̄-
vos in gal. ibi cum vi. si. di. vo. videt̄ hoc sonare
q̄ ihs non erat demonstratur̄ se discipul̄ post re-
surrectionē nisi in galilea Quā demonstracionē nē
ipse marcus commemorauit. qd̄ em̄ dixit mane p̄ma
sabbati apparuit maria magdalene. post s̄ duo-
bus euntibz in villā factuz ē in hierusalē ip̄o die
resurrectōis. de inde venit ad vltimā manifestaci-
onem quā factam scim⁹ in mōte oliueti non lōge
a hierusalē s̄ūq̄ igit̄ commemorat marc⁹ impletū
qd̄ ab angelo p̄nunciatū esse testat̄. Mathe⁹ v̄o
nullū aliū locū omnino commemorat. vbi discipuli
postq̄ surrexit viderit dñm. nisi in galilea scdm
angeli p̄dictionem. S̄z cum nō sit exp̄ssum q̄n̄ id
futur⁹ esset. utrū p̄mū anteq̄ alibi ab eis visus
esset. idq̄ ip̄s q̄ disci. mathe. dicit esse in galilea
in mōte. non exprimit diē nec narrādi ordinē. nō
aduersat̄ quidē mathe⁹ narracōibz cetorū. S̄z
dat eis intelligendis atq̄ accipiēdis locū. Verū
tū q̄ domin⁹ non ibi p̄mū se demonstratur⁹ erat.
sed in galilea. vbi postea visus ē se videndū mā-
dauit. quīs fidelē facit intentū. ad q̄rendū in q̄
misterio dictū intelligat̄ Greg. in home. gali-
lea namq̄ transmigracō interpretat̄. Jam quippe
redēptor nē a passione ad resurrectionē. a morte
ad vitā trāsmigrauerat. a nos resurrectōis ei⁹
gloriā. post leti videbim⁹. si mō a vicijs ad v̄tu-
tum celsitudinez transmigram⁹. Qui ḡ in sepul-
chro nūciat̄ in transmigracōem oñdit. qz is qui
in mortificacōe carnis agnoscit̄ in trāsmigracio-
ne mentis videt̄ Hier. Breuis ḡ sentēcia in s̄illa
bis. s̄z ingens in q̄ntitate p̄missio. Ibi est gaudij
nri fons a salutis eterne origo p̄parata. ibi agre-
gant̄ disp̄sōes a sanant̄ cōrriti corde. ibi m̄t
eum videbitis. sed non sicut vidistis Aug⁹. de
con. euan. Significat̄ etiā q̄ gracia cristi. de p̄lo
israhel erat transmigratura ad gentes. a quibus
apostoli nullomō p̄dicātes suscipiē. nisi eis vi-
am dñs in eoz cordibz p̄ueniens p̄parat̄. et hoc
est. Pre. vos in ga. ibi eū vi. id ē ibi mēbra eius
inuenietis. sequit̄ At ille exeūtes fugierūt s̄ mo-
numento Inuaserat em̄ eas tremor et pauor.
Theo. id ē stupor p̄p̄ visionē angeli et admira-
cōnez resurrectōis Severi. angel⁹ quidē sedz
in monumento. de monumento fugiūt mulieres. quia
ille de celesti subā cōfidit. turbanē iste de condi-
cione terrena. Sepulchz. q̄ mori non p̄. timere
nescit. mulieres aut̄ a de p̄nti facto tremūt et se/
pulchru v̄t mortales adhuc mortaliter expaue-
scūt Hier. hoc etiā dicit̄ de futura vita in q̄ fugi-
et dolor et gemit⁹. Imitant̄ ei mulieres an̄ re-
surrectionē. oiaq̄ faciūt post resurrectōez fugi-
entes mortē et pauorē. sequit̄ Et ne. quicq̄ dix.
time. emi. Theo. aut̄ p̄p̄ iudeos. aut timore vi-
sionis detēte tacebāt hoc qd̄ audierāt Aug⁹.
de con. eua. Querit̄ aut̄ p̄t̄ quēadmodū hoc dicat
marc⁹ cum dicat matheus et exierūt cito de mo-
numento cum timore et gaudio magno. currentes
nūciare discipulis eius. nisi intelligam⁹ ip̄solum

angeloz nemini ausas fuisse aliquid dicere id ē
respondē ad ea q̄ ab illis audierāt. aut certe cu-
stodibz quos iacentes viderūt. In illud gaudi-
um qd̄ mathe⁹ commemorat. non repugnat timor
de quo marc⁹ dicit Debuim⁹ ei verūq̄ in illarū
animo factū intelligere. etiā si mathe⁹ de timore
non diceret Cum v̄o et ip̄e dicat Exierūt cito de
monumento cū timore a gaudio magno. nihil ex
hac re questiois remanē p̄mittit Theo. Sig-
nan ē etiā dē q̄ nemi quicq̄ dixerūt. qz mulieri/
bus audire. non loq̄ datū est discere. nō docere.

Aug. de con. eua.

**Surgens autez mane
p̄ma sabbati apparuit
p̄mo marie magd. de
q̄ eiecerat. vij. dmoia
Illa vadēs nūciauit
h̄is q̄ cū eo fuerāt lu-
gentibz et flentibz. et
illi audientes qz viue-
ret visusessz ab ean̄
crediderunt. Post
hec autē duobus eis
ambulātibz ostensus
est in alia effigie eun-
tibus in villam. et illi
exeūtes renūciauerūt
cetis nec ill̄ cōdiderūt**

Jam post resurrecti-
onē quēadmodū ap-
paruit dñs osiderā-
dum est. Dicit ei mar-
cus Surgēs aut̄ ma-
ne p̄ma sab. ap. pri-
ma. mag. s̄ qua. eie-
septem demonia.

Beda. Hec apparitō
quō et vbi facta sit.
Johānes plenissime
docet. Surrexit aut̄
dñs mane de monumē-
to in quo sero iam fa-
cto erat deposit⁹. vt
adipleret̄ illud psal-
miste ad vespam des-
morabit̄ flet⁹. a ad-
maturinū leticia.

Theo. Vel alit̄ q̄ di-
cit. Surgēs ihs ibi
pūcta. demde dicas
Mane pri. sab. ap.

primo marie ma. Greg. ome. vt ei sampson me-
dia nocte non solū de gaza erijt. sed etiaq̄ portas
tulit. sic et redēptor noster an̄ lucē resurgēs non
solū liber de inferno erijt. sed ip̄a etiā inferni clau-
stra destruxit. De maria aut̄ hic marc⁹ septēz de-
monia eiecit a fuisse testat̄. et quod septem demo-
nia nisi vniuersa vicia significant qz em̄ septē di-
ebus omne temp⁹ apprehendit̄. recte septenario
numero vniuersitas figurat̄. Theo. Septem
ergo demonia maria habuit. que vniuersis vicijs
plena fuit Aut septē demonia septē v̄tutibz spi-
ritus strarios dicit. vt spūs absq̄ timore. absq̄
sapientia. absq̄ intellectu. et quecunq̄ alia domis
spiritus sancti opponunt̄. Hiero. Et aut̄ de q̄ eie-
cerat septē demonia. p̄mo oñdit qz meretrices a
publicam p̄cedent sinagogā in regnū dei vt la-
tro p̄cessit apostolos Beda. In p̄ncipio etiā mu-
lier inducitur culpe viro fuit. s̄ūc que mortē pri-
mo gustauit. resurrectōnez primo videt. ne per-
petui reatus apud viros obprobriū sustineret.
Et que viro culpā transfuderat trāsfudit et gra-
ciam. Nam sequit̄ illa va. num. h̄is qui euz eo fu-
lu. et fle. Hier. flent et lugēt qui nondū vide-
rūt. Sed non post multū solabunt̄ Beati em̄ q̄
lugēt nunc. qm̄ ip̄i solabunt̄ Beda. recte aut̄
hec mulier que leticiam dñice resurrectōnis p̄ma
nūciauit. a septē demonibz curata esse memorat̄

ne quisq̄ digne penitēs de admissoz venia s̄spa
ret. et vt vbi abudauit peccatū sup̄ abundasse et
gr̄a mōstrare. Seueri. s̄ciat aut̄ maria. s̄z iā
non femina. sed ecclesia gestans. vt sup̄ sic femina
tacebat. hic in ecclesia et nūciat et loquat̄. sequi
tur. At illi au. qz vi. et vi. esset ab ea non cre.
Grego. in home. q̄ resurrex̄ōnem dñi cā discip̄i
tarde crediderūt. nō tam illoz infirmitas q̄ no
stra vt ita dicā. tarditas fuit. Ipsa namqz resur
rectio illis dubitantibz p̄ multa argumta nōstra
ta ē. q̄ dum nos legentes agnoscim⁹. quid aliud
q̄ de eoz dubitacōne solidamur. sequit̄. Post h̄
aut̄ du. ex eis am. ostē. ē in alia effi. eum in vil.

Aug. de con. euā. De istis duobz quoz vn⁹ erat
cleophas. lucas totū narrat s̄z marc⁹ hic breuē
p̄struigit Castellū quippe illd de q̄ lucas loquit̄
non absurde accipi⁹ etiā villā potuisse appellari
Et in codicibz quidē grecis magis agrū inueni/
mus q̄ villāz Agri aut̄ nomie non castella tantū
verum etiam municipia. et colonie solent voca
ri extra ciuitatē q̄ quasi caput et mater est cetera
rum. Quod aut̄ ait marc⁹ eis in alia effi. dñm
apparuisse. hoc lucas dicit q̄ eorum oculi tene
bant ne agnoscerēt eum. Oculis em̄ eoz accide/
rat aliquid qd̄ ita manere p̄missum ē vsqz ad tra
ctionez panis Seueri nemo aut̄ putet xpm̄ sua
resurrex̄ōne sui vult⁹ effigie omutasse s̄z mutā
effigies. dum efficit̄ ex mortali immortalis. vt h̄
fit acquisisse vultus gloriā. non vult⁹ subam per
didisse. Dubus aut̄ visus est qz duobz populis
id est gentibus et iudeis resurrex̄ōnis fides p̄di
canda monstrā. sequit̄. Et illi ex. nū. ce. nec il.
cre. Quod marc⁹ di. anūciauerūt ceteris. nec illi
crediderūt cum lu. di. q̄ iam inde loq̄bant̄ vere
resurrex̄isse dñm. at s̄m̄m apparuisse. quod intel
ligēdū ē nisi aliq̄s ibi fuisse q̄ nollet credē. Je
ro. s̄m̄m de. xi. apostolis hoc dicit. sed de quibz
busbā alijs q̄s ceteros nommat Jero. mystice at̄
intelligit q̄ fides hic laborat agens actiua vitā
illie otemplatiua secuta visione regnat. Vnde per
speculum otuemur imaginē. illie facie ad facies
videbim⁹ veritatem. vñ ambulanti bz id est labo
ranti bz ostensus ē in alia effigie. et nūtianti bz nō
est creditum duz sicut moyses viderūt qd̄ nō suffi
ciebat eis qui dicit. Ostende mihi temetipsum.
Oblitus enim carnis sue postulat in vita ista qd̄
speramus in futura.

Nouissime aut̄ recum
tentib⁹ illis. xi. appa
ruit illis Jhs. et exp
brauit incredulitatē
illoz et durie a cor
dis q̄a h̄is q̄ viderāt
eū resurrex̄isse. nō cre
diderūt. Et dixit eis.
Euntes in mūdū vni
sum p̄dicare euange
lium omni creature.

Glosa. Cōplectu
tus euāgelicā narra
cōez Mar. nouissimā
appercōez q̄ xps p̄
resur. disc. appa. com
memorat di. nouissi
me at̄ recū. illis. xi.
appa. Greg. iome.
notādū at̄ qd̄ lucas
in actib⁹ referat. di
cens. Cōuectēs p̄ ce
pit eis ab hierosol̄i
mis ne discederēt. et
post pauca videnti
bus illis eleuat⁹ est
Comedit. n. et ascen

q̄ crediderit et bap
tizat⁹ fuerit saluus erit
Qui h̄o nō ediderit
odēnabit. h̄g aut̄ eos
qui crediderint. hec
sequit̄. In noie meo
demonia eiciēt. Ling
uis loq̄nt̄ nouis. sp̄e
tes tollent. et si morti
ferū qd̄ biberint. nō
eis nocebit sup̄ egros
man⁹ imponēt. et bene
habebunt

dit. vt videlicet per
affectū comestioni
veritas pateceret.
carnis. Vñ et hic di
citur q̄ recubentib⁹
illis. nouissime appa
ruit. Vñ. Apparui
t autem. xi. simul cō
gregatis. vt omēs
testes sint et enarrēt
omib⁹. qd̄ cōmūmē
viderūt et audierūt
Sequit̄. Et ex. incre
et du. cor. eoz. quia
h̄is qui vi. eū re. nō
cre. Augustin⁹ de
con. euāg. Quō aut̄
nouissime hoc factū

ē. nouissimū quippe illud est q̄ dñm i terra apo
stoli viderūt qd̄ factū ē. xi. die post resurrex̄ō
nem eoz. Nunquid nā tunc exprobratur⁹ erat q̄ nō
credidissent eis qui eum viderāt resurrex̄isse. q̄n
iam et ipsi post resurrex̄ōne tocies viderāt. Re
stat igit̄ vt intelligam⁹ nūc marcū breuiter con
memorare voluisse et iam dixisse nouissime. q̄a ip
so die hoc nouissimū fuit iam incipit̄ nocturno
tempore postea q̄ discipuli de castello redierūt
in hierusalē et inuenerunt sicut dicit lucas. xi. et
qui cū illis erāt colloquētes de resurrex̄ōne do
mini. Sed erāt ibi vtiqz nō credētes. Vñ ergo
sicut marc⁹ dicit discubentib⁹ et adhuc inde sicut
lucas dicit loquētib⁹. stetit in medio eoz. dñs. et
ait illis. Pax vobis sic lucas et iohānes dicunt.
Vñ bis atqz dñi. que tūc euz locutū esse discipu
lis lucas iohānesqz dixerunt. interpretat̄ et illa
exprobratio de qua marcus hic dicit. Sed h̄ rur
sus mouet quō discubentibus. xi. dicit apparuisse
marcus si illud temp⁹ est diei dñici iam noctis ini
cio. cum apte iohānes dicat non cū eis fuisse tho
mam. que credim⁹ exisse inde anteq̄ dñs ad eos i
trat̄. postea q̄ illi duo redeūtes de castello euz
ipsis xi. collocuti sūt sicut apud lucā inueniē. S̄z
lucas in sua narracōne dat locum. quo possit in
telligi dum hec loqueretur prius inde exisse tho
mam et postea dñm intrasse. marc⁹ aut̄ qui dicit
nouissime discubentib⁹ illis. xi. apparuit eciaz
thomam illic fuisse cogit̄ fateri. nisi forte quis
vno absente. xi. tamē voluit appellare. quia eadē
tūc ap̄lica societas s̄ numero nūcipabat̄. anteq̄
mathias in locū iude subrogaret̄. aut si hoc dus
tum est accipe illud accipiam⁹ p̄ mltas demon
stracōnes eius eū nouissime recubentibus. xi. ap
paruisse id est ip̄o. xi. die Et qm̄ iam erat ab eis
assensur⁹ in celū hoc eis illo die magis exprobrari
voluisse. quia h̄is q̄ audierāt eū resurrex̄isse. non
crediderāt. anteq̄ ip̄i eum viderēt. cū vtiqz p̄
ascensionē suā p̄dicatibus euāgelicis eciaz gentib⁹
que non viderūt fuerāt crediture. post illā q̄pe
exprobracōnem ait idem marcus. Et dixit eis. Eun
tes in mūdū vniuer. Et infra. Qui vero nō cre
condē. hoc ergo p̄dicatur nōne ip̄i p̄mitus fue
rant obiurgandi. qui anteq̄ dñm vidissent. non

crediderunt eis quibus prius apparuisset Greg. in home. Idcirco etiam tunc dominus discipulos increpauit. cum corporaliter reliquit. ut verba que recedens diceret. in corde audientium arcuissimè remaneret. Hiero. Exprobrat autem incredulitatez ut succedat credulitas. Exprobrat duriciam cordis lapidei. ut succedat cor carneum caritate plenum. Grego. homo increpata igitur eorum duricia. quid admonedo dicat. audiamus. Sequitur ei. Eutes in mun. vni. p. di. euan omni cre. Omnis creature nomine signatur homo. Omnis .n. creature aliquid habet homo. habet namque commune esse cum lapidibus. viuere cum arboribus. sentire cum animalibus intelligere cum angelis. Omni enim creature predicatur euangelium. cum soli homini predicatur quia ille videlicet docet. propter quem in terra omnia creata sunt et a quo omnia per quamdam similitudinem aliena non sunt. Potest etiam omnis creature nomine omnis natio gentium designari. aut enim dictum fuerat. In vnam gentium ne abieritis. nunc autem dicitur. Predicatur omni creature. ut scilicet prius a iudea apostolorum repulsa predicatio. tunc nobis in adiutorium fieret. cum hanc illa ad damnationis sue testimonium superberet. Theo. vel omni creature id est credenti et non credenti. Sequitur. qui cre. et bap. fu. salu9 erit. Non enim sufficit credere. nam qui credit et non dum est baptizatus. sed cathecuminus nondum est perfecte salutem adeptus. Grego. in home. fortasse autem vnusquisque apud semetipsum dicat. Ego iam credidi saluus ero. Verum dicit si fidem operibus teneat. Vera et enim fides est que in hoc quod verbis dicitur operibus non contradicit. Sequitur. Qui vero non cre. condem. Hec. quid adhuc hic dicitur de puulis qui per etatez adhuc credere non valent. nam de maioribus nulla questio est. In ecclesia enim saluatoris per alios puuli credunt sicut ex alijs ea que illis in baptismo peccata remittuntur pertraxerunt. Sequitur. signa autem eos qui cre. hec sequentibus in meo demon. enient. Lin. lo. no. ser. tollent. Theo. Id est disspigent intellectuales sicut illud. Calcabitur super serpentes et scorpiones. intellectualiter intelligitur. Potest autem intelligi de sensibilibus spiritibus sicut etiam paulus a vipa nullum habuit nocumentum. sequitur. Et si mor. quid bi. non eis no. Multa talia facta in historijs legimus. Multos namque venena bibita christi munta signaculo ledere non valebant. sequitur. Super egros manus imponit. et bene habebunt. Grego. in ome. scilicet quid autem quia ista signa non facimus nunc credimus. Sed hec necessaria in exordio ecclesie fuerunt. ut enim fides cresceret credentium miraculis fuit nutrienda. quia et nos cum arbusta plantamus. tam diu eis aquam fundimus. quousque ea in terra qualuisse videamus. At si semel radicem fixerint a rigando cessamus. Habemus de his signis atque virtutibus que adhuc subtilius considerate debeamus. sancta quippe ecclesia quotannis die spiritualiter facit. quod tunc per apostolos corporaliter faciebat. Nam sacerdotes eius cum per exorcismi gratiam manum credentibus imponunt. habitare malignos spiritus in eorum membris contradicunt. quod aliud faciunt nisi demonia eiciunt. Et fideles quousque qui iam secularia verba derelinquunt. sancta autem misteria in

sonant linguis loquuntur nouis. qui dum hominis suus exhortationibus maliciam de alienis cordibus auferunt. serpentes tollunt. et dum per pestiferas suasiones audiunt sed tamen ad operationem suam minime pertrahuntur mortiferum est quod bibunt. si non eis nocebit qui quociens primos suos in bono opere infirmari conspiciunt. dum exemplo sue operationis. illorum vitam roborent. super egros manus imponunt. ut bene habeant. Que nimirum miracula tanto maiora sunt. quanto spiritalia. Et quanto per hec non corpora. sed anime suscitantur.

Et dominus quidem ihesus postquam locutus est eis assumptus est in celum et sedet a dextris dei. Illi autem presertim predicauerunt ubique domino coopante et sermonem confirman te sequentibus signis

ad id coartari videatur. Non enim ait. postquam hec locutus est eis. unde admittit si necessitas cogeret non illa fuisse nouissima locutiones. sed ad omnia que cum eis omnibus illis diebus locutus est. posse pertinere quod dictum est. postquam locutus est eis. assumptus est in celum. Sed quia ea que super diximus magis suadet nouissimum diem fuisse. ideo post premissam locutionem quam marcus commemorauit. adiungit etiam illis verbis que commemorantur in actibus apostolorum. credendum est assumptum esse dominum in celum. Grego. in ome. In veteri testamento cognouimus quod helias raptus in celum. Sed aliud est etherium aliud celum aerium. Celum quippe aerium terre est primum. In celum itaque aerium helias subleuatus est. ut secreta quadam regione terre repente duceretur. ubi in magna iam carnis et spiritus quete viueret. quoad usque ad finem mundi redeat. et mortis debitum soluat. Notandum est. quod helias in curru legitur ascendisse. ut videlicet apte demonstraret. quia homo purus adiutorio indigebat alieno. Redemptor autem noster non curru. non angelis subleuatus legitur. quia qui fecerat omnia super omnia sua virtute ferebat. Considerandum vero nobis est quod marcus subdit. Et sedet a dextris dei. cum stephanus dicat. Vide deo celos aptos et filium hominis stantem a dextris dei. sed sedere iudicantis est. stare vero pugnantis vel adiuantis. Stephanus ergo in laboris certamine positus. stantem vidit quem adiutorem habuit. sed hunc post assumptionem marci sedere describit. quia post assumptionem sue glorie. iudex in fine videbitur. Aug. de simbolo. Sessionem igitur istam non accipiamus quasi sit in humanis membris positus. tanquam pariter sedeat in sinistra ut filius sedeat a dextris. sed ipsam dexteram intelligimus potestatem quam accepit ille homo a deo. ut veniat iudicaturus qui primo venerat iudicandus. Sedere enim habitare intelligitur. quod dicimus de quocumque

homine In illa patria sedit p tres annos. Sic g
 ereditate habitare cristum in dextra dei patris. Be
 atus em est et habitat in beatitudine que dextra
 pris vocat. Ibi em omnis dextra est. qz nulla e
 ibi miseria. Sequit Illi aut pfecti pdi. vbiqz to
 mino coop. a ser. confir. sequ. signis. Beda.
 Nota qz marcus euagelista. euageliu suum qnto
 melio ait tardius. tanto in longinqza tpa feri
 bendo porrexit. ab inicio em euagelice pdicatio
 nis quoda iohanne factum est cepit. et ad illud
 vsqz tempus narrando puenit. quo apostoli idē
 euageliū verbum p totum orbem seminauerunt

Greg. in home. Quid aut in his considerandū
 est nisi qz pceptum obedientia. obedientiam vero
 signa secuta sūt. Precepit em dñs Euntes in mū
 dum vniuersum pdicate euageliū. et in actibus
 Eritis mihi testes vsqz ad extremū terre Aug.
 de con. euan. Duo autē pacto ab apostolis est p
 dicatio ista completa. quādo vsqz adhuc sūt gē
 tes in quibus modo cepit. et in quibus nondum ce
 pit impleri. Non vtiqz hoc a dño sic mandatū est
 apostolis. tanq̄ ipsi soli quibus tunc loquebat.
 tantū murus fuerint impleturi. Sed sicut eis sol
 videtur dixisse. Ecce ego vobiscum sum vsqz ad
 consumationē seculi. qd tñ eū vniūse eccie pmisisse
 que alijs morientibz alijs nascētibz hic vsqz in se
 culi consumationē futura est quis non intelligat

Theo. Sciendum est aut et hic. qz sermo per
 opera confirmatur. sicut in apostolis tūc opera
 ciones confirmabāt sermonem sequētibus signis
 fiat autem o criste vt nostri sermones quos de v
 tute dicimus per opera confirmenē et actus. vt
 tandem finis perfecti te coopante in omibz ver
 bis et operibus. quia te decet sermonum et ope
 rum gloria. A M E R.

feria tertia post dominicam in ra. pas.	
Erat pascha azimorum.	xiiij.
Dominica in sancto pascha.	
Marie magdalene.	xvj.
In ascensione domini.	
Recumbentibus. xj	vltimo
Dominica sexta post penthecosten.	
Cum turba multa.	.viiij.
Dominica. xj.	
Exiens ihesus de finibus.	vij.
In decollatione sancti iohannis baptiste.	
Misit herodes.	vj.
In vigilia sancti iacobi apostoli.	
Accesserūt ad ihm iacobus et iohan. fi.	x.
In sanctorū cyriaci largi et smaragdi.	
Euntes in mundum vniuersum.	xvj.
In natali confessorum.	
Videte vigilate et orate.	xiiij.
Feria .iiij. quatuor tempoz. septemb.	
Respondens vnus de turba.	ix.
Sabbato primo quadragesime.	
Cum sero esset factum.	vj.